RBI VERONENSIS
I. PON. MAX.
TELICITER INCI
ROLOGVS.

Bernardini de aranda
et [illegible] Rx

Aranda
De Senectute.

Nobene ass corregir, aunque esta por garron de [illegible]
y Barbaforman[illegible]

Senectus ipsa est morbus.

GABRIELIS ZERBI VERONENSIS AD INNOCENTIVM. VIII. PON. MAX. GERENTOCOMIA FELICITER INCIPIT.

PROLOGVS.

Antiquo ac paterno oim fere ꝓsẽsu natura ⁊ rõe ducente ꝓfessuꝫ est ímenso numine aliquo cũcta disponí cuiꝰ nutu sũmoto tueri seipm põt nihil. ß numen deus siue quolibeat nomine appellet perfectionis eius exuberantia oia singulis vt decet impartit ⁊ abundãtius tribuit etsi sepenumero ineptitudine eius qꝺ subijcit nequeãt adipisci. Licꝫ aũt esse ipsum ⁊ viuere diuturnitatisqꝫ vite ⁊ salutis appetentia sicuti ⁊ ꝓfectões alie a deo emanãtes rebus nature ꝓstantibus cõicent nulla bonitate que illis cõgruit retenta apud eũ in primo rex exordio Homíni tñ vni animantiũ oim meliori (nescio an dicam) eius fato seu tristiori adeo ímensam parens natura dedit viuendí cupidinem ⁊ iocunditatẽ eius vite comites indiuiduas vt vitã hãc qꝫuis temporalis sit ac laboze pleníssima tã senes qꝫ iuuenes cupiãt ⁊ bi qui miseri sunt nolint interire etiã cũ se miseros esse sentiãt. quo fit vt hoim plerisqꝫ senescere cupiant qꝫuis senectutem accusent adepti. Adeo etiã blanda est spirandi ꝑ se cuiqꝫ dulcedo vt nemo sit tã senex morte etiã in foribus deplorate iam vite exñte cuilicꝫ interposito metu spes tñ adhuc annue vite non superfit. Nõ expleꝫ aũt cuiuslibet hominis vita quam tantopere exoptant periodo equali paucis aut nullis eoꝫ ad vltimũ humane vite finem naturalem ímo vix ad senectutis principia puenientibus desidia nõ modo ⁊ luxuria bonos moꝛes (vt aiunt) vitiantibus quibus humana coꝛpa affligi ꝓsueuerũt verumetiam accidentibus pluribus atqꝫ offensaculis sibi oppositis intercipiẽtibus prius vitã quo

rum aduentui (vt quoad fieri potest) resistãt qui de regi-
mine senũ peritius negociant quos greci gerentocomos
dicũt hoc est prefectos custodie sanitatis senectutis ꝑ ea
retartanda vitaq; extendenda nõ vtuntur solũ his rebus
quibus directi ⁊ conseruati senes ad vite vsq; finem na-
turalem deducerent quem ex coꝝ generatiõis principijs
merent, difficile enim plurimũq; senectuti noxiũ iudicat ge
rentocomia regimine solũ ꝯseruatiuo preesse custodie va
litudinis senũ; nã senectyt; natura frigida est ⁊ sicca colle
ctiõeq; flegmatici hũoris in ea etate abundãtis est hũida.
seniox quoq; vires indies deficiũt etatisq; sorte ingraue-
scente gelido iã corpe senes circũsilit agmine facto mor-
box omne genus qui hoiem precipue ꝯflictantes (vt fer
tur) supra trecentos sunt vt liceat fateri fere tot senibus
subire pericula ancipitesq; morbos quot numero gentes
maximus orbis habet sicuti vetustissimo Hypocrate viro
arte ⁊ facundia insigni Galieno, ⁊ Cornelio, Celso aucto
ribus ex multis pauci hi sunt dispnie videlicz, cattarri, di-
sinterie, tusses, strangurie, disurie, articulox dolores, ner-
uox resolutiões, quas paralises greci noiant, nephresis,
lytiasis, vertigines, appoplexes, malus corporis habitus
quẽ chachesiã greci appellãt, prurítus totius corpis, me
lancolie, nocturne vigilie, ventris humectatiões, oculox
⁊ nariũ humiditates, hebetudo, oculox glaucositas, vitia
auriũ ⁊ nariũ longiora, soluta aluus ⁊ que sequunt hanc
intestinox tormina, ceteraq; ventris fusi mala. Preter ꝟ
dissolutiua thabes, appetitus deiectio, latex ⁊ viscex do
lores, branzi, corize, gibbositas anterior posterior ⁊ late-
ralis, obesi deniq; senes plerũq; debilitate spirãdi strangu
lant subitoq; sepe emoriunt. Que morbox scaturigo cum
ita in senectute longis morbis magis patente eueniat ab
ea ⁊ oio a cũctis langox ⁊ accidentiũ ingruentiũ gñibus

elaborandū est senes tueri cruciatus corpor eor propulsare, morte arcere, valitudineq; secūda custodita eor sene ctute (quoad fieri pōt) officio gerēto comi extendere, aduersariq; his rebus que prematurā morte adducūt; vt valitudine inoffensa reliqua eor vite tpa tranquillissime viuāt, opitulat aūt ppōsito huic method⁹ medicinalis senectutis resumptiua siue reductiua a veteribus nuncuputa, quam vt diuinū quoddā viuendi cupidini atq; iocūditati plurimū accōmodatā p viribus pstat āplecti imitariq;: nā vite extendende nō pax ꝺducit. Spatiū aūt vite longius nec infimū est inter ea bona que hōi natura tribuit. Qua in re satis admirari nō possum virū iure magni nōis Plinium Nouocomensem non opinasse mō nām nihil hoibus breuitate vite prestitisse melius verūetiā pdidisse quo vti fundamēto nō minus admirandū tantus vir subintulit ex oibus vz bonis q̄ hōi natura tribuit nullū melius esse tempestiua morte in eaq; id optimū esse dixit p illā sibi q̄sq; pstare poterit, hōi enim animantiū vni vita fragilior data est; ob quā pleriq; nō nasci hoiez optimū censuerūt aut q̄z ocissime aboleri. Dissona pfecto hec sunt principijs nāe que t refellere interest vite humane, si eniz hō sicuti t in hoc callet animaliū genus oē natura quadaz salutem non mō tueri cupit pnitic̄q; deuitat (vt ait Boetius) imoimmensa quadā vt dicebat cupidine vnus inter cūcta aiantia vitā expetat neq; vana sit hec nālis appetentia natura (vt aiunt) nihil frustra operāte rōnabile est proculdubio longitudinē vite q̄z maxime optatā; breuitatē vo nequaq̄z nāe humane tributis annumerandā esse, alit eniz fateri cogemur bonor oīm optimū hōi natura prestitū esse priuari eo ad cuius adeptiōem nā quadā tantope laborāt hoies, p viribus incumbunt, anhelant, t nāle hoc atq; imensum hois vuēdi desideriū vanū esse t inane posteaq̄z eo bono

nature quod (vt ait ille) est vite breuitas tanq̄ naturali hominis inclinatiōi aduersanti p̄repedit̄ ne finem intentū queat adipisci. Que omnia satis absurda sunt: finis enim amat⁹ et desiderat⁹ vt p̄fectio mouet in ip̄m ordinata vt perfectibilia. Friuola ergo (vt reor) imo nec natura neq̄ lege vt fas est credere asseuerāda que sic differunt̄. Non itaq̄ breuitas ꝛ vite lōgitudo vt melior expetibilior ue dignificanda est: quā vnusq̄sq̄ ꝓseq̄ poterit si ꝓuenientia obseruet arte resumptiua p̄monitus vsu eax rex q̄bus ꝓperanti senectuti ꝛ cāis eā efficientib⁹ obstādo vita extēdit̄. Neq̄ fragilitas humana egre ferenda est quia ꝓditio hominis suaq̄ cuiq̄ sors nascendi locū illi facit; ꝛ ꝓtinua ei⁹ memoria vita equa lanze pensanda, estq̄ ita viuendus vt non frustra se natum quis existimet.

In hac itaq̄ gerentocomia q̄nquagintasept̄ capitibus partita q̄ztum pusillitas intelligentie mee p̄euidet p̄missa theoria quadā ꝓposito vtili ꝛ idonea mod⁹ resumēdi senectutē explicabo: non dubitaboq̄ auc̄te antiquox̄ virox̄ vti, maximeq̄ sequar ꝑ virili illustriū medicox̄ snias sub ꝓpendio eos maxime ꝑ quos salutaris ista senibus disciplina increuit quos vel eo diligētius ꝑsequi par est vt noscaf̄ qua methodo senecte retardande incūbant auc̄tes ꝛ snias eos q̄z in hoc volumine nō ingrate nōiando, est enī vt ait Plinius benignū ꝛ plenū ingenui pudoris fateri ꝑ q̄s ꝑfeceris. Q̄ officiū hac de cā maxīe suscepi q̄ pauci e nr̄is nedū recētiorib⁹ medicis nō vtiq̄ ꝓtēnendis vel id facere temptarūt vel mām late patentē aggressi angustis finibus terminarūt leuit̄ sūma quoq̄ decerpētes. Hoc ꝛo opusculū nūc nois tui auspitio inchoam⁹ Innocētī pō tifex maxime vt obseruato regīne resumptiuo sospes diuturniori vite spatio in beato pōtificatus culmine ad quod meritis tuis te deus sūmus euexit vitā felicissimā ducas.

¶Tabula huius Libri.

¶De Senectute quid sit de eius partibus proprietatibusq3. Caput primū.
¶De causis senectutis in homine. Ca.ij.
¶De causis extrinsecis velocitatis ⁊ tarditatis senectutis in hoīe exceptis his q̄ sumunt ab esculentis. Ca.iij.
De causis velocitatis ⁊ tarditatis senectutis extrinsecis in homine sumptis ex parte eox quibus vescimur.
¶De causis intrinsecis earundem. Ca.iiij.
¶De causis canox.rugarum.⁊ caluitij. Ca.v.
¶De signis senectutem significantibus tam pronosticis q3 demonstratiuis. Ca.vi.
¶De prescitis breuitatis atq3 longitudinis vite. Ca.vij.
¶De necessitate seu ineuitabilitate senectuis. Ca.viij.
¶De incerto senectutis termino. Ca.ix.
¶Quod Senectus dispositio quedam preter naturam sit appellanda ⁊ etiam naturalis. Ca.x.
¶De intentione gerētocomi in regendo senes. Ca.xi.
¶De regendo Senes per vsum sex rerum non naturalium in genere. Ca.xij.
¶De ꝓsuetudine obseruāda in resumēdis senib⁹. Ca.xiij
¶De officijs Gerentocomi. Ca.xiiij.
¶De aere magis idoneo ꝑ vite longitudine. Ca.xv.
De locis ⁊ regionibus in quib⁹ magis tardat senectus
De priuatis senum mansionibus.
De temporibus anni resumende senectuti ꝓducentibus
De ventis eligendis ad idem.
De vestibus idoneis regimini senectutis.
De Lecto senibus conueniente.
¶De exercitijs senectuti conducentibus. Ca.xvi.
De Balneis. De Quiete.

¶De Esculentis Poculétisq; in regimine senectutis laudatis in genere. Ca.xvij.
Quotiens senes reficiendi sint in die.
De hora resumendi senes per esculenta poculentaq;.
¶De Commoditatibus vini in resumptione senectutis. Ca.xviij.
De Vino eligendo in resumptione senectutis.
¶De Aqua eligenda in regimine resumptiuo. Ca.xix.
¶De Pane. Ca.xx.
¶De Carne laudatiore in regimine senectutis; ⁊ imprimis quadrupedum placidorum. Ca.xxi.
De carne Edina. De carne Agnina.
De carne castratorꝝ arietum. De Vitulina.
¶De carne Ferina ferarum peditantium pecudum ⁊ in primis de Capreoli Dammeq; carne. Ca.xxij.
De Aprina carne. De carne Testudinis.
De Cuniculina carne, Gliris, ⁊ Spirioli siue Pyrioli
De Leporina carne. De Carne salita.
¶De carne volatiliū ⁊ imprimis placidorꝝ. Ca.xxiij.
De carne Gallinacea. De Columbina.
De Turturis carne
¶De carne volatilium ferarum ⁊ imprimis de fasianina. Ca.xxiiij.
De carne Perdicis frankelini, Starne, Coturnicis.
De Auiculis ⁊ Ficedulis precipue.
¶De partibus animalium tam peditantium q̄ volucrū in resumptione senum laudatioribus. Ca.xxv.
De Musculis siue Lacertis. De Cerebellis.
De Pulmone. De Testiculis.
De Uberibus. De Pedibus ⁊ Tibijs.
De Jecore, Uentre, ⁊ Lyene.
De Alis. De Collo.

De Cauda. De Medulla.
De Adipe ⁊ Pinguedine.
De Seuo lactāte ⁊ subgnlari. De Sanguine.
¶De Piscibus. Ca.xxvi.
De Marinis piscibus.
De Piscibus aquarum dultium.
De Piscium partibus. De piscibus salitis.
¶De Lacte ⁊ in primis mulieris hois. Ca.xxvij.
De Lacte quadrupedū resumptiōi senectutis idoneo.
De Caseo. De Butiro. De Cremore lactis.
¶De Ouis volatiliū. Ca.xxviij.
¶De Oleo. Ca.xxix.
¶De Sale. Ca.xxx.
De Aqua salsa
¶De his que sumuntur ex terra editis plantis in vsum senectutis venientibus: oleo excepto de quo suo visus est loco. ⁊ in primis de Melle. Ca.xxxi.
¶De Zucaro. Ca.xxxij.
De Lana mellis. De Pentidijs. De Candis.
¶De Hortensiū olerib⁹ siue nascētib⁹ plātis. Ca.xxxiij.
De Radicibus in genere. De Rapis.
De Rafano satiuo siue Radicula ⁊ Aromatia.
De Radicibus Acruminū.
De Pastinacha Baucio ⁊ Carloto. De Enula.
De Intubo erratico siue Cichorio.
De Buglossa. De Melissa.
De Menta. De Saluia.
De Rosmarino. Maiorana siue Sāsuco. Ruta. Apio. ⁊ Petroselino. De Ozimo.
De Serpillo. De Bleta. De Aneto.
De Feniculo. Aneso. Ferula. ⁊ Carduo.
De Eruca. De Sinapi.

De senatõe siue cressone. De lactuca.
De Spinachia. De Asparago.
De Lupulo. De Cappare. De Oliua.
¶ De Legumínibus ꝛ imprimis de Cicere. Ca.xxxiiij.
De Orizia. De Faseolis siue Faselis.
De Lupino. De Farre adoreo. De Sisamo.
¶ De condimentis siue cõdituris ferculis aut structionibus siue edulijs ꝛ verius pulmentarijs. Ca.xxxv.
De albo pulmentario ex carne edito.
De pane cocto. Sũma diuersax conditurarum.
De Oreto.
¶ Descriptio specierum aromaticarum regimini seniorum vtilium. Ca.xxxvi.
De Cinamomo. De Zinzibere.
De Galanga. De Pipere.
De Croco. De Gariofilo.
De nuce Muscata.
¶ De Fructibus. Ca.xxxvij.
De Fructibus horarijs ꝛ precipue de Melonibus ꝛ Cucurbita.
De fructibus non horarijs ꝛ imprimis de Ficu.
De Ua. De Passulis.
De Dactilo. De Malo dulci. De Piro.
De malo Cottoneo siue Cidoneo.
De Granato siue Malo Punico.
De malo Citro. Arantio. ꝛ Limone.
De Coccimelo siue Pruno. De Ceraso.
De Persico ꝛ Crisomalo.
De Amigdala ꝛ imprimis edili.
De Amigdala non edili siue amara.
De nuce Juglande. De Auelana.
De Nucleis Pineis. De Pistachia.

De Castanea.
¶De Cõmoditatibus Somni in regimine resumptiuo. Ca.xxxviij.
De Somni mensura.tempore.ꝛ modo. observandis in regimine seniorum.
¶De commoditatibus vigilie. Ca.xxxix.
De vigiliarũ mensura in resumptiua senectutis.
¶De evacuatione corporis observanda in regimine resumptiuo. Ca.xl.
De sanguinis detractione per venas.
De purgandis corpibus senũ ꝛ imprimis p̃ secessum.
De Clisteri.
De purgandis senibus per vrinam.
De vomitu resumptiuo senectutis regimini cõducẽte.
De Sternutamento. De Dentiscalpio.
Dentifrictiũ dentium incolumitatem efficiẽs in senib⁹.
¶De Retentione evacuationi opposita. Ca.xli.
De Ebrietate. De Opilatione.
¶De Anime passionibus in regimine resumptiuo observandis Ca.xlij.
De q̃busdã accñtibus sen sibilib⁹ passionib⁹ aĩe annexis quor̃ effectus observãdi sunt in regimine resumptiuo.
De afferentibus delectatiõem auditui seniorum.
De cõmoditate cõfabulationũ in regimine resumptiuo.
De tonanticis.i.confortantibus seniorum visum.
De tonanticis olfatum seniorum.
¶De admittendo ꝛ prohibendo venereorum vsu in regimine resumptiuo. Ca.xliij.
¶De flegmatis superuacui in senio abundantis cura. Ca.xliiij.
¶De cura rugar̃ defedatõis forme ꝛ decoloratõis senio rũ p̃uersionisq̃ eor̃ ad pallorẽ ꝛ liuorem. Ca.xlv.

¶ De retardantibus canitiem. La.xlvi.
¶ De rebus tardantibus caluitium. La.xlvij.
¶ De rebus Sanguinem purgantibus regimini resumpti uo idoneis. La.lxviij.
¶ Sermo de his q̃ spiritus reparant. La.xlix.
¶ De virtutibus carnis Vipere; & de modo preparandi eam. La.l.
¶ De virtutibus aque carnis & de modo ipsam effi ciendi. La.li.
¶ De virtutibus sanguinis humani sublimati & de modo sublimandi eum. La.lij.
¶ De virtutibus auri potabilis deq̃ modo parandi illud. La.liij.
¶ De Gemmis resumptioni senectutis conducen- tibus. La.liiij.
¶ De Syrupis quibus senes vti conuenit & imprimis de syrupo acetoso. La.lv.
De syrupo cidoniorum.
De syrupo de corticibus citri.
De syrupo radicis zinziberis viridis & melle ro.co.
De aceto Squilitico.
¶ De electuarijs. La.lvi.
De electuario Gal'.ad corporis matiem.
De confectione philosophorum Auicenne.
De electuario ambre & regum Auic̃.
De triphera bali rodoã.
De electuario letificante Rasis & Alkaph & de miroba lanis.
De Diamusco & Diambra & electuario de gemmis Aldesue.
De Mithridato & Tiriaca.
De electuario Conciliatoris nobilt.

De electuario Modernorum.
De mirobalanis conditis kebulis ⁊ belliricis.
De Muſco. De Zedoaria.
De medicina aliquantiſper etiam extendente vitã iam iam morituri decrepiti.
¶De Morte naturali nec lugenda metuendaue neqꝫ optanda. Ca.lvij.

¶De senectute quid sit: de eius partibus: proprietatibusq. Caput primū.

Enectus quam Galienus semitā ad mortem appellat: vt recte diffinitur: est dispositio que dā ꝯplexioni animalis annexa: actione calidi innati in humido naturali et corporū celestiū influxu causata: periodo mensurata qua animal decrescit ⁊ manifeste declinat, cuius pars vna senectus prima appellatur: quę in hoīe a trigesimo vel trigesimoquinto aut quadragesimo incipiens anno fere ad quinquagesimūqn tū vel sexagesimū perfici annū perhibet: cuius non ꝓcipit inceptio neq; oīno virtutis substātie ue membroꝝ in qualitate aut quātitate apparet defectus aperte. propter qđ etatem hāc senectutē incognitā Judeus appellat; in qua Labimur occulte tacitisq; senescimus annis.

In ea enī adhuc nerui nō euenit cōtractio: neq; rugat pellis; nec incuruant spōdiles dorsi; et oīo in mēbris omniomeris ꝓprehendi nō pōt si qd est diminutū: eo ꝙ calidū aliaꝝ etatū antecedentiū optime restaurat deperditū: qđ calidū adhuc oīno nō est amissuz. Est tū hec prima senectus ꝓculdubio eras diminutiōis, nō solū enī caliditas nālis post tps ꝓsistēdi: imo etiā quicqd est in senib⁹ tēdēs in viā corruptiōis incipit diminui: ⁊ ob eā cām senē hoiez corruptū dicūt qa in via corruptiōis. nā corruptio ⁊ ꝑcipue nālis est in via vetustatis: vt Aristot. auctor est. Sūt tū in hac etate vt ferūt differentie quedā sicuti ⁊ in omni medio quod est inter duo extrema, eius nāq; pars prima in quibusdā proprietatibus coit cū etate proxime antecedente: quam consistentie, pulchritudinis, ⁊ floris etatem dicunt: calidāq; ⁊ siccā assignāt. ps vo eius postrema sm aliquid proprietates participat vltime senectutis que fri

gida est ⁊ ficca essentialiť hūida vo accñtaliť; est tñ ⁊ fm aliquid mediū habēs p equidistantiā inter has duas etates quā in medio directe ꝓstituūt frigidā ⁊ siccā euaporatione nālis hūiditatis. Idcirco ꝓstitutis in ea etate attribuūt constantiā; fortem apprehensiōem; sapientiā. Senes eni facti hoies prima. s. senectute amplio ⁊ pfectius intelligūt eo q intellectus in nobis senibus fact; pficiť mag;, cōstantiā qdez eisdē accōmodāt eo q frigidū ⁊ ficcū bñ retinet, apprehensiōez ꝓsilr pp defectū calidi ꝓmiscētis opationes rōnis, sapientiā vo pp multā exptientiā plurimorūqz memoriā frigido ⁊ ficco ꝓfortatā. Jn senibus insuper desiere iā dissolutio iocox ⁊ venereox; pp imobilitatem frigidi qs in etate illa cōtinuo augeť; ⁊ ficci qs nō de facili moueť extra seipm. Dicūt aūt astronomi senectuti prime dñari iouem prebentē nato ducatū annis circiter duodecim; planetā futuri seculi; pacis ⁊ trāqllitatis; sub q natus bonis opibus negociať circa diuina. Succedit preterea huic pars senectutis alia que postrema est siue vltima senectus seu etas decrepita; quā seniū aut senectā et finem vite vocant; differēs a prima senectute supfluitate hūida quā habet seniū cū manifesta corporis totius defectione Tūc enim sentiūt seniores fere oēs imbecilliorem factam esse eox senectutem; in qua etate vt in pluribus cōtinuis ⁊ magnis longa senectus plena est malis. multa enim senez circuunt incōmoda; vt ait Flaccus, virtutis nāqz defectus in seniorībus fere omībus apparet manifeste, sicuti membrox actiōes ⁊ passiones ostendunt; ⁊ in primis animales in eis opationes imperficiunť cōtinuo; ita vt puerilia amare ⁊ facere incipiāt tandem. Euenit aūt id omne vt peritiores docuere pp spirituū in eis animaliū crassitiē ⁊ pigritiā qui nō penetrāt ad ventriculū cerebri sedē virtutis cogitatiue ⁊ discretiue imo remanēt in interiori ca-

pitis cũ defectu:et ob hãc cãm lz in senibus non ꝓhibeat
apprehensio fantastica:quia tñ p actũ rõnis male discur-
runt delirãtes dicunt eo q distempata est armonia virtu
tum aialiuz eox sicuti lyra dissona.ideo t senes appellari
tradũt eo q nesciant:aut a sensus diminutiõe.emarcescũt
enim tandem in senioribus intelligere t ꝑsiderare quod-
dã interius corrupto,s.organo fantastico.Sunt q3 senio-
res imemores sicuti t pueri pp fluere vtrosq3:hos qdem
pp augmentũ:illos vo pp decrementũ. est náq3 cox me-
moria mala ad recipiendũ propter dominantes in eis fri-
giditatem t siccitatẽ.Inter tot tñ senectutis labores oñi
membrox dãno maior est senis dementia: que vt ait poe
ta nec noia seruox nec cultũ cognoscit amici cũ quo pre-
terita cenauit nocte;nec illos quos genuit q3 educit : nã
codice seuo heredes vetat esse suos.Amplius in seniori-
bus vt generati sit dicere bebetiores fieri sensus : mẽbra
torqueri:premori visum:auditũ incessum:dentes etiaz ac
cibox instrumenta videmus: tactus quoq3 in eis obtun-
dit adeo q propter eox frigiditatez nõ sint bene sensitiui
in doloribus:vt Gal'ait.Eorundẽ q3 visus premoriendo
bebetat:aut enim ambos perdunt oculos aut luscis inui-
dent:auditus obtunditur vt vix cornicines exaudiãt atq3
tubax cõcentus motus durescit.t ꝓprie decrepiti ita nũ-
cupati:quia ꝓpter senectutem vt aiũt nec mouere se neq3
villũ facere potest crepitũ : fiunt cũ voce trementia labra
Hinuit q3 senox gustus : nõ enim eadem est in eis vini
cibiq3 torpente palato gaudia . Senox preterea venus
sopitur; nam coitus iam lõga obliuio;vel si conetur iacet
exiguus cũ ramice neruus t q3uis tota palpet nocte iace
bit.Amplius fit in eis membrox tremor pp dñium frigidi
tat3 vt tradit Aristoteles:corporis totius longioris preci
pue statura torquet;incurnat:gibbosat:virq3 ab habente

portaſ vt ait Gal', ita vt longa ſtatura q̄ in iuuentute decora erat in matura ſenectute ꝓficiatur: rugarí ꝛ cõtrahí non deſinunt eor̄ mẽbra nimío calidí ꝛ humídí innatí defectu. Tot ítaq; ſunt ſenectut; incõmoda: vt líceat dícere Plínianũ illud: Anní ſenecte in penã viuacis vite tpi nõ ſunt annumerãdi: totiens enĩ; in ea mors ínuocaſ vt nullã frequẽtíus ſit votũ. Tũc enim quía longa grauis eſt et inutilis etas viuere cum nequeant ſit illis poſſe morí.

Dulce morí miſeris ſed mors optata recedit:
At cum triſtis erit precipitata venit.

Plerĩſq; nãq; ſenioribus ſic odioſa eſt ſenectus auctore Cicerone: vt onus ethna grauius dícant ſe ſuſtinere, euenít aũt íd dñi eos iã ꝓfectos ſenio eneruat et affligit ſenectus. Sũt aũt ꝛ huic etatí differẽtie quedam: nã ea pars que prime ſenectutí ꝓxima eſt nõ tante frigíditatis ꝛ humíditatís extranee exiſtit quãta ea que morti ĩmediatur: quã extrã etatem appellant, que quidẽ; lícꝫ ſit ſimplíciter calido ꝛ humído naturalibus deſtituta: habet tñ humídí tatem flegmaticã exterius membrís adherentem ꝛ remolientem ea que humíditas eſt accidentalis frigus mortis ꝛ ſuffocatiõem calorís naturalis inducens, ꝓp quã etiam fit ín ſenioribus vltima videl; ſenectute tuſſis vehemẽtia quo fit q̄ etſi vox in ſenecta exilior ſit: oẽs fere tñ tuſſiãt ſenes ꝛ reſpírent quodã cũ cantu anhelitus, cuius cauſa; dícunt: qa eor̄ pulmones implenť ſuꝑfluo víſcoſo, media ꝝo ꝓs huíus etatís diſpoſitiões habet medias. hec ítaq; etas tandem ſuos annos vite termino metiť. Dicunt aũt aſtronomí vltime ſenectutí dñari ſaturnũ planetã frigidũ ꝛ ſiccũ, doloſum, cogitatiuũ, triſtem, labore plenũ ꝛ angu ſtia, natum gubernantem ſm numerũ annor̄ eius minor̄ annis circiter triginta; ſub quo natus plurimas patitur

infirmitates ⁊ triſticias: vt tandē liceat ſenioꝛi q̄rulo dicē
Nō ſum q̄ fuerā perūt ꝑs maxīa nr̄i: Hoc q̄z q̄ ſupeſt lā-
goꝛ ⁊ hoꝛꝛoꝛ bz: Venit enī onerata malis inopīma ſene-
ctus. His itaq̄z incōmodis ꝓpulſus poeta añ poſtes iferni
miſerā ſenectaz finxit dicēs: Veſtibulū añ ipm primiſq̄z in
faucibus oꝛci: Luctus et vltrices poſuere cubilia cure:
Pallenteſq̄z moꝛbi triſtiſq̄z ſenectus.

¶ De cauſis ſenectuꝭ in hoīe Cap.ij.

i Ater auctoꝛes ꝙuēit ſenectutē duplici euenire agē
te: extrinſeco.ſ.⁊ intrinſeco. Extriſeco q̄dē ⁊ p̄cipue
vli (vt et nos attingam⁹ ea q̄ aſtronomi de cāis ſenectuꝭ
ſcrutātes non ſpꝛeuerūt) a planetaꝝ videlz impꝛeſſiōe in
coꝛpus aialis iouis videlz in pꝛimā ſenectute ⁊ ſaturni in
poſtrema: ducentiū tandez natū ad annos fere. xcviij. et ꝟ
ſi anni q̄bus gubernaī natus a planetꝫ a pꝛincipio exitus
ei⁹ ex utero nr̄is vſq̄z in finē vite ꝓputenī. nā valde pauci
ſunt hoīes gymneſte ſeu macrobij. i. annos centū tranſeū
tes niſi cū amiſſiōe actuū fere oīm: quos q̄ ꝑtranſeunt ex
ſaturno in ducatū lune deuenire ferūt: q̄. xxv. annis q̄ ſunt
eius maioꝛes ducit. hos aūt q̄ centenos annos excedunt
gymneſtas appellat Crates ꝑgamenus: alij vo nō pauci
macrobios. Intrinſecū vo ſenectutꝭ agēs veriꝰ a medi-
co ſpeculabile attingēdo peritioꝛes dicūt coꝛpus hūanuz
cuius pꝛincipia gnātōnis ſunt ſpma viri ⁊ mulieris: eo q̄
pꝛincipiū hūane ſubē eſt ex ſanguine ⁊ ſpmate: q̄ꝝ vtrūq̄z
ſuba eſt hūida fluuida ue: nō ꝓueniētia ad coagulatiōem
tantā q̄n illud valde reſolubile ⁊ paſſibile fiat plurib⁹ no-
cumētoꝝ ſpēbus expoſitū eſt: quaꝝ quedā caſuales ſūt ⁊
extranee illi euenientes: q̄lia ſunt frigiditas cōgelatiua: ve
nena: ꝓtinuitatiſq̄z ſolutio ꝓniciosa: ⁊ oīo q̄cunq̄z caſualit
coꝛpi hūano occurrūt vitā pꝛiuātia. inopinate enī reꝝ foꝛ
me ſubincidūt oībus hōib⁹: vt Gal'. ait. ⁊ hoꝝ impꝛeſſiōez
medicꝰ mq̄z talis nō ꝑhibere iubēt: niſi in vli foꝛtaſſe pꝛe

ſertim cũ caſualia ſint ħ:poſtq̃ tñ impꝛeſſerũt poterit ipſe eoꝝ ꝓhibere iacturã.ꝫ aſtrologus vt aiũt cũ non ſint ſibi talia ex euẽtu ꝫ ncc̃ia aut ad multũ ꝓtingẽtia eoꝝ ideo valet maximã partẽ ꝓhibẽ.aſtrologus enĩ optimus aduerſa pluríma ꝓhibere poterit ſm ſtellas vẽtura: nã cũ ſciuerit figurã regiõis ciuitatis ꝓſtructe ac natalis ꝑticꝫ ſuꝑ nato ꝓtingẽtia perite poterit ꝓſagire.bi tñ duo artifices medicus vꝫ ⁊ aſtronomus näe hũane maxie hñt ꝓſulere ⁊ ꝓuidere.Sũt ⁊ alie due nocumẽtoꝝ ſpẽs vnice a medico ſpeculãde quibus corpus humanũ exponit:quaꝝ ꝑma eſt calidita ̃ inate reſolutio q̃ ordie quodã aduenit:altera vo eſt hũoris reſtaurantis q̃ foueꝫ calidũ putrefactio corꝛuptio ⁊ ipius alteratio vñ fomẽto vite ꝓueniẽs nõ eſt;⁊ qꝫlibꝫ eoꝝ nocumẽtoꝝ cãm hꝫ intrinſecã ⁊ extrinſecã. be ℊ due nocumẽtoꝝ ſpẽs hoiez ad duplicẽ mort ̃ ſpẽm deducẽtes egritudinalẽ vꝫ ⁊ nälem ſenectutẽ faciũt. interimunt enĩꝫ aialia aut egritudie aut nã;ad nälez vo mortẽ ncc̃io antecedit ſenectus.principia itaqꝫ ſenectut ̃ ordine euenientis vt medici attingẽtes dicamus q ꝑ ſicuti nälis hũiditat ̃ reſolutio facta a calore inato ⁊ ꝓtinẽtis quẽ mũdanũ dicũt eſt cã mort ̃ nälis ita q̃ꝫ eſt cã ſenectut ̃ mortẽ antecedẽtis eo q ipa eſt via in mortẽ vt dictũ eſt.cũ enĩꝫ vita ſit actꝰ viuẽtis mediãte näli calore vt inſtro:qa vita ẽ ꝑmãſio aie in calido näli. caloꝛis aũt illius ꝑꝛiũ ſubiectũ eſt innata hũiditas:ex q̃ calido ⁊ hũido viuere ꝓceſſum eſt: accidet ncc̃io ad nälez innate hũiditatis ꝓſumptiõez q̃ fit a caloꝛe näli in ea nã depaſcẽte. hũiditate illa nõ oio abſumpta q caloꝛ nälis minueꝫ ⁊ inde ſenectus ſubſequeꝫ.cũ vo oino finieꝫ extingueꝫ caloꝛ innatus ⁊ moꝛs illa ſubſequeꝫ quã nälem dicũt:eo q a principio euenit intrinſeco ſm q nälis actio et cõtinua currit inter calidũ ⁊ humidũ: qua morte paruis etiã paſſionibus in ſenectute aduenientibus velociter moꝛi cõtingit.propter enim paucũ eſſe calidũ veluti

plurime euaporatum in multitudine si qua vtiqꝫ molestia
fiat particule prime que est cor cito extinguit ; quo fit vt
sine tristicia fiat que in senectute mors, nulla enim violen
ta passione in ipsis cõtingente moriũtur; et insensibilis fit
anime ablatio omnino vt Aristoteles auctor est, Et hanc
mortem in quaꝫ tandem deducit seniũ thabem' aut mara-
smonem dicunt; que procul dubio est corruptio corporis
viuentis ex dominio siccitatis incontristabilis quidem eo
q̃ non fit a multa violentia propter magnam quã habẽt
senes inclinationem ad corruptiõem. Euenit autem talis
mors cum homo peracto etatis sue spacio vltimam pro-
cesserit senectutem; tunc enim calor naturalis propriũ hu
midũ consumendo suiꝑius extinctionis (accidentalit tñ)
causa' fiet humido depasto: ꝓpterea q̃ fiet causa suipsius
materiã consumendi; sicuti lampadis flãma que extinguit
propterea q̃ suã consumit materiam, iuxta illud Senece:
Qui mecũ oritur mecũ moritur; ⁊ qui me viuificat me oc
cidit. Et hec mors que corruptio est fit per marcedinem
que aduenit in senio, si ergo talis mors nõ est aliud q̃ꝫ ex-
tinctio caloris naturalis; tũc senectus est quasi arefactio
eius ⁊ fere extinctio; cũ aridũ proprie id dicant quod na-
turalem humorem amisit, qõ enĩ destruit subiectũ caloris
innati vtputa humidũ est seniũ in habentibus animã; naꝫ
calidit as que nobis a nã indita est ꝓimũ quidem est hũ-
da imbecillis; vt Gal', inqt, aucta vo vsq̃ ad ꝓsistentiũ eta
tẽ resplẽdet et augeť ⁊ in plurimũ attollit magnitudinis.
Hinc aũt alimẽti paulati tabescit indigẽtia, ⁊ ꝫ est senect⁹
posterius vo extinguit oĩfariã qõ est mors . Recte itaq̃ꝫ
ꝓmendat Gal', sniam Aristo, dicẽs; o q̃ꝫ bonũ fuit q̃ Ari-
stos, senectutez assimilauerit siccitati plante, ⁊ illud ideo;
qm̃ plãte dũ noue sunt ⁊ recentes; molles sunt ⁊ humide
deinde quãto magꝭ antiquant nõ cessat videri siccitas in
eis ⁊ augeri donec ad vltimũ oio siccent, ⁊ hec gdem est

in eis mors ⁊ finis.moriunt enī vt tradit Cicero senes si cuti sua spōte nulla adhibita vi ꝓsumptus ignis extinguit ⁊ q̄si poma ex arboꝛib⁹ si sint matura ⁊ cocta decidūt; sic vitā aufert senibus maturitas dū ad vltimū eoꝝ vite ter= minū nālem puenerint;q̄ ꝓfecto nō est aliud q̄ nālis q̄dā puētio ad vltimū frigiditaꝫ et siccitaꝫq̄bus aīa ampli⁹ in būano coꝛpe ꝓsistere neqt; ad quē tñ terminū vt dicebaꝫ pauci aut nulli pueniunt multꝫ accītibus interrūpentibus pꝛius vitā.q̄bus licꝫ debilit obuiari possit arte medicinali ꝓseruatiua aut resumptiua;tū ignoꝛātia;tū etiā impotētia Jnuentū tñ est regimē qō ꝓhibēs dīiuꝫ cāꝝ siccitatē fa= cientiū accelerare ꝫponit siccitati imoderate defendēdo videlꝫ būiditatē nālem ne cito resoluta ꝓsumaꝫ. Jtaq̄ de cāis senectutis efficiētibus dicta sint tāta. Eius vo cā mā lis extat bō cuius īpa nedū totius verūetiā mēbꝛatim est dispositio. Foꝛmales vo sunt q̄litas ⁊ dispositio;sunt enīꝫ eiusdē generis etas ⁊ cui īpa annectit ꝓplexio. Et qm̄ ap ꝓpinquatio mortꝫ certe a senectute vt dicūt lōge abeē nō pōt erit finis senectutꝫ ꝓplementū oīm opū viuentꝫ et pcī= pue coꝛdis.talis aūt est caloꝛis nālis extinctio ⁊ moꝛs.

¶ De causis extrinsecis velocitatꝫ ettarditatꝫ senectutꝫ in hoie excepꝫ bis q̄ sumunt ab esculētis. Cap.iij.

Senectus ꝓlongaꝫ bis rebus q̄ vite spaciū extēdūt: sicuti eadē acceleraꝫ causis q̄bus celerius seneſcūt hoies.rōes.n.ꝛrioꝝ sūt ꝛrie.haꝝ āt q̄dā vl'es sūt ab astro logo verius speculāde sicuti sunt celū ⁊ celestes aspectus ⁊ influētie; ⁊ pcipue (astronomis asseuerātibus) qñ pla= neta datoꝛ annoꝝ vite nati quē alcochodē dicūt;aut foꝛ= ma;siue pater; vel nuptus beniuolo aspectu locū vite re= spexerit;quē pfice ylech dicūt;⁊ ꝓpoꝛtionaꝫ matri nupte vel vxoꝛi. Diminunt q̄ꝫ ⁊ addunt anni īpi nato iuxta suf= fragiū foꝛtunarū vel infoꝛtunaꝝ ipsi alcochoden. Tñ fm nās ⁊ ꝓpetates ducentiū planetaꝝ foꝛtunatoꝝ vel diffoꝛ

tunatoꝝ fit integritas aut puerſio nature iferioris hūane
p̄cipue tñ ducatu iouis ⁊ ſolis cū venē vigorari ⁊ extēdi
ſenectutē ⁊ hoīs vitā aiūt; fieriq; b̄ magꝫ in vna p̄te vni-
uerſi cq̄ in alia p̄p ducatū planetaꝝ magis vigere in vna
eius p̄te cq̄ in alia;ſicuti ⁊ vno tp̄e magis cq̄ alio, nā quo
tp̄e capita eqnocialiū et tropicoꝝ ſignoꝝ zodiaci mobilis
in octaua ſpera directe occurrant ſub capitibus p̄dictoꝝ
īmobilis zodiaci in nona;tūc cās ⁊ virtutes ordinate pfe
ctioriq; mō ip̄rimere in b̄ inferiora vt vigor ⁊ lōgius vite
ſpaciū gñatis p̄reſtet. Nō ꝯ mirꝫ eſt ſi in tempatioribus re
giōibus p̄riſcis tp̄ibus hoīes corpe grādiores;viribus ro
buſtiores pulcherrimi ⁊ gigantes diuturnioꝝ vite ſpacio
ſint potiti;qđ nedū lege credē fas eſt ꝫ etiā rōe ꝓbari pōt.
Cū vo p̄dicte zodiaci ad ſeinuicē magna diſtinctōe ſep̄āt
breues fiūt hoīm dies;cui ſnīe Auicenna conſentit dū in-
qt: In nulla ſpecie viuentis ſunt poſiti termini vite cauſa
māe ſolius;ꝫ cā receptōis lōgeuitatis eſt īp̄reſſio a ſtellis
donec ſit vita ꝯcordās cū reuolutōe alicuius aut multaꝝ
ſtellaꝝ. Particulariū vo cāꝝ ⁊ p̄mo extrīſecaꝝ aerē nos
ꝯtinētez ⁊ periodū ſolis ⁊ lune aſſignāt, cā enī qđ eſt eſſe
lōge vite aial quodcūq; auctore Ariſtotele;eſt ꝯtempatū
ſore ad ꝯtinentē aerē ⁊ ad periodos ſolis ⁊ lune maxime
Rōnabilr enī tp̄a oīm vitaꝝ menſurari volūt fm nām pe-
riodi. Ad bas aūt cās ſilitudo medij ꝯtinētis reducenda
eſt q̄ minus diſponēs ad corruptiōez eſt cā lōgitudīs vite
Eteni patria p̄incipiū eſt vniuſcuiuſq; gñationis quēad
modū ⁊ pater vt tradit Porphirius. ꝓpt̄ qđ exp̄imento
inuentū eſt hoīes diutius viuere in patria ꝓp̄ria tāq; eis
ſilioꝝ q̄ in aliena. Modus q̄z gñatiōis nato tribuit dies
breues aut lōgos cū virtutū roboꝝ aut ibecillitate. Ma-
tos enī ex iuuenibus parentibus p̄incipalia mēbra fortia
⁊ ſana nālr bīe;ꝛrios vo ꝛrie Damaſce,ſcribit. ꝓpter qđ
p̄ceptū eſt. viij. politicoꝝ ab Ariſt. virū annoꝝ. xxxv. mul

erem aũt.xviij.copulari debere vt laudatioꝛ fiat ꝯcurſus tñ vigoꝛis ſeminis:tũ tpis gñatiõis ⁊ geſtatõis ꝓlis.q; ſi ꝛria boꝛ fiãt:vt q; ꝯcubitus ſit intempeſtiuus frequẽtioꝛ coꝛpe indiſpoſito p̃cipueq; cibo ⁊ potu repleto fit natus moꝛboſus ibecillis cito ſeneſcẽs vel ſaltẽ nõ maſculinus. Sili mõ ad vite longitudinẽ ⁊ breuitatez iuuare plurimũ exiſtimandũ eſt decentẽ vſum ſex reꝝ nõ nãlium coꝛpi bumano nccio obuiantiũ ⁊ p̃cipue aeris ꝯtinẽtis, ſunt enim boies bi qdẽ lõge vite;bi aũt breuis alteri ſm altera loca diſtãtes vt ait Ariſto,q; etſi lõgioꝛis vite in calidis gẽtiũ breuioꝛis vo q̃ in frigidis;ſicuti pꝛoliꝛioꝛ fiet ſermo cũ de habitatiõe ſenectuti ꝯducẽte determinabiꝫ in ſequẽtibus attñ caliditas reſoluẽs ⁊ liquefaciẽs bumiditates caloꝛẽ innatũ ibecilliꝛẽ efficit ⁊ ſuccedũt frigus ⁊ ſiccitas ſenectutis. Indecentẽ pꝛeterea aliaꝝ reꝝ nõ nãlium adminiſtratiõem cãm eſſe ſenectutis feſtine ⁊ breuitatis vite ſicuti ⁊ ꝯdecentẽ tarditatis eiuſdẽ ⁊ lõgitudinis nõ beſitandũ eſt ⁊ p̃cipue laboꝛes modũ excedentes.quecũq; eniz laboꝛioſa maſculoꝝ aialia ꝓpter laboꝛẽ ſeneſcũt magis,deſiccat nãq; laboꝛ;ſenectus etiã ſicca eſt. Et buius generis ſunt imoderata exercitia pꝛecipue ſi ad ea ſequaꝫ potus aque frigide,ꝓtinꝰ eniz refrigerant viſcera;⁊ oĩo vſus frequẽs coꝝ que faciũt frigus dñari cũ imbecillitate coꝛpis attrabit ſenectutẽ:ꝓbibent eniz virtutez nutritiuã ab opatõne ſua integra. Nec minus bis quietem ſuperuacuã cauſam velociꝛis ſenectutis affirmant, ociari etenim et omnino quieſcere ſenectuti pernicioſum eſt,bis enim compleꝫ magis ſenectutis cõplexio accidentalis;bumida;aquea; bumoꝛis crudi babundantia;defectu calidi innati diminute concoquentis. Conſequiꝫ pꝛeterea quietem exuberãtem in ſenibus pigricia quedã que impotentiã denotat ad motus incboandos;virtutes animales relaxãs ⁊ ꝯplexiõem coꝛpoꝛis ad flegmatis naturã inclinans, vt ait Auicenna

ideo ⁊ velocioris senectuti est causa. Idē efficit ociositas q̄ ex fortioribus extat cāis melancolie symboleitatē hñtis cum senioꝛ natura. Superuacuo preterea venereoꝛ vsu hominem citius in senectutem precipitari euenit: ꝓp eniz frequentioꝛem concubitū homines celerius senescunt: vt inquit Hali Rodoan. Inanitione quoq; coꝛporis superuacua siue illa sit quaz inedia causat velut ieiunia aut fames vel sitis tolerantia; siue ea sit quā euacuatiōem dicimus sanguinis vel alterius humoꝛis properat senectus. refrigerant enim ⁊ exsiccant dum superuacant euacuationes. Idem euenit etiā repletione exuberante illi opposita: defectus enim ⁊ superabūdantia ad easdem ducūt differentias. propter quod est videre q̄ ex repletiōe euacuatoꝛ membꝛoꝛ ⁊ euacuatōne superfluitatū vt ꝛgana hec facientia nō oppilentur neq; imbecillia fiant sequitur necessario vt nō cito hō senescat vt ait Gal'. Usus q̄z inordinatus alimentoꝛ mali succi aut tenuiū siue liquidoꝛ etiā delicatoꝛ ꝯpositiōem rarā ⁊ solubilem humoꝛesq; fluxibiles ⁊ tenues generantiū imbecillitatez virtutū adducit et senectutem. Vigilie etiā modū excedentes intempestiuā senectutem adducunt: sicuti enim libidinis intemperantia labore plurimo ⁊ vigilijs superuacuis oculus senescit: vt Johes Nazarenus auctoꝛ est: ita hec eadez hoiez dispo nunt in viam vetustatis ⁊ coꝛruptionis: caloꝛem eniz naturalem imbecillem faciunt ⁊ spiritum absumunt: coꝛporis nanq; robur nocturna vigilia minuitur. Amplius vitam breuioꝛem facit somnus ꝑtinus subsequēs longā inediam ⁊ coꝛporis inanitionem propter humidū radicale magis consumi q̄ꝫ coꝛpoꝛe decenter repleto. Immoderata etiam anime accidentia cause sunt velocioris senectutis: ⁊ precipue eoꝛum quecunq; vel coꝛpus superflue exsiccant: sicut generaliter euenit motuū omniū animaliū frequentia coꝛpus exsiccantiū. Idem efficiūt quecūq; ex

eis corpus exsiccãt veluti tristicia supflua, stupefacit nãq; tristicia cũ supuacua est ⁊ corrũpit nãm hñtis, estq; malũ ꝓfessiuꝫ ⁊ fugibile vt tradit Aristoꝫ. ipa enĩ nihil aliud est q̃ dolor qdam ꝓpter amissiõem alicuius boni cuius spaꝫ recupatio, vehemẽte q̃z angustia idẽ euenire phibẽt: q̃ cũ sit dolor ex amissiõe alicuius boni in cuius recupatõe nõ est spes: est fortis quedã tristicia. Idẽ etiã affirmant ꝓtin gere ingẽti frequẽtata cogitatiõe: q̃ aduentũ senectutꝫ ac celerat. Cui⁹ generis est etiã passio hereos grece dicta id est amor grauis, ⁊ hilischi arabice, i. amor supfluus; q̃ est ꝓtinua rei amate cogitatio ꝑ quã impio extimatiue er rãtis ĩmoderatus appetitus ĩnasciꝫ rẽ illã adipiscẽdi cui⁹ cã agibilia oĩa alia posthñtur. Cũ enim in his oĩbus fiat vel mot⁹ vehemẽs ⁊ laborioſus spirituũ aut vitaliũ sicuti in angustia: aut aialiuꝫ ꝑter vitabiles sicut in tristicia: aut ipor vnio ⁊ firio in interioribus sicuti in forti cogitatiõe ⁊ amore supuacuo. Accidit ex hor frequẽtia si ĩmodera ta diu ꝑseuerauerit q̃ accendaꝫ cor caliditate eĩnea cor poris exsiccatiua: ad quã tãdeꝫ seq põt ꝓperãs senectus, inqeta enĩ cogitatõe robur corpis minuiꝫ. Idem q̃z fieri aiũt frequentia ire magꝫ modo facte q̃ furor est: furor aũt ira fortis ⁊ impetuosa agitatiõi pmixta. Nec minus etiã velocior fit senectus assiduo timore nõ paruo: in his enim passiõibus fiũt consimiliꝫ alijs laborioſe ĩordinate ⁊ repẽ tine spirituũ motiões ad quas sequiꝫ corpis exsiccatio, in ira qdem in ꝑmis fit spirituũ ⁊ sanguis subtilioris motus ab extimis ad intima: qa ad cor vbi inflãmanꝫ coopante ad hoc fellis euaporatiõe. ꝓp quẽ motũ in pricipio palle scũt irati, deinde fit corũdẽ vl⁹ siliuꝫ regressio a corde vi delꝫ ad exteriora, et hec est causa quare rubet irator⁹ que prius palluerat facies, intima itaq; ⁊ extima in ira calefi unt: in timore ⁊o fit solũ violentus ⁊ inordinatus repen tinuſq; mot⁹ ad iteriora calorẽ ꝯstringẽs ꝓp fugã, q̃ fit vt

timore nõnunq̃ ventres ꝛ vrine soluant;sicut ait Aristo teles,cũ supfluit vo timor egritudinẽ quã melancoliã dicit nõ mõ adducit ꝛ frigiditatẽ; imo interdũ adeo increscit quoad patientem interimat ; vt auctor est Auerrois, huius aũt causa est regressus caloris naturalis ad cor ex timore illatus,nõ sic aũt irã occidere sicuti timorẽ ꝑdunt peritiores;eo ꝙ ipa calorẽ exauget in centro ꝛ circũferẽtia. In genere aũt timoris Zelotopiã etiã collocarũt plerũq̃ imaturã senectã adducentẽ;cũ ipsa timor sit quidam cõtinuus amittendi bonũ aliquod plurimũ dilectũ cũ molestia ꝛ sollicitudine.

¶ De causis velocitatis et tarditatis senectut; extrinsecis in hoĩe sumptis ex parte eor ꝙbus vescimur.

Amplius celerius plerũq̃ senescit hoies imbecillitate nõ modo caloris naturalis ex decursu etatino euenĩẽte;neq̃ solũ ex iordinato regimĩe rerũ nõ naturaliũ quarundã de quibus in antehabitis dictũ est; verũetiã rõne eor ꝙbus alimur siue esculéta poculentaue sint nata deglutiri,sicuti in ꝑmis eor vsus aiũt que attenuatiuã et exiccatiuã vires hñt corpus adurentia q̃ nutriẽtia medicinalia dicunt;cen aromata et acrumina ꝙbus senioribus fm viz medicã dũtaxat qua corp⁹ excalfaciãt virtutiq̃ stomachi ꝓcoquẽti opitulent,nõ aũt fm eam qua corpus exsiccent concedũtur, naz senectutis nutrientia humectatiua ope prestũ est esse,simili mõ ꝛ bolera ꝛ fructus hũidi putrescibiles plurimo vsu;humoris nãq̃ restaurãtis alteratio siue putrefactio ꝛ corruptio plerũq̃ senectutẽ velociorem facit;qtũs calor putredinalis nãli cõmisceť ipm inficiẽdo ꝛ naturalẽ eius actionez in ꝓprio humido ĩpediendo ꝛ accelerando et ex ꝓsiti senectutem intempestiuã adducendo,fieri aũt ꝟ

bis que flegma generant crudũ: aquosum ⁊ indigestũ dicunt, intrat enim hmõi humor meatus nutrimenti nãlem calorem per membra transire ⁊ vigere prepediens, cuius dispositiõis plurima sunt alimenta ⁊ precipue fructus humidi aquosi recentes qui parati sunt putrefactioni. cibis enim attenuãtibus vt sunt herbe et interior pars fructuũ arbor̃ habentiũ cortices duros hoies vesci cohibuerunt nã eor̃ frequenti vsu celerius senescũt: vt Judeus auctor est. bi enim sunt quor̃ aquositatem recipit sanguis: sicuti malũ siue persicũ cerasum ⁊ his silia, hor̃ nanq; hũiditas nõ facile separatur per primã aut secundã digestiõez propterea ꝯplexio eor̃ dicit̃ fortis ita vt ptes eor̃ substantie nõ facile sepent̃ in relatõe ad humanũ calorẽ: lz absolute in relatõne ad ignẽ seu ad calorem eius vt calor est debilem ꝯplexiõem habeãt. Cuius ꝑriz euenit de oleo cuius tanta est partiũ ꝯiunctio ⁊ fortis natura alligãs vt arte ⁊ natura nequeãt abinuicem segregari, si eniz oleũ etiã eterno tpe ferueſceret ptes nõ separent̃ nisi fecales: cũ tñ plurime sint eius partes hũide, aeree, modicũ ignee, subtiles penetratiue. Allie vo viscose terrestres vt alibi speculandũ est. Fructus aũt aquosi quor̃ debilis est natura sicuti sunt ficus ⁊ vue recentes quor̃ pars magna separat̃ per digestõez primã a chilo in stomacho ideo ventrem leniũt nõ ita sunt aquosi flegmatis generatiui: eor̃ náq; aquositatem nõ recipit sanguis. Idem aiũt de peponibus humidis a quibus pars magna segregat̃ per digestiõez secundã: propter qđ vrinã mouẽt, quare sanguis genitus ex iã dict̃ fructib⁹ cã etiã extat caniciei: de qua erit sermo. c. v.

¶ De causis intrinsecis velocitatis et tarditatiz senectutis. Cap. iiij.

¶ Ater cãx celeris senectutis intrinsecarũ plurimas continuatos languores nõ neglexerũt ⁊ eor̃ mapie-

ſtomachi malicia pꝛeſertim concoctõis eius coꝛruptõem que qñq; ad ſeniũ nõ modo intempeſtiue adducere; imo ⁊ ad egritudies ſtomachi plurimas ⁊ malignas affirmãt ſicut ad epilẽſiam, melançoliãmiꝛachiã ⁊ ad ſimiles; imo eã matrẽ egritudinũ ⁊ oꝛiginez chꝛonicaꝝ infirmitatũ vo cat Auicenna; frigus q3 dñians cũ imbecillitate coꝛpoꝛis pꝛohibens virtutem nutritiuã ab opatiõe ſua integra diſpoſitiõem ſenectutis ⁊ ethicã ſenij cũ ſiccitate adducit; ve lociozem añt ſenectutem adducere aſſeuerãt; qa calidũ et hũidũ que duo ſunt cauſe ꝓticulares pꝛincipales ⁊ intrin ſece vite longitudinis in ſua perfectõe ⁊ vigoꝛe nõ cõſer uant neqz decentem pꝛopoꝛtõem eoꝝ que ex decurſu eta tiuo determinata periodo eſt nata ꝓpleri longo tempoꝛe cuſtodiũt; imo aut humidũ generãt inſufficiens calidi fo mentũ aut ſuperfluũ nõ educũt aut non alterant neqz cõ temperant; imo feſtinãt vel quouis alio modo impediũt. Calidũ enĩ et humidũ in eo q̃ pꝛincipia ſunt vite conſer uatiua quibuſdã ꝓditõibus inſigniri volunt; quod videlz humidũ ſit digeſtum ⁊ aereũ vt eo calidũ decenter foue atur; ipmqz humidũ nõ facile putrefiat neqz ſit modicum ne celerius exſiccet; neue ſupabundãs vt decenti calido gubernet; ſintqz ambo pꝛopoꝛtiõem ꝓueniẽtem habentia cũ dominio calidi ſup humidũ. aliter eniz vel putreſceret aut congelaret humidũ aut ſuffocaret ⁊ extingueret cali dũ. Cauſas vo ꝓticulares intrinſecas non pꝛincipales a qbus potiſſimũ dependẽt tarditas ſenectutis et elõgatio vite aſſignarũt dominiũ qualitatũ actiuaꝝ ſupꝛa paſſiuas et calidi ſupꝛa frigido ⁊ humidi ſupꝛa ſicco; vite nanqz et omnis anime operationem per caloꝛem ſicuti per ꝓpꝛiuz ⁊ maxim̃ inſtrumentuz conſtare quis ambiget! humido vo ſuſtentari foueriqz caloꝛem dicũt, dominiũ vo paſſiua rum ſuper actiuas putrefactionem adducere; ſicci autem

ſupra humído mínus conſtare calídum. Sunt tamen be que dícte ſunt cauſe longeue vite coadíuuãtibus cauſis conſeruantíbus ex ſex rebus non naturalíbus vſu mode- rato corpori aduenientíbus, oportet aũt ⁊ preter hec cõ- uenientẽ qualitatũ actiuaꝝ menſurã ⁊ paſſiuaꝝ ꝯcurrere necnõ actiuaꝝ ⁊ paſſiuaꝝ inter ſe decentẽ ꝓportiõem; et amplius actiuaꝝ ad paſſiuas; ⁊ adhuc iſtaꝝ oĩum p̃cipue ad terciũ q̃ eſt cor. videt̃ enĩ vite ſpaciũ longius ꝯſequi q̃m maxime cordis preparatiõem ꝯplexionalẽ occultã, eue nit enĩ q̃ homo ꝯplexiõis eucrate decenti vſus regimine velocíori vite ſpacio terminabitur alío diſcrato aut malo potito regimine ꝟ id raro eueniat; ĩmo nõ eſt ímpoſſibile vt ait Auerrois q̃ ſint duo boĩes ꝯſimilis ꝯplexiõis equa- lis eodem regímine directi; vnus tñ optimũ finẽ fm natu re curſum ꝯſequet̃; alter vo mortez íncurret propterea q̃ in eo mali generabunt̃ humores mortem adducentes. ⁊ cauſam huius eſſe dicit Auerrois: quia in eius ꝯplexiõe eſt mala p̃paratio fixa que cauſa eſt vt in ipſo hec malicia generetur; etſi hanc preparatõem ignoremus, huius aũt ignorãtie cã eſt quia in naturis tot ſunt preparatiões fixe q̃ eas ſignis cognoſcere nequeamus. preparationes aũt iſtas vocãt diſpoſitões quaſdã indiuiduales materiã hãc ſignatã ꝯſequentes cauſatas ab ylech et alchocoden fm q̃ his rebus ꝯſotiant̃ variabilibus, ⁊ tales forte ſunt me- rita quedam̃ que vnſiquodq̃ compoſitũ ex quattuor ele mentis fm maiorem ⁊ minorem ꝓportiõem ipõr elemẽ- torꝝ in compoſito fortitur ⁊ meretur habere ab influenti- bus ſtellis fixis que ſpecies inferiorꝝ ꝯpoſitorꝝ reſpiciunt; easq̃ influunt fm aptitudinem materie; forme enim dant̃ fm merita materie, id vo quod tribuit materiã forme ſub diuerſitate diſpoſitionũ ſicut ſub diuerſitate meritorũ eſt motus celi cõmiſcens vt ꝓfundius ſpeculari poteſt, eo q̃

nihil ab rex natura sine aliqua occultiore causa gignitur
Ibis aũt oibus causis senectutẽ ⁊ mortẽ p violentiã factã
celerius adducentibus:quã mortem extinctiõem factaz a
ꝫrio appellãt:eo q fit p putrefactiõem humidi nutrimen-
talis ex indecenti regimine rex corpi hũano nccio eueni-
entiũ;resistendũ eẽ iubẽt regimine ꝓhibitiuo generatiõis
putrefactiõis ex corpis tutela a ptãte caloris extranei in-
trinseci ⁊ extrinseci.

¶De causis quorundã accñtium etatem senilem comitantiũ:precipue canoꝝ.rugaꝝ.⁊ caluitꝯ. Cap.v.

c Ani ⁊ cutis ruge sunt de precipuis accidentibus se
nectã ꝯsequentibꝰ:cui etiã associaẽ ⁊ aliqñ caluitiũ
rarius tñ reliqs duobꝰ: q̃ꝝ cãs scrutãtes et primo canoꝝ
dicũt q vera canities:quã canitudinẽ plautus appellat ⁊
est languor pili: fit a corpis senectute in hũc modũ decli-
nante iam ad frigiditatem corpore fit senectus:que vt au
ctor est Gal'.nihil aliud est q̃ꝫ mala dispositio frigida ⁊ sic
ca. cũ aũt caliditas ꝓpria ⁊ innata sit virtus cuiuscũq̃ di
gerẽs alimentũ; extranea vo putrefaciẽs ⁊ corrũpens ac
cidet pp corporis lapsum ad frigidũ ⁊ siccũ dñante frigi-
ditate nutrimentũ ꝓueniens ad mẽbra diminute a calore
iꝑoꝝ ꝯcoqui magnaq̃ꝫ ex pte putrefieri ⁊ corrũpi ex eoq̃ꝫ
humorem frigidũ aquosum flegmaticũ ⁊ putrescibilẽ fieri
Vapor itaq̃ꝫ q est materia pili a tali surgens alimento;tũ
sui viscositate;tũ caloris ꝓpellentis imbecillitate nõ de fa
cili ptransit. ex longitudine ꝙ more in poro putrefit a cali
ditate ꝯtinentis;⁊ cũ putrescit albicatur propter plurimũ
habere aeris intercluſum ex sui viscositate; quare accidit
inde capillus canus.ideo ⁊ canities sic nuncupata est q̃ſi
candities a candore.Euenit aũt id oñe in digestiõe qua-
dã;nã ea que in carnibus fit indigestio canos facit;vt tra

dit Aristot. Q3 vo putrefactiõe quadam vaporis id eue niat signũ esse dicunt: tũ quia tectos pileis pilos ⁊ oper culis citius canescere videmus pp non pflari impediente cooptura. pflatio enī phibet putrefactõez: tũ etiã ; qa fiũt cani in tpib⁹ pmũ ⁊ magꝫ pp hũiditatẽ flegmaticã in mu sculoꝝ tpibus iterceptã cosdẽ irroꝛantẽ. vñ ⁊ boies tales temporicanos appellãt sicut veteri sermone vulgatũ est: vt est apud Alexandrũ in pbleumatibus. ex mõ aũt gene rationis canoꝝ cuius notio iã preceſſit declarãt qũo fru ctus ⁊ bolera aquosa canos adducunt. dum enī sanguis permanet pinguis spissus calidus et viscosus capilli sunt nigri: cũ vo ad aquositatẽ tendit fiũt capilli decliues ad ß vt fiant cani. quare pro tardandis canis fructus repellen dos Auicenna iubet ⁊ bolera humectãtia ⁊ genera lactꝫ triticũ aqua concoctum: pultes: potum aque plurime. do cetqꝫ modum quo venereoꝝ sine modo vsus canos facit mouet enim superfluens humoꝛes ad extima coꝛporis ex siccatqꝫ vapoꝛem calidũ putridũ venientem ad partez su perficiei cutis quo in loco putrescit. Quoniam autem al bedinis canoꝝ causa similis est ei que rugaꝝ cutis: quam caperatam cutem dicunt rugosam a cõmuũ capꝛinoꝝ si militudine: ideo ⁊ dixerunt qꝑ vapoꝛ subcutaneus qui in manifesto coꝛporis existit terrestris est plurimũqꝫ naturã grossi aeris habens quem contingit aut cõgelari et tunc erit quasi glacies plana: aut non congelari et euenit eum putrefactũ rugas facere ptibus subtilibus eductis. crassi oꝛibus vo contractis per nõ ꝓgelantem ß cõpꝛimentẽ fri giditatem. coꝛrugatio enim coꝛporis contraria est aliquo mõ glatiali congelationi: cꝫuis ruge ⁊ glaties in gñe con ueniant quo ad causam. sunt enim ex vapoꝛe in forma nõ simili existente: lz ambo sint quoquo mõ vapoꝛis putrefa ctio. pp qꝺ recte senectutẽ appellauit Homer⁹ rugositatẽ

ꝛ glaciem. Consequunt aũt ruge nimiã cutis exsiccatõez substantificam cũ frigiditate; nam adaucta siccitate rugosi fiunt homines vt inquit Galienus; modus autez est quia siccũ est causa laxitatis ꝛ frigidũ est causa corrugationis; eo ꝙ frigidũ ꝯstringendo plicam pellis sup aliã ꝯplicat ꝛ sic inducit rugas; fiũt aũt cani ꝛ ruge errore opatiõis virtutis digestiue tercie errantis q̃ in mẽbris celebrat; quoꝝ oim salutaria remedia suis dicent locis; precipue, c, xliiij.

Fit quoqꝫ a corporis senectute quandoqꝫ caluitiũ quod nihil aliud est ꝙꝫ naturalis quidam pilorꝝ defectus; et magis in ea ꝙꝫ in alijs etatibus, tunc enim ex superflua siccitate in ambitu totius corporis senilis contingit etiaz materiam in pilum conuertendam absumi. Fit quoqꝫ maior porrorꝝ rarefactio qua retentio pili prohibet cooperante ad ꝫ exuberãtia siccitaꝫ anteriorꝭ capiꝭ ptis q̃ calnaries dr. Consequt aũt imensa ꝫ sincipitis siccitas paucitatẽ cerebri ꝛ eius elongatõez a craneo qbus exsiccat craneũ ꝛ cutis ita vt nõ remaneat hũiditas glutinosa radicis pilorꝝ inuiscatiua, magꝭ vo accidit ꝫ in pte capitis anteriori qa passibilior tenuiorqꝫ; qbus redditꝰ aptior a cãis exsiccantibus ꝛ resoluẽtibus in suis dimensionibus minorari, cutis etiã ibidem est craneo imediatior magisqꝫ carne priuata a qua humectari deberet, minorato itaqꝫ cerebro ꝛ fm partem illam craneo exsiccato cuti quasi arefacta cadũt pili. ꝛ per eandem causam non fit amplius eorũz regeneratio: hos autem homines recaluastros appellant. Horũ vo trium accidentium senectutem vt plurimuz comitantium ruge, ꝛ cani, seniores cuiuslibz nature fm tamen magis ꝛ minus inseparabiliꝰ afficiunt, sicuti enim in senectute canescere ita est homini proprium vt omni ꝓueniat soli et aliqñ; ita ꝛ corrugari; adeo vt nemo sit per omnes etatis gradus ad finem vsqꝫ vite decurrens nõ impeditus qui bis

ſtigmatibus non inſigniaſ, ſiquidem in oĩbus imbecillioꝛi
bus ꝓtinuo factis innatꝰ deficit caloꝛ: qbuſdã tñ celeꝛius:
alĳs ṽo tardius. Jd ṽo oñdunt: eo q̄ frigidi ⁊ ſicci boĩs
cerebꝛi notio eſt cito circa caput ſenes fieri oẽs ideoq; ca
neſcũt citius. q̄ ꝺ nõ euenit in notionibus aliaꝝ diſcraſiaꝝ
cerebꝛi. Dictũ eſt etiã homini vni animaliũ canitiem in ſe
nectute attribui: eo q̄ ſolus homo inter cũcta aĩalia pꝛo
pꝛie calueſcat ſolus ⁊ caneſcat: nã cerebꝛũ q̄ ꝺ eſt in capi-
tibus alioꝝ aialium pꝛopoꝛtione quãtitatis ſuoꝝ coꝛpoꝝ
modicũ eſt humidũ nõ plurimũ: ideoq; ⁊ digeꝛens caloꝛ
perfecte vincit ipm. Licꝫ inter cetera bꝛuta cani aliq̄ñ in
equis appareant eo q̄ oſſa equi capitis teneꝛioꝛa ſunt et
rarioꝛa oſſibus capitũ alioꝝ bꝛutoꝝ. Cuius ſignũ eſſe di-
cũt: q̄ modica p̄cuſſione incidẽte capiti equi pꝛecipue in
temporibus ſtatim emoꝛiſ: quia tñ multotiẽs cani ante ſe
nectutem eueniũt: tũ longis ꝓtinuatiſq; languoꝛibus: tum
timoꝛe moꝛtis hoꝛribilis: tũ etiã triſticia longa: tum lapſu
naturali cerebꝛi ad frigidũ ⁊ ſiccũ: celeꝛius enĳ bos ſene-
ſcere affirmãt. Scribit enim Jſigonus Niceenſis q̄ſdam
in Albania boĩes a puericia ſtatim canos. Rugas ṽo ſic
euenire pꝛodit nemo niſi forte p̄p tabem aut maraſmonẽ:
que eſt humidi radicalis ſiue ſubſtantialis conſumptio vt
euenit in ethica tercie ſpeciei. ideo veteꝛi pꝛouerbio dictũ
eſt canos vanos eſſe in ſignificãdo ſenectutem: rugas ṽo
certas. Caluitiũ ṽo nõ neccio neq; inſeparabiliter ſenectu
tem comitaſ. eſt enim dare ſenem cui vſq; ad moꝛtem nõ
euenit caluitiũ. pꝛopter q̄ ꝺ ſoli lꝫ hõi hoc accñs ſicuti et
cani p̄pꝛie ꝓtingat: nõ tñ omni neq; ſemper. q̄ ꝺ facile per
cipi poſſe docet Gal. nã quoꝝ cerebꝛũ tẽp̄atũ eſt hi cal
ueſcũt nõ facilius neq; citius: hi ṽo quoꝝ cerebꝛi natura
ad calidũ eſt decliuis: quoꝝ añt cerebꝛũ ſiccius eſt ſupꝛa
equalitatem bꝛeui. i. velocius calui fiunt. humidioꝛis ṽo

cerebri nõ oio:qꝫ si alqñ tarde tñ, ⁊ ob eã cãm ingt Gal. q cuius cutis ab ineunte etate decliuior ad siccitatem fuerit ⁊ ad duritiam: cum ad senectutem peruenerit in qua membra refrigerant oia exsiccantur arefiuntqꝫ.fiet postea cutis testea pilox ortut inepta. remanet enim pellis sicuti glacies solida a frigiditate poros comprimẽte per quam penetrat nihil. Et ideo etiam resplendere aiunt caluitia sicuti specula quedam. Non sic autem euenit his quorum cerebri natura calida est ⁊ humida:imo hi non facile calui fiunt, neqꝫ similiter quorum cerebri natura frigida est ⁊ sicca: frigiditate tñ magis dominante qꝫ siccitate,neqꝫ quox cerebri natura frigida est ⁊ humida.

¶De signis senectutẽ significantibus tam pronosticis qꝫ demonstratiuis. Cap.vi.

o Riuntur cum senectute note quedam eã ostendentes ex quibus sunt accidentia senectuti propria et complicia.ducunt enim accidentia propria in cognitõem cuius sunt subiecti,⁊ hox ruge cutis corporis ⁊ precipue facieí:et cani defectu caloris innati ex decursu etatiuo cõtingentia: que si appareant senectutis stigmata nõ modo verũetiam vexillum vẽture mortis appellant.Si caluitiꝫ quis incurrit ita vt etate caput eius nudetur proxima senectus est.defectus enim capillox naturalis magis circa senectutem euenire aiunt propter magis in ea etate vigere causas caluitiũ facientes. Si increscãt plurimñ quii n supercilijs fiunt pili:fiantqꝫ oculi sponte concaui senectutis indicia sunt.ait enim poeta senior factus:

Nam quos grata prius ciliox serta tegebant
Desuper incumbens bispida silua tegit.
Ac veluti inclusi ceco clauduntur in antro
Nescio quid torui vel furiale vident.

Fiunt enim quibusdam factis senioribus supercilia adeo

longa ut abradant̃ qui latent in coniunctione ossiũ. ⁊ sene scentibus quia distant ossa penetrat amplior humiditas. Propter nanq; humiditatis ꝓsumptionem ꝓiungentis ⁊ obturantis sectiones plures que sunt in ossibus supcilioꝝ fumus hinc emissus amplior pilos ꝓtendit ⁊ corpis seni- lis ꝓpago ut antiq quasi ruinosum ⁊ transparens reddit edificiũ ut ait Arist. Maxime aũt id experiuntur medita- tionibus ꝓtinuis dediti ꝓpter calorez ⁊ spũs magis in eis moueri ad ptes capitis anteriores. Quare magis egent il loꝝ tonsiõe sicuti ⁊ piloꝝ capitis. Senectutis etiã testimo nia sunt defectus opationũ alicuius pluriũ vel oim virtu- tũ aialium motui inseruientiũ sponte eueniens: ⁊ in poten tia usus venereoꝝ spontanea neq; sensata in eo solita deli tia: dicente Poeta senio affecto:

Nec veneris nec grata mihi sunt munera bachi
Jam dulces epule delitieq; nocent;
Cogimur a gratis animum suspendere rebus
Atq; vt viuamus viuere destitimus:

Qui diu nature ꝓstrationem patiunt̃ ꝓtinuamq; ac sensa- tam virtutis resolutionem sponte euenientez his senectus instat. Quod etiam Poeta significat dicens:

Sola iacens natura manet que sponte per horas
Soluitur: ⁊ vitio carpitur ipsa suo.

Ubi quis sponte nõ iuuatur a iuuare solitis senectus pro xima denuntiat̃. Unde

Non totiens experta sibi medicamina prosunt
Non egris quicq; ferre solebat opem.

Si alicui sponte euenerit forme mutatio, coloris, cutis ari ditas, neruoꝝ rigiditas, corpis prurigo: vt qui olim pleni or ⁊ speciosior ⁊ coloratior, thabidus, deformis, decolora tior sponte fiat senectutez adesse manifestum est: Senior dicente:

Ipsaq; me species quondam dilecta reliquit
Et videor forme mortuus esse mee:
Pro niueo rutiloq; prius;nunc inficit ora
Pallor;t exanguis funereusq; color
Aret sicca cutis;rigidi stant vndiq; nerui
Et lacerant vnce scabida membra manus:
Jam pauor est vidisse senem nec credere posses
Hunc hominem humana qui ratione caret.
Vbi his passionibus quis ꝓflicter quas seniorib⁹ vt plurimū euenire in ꝓlogo dictū est sicuti sunt dispine.,disurie.,cattarri.,strangurie t hmōi.precipueq; nocturnis vigiliis furialibusq; somnis quis premat senibus euentibus propter tristitiā quā affert eis senectus vt ait Gal'.Quo in genere sunt etiā supra ꝓsuetudinem tumultuosa somnia senectus proculdubio instat:Dicente Poeta seniore:
Ipsa etiam cunctis requies gratissima somnus
Aduolat;t sera vix mihi nocte venit,
Vel si laxatos vnq; dignabitur artus.
Turbidus heu quantis horret imaginibus:
Cogor per mediam turbatus surgere noctem
Multaq; ne patiar deteriora pati:
Vincimur infirmi defectu corporis;t qua
Noluero infelix hac ego parte trabar.
Si sponte quis grauetur ab his alimentis solitis que sine alteratione notabili vim habēt resumendi corporis vires necnō inedia t saturitate ledatur senectus metuenda est;Dicente Poeta:
Et me iamdudum cui nulla aduersa nocebant
Ipsa quibus regimur nunc alimenta grauant:
Esse libet saturum;saturum mox esse pigebit
Prestat vt abstineam;abstinuisse nocet:
Que modo profuerat contraria redditur esca

Fastidita iacet que modo dulcis erat.
In malis iam senem esse testatur: vbi spontanea veretur
tristicia inuidendo ea quibus visus delectari cõsueuit. qõ
etiam poeta sentit dum ait:
Quid q nulla leuant animos spectacula rerum?
Si sine causa cuipiam accidat lesio virtutũ exterioꝝ sensi
tiuaꝝ: siue ablata fuerit alicuius eaꝝ opatio diminuta aut
corrupta ne in senectutem de proximo incidat metus est:
Poeta dicente:
Jam minor auditus: gustus minor: ipsa caligant
Lumina: vix tactu noscere certa queo:
Nullus dulcis odor: nulla est iam grata voluptas.
Vbi quis nequeat intueri obiecta visibilia parua de ppe
que tamen aliquantulũ distantia possent intueri: si id sine
cã eueniat excepto etatꝭ defectu senectus est. debilis enim
est senior visus propter humidi paucitatem cuius cã ve-
hementer mouetur a lumine vt docẽt peritiores. cũ ergo
color in actu existens lumen habeat sibi annexũ ppinqus
nimis eos alterabit vt nihil aliud videre possint: remotus
vo cõmensurabitur magis: quare ipressio erit imbecillior
t non mansura. ait enim Poeta:
Si libros repeto duplex se littera fundit
Largior occurrit pagina nota mihi:
Claram per nebulas video mihi cernere lucem
Nubila sunt oculis ipsa serena meis:
Eripitur sine nocte dies caligine ceca
Septum tartareo quis neget esse loco.
Si cui assidue t sine causa alia oculi lacrimantur senectã
adesse testatur. dicente Poeta:
Quondam ridentes oculi: nunc fonte perenni
Deplangunt penas nocte dieqꝫ suas.
Opationũ mentis lesio trifariã dicta: diminuta vꝫ: albata

ꝛ corrupta: alicuius precipue virtutum interioꝝ cogniti-
uarum spontanea:ob quam senes delirantes dicuntur se-
nectutis vitium est,ait enim Poeta:

Hen lethea senũ subeunt obliuia mentem
Nec confusa sui iam meminisse potest:
Ad nullum consurgit opus cum corpore languet
Atqꝫ intenta suis astupet ipsa malis.

Senectutis quoqꝫ instantis testis est mutatio moꝝ absqꝫ
causa manifesta cõsuetoꝝ ꝛ precipue cum maturitate siue
grauitate quadam: Sua enim vnicuiqꝫ tempestiuitas est
data vt inquit Cicero,vt enim infirmitas pueroꝝ ꝛ fero-
citas iuuenũ ꝛ grauitas iam constantis etatis;sic senectu
ti maturitatem seu grauitatem ascribunt;leuitatem autem
puericie;Poeta dicente:

Exultat leuitate puer;grauitate senectus.

Stabilitas quoqꝫ fm voluntates senectuti est propria;vt
Auicenna prodit, omnia autem hec mores concernentia
intelligantur qualibet etate naturam sibi propriã seruãte.
Potest enim ex preuentõne ꝛ peruersione etatum quasi
monstruose puer seniles mores habere;quam senilem iu-
uentam appellãt; que proculdubio premature mortis est
signum:vt Cato Censorius dicere consueuit: Cõflicta-
ri continuatis longisqꝫ languoribus tam corporis q̃ ani-
me sponte euenientibus senectutez non metuendã modo
sed timendam testatur . sicuti enim ex vtrisqꝫ continuatis
nonnunq̃ fiunt cani senectutem precipue comitantes vt
suo visum est loco: ita ꝛ eisdem fit velox quasi precipitãs
senectus . ea propter languorem senectutem acquisitã si-
cuti ꝛ senectutem languorem naturalem appellant. vnde
ꝛ Poeta sic ait:

Hinc miserũ scabies;hinc tussis anhela fatigat
Continuos gemitus egra senectus habet.

Hinc me solicitum torquent super omnia cure
Hinc requies animo non datur vlla meo.
Querere que nequeo semper retinere laboro
Et retinens semper nil tenuisse puto,
Nec minus senectutem expectandā ino prestolandā pre
sentemq; asseuerant: spontanea omniū rerū non consueta
suspitione, credulitate, ⁊ delirationeꝝ et borū copia: di-
cente Poeta:
Stat dubius tremulusq; senex semperq; maloꝝ
Credulus: ⁊ stultus que facit ipse timet:
Laudat preteritos presentes despicit annos
Hoc tm̄ rectum quod facit ipse putat:
Deficit auditor non deficit ipse loquendo
O sola fortes garrulitate senes:
Omnia nequicq̄ clamosis vocibus implet
Nil satis est horrent que placuere modo:
Arridet de se ridentibus ac sibi plaudens
Incipit ob brobio letior esse suo.
Vbi sine causa quis a quacunq; seu naturali siue nō na-
turali tempoꝝ anni varietate prematur hinc senectus est
ita vt queruli senes dicant:
Jam pena est totum qd̄ viuimus: vrimur estu:
Veris ⁊ autumni ledit amena dies,
Nos ledit modicoq; etiam corrūpimur estu
Officiunt nebule frigus ⁊ aura nocēt:
Et oīno senectutis note sunt mutatio spontanea habitus
gressus: coloris: vt si sponte emacuit colorem decoremq;
amisit, membroꝝ ptractio ⁊ decrementū, totius corpis in
curuatio: que oīa si seniori eueniāt suspecta sua bona hēre
iam debet, si modo credimus Poete dicenti;
Hc sunt primitie mortis: his partibus etas
Defluit; ⁊ pigris gressibus ima petit,

Non habitus non ipse color non gressus euntis
Non species eadem que fuit ante manet:
Labitur ex humeris demissa corpore vestis
Queq; breuis fuerat iamodo mihi longa est:
Parua licz magnũ palia pondus habent:
Contrahimur modoq; miro decrescimus ipsi
Diminui nostri corporis ossa putes.
Nec celum spectare licz:sed curua senectus
Terram qua genita est ⁊ moritura videt.
Fitq; tripes prorus quadrupes vt paruulus infans
Et per sordentem flebile serpit humũ.
Hinc est q; baculo incumbens ruitura senectus
Assiduo pigrã verbere pulsat humũ.
Et numerosa mouens crebro vestigia passu.
Quibus oibus in senio apparentibus fere retro quasi rui
na quadã senes reuoluunt̃.fit enim eo tũc q prius senex iã
senetio factus cassabundus.i.crebro cadens.

De Prescitis breuitatis atq;
longitudinis vite. Caput.vij.

i A primis illud precipue sciendum est omnis mun-
dane geniture sortem ex planetis eorumq; signis
tanq; ferrum ex lapide magnete dependere:vt Ptholo-
meus scribit. Ad vite itaq; hominis extensionem iudicã-
dam vires aspectuũ siderũ ipsorũq; coniunctionem in for
titudine ⁊ debilitate diligenter animaduerti iubent. Du-
ratio enim illor; ad vitam hominis extendendam sicuti ⁊
alior; gñator; plurimũ facit:lz(vt lege creditur) hec illis
oĩmodã necessitatẽ nõ ponant; cũ cor; in ĥ inferiora actio
impediri possit vl' ex libero arbitrio aut ex qualibeat alia dis
positõe mãe.scies itaq; duratõez aspectuũ oĩm:oĩmq; cõ-
iunctionũ ⁊ vires oĩm sidex in circulo celesti exñtiũ in p-
ma hois ꝯceptõe de breuitate aut lõgitudie vite nati aliq̃

prescire posset, vt tñ ad ea q̃ medico attinent accedamus
Dicendũ qꝑ cũ ad vitam extendendam plurimũ ꝓducant
bonitas aspectus celestis;vsus moderatus rex sex nõ na
turalium;laudatioza alimenta;ꝛ complexionis perfectio:
precipueqꝫ influentia membroꝝ principaliũ supꝫ toto plu
rimũ est nccia et eoꝝ presertim ipsius cozdis, ideo omnia
hec et maxime cozdis proportiõem ꝓplexionalẽ animad
uerti volunt ad significandũ vite longitudinẽ siue breui
tatem, ab his itaqꝫ que rationi substantie sunt inherentia
non discedendo asseuerant peritiozes;qꝑ hõ in cuius cõ
plexione dña ntur virtutes naturales actiue supꝫ passiuas
cũ ꝓportione actiuaꝝ adinuicem ꝛ passiuaꝝ inter se;ꝛ ea
rundem ad actiuas;ꝛ adhuc istaꝝ oium ad coz longiozis
est vite;nã vt dicebaꝫ hois vita vl̃r cozdis ꝓportõeꝫ ꝓple
xionalẽ ꝓsequit̃,ꝛ hui⁹ dispositõis dicũt hoiꝫ cui⁹ cõple
xio est eucrata,hoibus nãqꝫ plerũqꝫ quoꝝ viscera ꝛ virtu
tes sunt fortia euenirũt egritudines pniciose qbus prema
turam mortem incurrũt,alij vo ibecillioris virtutis in vl
timã pueniũt senectutẽ lz regimẽ eoꝝ sit ꝓsile,nõnulli etiã
graui morbo vexati diu viuũt; vbi plurimi bone ꝓsistẽtie
moriunt̃ iuuenes,Hoꝝ aũt in vita diuersitatem varietatꝫ
eoꝝ in hac ꝓplexionali ꝓportiõe cũ habundãtia caliditatꝫ
ꝛ hũiditatis ꝛ dñio virtutũ actiuaꝝ ascribũt,ꝓꝑ qõ existi
mãt q̃ꝫplures qꝑ ꝓplexio q̃ est ꝓpria in lõgeuo vite spacio
aut in scia medicine est ignota;aut difficile scit̃,ꝛ eã noscẽ
sensu est valde difficile;imo magꝫ rõe q̃ꝫ sensu ꝓceptibilis
est.ꝛ ista ꝓportio vt ait Auerroys est nãliter ignota,quid
tñ sit ista ꝓportio ꝓplexionalis in antebabitꝫ,c,iiij̃,suo di
ctũ est loco,Dixit aũt Aly Rodoan cui opio p̃cedẽs resi
stit; qꝑ hois calidi ꝛ hũidi ꝓplexio decent̃ ꝓseruat̃:in eoq̃ꝫ
chimi equant̃;ꝛ euadit ab egritudinibus putrefactõis;et
ex ꝓñti natura est vite longiozis hoie alterius ꝓplexionis,

humidissimi enim et calidissimi auctore Gal'.sunt longeuissimi. neqz ꝓhibet vt peritiores affirmãt ꝯplexiões vite longioris habere opatiões minus ꝑfectas: imo esse egro tabiliorem ꝯplexione equali propter intempamentũ in calido ⁊ humido,⁊ nihil minus sub ea plus elongari vitam ꝓp ab intrinseco habere cãm lõgitudinis vite.quare si cõ plexio paulo in caliditate ⁊ hũiditate excedentior tempe rata euaserit vt aiũt a putredinibus ad quas maxime duz iuuenescit bz ꝓmptitudinẽ fiet cã extendendi vite spacij: ad quas tñ nõ est apta ꝯplexio que media est. bone nãqz ꝯsistentie hoies nõ moriunt iuuenes ꝓp nõ hẽre ꝓportionem illã ꝯplexionalẽ quã fingebat Auerrois: sed propter peccare in eius custodia:nũc vno mõ nũc ỽo altero,⁊ inde accidere egritudines ꝑnicioſas nec iudicat medicus precise vite longitudinẽ:eo ꝙ nõ pendet hoc solũ a causa intrinseca sed a causis ꝯseruãtibus ab extra. Ordinat aũt Aly Theoriã in hũc modũ: Breuioris vite natura est hõ cuius ꝯplexio a principio est frigida ⁊ sicca.deinde sequitur ipm in breuitate vite homo cuius cõplexio est frigida tm̃:deinde cuius ꝯplexio est sicca tm̃:deinde cuius complexio est frigida ⁊ humida:deinde cuius ꝯplexio est calida ⁊ sicca:postea cuius cõplexio est hũida tm̃:deinde cuius ꝯplexio est equalis: deniqz sequit eũ ille cuius cõplexio est calida ⁊ hũida. Crassos ꝑterea valde fm naturam citius mori magis gracilibus Hypocrates tradit. ea propter laudat Gal'.ad vitã extendendã corpa nõ multũ crassa neqz plurimũ macilenta: que si taliter ꝑseuerauerit ad vltimã vsqz senectutem viuent. Auerrois tñ auctor est senes carnosos magis viuere:qm̃ cã vbertatis carnis est caliditas ⁊ hũiditas. Amplius sexagesimũterciũ ꝑcipue vite annũ quez scalariũ seniorꝫ oim Augustus appellauit maxie obseruari volũt. exptũ enim est in multa hoim me-

moꝛia vt Aulus Gelius ingt;ſenioꝛibus pleriſqꝫ eo anno oĩbus cũ periculo ꝛ clade aliqua venire aut coꝛpis moꝛbicqꝫ grauioꝛis aut vite interitus aut animi egritudĩs. Eſt aũt dictus ſcalarius quaſi ſcãdarius a ſcandẽdo.i.abſcondendo;ſiue ſcalenon.i.gradatus.eſt enim gradus ad quẽ aſcendunt ſenioꝛes oẽs. Adhuc boĩes hñtes ꝓtes q̃ ſunt ab vmbilico inferius verſus oſſa pectinis maioꝛes q̃ ille que ſunt ab vmbilico ad pectoꝛis concauitatem vt apud malũ granatum que eſt quedã ſcutalis cartilago facta ad cuſtodiã oꝛis ſtomachi bꝛeuis vite ꝛ cũ malicia ꝯplexõis eoꝝ moꝛbidos eſſe phyſonomi ꝓdunt;ventres enim eoꝝ ſunt frigidi pꝛopter paruitatem et ſtricturã eoꝝ ꝛ ſitũ; ꝑq quod cibũ cõcoquere nequeũt;cũ ꝯcoctio calido ꝓficiaꝫ; quo accidente ſupuacua plura cruda ex hoc generata in coꝛpoꝛibus eoꝝ congerunt quoꝝ poſſeſſoꝛes languoꝛoſi ſunt;eo q ſuperuacua illa ſunt moꝛboꝝ cauſe antecedentes in cõiunctas facile tranſitura. Amplius obſeruatũ eſt in curuos humeris boĩes lõgeue eẽ vite. Dentiũ q̃ ꝛaritatẽ ꝛ eoꝝ debilitatẽ totiꝰ coꝛpis imbecillitatẽ ꝛ vite bꝛeuitatẽ ſignificare. Q̃ audiendũ eſt vt in pluribus;poteſt nanqꝫ dentiũ ꝛaritas vt medici aiũt euenire ex paucitate materiei gñatõis,virtute tñ foꝛmatiua dñante q̃ cũ careat ſufficienti mã eligit potius raros dentes facere nõ extramittendo mãs in ipos vt ex ea pꝛincipalioꝛes fierent ꝓtiũ Adhuc exꝰ debito regimĩe medicinali põt cũ ꝛaritate dentiũ ꝛ coꝝ imbecillitate vita ꝓtendi. Neqꝫ ſiliter repugnat coꝛpa celeſtia alicui nato annos longos donare cũ ꝛaritate ſuoꝝ dentiuꝫ. Nõ aũt ſermonis Naſis cuius illud fuit ſignũ eſt;qa ex ꝛaritate dentiũ cognoſciꝫ os vtriuſqꝫ mandibule foꝛe depꝛeſſiuꝫ ꝛ ꝯpactũ;ꝛ ꝑ ꝯñs oẽ os cranei eſſe ꝯpactũ ꝛ nõ poꝛoſiuꝫ;ꝑ q̃ denotaꝫ humidũ nõ fuiſſe obediẽs ſufficienꝫ virtuti iformatiue capiẽdo extẽſiõẽꝫ vnde-

quaqz ꝛ figuratõez ipius fm illius imperiũ.ꝑꝑ qz accid cerebꝛũ infirmari:eo ꝙ ſupfluũ ei⁹ et ſibi delatũ nõ poſſi plene expirare ad eꝝ:ꝙ retẽto cũ cerebꝛũ ſit nãliter hũidũ valde ꝛ magꝭ humectet̃ inde accidit ꝓfocari ꝛ putrefieri cito: ꝛ ꝑꝑ ꝓhibitã reſpiratiõez aſſociat̃ calidũ extraneũ ꝙ duo ſũt putrefactõis cãe ꝑfectiue, qz aũt putreſcit nõ eſt lõge ꝑdurabilis.Habẽtes ꝓterea plures dẽtes ꝑcipue plures ꝯ duos ꝛ trigĩta:vt in plurib⁹ lõgioꝛis vite affirmãt, ꝙ aũt minoꝛes ꝛ ſine dẽtib⁹ vt in plurib⁹ bꝛeuioꝛis.Auerrois auctoꝛ eſt paucitatẽ fellis ꝓſeq bonã tempantiã ꝛ vite longitudinẽ.Qui ſermo apud quoſdã mirantes irridet̃ vt erroneus.erroꝛis aũt cã eſt vt inqt Albertus:qa ꝓſiderauerũt quedã aĩalia hñtia ſoleas ꝛ vngulas ſic̃ ceruos ꝛ hmõi ꝙ felle caret̃ ꝛ diu viuũt.ꝛ ſiꝫ ꝓſiderauerũt ea ꝙ nõ hñt hmõi ſoleas ſic̃ delphinũ ꝛ camelũ ꝙ vngulas hꝫ.hec enĩ diu viuũt. ꝛ nõ ꝓſiderauerũt alia aĩalia ꝙ fel hñt ꝛ ſũt lõge vite.ſi enĩ iſta ꝓſideraſſent nõ diꝛiſſent pꝛiuatõez fellis eẽ cãm lõge vite:qa foꝛte erit cã bꝛeuis vite ſi fel nõ expurget̃ de cibo:aut ſi nõ ſit fel pungẽs iteſtina.ex caretia enĩ vel diminutiõe fellis aut obſtructõe poꝛi eius quẽ ad inteſtina poꝛrigit nõnunqz cauſat̃ colica.Rect⁹ itaqz eſt dicẽ epatis nãm cãm eẽ vite longitudis aut bꝛeuitatꝭ qm̃ epar eſt membꝛũ pꝛincipale in oĩbus aialibus ſanguinem hñtibus.epar enĩ eſt membꝛũ qz hꝫ talẽ ſupfluitatẽ fellis aut caret ea ꝛ alia mẽbꝛa nõ hñt hmõi ſupfluitatez ꝙ ſunt ꝓncipalia qm̃ neqz coꝛ neqz pulmo nec cerebꝛũ hꝫ fel.ipoſſibile eſt nãqz vt fellea hũiditas ideo appꝛopinquet coꝛdi qm̃ coꝛ nihil taliũ foꝛtiũ infirmitatũ pati poteſt;epar autẽ eſt ex membꝛis quibus indigetur vt talis ſit in eo ſupfluitas ꝛ ideo fel accidit epati tm̃. Ferũt Cirrũmantici pꝛelõgos digitos vite bꝛeuis eſſe ſigna:ꝓtractionẽqz lineaꝝ apparentẽ interius ꝑ totã man⁹ palmã extenſaꝝ longeue

bis vo ꝫria breuioris.cām aūt assignāt peritiores : nā cū iste symetrice a virtute formatiua optime perficiant in extremis longe a corde distātibus; signū est q̄ in ꝓpinquis existens potentia multū possit super corpus influēdo vitā vbi aūt fuerīt due breues significaī materia ex hūore iordinato ⁊ intermiato virtuti formatiue dñari sicq̄ vite periodū breuiorem reddi;putrescet enim ante tempus. Uitam q̄ fidelem ⁊ longā virūq̄ amabilē ⁊ famosum significare triangulū eqlaterū in palma manus resultantē ex tribus lineis magnis naturaliter ibidem protractis;vꝫ ex linea que vadit per longitudinez vole dyagonaliī causata ex curuatura pollicis ad vole interiora: ⁊ ex linea q̄ tendit in latū causata ex curuatura indicis cū alīs digitis ad domesticū manus incipiens a superiori latitudine manus ⁊ ex alia linea ꝓsurgente iuxta radicem vole resultāte explicatione pollicis versus digitos ⁊ plicatione manus ad interius fm longitudinem inter auctores ꝓuenit. Huius cām prodūt:eo q̄ hax linea ꝫ extensio ꝑ totā manū ⁊ dearticulatio manifesta ostendunt materiam ex qua manus et omnino totū corpus fuerunt gñata esse sufficienter digestam temperatā vniformiter extensionem recipientez a virtute formatiua sibi ꝑfecte dñante:nā si virtus formatiua sic possit partes tā distātes a corde formare ⁊ dearticulate distinguere denotatur q̄ eius est grandis potētia sup cor ⁊ alia mēbra principalia in vitā influēdo ⁊ q̄ manus apte ꝓportionant cordi cū in suba etiā cordis exteriori sit hmōi lineales sectiōes veluti futuras iuenire; adeo q̄ corda dearticulosiora ⁊ sectōibus manifestioribus discreta insunt aialibus magꝫ sensitiuis.tardis autem sensus minus sunt articulata veluti porcis : vt ait Aristoꝫ. talis enim nālis potentia q̄ sic manifestaī in ꝑtibus vitā causat ⁊ eius ꝓtinuatiōez in longū tp̄s. Quox aures ample sunt

quos auritos appellant;stolidos esse ꝛ magne vite dicũt
Kasis q3 auctor est qꝫ qñ hõ ac si puer esz intuetur atq3
tota eius facies ꝛ oculi ridere videñ letus est ꝛ diutur-
na potiet vita. Hec sunt que ex dictis sapientũ colligunt
In corpibus itaq3 ipis aliqua longitudinis et breuitatis
vite ꝑscita esse nõ est dubitandũ neq3 vana ꝛ friuola hec
censenda sunt cũ eox cãs peritiores assignent. quicquid
Plinius miratus Aristoteli imponat;imo nec dicta iã si-
gna verũetiam plumbeũ colorem pluresq3 in manu incisu
ras neq3 ꝓpetuas;vite breuis signa esse,ecõtra ỽo longe
vite signa incuruos humeris ꝛ in manu vna duas incisu-
ras hñtes peritiores ꝓdidere . vt aũt iudiciũ fiat ꝑ dicta
iã signa qa sũt quedã ꝓprietates hoim sine quax noticia
non facile quicq3 ꝑsagiri potest etiã in futurũ;ideo vni si-
gnox dũtaxat incũbendũ esse nolũt; ꝫ quoad fieri põt ad
eox aggregationem intendendum si qñ significationũ ac
ciderit contrarietas,ipsax etiã virtutes ꝛ testimonia me-
tiri;deinde ad fortiores ipax declinare ꝛ eox testimonio
etiã qñ plures sunt iudicare, est enim eox signox fides q̃
multo sepius multoq3 plures senes denunciãt. Audiri q3
inducta ꝛ que dicent vt in pluribus. vniuersalia eniz me-
dicine ac omnia que materiã concernũt sensibilem etiã in
cõmuni verificari ꝓdunt vt ad multũ;cũ hec ars sit cõie-
cturalis cui neq3 respondet plerũq3 non solum cõiectura
sed etiam experientia;cũq3 sepius aliqñ etiã responderint
interdũ tñ fallunt nos;quo fit vt magis quid quisq3 ꝑsua
serit sibi apparcat q3 quod euidenter ꝓpererit. ꝓꝑ qꝺ etsi
signa sumpta ex defectione virium anime ꝛ corporis spõ
tanea senectutem significent, nõ tamen necessario hec de
fectio cuilibet seni ꝓtigisse ferũt. Cirrus nanq3 moriẽs vt
est apud Xenophontem gloriabatur se nunq3 sensisse se-
nectutem suaz imbecilliorem factã q3 adolescentia fuisset.

Quosdã etiã decrepitos senectus nõ enervauit neqꝫ affli
xit, ꝑ miraculo enim ꝛ id solitariũ aiũt repiri exemplũ Xe
nophilũ musicũ ducentis ꝛ quinqꝫ annis sine vllo coꝛpis
incõmodo viriſſe, isthec nanqꝫ viriũ defectio in senectute
sepius vt ait Cicero adolescẽtie vicijs efficiꝫ qꝫ senectuꝫ
libidinosa eni ꝛ intẽpans adolescẽtia infectũ coꝛpus tra-
dit senectuti. Idẽ qꝫ iudicandũ est de bis q aie actiones
cõcernunt, manet enim in senibus ingeniũ dũmodo ꝑma-
neat studium ꝛ industria.

¶ De necessario siue ineuitabili senectutis
aduentu: homine per gradus etatis vsqꝫ
ad moꝛtem oꝛdinate transeũte. Cap. viij.

Oꝛtem beneficio aliquo natura euitari nõ posse as-
seuerãt: qm̃ nature hois ꝓditio locũ illi facit, gene-
rabile enĩ omne aliqñ coꝛrũpeꝫ oĩno; iuxta illud Poete:

Oꝛtus cuncta suos repetunt matremqꝫ requirunt
Et redit ad nihilum quod fuit ante nihil.

Propterea ineuitabile est moꝛi: adeo vt non sit possibile
inuenire medicinã ꝓhibentem a moꝛte vllo mõ ꝛ ꝓseruã-
tem vitã semꝑ: vt Haly Rodoan auctoꝛ est. Senectꝰ qꝫ
aialibus oibus ꝑ oẽs etatis gradus ad supremũ vite diez
ꝑcedentibus incuitabilissima est qꝫtumcũqꝫ tempate nu-
triantꝰ ꝛ custodiantꝰ, senectutis eniz thabez inpossibile est
deniqꝫ pꝛobibere; auxiliari vo ꝛ in plurimũ extendere pos
sibile est vt Gal. tradit; nisi foꝛte inter miracula nãe ꝓriuz
huius sit videre, ferũt nãqꝫ qbus in locis in die vmbꝛe nõ
sũt hoics viuere ãnos centũ ꝛ trigita nec seneſceꝫ ꝫ vt me
dio euo moꝛi. Omissis tñ bis ceu ꝓdigiosis vt ad cõfessa
transeamus verius sentiendũ est cũ Rabi Moyse ꝛ peri-
tioꝛibus; ꝙ senectutis aduẽtus ꝛ si tardari ꝓhiberi tñ nõ
põt, qꝫ multifariã efficaciqꝫ rõne astruũt pitioꝛes ex prin
cipijs nãe moniti ꝛ formati. Et in primis via sumpta ab

extranc'tate ⁊ dissimilitudine nutrimenti a principio cor-
pus aialis ingredientis; qđ vtiqꝫ postqꝫ adhuc mẽbris in
corporatum est aliquid extraneitatis cõtinet per tempus
aliquod virtutes membrorꝫ alterãdo: cũ omne agẽs phy
sicũ patiat in agendo; ⁊ oñe patiens aliquo mõ agat, vir
tutũ añt alteratiões sibi inuicẽ succedẽtes mẽbrorꝫ orga-
na ⁊ qualitates cplexionales cfundẽdo et hebetãdo eo-
rundẽ etiã virtutes ibecilles efficiũt, qbus oibus sepe ac
diu sibi succedentibus nccũm est ipm membrũ p seniũ pu
trefactõem incurrere, Amplius cpositi ex cr̃ijs quale est
aial oẽ miscibilia cponẽtia segregabunt aliqñ; ad seinuicẽ
distantia; ita vt leuia sint sursum grauia vo deorsum ante
quorꝫ segregatões ⁊ actualẽ distantiã fiet cplexiõis mixti
dissolutio eã paulatim eliquans: quare virtutes mixti et
preserti aiati ⁊ adhuc magꝫ pfecti adqualitates incipiẽt
retardari ⁊ p spaciũ tpis impediri sicqꝫ incurrẽt qđ seniũ
dicimus. Amplius ⁊ sic arguit; nullũ gñiatorꝫ aiatorꝫ etiã
si nutrimento nouissime assimilato nutrereť euadere possꝫ
quin fm naturã ad finem exitus veniẽs seniũ incurrat, nõ
enĩ vnit nutrimentũ qualecũqꝫ fuerit nutrito nisi p calorẽ
membri substantiam aperientem et substantiam nutrimẽti
diuidentem ⁊ per poros membri distribuentẽ, Omne añt
quod sic calore sepe diuiditur necesse est aliquo substan-
tiali humido epotato inspissari ⁊ indurari ⁊ quãto magis
ipsum tanto minus est restaurationis susceptibile, necesse
est igit tandem ctrahi ⁊ rigescere membrũ substãtiali hu-
mido educto. Amplius caliditas aeris circũdantis aialis
corpus dissoluit humidũ educendo cũ q̃ ⁊ calidũ, quo fit
vt membra interius arida remaneant et gelida; exterius
autem humida aliena humiditate; et talis dispositiõis est
senectus vt in antehabitis dictum est. Amplius ⁊ sic ani
matum omne aut quiescit aut mouet, Siquidem primũ ex

qulete complexionis frigiditas inualescit inspissaſq; ipius humidū ⁊ calidum extinguitur ⁊ ex consequenti mors inducitur ⁊ dissolutio:quox omniū senectus est prouia. Si vo mouetur tunc ex frequenti motu accendiť calor q educit humidū coopante ad hoc calore etiā circundātis senectutē inducēdo. Amplius nō pōt aial vacare a motibus q p aiales virtutes exercenť:ceu sunt imaginari,sentire,cogitare.⁊ hmōi:q distrabēdo spūm ⁊ calorem ad extraneū resoluūt humidū ⁊ inducūt seniū. Amplio ⁊ sic arguūt:sic aial quodcūq; in sua specie tempatū p aliq tpe corroborať in virtute si ꝓueniētia obseruet:ita ⁊ eiusdē eodē directi regimie reddiť aliqñ virtus ībecillior:nā quēadmodū accessu caloris nālis ad mēbra fit augmentū ita ⁊ recessu eiusdē decrementū quo tpe minor fit in eo restauratio q̄ resolutio nā equale est tp̄s gñatiōis subalis tpi corruptionis ⁊ senectuť q̄recte corruptio appellať:quia semita est in corruptōez cuio cā est defectus nāe ab intrinseco eo q virtutes hūane tpe recessus caloris a membris incipiūt a tota specie debilitari,nc̄e est itaq; aial quodcūq; seniū in currere aliqñ si ꝓueniētia obseruet nō ipeditū. Hīs itaq; ⁊ alīs q̄pluribus rōibus vtunť phi ad senectuť nc̄itatez demonstrandā:vt thi medico attinet alia via procedendū est,cū enī sciax p̄ticulariū principia:q̄lis est scia medicine credita recipiāť,ipa q̄z ars medicine eax rex ꝓsideratōez nō trāscendat q̄ mām ꝓcernūt sensibilē eo q radiť ois demonstratiōis sensus est vt ait Gal'. ⁊ in illo quod a sensu egrediť nō est medicine ꝓsideratio; nā intellectus medici sensibiliť pquirit fere vniuersa.ideo senectuť ineuitabilitatē q̄tuz medico attinet figuraliť thi cū Gal',tali suadēt rōe Opa nāe vniuersa ineuitabilia sunt ordinem generatiōis nc̄cio hūtia; senectus aūt etsi nō sit ita fm nām sicuti ea q̄ opa sūt nāe sicuti nutriri ⁊ augeri:est thi ꝓculdubio ex ne-

ceſſitate nature conſecuta, nam ſenectus ⁊ quicqd eā cō-
comitaf̄ nāliter aduenit cū nihil ſit taꝫ fm nām q̄ ſenibus
emori vt inquit Cicero, ſi enim ſenectus nō eueniret na-
turaliſ poſſet viuens ab ea p̄ſeruari ſicuti et a morbo p̄ſer
uaf̄; qō eſt falſuꝫ, ideo neccio ſenectus ſequiſ ex opibus na
ture. Quadrat itaq̄ neceſſitas vndiq̄ nullū aial oīno per
decurſum ſuax etatū p̄cedens vſq̄ inuentū iri poſſe inſe-
neſcibile. Nō imerito itaq̄ Gal'. reprehendit delirū illum
p̄bm ſenem qui libꝛuꝫ edidit oſtdens qualiter poſſit quis
inſeneſcibilis p̄manef̄ ip̄mq̄ tradidit cū eſſꝫ iā quadrage-
narius. Extenſus aſit p̄bs ille ad annū vſq̄ octuageſimū
admonitus iam vt ſarcinas colligeret anteq̄ p̄ficiſceref̄ e
vita; vt. Ad. Varronis verbis vtar; eius vult⁹ adlibuſcit
ſiue liuidus fieri incepit gracilis ⁊ ſiccus factus fuit adeo
luridus deformis ⁊ tetrus diſſimiliſq̄ ſui arida pellis cu-
tis; genis pendentibus; talibuſq̄ rugis qualis in vetula
ſcalpit iā mater ſimia bucca; vt ei merito coaptaref̄ facies
hypocratica, naſus enim eius erat acutus, oculi concaui,
collapſa tpa. frigide aures languideq̄ ⁊ contracte, pulpe
auriū inuerſe, cutis frontis ſicca circūtenſa arida. Qui ſe-
nex p̄bs deriſus nō auſus eſt deiceps docere; q̄ ſeip̄m cor
rigens editiōem aliā tradidit quā de admirabili inſeneſci-
bilitate nūcupauit; in qua dixit non oēs poſſe inſeneſcibi-
les p̄manere ſed optime a natiuitate cōſtructos ⁊ ab ip̄o
p̄rocuratos imortalia eox corpora facere velle.

De incerto ſenetutis termino Cap. ix.

I Aialibus ſanguinē hūitib⁹ ⁊ greſſibilib⁹ lōgiſſime
vite hoīeꝫ ⁊ elephantē dicūt. boīs aūt de q̄ p̄ñs ex
tat ſermo lꝫ etaſ̄ curſus certus ſit; vnaq̄ via ⁊ ea ſimplex
Nō eſt tñ certo diex neq̄ annox numero p̄ciſe dare ſpa-
ciū vite ſicuti neq̄ ſenectutē nec alias etates niſi fm lati-
tudinē quandā, ea eni oīa incerta fecē nō locox mō ſitus

vt in sequẽtibus dicet,c.xv. vertẽtiã sua cuiqz sors nasce di viuẽdiqz vsus vt plitiores ꝓdũt. calidũ.n.nãle oio:siue etiã calido innãli ꝑmixtũ diuersimode afficit humidũ nãle variatũ his rebus ꝙs medici nãles vocãt,s.elemẽtis,hũo rib⁹ naturis ꝙs ꝓplexiões dicũt.mẽbris.virtutib⁹.opatõi bus.spiritib⁹.ꝛ que eis ꝓtinuant. diuersificatũ etiã his re bus ꝙs ipi nõ nãles dicũt:aere vz.cibo ꝛ potu.motu et qe te.somno ꝛ vigilia.inanitiõe ꝛ repletiõe.ꝛ accñtib⁹ animi cũ his ꝙ istis annectunt.variatũ qz rebus ꝑter nãm ꝛ exneis ꝙs medici morbũ.cãm.ꝛ accñs morbi appellãt. Amplius sicuti fere peritiores medicoꝝ cõsensere potest vnaquecz etas ꝓlõgari sicuti ꝛ mors retardari beneficio scie medicine circa corpus hũanuz opãtis. nõ est igit senectutis sicut nec alteri⁹ etaꝫ assignare terminũ simplr imo nec ẽt vite.qs de etate in ꝓmis asseuerat Gal.i his verbis:ex crasi frigida senescim⁹:bi qdez celerius: alij vo tardi⁹ fm qꝫ a principio natiuitaꝫ ꝓtingit hẽ crasim vel adiunctõez vel dietã vel egritudinẽ vl' solicitudinẽ vel qd tale siccati imoderate. Quidã.n.ꝓfecti post trigesimũ annũ hñt prncipiũ declinatõis.qdã vo post qntũ ꝛ trigesimũ. mutatio ẽt in vnoquoqz hoim cũ sit diuersa nõ est possibile vt inueni aꝫ oibus eis fm veritatẽ spatiũ vnũ qs sit cõe eis.multoꝝ eni hoim iuuẽtus ꝙuenit ꝙ ꝓplexionẽ primã ꝛ ꝙ dispositiões diuersas ad quas ꝑmutaꝫ corpus ꝙ accñtia ꝙ accidũt ei aut ꝙ mutatõez ꝓsuetudis in medio spacio inter duos terminos . Senectuꝫ itaqz nullus est certus terminus.de periodo aũt seu termino vite icerto ꝓsentiũt ꝓpitores.q eni dicunt qꝫ dies hois sunt numerati viã medicoꝝ ignorantiũ sequunt vt ait Auerrois:cui ꝛ Cicero ꝓsentit in his verbis: Moriendũ certe est ꝛ id incertũ an eo die ux illud: Nec mors hũano subiacet ipio. Id ẽt rõe astrui põt:nã vt dicebaꝫ:potest mors sicuti ꝛ senectus retardari

Qui enim sanatiuā ignorant dictā vt inqt Gal', decens est citius q̄ fm nature rōem mori, & per oppositū diutius viuere, q̄ profecto fieri nō posset si prefixus esset certus vite terminus, ordinatur nāq; dieta sanatiua siue ars senum resumptiua ad vitam extendendā mortem & ex ꝓsequenti senectutem retardando qua docemur calidū innatū & humidū radicale que vite sunt principia pfectiora cōseruari ac vigorosiora ꝓportiōem eor̄ multo tpe ꝓlongādo aut humidū gñando sufficiens calidi fomentū educendo supfluū aut alterādo & ꝓtempando, nec methodus resūptiua vana est: frustra. n. dicimus calciamentū cuius non est calciatio vt tradit Aristo. Huic tñ sñie nōnullis auctibus oppositū eius figuraliter sonantibus obūiciunt. Et primo ex Aristotele dicente q̄ tempus & vita vniuscuiusq; numerū habet & hoc determinatū, oīm. n. ordo & omne tempus & vita periodo mensuratur, periodū autem vocant tempus durationis rei que eo modo quo est determinata reuolutionibus celi quibusdam terminatur, & pp hoc dicīr periodus quasi circularis mensura a Pari q̄ō est circū & ȳd' q̄ō est modulatio siue ꝓsonantia. Amplius ex eodem obūciūt dū inquit: Rōnabiliter tpa oīm gestationū ac vitarū mensurari volūt fm periodū. Adhuc inducūt verba Job dū inqt: Constituisti terminos eius qui preteriri nō poterunt. Amplius & eā que est Auicenne sñiaz; Unūquodq; indiuiduor̄ terminū prefixū habz q̄ō in eis diuersificatur pp ꝓplexionis diuersitatem, & hoc totuz diuino prouenit precepto. Quibus omnibus resistēdo scire oportz q̄ vite extēsio, periodus, & terminus viuentis cuiuslibet; vl' sumīt penes ꝓplexionē speciei illi conuenientē; vel sumuntur penes modos illius ꝓplexionis specifice; vel penes modos ꝓplexionū idiuidualiū, si qdez p̄mo mō dicendū est simplr vite terminos & pīodū eo mō sūptos nō posse ꝓtelliari sic

nec complexio illa specifica stãte vita potest ꝓmutari in cõ plexionem q̃ debet vt ꝓpria alteri spẽi viuentis;sicut enim homo in elephantẽ ꝓmutari nõ potest;ita nec ꝯplexio illius in ꝯplexionem alterius,nec termini in terminos. Cunctis nãq; hoib⁹(qa vnũ sunt natura ⁊ specie) quantũ est ex pte spẽi humane ⁊ ꝯplexionis illi debite quam specifi-cam appellant ꝯuenit ꝓiodus vna. Propter qꝺ recte dr̃ q̃ absolute loquendo quantũ est ex pte circuli celestis hõi nõ mõ vex etiã ⁊ cuilibz spẽi ꝯpetit ꝓiodus vna ꝓpria alteri ⁊ alteri spẽi. Si vo sermo sit de terminis vite ⁊ ꝓiodo mõ secundo ꝯsideratis. Pñt vtiq; vite termini ⁊ ꝓiodus ꝓlongari,potest.n.vt dicebat cõplexio deterior ceu coleri ca in ꝯplexionem pfectiorẽ veluti in sanguineã aut in tpa-tam ꝓmutari,quare nihil ꝓhibet terminos vnius ⁊ ꝓiodũ in alterius terminos ⁊ periodũ ꝓmutari. Saluat nãq; humana spẽs in mã cũ diuersis modis ꝯplexionis eius specifice quox alij alijs sũt pfectiores cũ qbus maiore vite spacio est nata ꝯseruari forma specifica in mã,sumpti nãq; termini mõ tercio nõ pñt vite termini alicuius indiuidui substãtialis gñabilis ⁊ p̃cipue hois variari;nã sicuti idiuidui vnius spẽi in eiusdẽ speciei indiuiduũ aliud,impossibilis ẽ primo transmutatio,ita ꝯplexiõis vnius indiuidualis quã occultã dicũt in ꝯplexionẽ occultã alterius ⁊ terminox vite eas insequẽtiuz ⁊ ꝓiodox in adinuicẽ impossibilis est ꝓmutatio. Sunt aũt iste complexiones indiuiduales preparationes ille occulte:de quibus in antehabitis cap.iiii.⁊.vij determinatũ est. Hec dissonant preparatiões iste a virtutibus celestibus dominantibus nato:cũ he sint vt dicebat earum effectus. Rõnabile enim est qꝺ sicuti indiuidua humane speciei sub alia ⁊ alia ꝯstellatione oriuntur;sic alia ⁊ alia periodo mensurent, propter quod Asclipiades statuta vite spacia a stellis accipi dixit. Auctoritates itaq; due

prima ex Arist,inducte audiañ de terminis vite ⁊ perio-
do cõmunibus latis ⁊ ꝓplexionem specificã ꝓsequentibus
Extimauit enim Arist. periodũ quam dixit determinatã
vniculꝫ speciei esse,nõ quidé angustã neqꝫ precisam neqꝫ
particularem;imo vagã ⁊ indeterminatam. Datur nanqꝫ
temp⁹ determinatum inclusiue aut exclusiue quod debeñ
speciei humane vltra qd̃ nõ posset homo naturaliter ob-
seruato quocunqꝫ ⁊ quolibeat regimine ꝓseruatiuo aut re
sumptiuo arte vel natura viuere. ⁊ tale vt recte dicitur est
minimũ tempus per quod aliquis homo nõ potest ꝑdura
re,nõ enim extendiť bois vita vt homo est sexagesimo so
lum anno.neqꝫ vt aiunt bis tpibus ducentesimo protella
tur anno. Sed inter hos duos terminos latos reperiť vi-
ta humana diuersimode terminata. Hunc añt vite termi-
num homini absolute assignãt nõ autem homini inquantũ
hic homo;cuius vt sic,alia est vite ꝓcedus insequés eius
complexionem manifestã ceu sanguineã colericã equalez
⁊ hmõi;variabilis ſm longum ⁊ breue. Alia ẽo periodus
consequens complexionem eius occultã oĩno prefixa im-
mota permanẽs suis inixa principiis scz mensure calidita-
tis ⁊ humiditatis ex principiis generatõis acqsite ⁊ oĩno
hec periodus est mẽsurãs peruentõez naturalẽ huius ho
minis inquantũ hic homo ad vltimũ frigiditatis ⁊ siccita-
tis;q̃ periodus ⁊ vite termini illi correspõdés preteriri ne
queunt;de quibus due vltime auctoritates inducte acci-
piende sunt ⁊ tale ꝑculdubio est maximũ tempus ꝑ quod
hic homo inquantum hic homo cũ hac tali complexione
potest in vita perdurare.

¶Quod Senectus dispositio quedã preter natu-
ram sit appellanda ⁊ etiã naturalis. Cap.x.

c Um corpus ab optima deficiens sanitate labať vt
ait Sal.vl'qa ab initio male ꝓstructus est fetus; vel

quia postea ex causa aliq̃ ad p̃ter nãm puenit dispositõem vel etatis rõne hoc vltimo mõ senectutem dispositõez pre ter nãm dicũt. Est enim dispositio ab equalitate deficiens absolute nõ mõ imo ⁊ ad iuuentutẽ adolescentiãue relata quas qdem sequit spes, ad senectutẽ vo mors ad eas q̃z etates nõ põt quauis via senex retrocedere lz velocitas lapsus eius vt cunq̃z possit retardari. Senectus p̃terea dis positio preter nãm appellata est eo q̃ senis sanitas nõ est reddés opatiões pfectas ea pfectiõe qua sanitas iuuenis cuius signũ é qa facilius sanescit vulneratus puer vel ado lescés q̃z senior pp nãlem lapsum etatiuũ. Ideo puerox sa nitas sine querela est vt ait Sal'. cũ querela vo est sanitas senũ. fm enim vniuersos actus nullũ validũ habet senex. Propter qd̃ recte dictũ est ab Arist. senectutẽ ⁊ oẽm im potentiã imbecilles facere. Ideo eã dispositõez neutrã de cidẽtie nõnulli appellãt. alij languorẽ nãlem. veteres añt eam simplicit etatẽ malã: sicuti adolescentiã etatem bonã appellare ꝓsueuerũt. Absolute tñ senect⁹ é dispositio nãlis qtũs ab aliq̃ principio intrinseco efficit. Senescẽ. n. fm na turã ẽ vt tradit Aristot. Corpus q̃z senile dũ se bz fm na turã esse sanũ sanitate q̃ illi debet etati simplicit. aut vt nũc dicũt pitiores. Amplius senect⁹ est passio ex necitate nãe cõsecuta: vt in añbabitis dicebat. Consequt nãq̃z actionez principiox intrinseco⁊ ⁊ nãliuz: calidi vz inati in humidũ radicale. Adducẽtes itaq̃z artẽ senectutis resumptiuã erit vt in pluribus sermo de senio ⁊ de fine prime senectutis q̃ ianuã iam pene vltime senectutis pulsat illiusq̃z sapit nãz. frequentiusq̃z de sene masculo ceu de nobiliori ⁊ fortiori. Est enim mulier masculus occasionatus cui in senectute morbũ anatem euenire aiunt. i. morbũ anũ seu vetularum sicuti senium morbũ senũ. Mares siliter in omni aialium specie sunt fortiores preterq̃z in pantheris ⁊ vrsis vt Pli

nius scribit, & femella vniuersaliter imp̃fectior est mare vt tradit Arist̃, precipue tñ in specie humana, imo nulla virtute videt̃ ptícipare nisi qa est pia: facíliusq; vitã ptellarí prodúnt in boíe mare q̃ in femina, ppter marem melius nutrimenta digerere & superuacua expellere; sicq; diutius viuere, eius quoq; humidũ est minus aqueũ & calidũ cõmensuratum magis: q̃ longeue vite est causa. Et ob eam causam masculũ fere semper esse longioris vite q̃ femina ín quacũq; specie nisi fuerit coitiuus scribit Arist̃. Coitiua nanq; & multi sperma senescũt celerius. Ea ppter mulus equo & asino ex qbus genitus est longioris est vite; & passex masculi breuioris sunt vite femellis. Erit preterea sermo principaliter de sene nõ culpate sano, ad ꝯmensuratam enim ꝯplexionem referre sermonem dignũ fecere medící semp fm tractatus oẽs & in regimine magis sanatíuo. Ex hoc, n, hãi poterit quali regimine resumẽda erunt corpa senũ lapsa ea nãq; q̃ nocent sanis nocent egris vt ingt Gal'. Quecũq; aũt in hac gerentocomia adducentur extendende senectutis & vite auxilia tantũ erunt vt iuuantia nõ piacula, vita enim nõ adeo extendenda est auctore Plínio vt quoquo modo pertrahenda sit.

¶ De intentione Gerentocomi in regendo Senes. Cap. xi.

Et ardandam esse senectutem fm semitam resumptionis non aũt ꝯseruatiõis pitiores iubent, nã methodus conseruatiua in eaq; rex administratõe consistit q̃ senectutem proprie conseruãt ad eum vsq; vite terminũ qui debet̃ seni fm eius ꝯplexionem primam, & hac via nõ põt vite spaciũ extendi vltra id quod ꝯplexioni prime debet̃ indiuidui; sed vitam nitit̃ senis conseruare eamq; pducit ad vltimũ vsq; vite terminum naturalem si conuenientia obseruet. Ea propter vita conseruatiua ceu difficili non

inceſſerunt peritiores in regendis ſenibus vt in ꝓlogo dictū eſt. cum enim ſenectus frigida ſit ⁊ ſicca eſſentialiter; conſeruatio aūt fiat per ſimilia eēnt ſenibus appꝛoximande res frigide ⁊ ſicce ad eoꝝ ſenectutis ꝓſeruatiōes quaꝝ tū vtraq; incōueniens eſt ſenectuti ⁊ eidem q̄ maxime noxia; tū primo quia frigida obſunt ſenibus; ex eis nanq; cōfeſtim generaī flegma in ventre ⁊ venis eoꝝ; vt ait Gal'. tū etiā quia ſicca non ſunt ſenibus vnibilia. cuius ſignum eſt qꝺ ſi aliq̄ ſiccis rebus ad eoꝝ ſanitatis cuſtodiā vtātur ſenes actu ſaltem eſſe volūt humida vt penetrabiliora fiant ꝑ meatus iā quaſi a frigiditate ⁊ ſiccitate cōtractos Qm̄ aūt ois imoderata diſcraſia ledit ſuo ſimili et iuuat ſuo contrario vſu moderato. ſenectus aūt eſt nō mō mala complexio frigida ⁊ ſicca verūetiam eſt magnū in corpe ſiccitatis dominiuꝫ vt inquit Raſis; ideo ſenectuti p̄ſunt arte reſumptiua que eo clarior habita eſt arte ſanitatꝭ cōſeruatiua quo ipſa vt ita dicā paregoriꝫando. i. demulcendo ſenecte reſiſtit incremento ⁊ ita ꝓhibet acceleratiōem ſenectutis ⁊ mortis vltra id quod prohiberet ars conſeruatiua in eodem; reſiſtuntq; eoꝝ ſiccitati cum his que humectant; in caliditateꝫ tamen plurimū non elatis. melius nanq; ⁊ facilius enutritur ab illis corpus ſenile q̄ uis nature ſenum non ſint omogenea. nec eſt ars reſumptiua ſenectutis illius curatiua; qui enim reſumitur alio regimine indiget non curatiuo ſicuti Gal' ait; nō enim egrotat. neq; eo qꝺ eſt ſanoꝝ; nondū enim eſt perfecte ſanus. in eis enim aſſumi nequeūt que ⁊ q̄lia aſſumunt in ſanis. neq; eſt ars reſumptiua ſenectutis illius ꝓſeruatiua; fit nāq; ꝓſeruatio per ſimilia reſumptio vo ꝑ ꝓria: quo fit vt ꝑ methodū reſumptiuā ꝓculdubio ſenect⁹ ⁊ mors poſſint retardari dū tñ poſt reductōes obſeruent p̄cepta artis conſeruatiue in eodem; nunq; tamen ſiue paulatim ſiue ſubito omiſſis his

legibus resumptiua videlicet ⁊ ꝓseruatiua debere senem eo trāsire vt arbitrio suo viuat preceptū est sine illis sigdez trunca ⁊ debilis esset gerētocomia. Cōsueuit aliqñ tñ methodus resumptina ꝓ cōseruatiua sumi. Habet enim vt Gal'.ait restauratiua sensū noīata pars medicine intentionez inquantū possibile est custodire sanitatē: quo fit vt scientia hec pars sit medicine magis tauro ⁊ veneri attributa sicuti ⁊ conseruatiua: quemadmodū ⁊ pars illa medicine que curatiua est marti ⁊ scorpioni subijci ferūt. estq; sapientie pars. Primo enim medendi scientia sapiētie pars habebaī vt Celsus scribit. Amplius ⁊ restauratiua talis preseruatiuā dicūt quatenus a lapsu deteriori quantū natura senectutis exposcit ea duce preseruanī senes. Cōseruatio nāq; preseruatōi admixta his corpibus debeī quox valitudo est culpata: quales sunt senes. Recte itaq; īstruunt q regimen senectutis ꝓpositū dicunt ex cōseruatiuo ⁊ preseruatiuo sicut Auerrois ⁊ sequaces: inter q̄ hec cadit dria q; vnū per simile altex vo fit ꝑ dissile. Scire tñ oz q; ⁊si regimīe resūptiuo vita quoquo mō retardeī resistēdo vz velocitati senectutis ⁊ oīno causis senectutem accelerantib⁹ defendendo humiditatem nālem ne cito resoluta absumatur obuiando quoq; corruptiōi ⁊ alterationi accidentali q̄ a causis ꝓueniūt egris. Regimine tñ resumptiuo corpus nō tueī ab extrinsecis nocuñtis q̄ casualia sūt neq; morti nāli obuiaī sicuti nec senectuti illā antecedenti neq; corpus ꝑ id regimen ad vltimā vite longitudinez deducīt q̄ homini debeī absolute ꝫ ad eā q̄ debeī huic hōi in quātū hic hō eo mō q̄ in añbabitis cap.ix. determinatū ē.

¶ De regendo Senes per vsum sex rex nō naturalium in genere. Cap.xij.

Corpora senū ⁊ cox membra frigida ⁊ ficca essentialiter nō modo sunt ⁊ imbecilla: vex etiam pauci san

guinis ⁊ spirituũ accidentaliterq; humida. Hoc autez aliqualiter in antehabitis inotuit; distictius tñ in ꝑsiti causas hoc defectuũ scrutando dilucidare sigillatim prestat. Est nãq; imprimis senectus frigida eo q sanguis senũ in sua nãli dispositõe ꝓstitutor ⁊ sit bonus aut ꝓmẽsuratus quãtum illi etati ꝓgruit; nõ tñ est absolute bonus ex sui frigiditate q̃ euenit pp ibecillitatem caloris inati q in senectute iam reddit impotẽs adeo q minus solito in sanguinẽ cõuertit de cibo. Et pp hãc cãm imbecilliores sũt tres spũs in semb⁹; vitalis vz. aialis ⁊ nãlis. Priuatione itaq; multi sanguinis ⁊ spũs reddunt corpa senũ frigida ⁊ p idem dominat eis nãe imbecillitas. Amplius ad siccitatem iam in senibus antiquatã pp causam paulopost dicendã ꝓcludidio ꝓsequit frigiditatis excessus. Nutriunt eniz mẽbra ex humore calido q est sanguis. desiccatis itaq; mẽbris absentia nutrimẽti eor siccitatez sequit frigiditas. siccitas. n. maior q̃z debz cito reddit corp⁹ frigidius q̃z oportet vt tradit Auicẽna. Q̃z aũt siccitas in hac etate dñetur facile est cognoscere exprimento sumpto a duritie ossiũ ⁊ asperitate cutis eor ⁊ iudicio habito a ꝓlixitate tpis ⁊ distãtie a principio gñatiõis eor in quo fuerũt sperma. sanguis ⁊ spũs vaporabilis. Causa itaq; dñij siccitatis senectut⁹ est ꝓtinuata in senibus iam longo tpe humidi resolutio ⁊ exsiccatio facta a calore nãli intrinseco ⁊ extrinseco ꝓtinentis. senex enim nõ est siccus vt ait Gal'. nisi ꝓpter rem qua puer est humidus; rõne vz membror solidor ⁊ radicalitz iam exsiccator in senectute; que sunt ossa. ligamenta. pãniculi ⁊ vene pulsatiles. nerui. tunice ⁊ carnes; q̃bus oibus fm cursum nãlem ꝓcedentibus in siccitate ⁊ terrestreitate vita tandẽ ꝓplet. Dñat ꝑterea in senibus supfluẽs humiditas accñtalis pp collectõem exuberantie supfluitatis cuius signũ ẽ; qm̃ oculi eor icessant lacrimant vt ingt Gal'.

ꝛ ipſoꝝ nares implenť mucillagine, ꝛ oꝛa eoꝝ implentur multo flegmate: qꝺ ꝛ expuunt plurimũqꝫ tuſſiunt. Euenit aũt id oč imbecillitate nãe ꝛ calidi ínati i ꝓcoquẽdo alimẽ tum coꝛpoꝛi aduenies, quo fit vt in eoꝝ coꝛpibus ſupua cua cꝫplurima ꝛ humores crudi aggregenť. Frigiditatęz ítaqꝫ ꝛ ſiccitatem abundantes in ſenectute ꝑ oppoſitã in- temperantiã: calidã vꝫ ꝛ humidã arte reſumptiua docẽte coꝛrigẽdas iubent necnõ ſenibus aꝺhibere ea que adiu- uãt ad ſenilis coꝛpis nutritiõem velocẽ ꝛ ꝑfectã. Deficit enī in ſenib⁹ digeſtio nutritiõi ꝑuia in duob⁹: in hoc vꝫ qꝝ eſt tarda: ꝛ in ß qꝝ eſt diminuta. Cauſa aũt b⁹ eſt dñium frigiditatis in eis: q̃ inter oẽs qualitates ad oč opus nutri catõis ꝛ vite phibeť incõuenientiſſima. Poſt eã vo ſcꝺo loco eſt ſiccitas: ꝑꝑ qꝺ aduerſus oẽs ſic deficienteſ ſenes gerere ſe ꝓo cuiuſqꝫ nã nccm eſt: Ante oia tñ noſſe coꝛpo ris ſenis nãm: qm̃ alii graciles, alį obeſi ſũt, alį calidi, alį frigidioꝛes, alį humidi, alį ſicci, alios aſtricta aluus, alios reſoluta aluus exercet. Raro quiſqꝫ vt ait Celſus: nõ ali- quã partęz coꝛpis imbecillẽ habet, oẽs tñ ad frigidũ ꝛ hu midũ accñtale ſiccũ vo eſſentiale labunť. Inſtandũ itaqꝫ eſt ꝑ virili ꝓhibendũqꝫ nõ exſiccari coꝛp⁹ ſenile, frigidita ti eoꝝ ſuccurrendũ ẽ vſu nõ qꝺem termanticoꝝ. i. hñtium virtutẽ calefactoꝛiã diſſoluentiũ ꝛ relaxantiũ: ß excalfaci- entiũ calefactione equali ex cibis ꝛ potibus motu ꝛ reli- quis: ſiccitati vo vſu hñtium virtutẽ malacticã. i. mollifica tiuam diſſolutiuãqꝫ. necnõ vſu humectantiũ humectatiõe eq̃li. imbecillitas q̃ꝫ eoꝝ reparanda vſu eoꝝ q̃ virtutęz de fectã reſumũt ex cibis ꝛ potibus ꝛ ſpẽbus exercitii ꝛ oino vſu eorum quibus toti coꝛpoꝛi caloꝛ veniſqꝫ vires redeũt quia tñ ſenes ſunt pauci ſanguinis ꝛ ſpũs eoſdem reſumi volunt vſu earum rerum quibus augeſcunt illa duo. Hec aũt oia ꝓplenť cũ his que ſenectutis retardãt aduentum;

ſicuti eſt imprimis vſus eaꝝ rerum quibus augeſcunt co:
pora ⁊ eoꝝ robur ⁊ cautela ab his q̄ refrigerant ⁊ exſic-
cant. Nam ga velocius diſſoluunt̄ ⁊ extenuant̄ ſenio:es
⁊ pueri vt ait Gal'. Ideo ⁊ virtuſ minuitur eoꝝ cuius cau
ſa ſicuti in pueris eſt humiditas acrea celerius vapo:abi-
lis ⁊ ſpūum tenuitas:ita in decrepitis defectus virtutis q̄
nimia ſiccitate ꝓculdubio in eis eſt imbecillis. His itaq;
oībus aduerſandū eſſe iubent frequentio:e quiete, modi-
ca ⁊ moderata exercitatione, balneo p:ecipue poſt cibum
humectāte frequentato, molli lecto, ſomno pleno nō tñ ni
mis longo ita vt b:eues faciat tenebras, modico frigo:e,
animi ſecuritate ſiue mente qeta quā tranquillam dicunt
inſumptis per cibos ⁊ potiōes his q̄ nature humane plu-
rimū conducūt:ſicuti ſunt dulcia mediocris ſubſtantie ali
quantulū pinguia ⁊ precipue cocta. Coctū enim a cogen
do dici ferunt qa cogendo coerceꝫ vt ad vtilitatē veſcen-
di perducaꝫ. Augeſcunt enim co:po:a dulcibus ⁊ pingui
bus potuq; cibo frequentio:e; quantū tñ poteſt concoqui
⁊ digeri; p:ecipue tñ ea gñari eſce que veniūt ex locis fri-
gidis ⁊ pluuiis ⁊ irriguis humidū efficiunt co:pus, ⁊ illi-
menta co:po:is; q̄ꝝ tñ vſus iā exoleuit; odo:ibus bonis,
gaudio moderato, reiteratione reꝝ amabilium cū abiectio
ne ꝓtriſtantiū ⁊ conuerſatiōe cū his quos diligunt ſenes;
vſu enim hoꝝ generatim ⁊ mēb:atim ſeneꝫ exhumectaꝫ
augeſcūt vires ⁊ co:pulētia extendiꝫ vita ⁊ oīno affatim
edat bibat a negociis oībuſq; reb⁹ q̄ ſolicitare animū poſ-
ſunt abſtineat ſeneꝫ. ſomno indulgeat. cruditatem euitet
ſimulq; ſolem ⁊ frigus. Hoꝝ tñ oium in reparando vires
defecti ſenis cib⁹ p:ecipuū quid eſt: eo q̄ ſolus ipſe pars
ſit nutritoꝝ co:poꝝ ipſoꝝ aſſimilatus ſubſtantiis. Unum
quodq; vo alteꝝ de peraccidens exhumectat quia ꝓhibz
velocius mēb:a cōſimilia exſiccari vel quia augmentat ⁊

superextendit humidū quod intermedijs membrox regio
nibus continet, humiditatis aūt superflue ⁊ accidentalis
qua plurimū habundat morbida ⁊ languida senectus sa-
lutare remediū ꝓdūt illā ⁊ hūores crudos i senio ꝯgestos
concoquēdos absumere vt corpus senile quoad fieri pōt
sincerū fiat, quod vt consequantur senes tueri volunt ab
opplentibus cunctis, celeriter in flegma putridū conuer-
siuis aquosum indigestuz eisdem que approximari calida
flegmatis illius putridi sui multitudine senectuꝰ vires op
primentis digerentia euacuantia ⁊ absumentia ⁊ oīno cū
senis corpꝰ fm ipas ꝑmas ꝑticulas frigidū sit ⁊ siccū, iple
atur aūt facile serosis ⁊ flegmaticis superfluitatibus ꝓp
virtutis imbecillitatez expellere eas tentandū, solidas vō
ipsas corꝑis particulas quoad fieri potest decentiori mō
excalfacer ⁊ exhumectare, quox oīm fiet sermo signatus
magis. c. xliiij. Hoc aūt oīm tanto magis obseruatio ne-
cessaria est quanto magis obnoxia offensis senectus est.
Regimine itaqꝫ ꝑmensurato ⁊ ꝑueniente rex sex nō natu
raliū quox administratōem docet pars illa medicine quā
greci diaetheticā dicunt; cū quodam discursu qñqꝫ medici-
nax leuiori; sicut ea ꝑs medicine monet quā pharmaceu
ticā vocant vitam que tantope expetit in hunc modū ex-
tendendā iubent, ⁊ oīno meminisse sermonis Gal'. in pri-
mo libro sanatiue methodi, cuius verba sunt: Qui vult lō
geuus eē ⁊ sanus oportet cum sibi viuere soli; ⁊ ab oi ne
cessaria occupatōe libex eē atqꝫ eucratū. In box tñ oi m
administratōe gerentocomū habendū

Haud secus instantem cupiens fulcire ruinam
  Diuersis contra nititur obicibus;
Donec longa dies omni compage soluta
  Ipsum cum rebus subruat auxilium.

¶ De consuetudine obseruanda in resumendis senibus. Cap. xiij.

De consuetudine ob Guarner

¶ Appellatione regiminis medicationem plerūq; intelligim⁹: in qua etiā ꝯcurrit ꝯsuetudo. ideo in regēdis senibus per artem resumptiuā ꝯsuetudini ꝑ viribus vacā dū esse iubent: que quidem resumptio medici etiā actione ꝯplet: cuius est oīa videre ⁊ tempare: vt ait Gal'. Senes itaq; ꝑ assueta studia etiā si nociua fuerit resumēdos docēt a ꝯsuetis nō distrahi: neq; ad incōsueta transducī: naꝫ qa ꝯsuetudo vt recte diffiniūt est secūda quedā nā ex vsu paulatim acqsita rebus nālibus annexa mediāte ꝯplexiōe Estq; multotiēs ⁊ ꝯtinuo aliqd facere paulatī tñ ⁊ vniformit seu equal'r: ꝓꝑ cuius vetustatem obtinet vt dicūt vim nāe. ideo ꝑmutādi ꝯsuetudinem ꝯsenioꝝ nō est expiundū vt monet Gal'. Jd eniꝫ difficile ⁊ noxiū putāt: nā etsi in iuuē tute fieri possit periculū ꝑmutādi ea que corꝑi nocēt etiā si in pueritia fuerīt assueta. tū qa eā ꝑmutatōeꝫ vsu moderato factā virtus fortis tolerat sine molestia. tū etiā qa in etatibus succedentibus q ꝑest sanitati adhuc incumbit vt corpus ad meli⁹ reducat. ꝑmutare tñ senem de prauis in bonas ꝯsuetudines qa nō sine graui noxa est nō est tentā dū: etiā si ꝯtinuo ⁊ paulatim possꝫ senex a malis ꝯsuetudinibus distrahi. subita enī hec ꝑmutatio īanis erit ⁊ noxia ¶ Tū defectu tꝑis reqsiti ad inducendā bonā ꝯsuetudinem obiecta mala. tū etiā qa oēs habitus. mores. ⁊ vicia. callū iā in senioribus īduxerūt: que vt aliqñ leniri pñt: sic nūq; ex toto finiri. Jtaq; ꝯsuetudinē mutare molestū est: ꝑsertiꝫ veterē ⁊ in senio. sicut aūt qꝫ ꝑ ꝯsuetudinē est nocet mol le sit seu durū: ita ⁊ assueta ex tpe multo etiā si deteriora fuerint insuetis minus molestari ꝯsueuerunt. ⁊ ob eā cām senes etiaꝫ imbecilles factos assuetos tñ est videre laboꝝ res facilius ferre fortioribus ⁊ iuuenib⁹ insuetis. Cuius

signū est delectatio in senibus consurgens ab eo quod cō
suetū est, habituate nanq; iam qualitaʒ signū est delectari
precipue rōne sumpta a consuetudine: licʒ qꝺ consuetum
est aliqñ senes conturbare constet rōne eoꝝ que cōtinuo
offerunt in ꝓsuetudine partes replentes ita vt non sit lo
cus vacuus neqʒ potentia receptiua. metiri enim volunt
animalis vitam motu non modo sed ꝛ quiete langueſcen
te animali omni actu ꝛ motu continuo: quo fit vt plerūqʒ
assueta nō multū delectent, cuius signū est audiētes ꝓtur
bare; qꝺ frequenter dicit vt Aristo, auctor ē. v. topicoꝝ.

De conditiōibus officijsqʒ gerētocomi ꝛ ministroꝝ eius. Ca. xiiij.

Gerentocomū qui custodie senectutiʒ p̄sit eū eē opor-
tere indicunt qui resumptiōi senectutis vnice incū-
bat. hic enī finis est primarius gerētoconie: quiqʒ lr̄is sit
aliq̄ humanitate imbutus: vt arte resumptiua monitus sit
canonū diligens obseruator, sit frugi vt ad frugalitatē ser
uos seu ministros ꝓcitet, etate maior. huic eniʒ aio egror
ministri parent: eidemqʒ libentius obediunt resumendi se-
nes. Ita tñ oportet etate p̄stare vt ne ꝓp senectutē labo-
ribus minus resistere queāt. neqʒ enim senes: neue pueri
vigiliaꝝ difficultatem aut laboꝝ arduitatem ferunt facile
quod tamen perpatiendum est regimini senectutis incum
bentibus. Eum insuper peritum esse rei tum familiaris tū
etiam medice oportet, multe enim res id difficile inscio fa
ciunt quod perito facillimū est. Neqʒ tamen impare gerē
tocomū solū debere oportʒ: ß etiā facere vt facientē mini-
stri imitent. Estqʒ methodus resumptiua scientie medicine
pars nō vulgaris vt suo dictū est loco .c. xi. ideoqʒ vrinā
senioris quotidie mane intueri officiū eius est, que si alba
erit deinde aliquantulū citerna, aut subrubea siue ruffa vt
plurimū integritatem senis boneqʒ valitudinis notio erit

nã vna concoctiõem adesse: alia vo concoxisse significat.
Sit gerentocomus moribus preditus.exptus.lõgi vsus.
misericors.solicitus.atq; sedulus senioz visitatoz. vt his
oibus resumendi senes finem adipiscañ expetitũ.nã gerẽ
tocomie finis est resumptio;senũ vo possessio illius.senes
ad diuinoz cultũ inducere religio est;quoz nutu vita ex-
tendiť humana.mundiciaz lauticiarũq; sit studiosissimus
quo in genere neq; ignorare eum oportere iubent quem
vite ritum resumendus senex in decursis iam etatibus sit
secutus laboriosum an quietũ.cum luxu;an cũ frugalitate
Ex his eniz silibusq; sepe resumendi noua rõ ducenda est
Prouideat ne senes neue eoz ministri algeant;neue eru
riant sitiantq;.Sit deniq; resumptionis senectutis officio
dũtaxat deditus atq; intent⁹.vnũquodq; enĩ opus perfe-
cti⁹ sortiť finẽ circa vnũ itentũ q̃z circa plura dicẽte poeta
Pluribus intentus minor est ad singula sensus.
Quecunq; pro restauratione senũ domũ inferunť diligẽ-
ter inspiciat.recipiat.custodiat.ne(vt aiunt)sumptus an-
nuus mestruus fiat. q̃tum vo ad ea que corporis sunt sit
gerentocom⁹ habitudinis mediocris.aspectu hilaris.cor
pore mũdus.habitu ornatus.odore siue sudore nõ fetid⁹
vt his oibus senioribus sit gratior quoz nunq; a spe extẽ
dende vite amoueat.mistros exerceat quos sedulos atq;
frugalissimos hẽat. ignauos ꝛ socordes sũmoueat . atq;
cũ his mares vel femine sint . soluti aut vincti comiter se
habere preceptum est ; quibus imponat vt senibus resu-
mendis faciles se prebeãt.quoz etiã officia sint in primis
ne ꝓfundañ gerẽtocomie opa; q nõ oẽs ministri oia exe
quañ;nã id paz ꝓducit gerẽtocomo;min⁹ mistris; mime
vo reducendo seni. sic enim ipsoz nemo suũ propriũ esse
opus aliq3 putat cõiq; officio intricati laborare subterfu
giũt.q3 etsi de numero ministrantiũ in gerentocomia.alij

augustinus:alij laxius constituere soliti sint, attamen cum numeri modum in ministrando senibus cõmodatissimum prodũt,quo neqz nimia turba id opus ad se pertinere singuli non existimãt; neue ministrantiũ sicuti decet numero iusta querela perpatiantur senes,Hunc enim ordinem nõ solum concitare emulationem sed etiam ignauos deprehendere ferunt,studeant vt que gerentocomus imperita uerit fiant;neqz plus sapere censeant q̃z ipsum,obsequentissimos se prebeant senioribus a quibus iussi auscultent, domi in totum aut plurimũ se morari oportere persuasissimũ habeant, horas resumptionis non pretereant, non sint gulosi;q̃s catilliões seu degulatores antiq̃ appellabãt Sint casti,continentes,neqz a quouis eoꝝ cõtractari pocula vel cibos seniorũz iubent nisi a ministro aut in pube aut certe abstinentissimo rebus venereis;quibus si fuerit operatus vel vir vel femina debere eos flumine aut perenni aqua priusq̃z penora cõtingant ablui mos antiquoꝝ fuit,ꝑ ꝙ pueri vel virgines ministeriũ hoc esse volunt p quos parent ea que vsus postulauerit senioꝝ, Primi preterea experrecti cubitu surgant; cubicularij precipue, postremi cubitum eant, Auiz seni pro reuerentia dicant; priusq̃z disponant ea que necessaria sunt senioribus nocte sicuti ꝛ interdiu exequantur,plerunqz pernoctent,cubilia eoꝝ nocte lumine priuata non sinant,tegumenta,culcitrã tomentũ,mollia insternant,aulea,thoralia, ꝛ omnino peripetasmata ꝛ quecunqz hmõi habent vsus rõnem ꝑ loci merito ad cultum senioꝝ parent,Senes decalcient,amiciant,vrinalia ꝛ quecũq̃z aluo ꝛ vesice impãtibus idonea inseruiũt non desint, nocte etiam nõnunq̃z surgant vt senioribus imbecillioribus si opus erit p̃sidio sint, sint fidi vt nullius suasu eius cibi sint senibus ministratores: quẽ delecteron greci dicunt,i,letalis cibus. Sintqz sobrij ne

temulentia aut crapula nimio somno cõgelati iussi nõ audiant, sint taciti non loquaces neqz garruli ⁊ oino ad inseruiendũ prompti; ab ignauia vo penitus semoti; vt nihil penitus ad extendendã vitam desit. Forme ministroz ad gerentocomiã idonee legẽde vt sint firmi ac veloces, agiles, expeditis mẽbris; qui senibus assistere, inseruire, opez prebere, die noctuqz valeant, quiqz domũ excurrere, sursum deorsum, pro rei merito queãt. Nõ sint eoz opa oio sedentaria, culinã ⁊ eos qui senibus edulia parant inuisere debẽt. Nõ omnis apta natio; neqz anglici genus hoim elationis imense; ac neqz Suetũ genus hoim suspitiõis ingentis ac intolerabilis, neue Illirici genus hominũ praue conuersationis, nec Pãnoni genus hominũ italicis a tota specie aduersantiũ, idonei Britones, Alemani, non nulli ex gallis, Hispani Italicis similiores, oim magis italicoz Lombardi. Ita tñ obseruet vt ipsoz nemo ambro sit, i. turpis vite homo, neqz cossus, i. natura rugosi corporis homo. Beniqz ea officia que ministris attinẽt non in totũ eoz officio relinquenda sunt; ꝫ ita delegenda eis vt identidem oculis gerentocomi custodiant, sic enim diligẽtiorem ministrũ dicunt si meminerit ibi esse cui rõ frequẽter reddenda est. Si quis aũt senioz non modo sed ⁊ ministrorum ceperit aduersari valitudine affici; vt is qz̃ commodissime ⁊ celerius sanescat gerentocomi officiũ est, ex cuius cura beniuolentiã nasci nec minus obsequiũ ferunt quinetiã fidelius qz̃ prius seruire studet qui cõualuerit cũ est ei egro adhibita diligentia.

¶ De aere maqz idoneo p vite longitudine. Ca. xv.

Remissa obseruatione solis ⁊ lune ꝯcursus; oppositiõisqz alioz astroz regimini resumptiuo necessaria senibus pro eorum resumptione et tutela dispositiones illas aeris que etiam certissime omibus etatibus ꝯgruunt

obſeruãdas eſſe peritiores volũt, ⁊ ſunt bonitas vꝫ,clarí tas,⁊ puritas,hec nãq; oĩa ſalubritatem aeris oſtendunt Aeris aũt bonitatem ⁊ claritatem dinoſcere docent:ſi nõ coinq̃natus fuerit putrefactione aliqua,holex vꝫ,ſtercoꝝ leguminũ,aut animaliũ vel cõſimiliũ,a nebulaꝝ noctibus abſolutus,neq; turbidus ſit pp ſtagnũ proximũ aut fumũ neq; incluſus in aliqua regiõe imo oĩno ſit ab infimis vallibus liber:nam regio concaua altis montibus circũuallata nullam ſpiratiõem ſuſcipiens,ſuffocati eſt aeris putridi ⁊ turbidi animã triſtẽ facientis. Puritatẽ vo in aere obſeruandã ſi non inficiaẽ euaporatiõe ſtagnoꝝ aut paludũ neq; ab antro gurgite venenoſam auram ſuſcipiat,neq; a cloacha ſeu flumine cloacalis aut cloacaꝝ oĩum colluuie expurgante magnã aliquã ciuitatem ſiue multoꝝ hominũ exercitũ: nã circũfuſus aer atq; corrupt⁹ plurimas affert ſenibus cãs offenſaꝝ ſicutl oĩdere habitatoꝝ cõſiderata corpa prodit Columella ſi eis color ſanus nõ fuerit neq; capitis firma ſinceritas,neue oculoꝝ lumen infenſuꝫ, nec purus auditus,neq; fauces comeatũ liquide vocis exercent,ſicuti aũt hec noxiũ aerem;ita ꝯria his benignũ ⁊ ſalubrem oſtendũt, Preter has aũt aeris diſpoſitões cuilibet etati ꝓmoditatẽ afferentes eo q̃ nature hũane plurimũ ꝓducãt,aerẽ ſenibus ꝓuenientẽ equalem in qualitatibus primis decliuẽ aliquantulũ ad calidũ ⁊ humidũ non nimio lapſu in magnis laudibus extulerunt;eo q̃ eoꝝ lapſus in hũc modũ vt fieri põt reducit;frigida nãq; ⁊ ſicca eſt ſenect⁹,Qõ ſi aer quolibeat alio mõ in ꝯriũ haꝝ diſpoſitionũ mutabit ſue opatõis ẽt ꝯriuꝫ efficiet,ideoq; ⁊ obſeruari iubẽt trãſitũ ex ſalubri loco in grauẽ q̃ nõ oĩo tut⁹ eſt ſiẽ neq; grauis in ſalubrẽ. q̃ ſi ab vno in aliũ trãſeũdũ eſt;ex graui in eũ q̃ ſalubris ẽ ꝑma eſtate, ex ſalubri aũt in grauem prima bieme trãſire meli⁹ eſt ſicuti Celſus iubet.

C. 16.

De locis habitabilibus, climatibus, ⁊ regionibus in quibus magis tardatur senectus.

Locum habitationis sens clima simul oē ⁊ regionem ea pro resumptiōe senectuꝭ incolēda esse iubēt q̄ causis mortem velocē facientibꝰ aduersantia magis ad extendendā vitā suis dispositōibꝰ iuuant; qualia in primis nō sunt (vt gr̄atim sit dicere) ea q̄ ad septentrionem patentiora sunt in regimine senectutis; sicuti ⁊ oīo in corpor quorūcunq̄ defector atq̄ imbecillitū resumptōne repellenda. Auicen. nanq̄ autor est in locis illis ꝑpter dr̄iantem frigiditatem hr̄ites ꝯplexiones debiles pati cuzem; q̄ est quedā spasmi species. Neq̄ etiā ea loca q̄ ad meridiē sunt ꝯuersa ꝓlongande vite conducūt, in eis enim accidūt senibꝰ paralyses propt̄ catarros qa eor capita plena sunt, silr̄ter ⁊ asma tortura, epilempsia ⁊ febres in qbus caliditas ⁊ frigiditas cō iunguntur, ⁊ febres longe hyemales ⁊ nocturne; eripitur nāq̄ humor temperies in corporibus hoīm ꝓp cursū proximū solis deflagrantis suo calore corpa exurentis, vbiq̄ aūt vitare solis ardorē senibꝰ vtile est. Loca vo ad orientem patentiora ꝯuersaq̄ vt iuuantiora pro tutela senectutis senes incolere, sunt, n, aeris salubrioris quia tenuioris tpatioris sue ⁊ adhuc magis si eor aspectus cū quadā interpositione a septentrione ⁊ meridie patentior fiet. Sol nāq̄ a locis illis nō tantū recedit vt premant algore, neq̄ tantū accedit ad ea vt vrant estu: eo q̄ eleuat sol in diei initio sup ea loca aerē depurās recedit q̄ illustrato iā aere Et qm̄ sol qbus in locis mediocr̄ calores ꝓfundit in his ꝯseruat corpa tpata, ideo euenit q̄ eor locor incole tēpate sunt habitudinis, sanorum corpor, virtutū fortior, coloris albi, rubeo suffusi, raris ⁊ paucis languoribꝰ vexati, carnosi, vocis splendorē hr̄ites, mediasq̄ int̄ graues ⁊ acutas ꝓp tempiem humidi q̄ sunt graviores vocis sonitus ⁊ fer

C·16

25

noris quo acutiores, sunt̃q; prediti prudẽtia, ⁊ oio vt aiũt sunt gentes sanitatis ⁊ quietis. Accedũt post hec loca ad occidentẽ cõuersa in q̃bus senes vitã degere ꝓhibẽt, sunt enim impurioris aeris, crassioris, humidioris siue q corpori nõ mõ incõmodus est imo ⁊ aie. Ingeniũ nanq; hebetat apprehensionẽ obtundit, iudiciũ obnubilat, cogitationes corrumpit, affectões obliquat. Dũm aũt habitabiliũ locorum; vt ad regiones descendamus; nulla ad vitã extendẽ dã accõmodatior oĩm fere iudicio habita ẽ q̃z ea q̃ sub eq noctiali (si tñ vt pitiores putãt regio sit hĩtabilis) neq;. n. sol plurimũ ab ea recedit neq; diu morã facit in eius directo. Propter quod ⁊ celo salubri gaudet, estate ⁊ hyeme temperiem nõ excedentibus, estq; illi equinoctiũ neq; extremi caloris sunt dies, ferũtq; anno vno geminari quattuor anni tempora cum fructuum vbertate, bine enim fiũt messes sicuti bine sunt estates ⁊ adiitiunt peritiores ꝑpetuum ei esse ver ꝑpetuosq; flores, salubri celo sempq; vernante, etsi estas in ea sit nõ tñ estus, imo aeris dispositio semp similis nullo sensibili nocumento impediti. Ad eas gentes q̃ eam regionez incolũt nõ adeunt exangues morbi, nõ egra senectus vt Lactantius tradit, quoꝝ memoria ⁊ oẽs dispositiones nobiles sunt ⁊ siles. Accedũt post hanc climata ⁊ regiones alie quoꝝ dispositio a tpamento illo labit̃ quaꝝ que ad caliditatem decliues modico tñ excessu magis ad frigiditatem declinantib⁹ laudatiores produnt, in eis enim melius diuturnioriq; tpe calidũ ⁊ humidũ q̃ principia ⁊ causa vite sunt conseruant̃ ⁊ exp̃ñti vita magis extendit̃ q̃z in frigidioribus qualia imprimis sunt plurima idie loca quã a meridiano mari ad ortũ solis usq; porrectã scribũt, a septentrione vo ad montẽ vsq; caucasum ꝑuenire, ab occidente aũt indo flumine claudi qõ rubro mari excipit̃ refertã insulis auro ⁊ argento fecũdis, ar

regiones optime ad vitam humanam

bo⁊ fructibus nunq̃ carentem, binas meſſes eſtates ⁊ by emes, cinamomū, piper, calamū aromaticū ⁊ ebur dare, ibiq; aureos montes eſſe quos adire pp dracones ⁊ gry⁊ phos imenſoꝝq; boim monſtra nō poſſe diuus Hieron⁹ narrat, cuius ſupioꝛ pars oꝛientalis pꝛimo metiꝫ climate int̃ eqnoctialem ⁊ tropicū cancri ſita; quo⁊ incolis ſatur⁊ nū dn̄ari aſtronomi tradunt, ideo longe ſunt vite ita vt co⁊ rum plures non moꝛiantur niſi exita etate affecti. Refert enim Iſigonus cirnos indo⁊ genus annis centenis qua⁊ dragenis viuere. Sunt ⁊ in india gentes pandoꝛe appel⁊ late in conuallibus ſite; quas ducentos annos viuere fe⁊ runt in iuuenta candido capillo qui in ſenectute nigreſcit Neq; caldea regio oꝛientalis hoc in loco ſilentio pꝛetere⁊ unda eſt que a ſeptentrionali parte arabiam claudit ad p⁊ ſicum ſinum extenſa; in qua naturas vigoratas fuiſſe, pꝛo phetias ⁊ ſcientias inuentas peritioꝛes tradunt. Albuma ſar enim, iiii, introductoꝛii auctoꝛ eſt; Noe pꝛophetā vene randum coꝛruptionem ⁊ frigiditatem aeris fugientem ex mōtibus armenie in q̃bus requieuit arcba menſe ſeptimo (vt ait Moyſes, viii. geneſeos) in caldeam acrem querēs calidū ſe tranſtuliſſe. Caldeam incoluiſſe parentes p̃mos vſq; ad Abzabam qui ibidē oꝛtus indeq; ad terram pꝛo⁊ miſſionis a deo eductus eſt; eoſq; longiſſimo vite ſpacio viriſſe idem ſcribit Moyſes. Quoꝛum annoꝛum nume⁊ roſitas etſi ſuaderi quoquo modo poſſit: tum ex perfecti⁊ one complexionis; decentiq; regimine vite eo⁊. Tum ex bonitate alimentoꝛū ante diluuiū. Tū ratiōe laudati aſpe⁊ ctus ſiderum regioni illi dominantiū; attamen quia nullis documētis vt ait Aug. in experimentū venire poteſt pꝛo miraculo habenda eſt ad magis videlicet fundandam in coꝛdibus fidelium mūdi creationem; quā (vt Rabi Moy⁊ ſes auctoꝛ eſt) pagani pꝛo magna parte negabant. Non

gen⁹ nouū hominū.

enim ante diluuiũ fuerunt omnes vite longissime; sed solum bi de quibus sacra meminit scriptura. Kamech enim pater Noe cõcurrit in vita cum ipso Adam: Abrahã etiã quem principalem extitisse in predicatione fidei tradunt erat annorum. lxiii. quando mortuus est Noe. ⁊ ita testimoniũ creationis mundi ex longitudine vite illorum satis continuatũ esse produnt a tempore Ade: ad tempus vsq; Abrahe. Quod autem regio illa cum adiacentibus locis extiterit sapientũ auctor est Hieronymus. vnde ⁊ magi id est sapientes quos ab oriente in Bethelen xp̃m adoraturos venisse fide tenemus ex arabia oriũdi extiterũt. Temperies aũt regionum illax cũ aliquanto ad calorẽ excessu ꝓtingit rõe velocioris incessus solis sub eqnoctiali ⁊ eius ꝓmutatõis ab eo in ꝑmo climate maiori cũ velocitate euenietis. refrangit̃ q̃z vehementia caliditatis regionũ illarũ ventox q̃ꝑpluriũ afflatu aerẽ ꝓtempantiũ refractiõesq; radiox solarium cobibentiũ cooperante ad idem efficiendũ vapox eleuatox ex marittimis multitudine ex amnib⁹ seu lacubus. nec minus rõe signox celi vlium toti climati primo dominantiũ quibus omibus euenit vt qua dispositiõe lederent̃ extranei ea inoxia sit indis primũ inhabitãtibus clima. Est aũt indox talium color croceus. aut fuscus. vt ea q̃ corpi sunt adducamus. non niger sicuti ethiopum in secũdo degentium climate qui magis meridionales sunt illis. ideo caloris impetu vehementiori sunt illis nigriores. Sũt post clima primum cum suis complicibus regiones alie a peritioribus astronomorum medicorumq; accõmodate pro vite longitudine laudatiores: quas gerentocomo eligere prestat: sicuti be que site sunt in extremitate climatis tertij ꝓtranseũtes inde ꝑ quartũ ⁊ ꝑprie vt Cõciliator ingt regio illa q̃ int̃ chindiã q̃ ex opposito Cõstantinopolis est sita ad orientem cõuersa ⁊ inter choum

indox color.

Adiecerunt aũt ꝛ ꝑitiozes his regiões nõnullas climatis
ſexti ad vitam extendendam uuantiozes ſicuti ꝛ in eiſdez
corpoza magis eucrata eſt inuenire : ceu greciam q̃ apud
grecozum illuſtres medicos eucrata cenſetur , eucratiſſi-
ma tamen Hypocratis patria , eſt autem grecia climatis
eiuſdem in quo ꝛ Roma totius orbis terraꝝ omniſqꝫ re-
gionis olim fines poſſidens in medio quaſi ſita cũ adiacẽ
tibus regiõibus italia etiã annumerata inter meridianas
gentes que ad axem meridianũ ꝑime ſunt et eas qui in
ſecundo degunt climate; quibus preſſis calido vzente ꝓp
feſtinã humidi naturalis conſumptionez accidit ſenũ tri-
geſimo coꝝ anno vt Auicenna auctoz eſt; qui ꝑfecto bze
uiſſimus eſt hũane vite periodus. hi ſunt etbiopes quoꝝ
vt Plinius tradit pars quedaz locuſtis tñ viuit fumo et
ſale duratis in annua alimenta qui quadrageſimũ vite an
nũ non excedunt, criſpo capillo, colozе nigro, quoꝝ den-
tes candozе nitеſcunt, bzeuiozibus corpozibus. oculis ni-
gris, cruribus validis, atqꝫ impetu ſolis ſanguine exiguo.
ideo ꝛ timidiozes ſunt ardozes ꝛ febzes ſuſtinẽtes. Eſtqꝫ
italia media alia ex ꝑte inter eos qui ſeptentrionales par
tes ꝛ frigidiozes extreme incolunt : ſicuti ſunt gẽtes in ſe
ptimo ꝛ vltra mozantes climate: vt que polo artico ꝑi-
me ſunt que abſunt longe a meridie; quibus velox accidit
moꝛs non mõ violenta ꝓtingens a putrefactiõe ꝓhibi-
taqꝫ tranſpiratione que eſt ab opilatione; verũetiaz moꝛs
nãlis ꝓſumptiua, caloꝛ enim nãlis frigidiozes regiones in
habitantiũ ad interioza ꝓpulſus intima coꝛpoꝛis pene-
trat inuiſcaturqꝫ humido cui nimiũ depaſto euenit coꝛru-
ptio ex conſequenti viuentis interitus . neqꝫ abundantia
humidi q̃ ex pinguedine coꝝ dinoſciꝫ ad coꝝ vitã exten-
dendam auxiliatur; quinimo aduerſatur; quia aqueus nõ
gereus cordi neqꝫ caloꝛi ꝓpoꝛtionatus. Breuioꝛi etiaz

ſenũ ethiopibꝫ
30 coꝝ anno
accidit.

vite ſpacio degunt ſeptentrionales propter vite regimen inordinatū ḡbus peculiare hoc ineſt vt ſint voraces, craſſi, corruptas, turpes ⁊ brutales facies hītes, ſuntq; gentes imanibus corporibus, cādido colore, directo capillo ⁊ ruffo, oculis ceſijs aliqñ glaucis, vocis ſonitu grauiori ſanguine multo, moribus ſilueſtribus, mente ſtupida, vſu rōnis carētes. Infuſe enim ſunt gentes ille; vt ait Victruuius craſſitudine celi obſtante aere humoreq; refrigerate, nam ſicuti acutiores efficit calidus aer nō oīo vſtiuus hominū mētes; vt in Hiſpanis eſt videre; ita ēḡrio refrigeratus plurimū tardiores ardores ⁊ febres raro ſuſtinentes ſanguiniſq; abundātia reſiſtunt ferro ſine timore. Qua de re audaces ſunt ⁊ viriles de ſeipſis plurimū ꝓfidentes, qn ĩmo nulla fere rōne ducti eor̄ ferocitate plurima temere aggrediunt̄ ⁊ oīo est gens viror̄ infrena qb⁹ in ſcelus oē ruit fas; ita vt etiā corporib⁹ humanis veſcant̄. Huius generis Scythas eſſe tradūt ſiue parthos. Erāte itaq; Roma cū adiacentib⁹ regionib⁹ vt latina, etruria, campania cui peculiarit̄ aſcribit̄ eā hīe campos toto anno vernātes ĩmo ⁊ tota italia q̄ mediū quaſi teneat climatū habitabiliū ad ſeptētrionē tū magꝭ declinās que regio ſalubrior eſt q̄ meridiana vt ait Marcus varro. Erūt ꝓculdubio tpatiſſime ad vtrāq; ptem corpor̄ mēbris aiorumq; vigoribus longioriſq; vite in italia gentes. Quā rem exempla plura certā fecere. M. enim valerius coruinus romanus centū annos impleuit; ⁊ ex feminis Terentiā Ciceronis ferunt centū ⁊ ſeptē annos impleuiſſe. Quippe int̄ ſeptentrionales meridianaſq; ab vtraq; pte mixtionib⁹ tpatas ⁊ inuictas laudes hz italia ꝓſilijs refrigens barbaror̄ ferocitatē meridianoq; cogitatões ⁊ verſucias vt nulla ex pte laudibus italie certent; ita curā rerū humanar̄ agens deus monarchiam Romanā egregiā temperatāq; regione col-

descriptio corporis partiū eorundem

ſeptentrionales. corporibꝰ humanis veſcuntur.

itales ſalubrioris vite

locauit: vbi vt inquit ℳ. iuius ſaluberrimi colles, flumen oportunũ quo ex mediterraneis locis fruges deuehũtur, quo maritimi cõmeatus accipiunt, mare vicinũ ad cõmoditates, nec expoſitũ nimia propinqtate ad pericula claſſium externaꝝ regionũ, italie mediũ ad incremẽtũ vrbis natum vnice locũ, vt infeſtis oibus ꝓpulſis diuturnioꝛi vite ſpacio tranquilliſſime potiret: qbus eſt humani generis ſalute preeſſe. Nõ ſoluꝫ aũt diſſimiles regiones ad vite longitudinem breuitatẽqꝫ ab inclinationib⁹ celi diſponunt: imo ꝛ regio eadẽ influxus celeſtis occaſione, aquaꝝ, ventoꝝ, montiũ, aut alioꝝ conſimiliũ diſſimilit diſponit ad vitã extendendã breuiandãue; quo fit gentes diuturnioꝛi tpe viuere in locis quibuſdã ſexti, imo ꝛ climatis principij ſeptimi ꝛ in montanis precipue regionib⁹. Auic. nanqꝫ auctoꝛ eſt qꝫ moꝛãtes in locis habitabilib⁹ altis ſani ſunt ꝛ fortes laboꝛẽ multũ patientes diuqꝫ viuũt. Ea nãqꝫ loca vbi celi ſtatus viuidus ventoſuſqꝫ eſt afflatu ventoꝝ ſalubriũ (vt decet) euentant, ꝛ eoꝝ precipue q̃ patentioꝛa ſunt oriẽtalib⁹ ventis: tecta vo ab occidentalib⁹ ꝛ meridianis dũmõ nõ ſint alia id impedientia ceu paludes ꝛ valles ꝓxime, ꝛ cetera ꝓſilia. His itaqꝫ in locis eleuatis ac patentibus aeris puritate, claritate, frequentiqꝫ innouatione a putrefactiõe preſeruati tarde ſeneſcũt boies: ſicuti in nõnullis locis italie experimenta ꝛ exempla id notũ fecere ceu Parme, Placẽtie, Fauentie, Bononie, ꝛ in collibus caꝝ, in Riperia quoqꝫ lacus bennaci in agro veronẽſi: cuius aer ſaluberrimus vrbi verone inter reliqua diuũ munera tributus eſt: nec minus Bergomi patrie in qua longeue vite homines q̃ꝫplurimos eſt inuenire. Ferũ quoqꝫ ꝛ flexulis ꝓſtitutõem aeris vite hoim longitudini plurimũ accõmodari, ꝛ Bononie vita humana ab antiquis traditũ eſt nõ modice extendi. Plinius enim auctoꝛ eſt Titũ fallo-

patientes et vite longio ri ẽ motes coẽtes

nium Bononiẽsem centũ quinquaginta viriſſe annis qꝫ
ꝛ in aliis italie ꝛ regionũ aliaꝝ locis contingit; ſicuti ꝛ in
regno Galitie ferũt ꝛ Valẽtie. Refert quoqꝫ Linconien de valetie regno
ſis circa quendã polũ incolas montanos vniformi ꝛ regu
lari radioꝝ ſolis reflexione aerem ad equalitatem ducen
te ſenioꝛes iam factos nimia vite longitudine tedio affe-
ctos amnẽ ſecus montem morituros ſponte inſilire. Jn ti-
uoli quoqꝫ montis cacumine qꝺ vocãt tepſim boies cen-
tum quinquaginta annis viuere Ducianus auctoꝛ eſt.
Jtem ꝛ in inſula taproꝛbana vitã hominũ centũ annis mo- de taproꝛbana
dicam dicunt, quinimo in ea inſula longiſſimã vitam ſine inſula.
vllo coꝛporis languoꝛe traduci Artemidoꝛus tradit. Ob
ſeruandũ tñ eſt qꝺ Columella de ſalubꝛitate regionũ pꝛo
dit: vt cũ ſint quedã loca q̃ ſolſticiis minus ꝯcaleſcant ſed
frigoꝛib⁹ hyemis intolerabilit horꝛent ſicut thebas ferũt
boetias, ſintqꝫ q̃ tepeant hyeme; ſed eſtate ſeuiſſime can-
dent vt affirmant euboicam chalcidẽ. petatur aer caloꝛe
ꝛ frigoꝛe tẽpatus qui fere medios obtinet colles, quod
neqꝫ depreſſus hyeme pꝛuinis toꝛpet, aut toꝛret eſtate va
poꝛibus, neqꝫ elatus in ſummo montium pereꝛiguis ven-
toꝝ motibus aut pluuijs omni tpe anni ſeuit. Hec eſt me-
dij collis optima poſitio ad vitã bois eꝛtendendã aptiſſi-
ma, cuius frons ad oꝛientem eq̃noctialẽ directa ſit; in qua
ad eſtiuos tẽpandos caloꝛes ꝛ amenitatẽ locoꝝ pluri-
mũ ꝯferunt, ſalientes riui quos dulces in medij collis lo-
cum poſitũ ꝑ aquagia. i. aqueductus ducere vtile eſt ſi lo-
ci ꝯditio patiat. ꝓpꝓ qꝺ laudate ſunt vꝛbes amneſes. i. ꝓpe
amnẽ ſite; qꝺ etſi a mari lõgo poti⁹ iteruallo q̃ bꝛeui refu
giſſe ꝓ loci ſalubꝛitate ꝓſtet. Attñ accedũt poſt h̄ loca ī me
dio collis ſita ad vitã eꝛtẽdendã loca maritia ꝛ ĩſule ī qb⁹
bitantes lõgioꝝ vite ſũt bitantib⁹ ī agreſtib⁹ vt inqt Auer.
ſicuti ꝛ aialia marina lõgioꝝ vt ferũt vite ſunt q̃ agreſtia.

Propter q̄ laudauerunt quidā in vite longitudine terrā calidā mari vicinā humiditate ⁊ caliditate aeris illius sicuti est Venetiax vrbs italie preclarissima. Euenit aūt id vel salsedinis rōne hoim corpa a putrefactione preseruantis. vel maritimax regionū equalitatis rōe. quax ꝯplexio proculdubio vt verius putandū est cū Auic. est equalis in calido ⁊ frigido. declinis tū ad humiditatē deducto quocunq; prauo ventox afflatu vapoxq; qualitate aliqua detestabili cū alijs consilibus: sicuti vicinitate paludis a qua aialia infestis aculeis armata gignunt q̄ in nos dēsissimis examinib⁹ inuoiāt. Hinc etiā pestilēs virus insurgit. hinc natritiū serpentiū infectio q̄bus oib⁹ sepe ꝯbunt ceci morbi quox causas neq; medici ꝓspicere queūt vt ait Modestus. Q̄ aūt insulanox extendat vita exemplo Gorgie siculi ꝓfirmari pōt q̄ centūocto vt aiunt annis vixit.

¶ De priuatis mansionibus resumptioni senectutis accōmodatis.

¶ Mansiones senū pro eox resumptione ceu cubicula ⁊ bibliothece ⁊ q̄ easdem hūt vsus rōnes eas eligendas iubēt q̄ sicut salubri regione ita saluberrima parte regionis sint ꝓstitute vtpote ad orientem spectantes nō oīno conuerse ad meridiem septentrionem neq; ad occidentem aeris sint salubrioris. liberius expirabilis. nō cōclusi. neq; testudinate fornicibusq; ꝓtecte ⁊ multo minus subterrance quarum aer crassus est ⁊ humidus pectoris ⁊ cordis cōstrictionem capitis grauedinem. pigritiam. somnolentiam obtusionemq; sensus efficiens cum anhelitus induratiōe respiratōisq; difficultate qua plurimū cōtingit vocis amissio. Amplius priuatas senum mansiones patentes valde quattuor angulis orbis illaudarūt: quāuis ad orientem cōuersas laudarint. quattuor tū ventis patentiores vt detestabiliores repellātur quas conflages appellant. i. loca

in que vndiqꝫ confluũt venti, nam ꝛ eſtate calide cum ex ceſſu, hieme vo frigidiores precipue ſi eleuate fuerit, quo fit vt neqꝫ a frigore defendãt ſenilia corpora, neqꝫ a cau- mate, incumbendum tñ eſt vt aprice ſint ita qꝫ ſol ꝛ orien tales venti eas adeant; vt manſio leto fruatur aſpectu, eſt enim ſol aeris rectificator ꝛ vite cõſeruator bonus; eo qꝫ non eſt vita viuentiũ preter deũ niſi per ſolem ꝛ lunaꝫ vt ait Albumaſar in Sadan; imo ſol nubila humani animi ſe renat vt Plinius ſcribit. Aerem manſionis eucraſiam ha bentem in lumine ꝛ calore aptiſſimũ predicãt, ſic eni mul cet ꝛ temperat ſenectutis languorem, lumen nãqꝫ exube- rans ſui caliditate corpus relaxat vt ait Gal'. Aer vo fri- gidus ꝛ obſcurus cũ exceſſu corpus ꝟſtringit, eas quoqꝫ manſiones albarij operis nitore decorari iubẽt; vt calica- te ſint, i, calce polite. Pro tutela itaqꝫ ſenior nãe frigide in tempore anni frigido ꝛ in regionibus ꝟſimilibus; preci pue tñ montanis; manſiões priuatas hibernas ſic parari volunt vt poſſit eas hiberni ſolis totus prope modũ cur- ſus hilarare, pauimẽtis opportunis inſtrare vtpote ligne is aſſeribus eſculeis aut laricis vel alijs ꝟſilibus; vt in ca liditate temperate diſpoſitioni veris aſſimilent, excitãt, n, virtutes ſopitas algore; quia tamen ſitim inducunt vt Al buchaſis tradit; faciuntqꝫ deſcendere cibum indigeſtum aere ſeptentrionali rectificande ſunt. Si tamen habitatio- nem huic oppoſitam ſenem habere contingat aerem mã- ſiõis illius lectiſternijs ad idem appropriatis docent mu- nire aut igne rectificare ex his rebus que aerem mode- rate calfaciendo ꝛ ſiccando flãmam inducunt non fumo- ſam cum puritate; ceu ſunt vites ſicce, laurus, libanus, cu preſſus, olea. Purgare quoqꝫ aerem loci illius; fumigijs ex ligno aloes, thure, mirra, ſtorace, iunipero, et ſimilibus ſimplicibus ꝛ cõpoſitis bieme precipue. Eſtiuas vo mã-

siões orientẽ solstitialẽ ⁊ ptez septentriõis aspicere, hostia
⁊ fenestras patefacere vt perflatus quocꝫ aliquis acce-
dat, testatiũ pauimentũ, tessalatum, aut sectile constituere,
marmora vel tesseres aut scutulas accipere quibus equa
le reddatur angulis lateribusꝫ coniunctis, aut si hec de-
sint supra marmor tusum sternere; aut arena cum calce in
ducta leuigare; aut ambricibus asseribus ⁊ tegulis inter-
ponere neqꝫ irrigare, cubile vo aut lectum senis in ea par
te mansionis locari qua liberius aer ingredi ⁊ egredi pos
sit; super quo sandallos, rosas, aut virentes plantas odo-
rem ferentes suauem sternere, ⁊ omnino strata coꝫ indu-
menta ⁊ sedilia aromatizare, hec enim redolentia mansio
nis aerem rectificant, cerebri vigorem adaugent, odora-
tui delectationem inferunt cum iuuamento alioꝫ sensuũ,
aduersanturqꝫ vaporibus malis aerem inficientibus. Va
riantur autẽ hec fm quadripartitas anni varietates, ideo
si adaucto frigore opus sit senem calefieri igni non mul-
tum proximũ fieri neqꝫ iuxta illum longo tempore mora-
ri precipiunt; maxime autem cibo sumpto ⁊ facie ig ni op
posita; nam senis iam imbecillioris spiritus magꝫ resoluũ-
tur, digestiua impeditur, hebetior sit visus, exacuitur san-
guis, vt plerũqꝫ vertigo inducatur; sed dorso igni oppos
to moderatum vsum ignis eidem iniungendum, immo ad
oculoꝫ senis custodiam aliquid inter ignem ⁊ senem cal-
faciendum ponere. Et adhuc magis cellulam parare que
a camino hiberno tempore calefiat vt estiua fiat; que eo
salubrior erit hiberno saltem tempore quo in abdito ⁊ cõ
camerato loco posita erit cũ absentia ignis; in qua senem
hieme ⁊ estate pfricari postꝫ egesserit salutare affirmant
Estiuo autem tempe mansiones senectus exposcit in qui
bus quotannis estiuet que amena sint; nam estiua locoꝫ
amenitas a mollibus ⁊ delicatis hoibus cuiusmodi sunt

ſenes etiam vmbrarum opacitate queri ſolet vt hibernaz faciant manſionem. Euitãda tamen maxime ſunt loca grauedines deſtillationeſqz concitantia; ſicuti auctore Celſo eſt habitare edificio lucido per ſtatum eſtiuũ hibernũ ſolem habente, meridianus ſol, matutinum ⁊ veſpertinũ frigus, aure fluminũ atqz ſtagnoz, nubilo celo ſoli aperienti ſe committere ne modo frigus modo calor moueat, magiſqz grauibus locis hec ſeruanda ſunt in quibus etiam peſtilentiam faciunt. His enim modis adiutorijs ⁊ cautelis olim directus Antiochus medicus vt eſt apud Galienum; octogenarius ſuprasqz in finem vſqz peruenit illeſus ſenſibus ⁊ membris integer omnibus. Loca inſuper huiuſmodi omni ſtercore ⁊ mucore liberanda eſſe; boniſqz odoribus ſuffienda; ne quem redoleant fetorem ſiue odorem fetidum acorem ue iuſſerunt peritiores. Rabi Moyſes auctor eſt preſtans eſſe odorare flatus columbarum ⁊ eas cohabitare in manſionibus hominuz; quia tuentur ex hoc ab egritudinibus neruorũ, a paralyſi, tortura oris, ſpaſmo, ⁊ tremore. Obſeruetur tamen ne fimus colũbinũ in his congeratur; quia putrefacit atqz inficit aerem.

¶ De temporibus anni reſumende ſenectuti conducentibus.

Accidunt aeri mutationes nonnulle accidentales: quas tempeſtates appellant, ex quibus ſenectuti perqz vtiles ſunt equales ſiue frigide ſeu calide; decliues tamen magis ad calidum. peſſime vo eiſdem ſunt que variant maxime. ſaluberrimi quoqz q ſereni ſunt dies; meliores pluuijſqz tñ nebuloſi aut nubili. In quibus omnibus nõ ſolum intereſt ſcire quales dies ſint; ſz etiam quales ante p̃ceſſerunt. Fiunt ⁊ preter has aeri mutationes alie naturales

iuxta quadripartitas anni varietates: quax principiũ sumitur a transitu solis de quadratura in quadraturam sui circuli: quas veluti p̃cipuas in resumptiuo regimine maxime obseruant: nam inter mutationes omnes que ex stellis fiunt cum ille sint maxime que imprimũt a suox circulox quadraturis in corporibus viuentiũ alterationẽ grãdem inducũt. Inter quattuor itaqz anni tempora sic partita pro resumendis senibus quox vt dicebaf calor innatus paucus est cum superflua humiditate accidẽtali estatem salubrem produnt: cuius dies primus est in tauro ad septem idus maij: dies habens qnqz t nonaginta vt. Ad. Varro tradit. melius enim in ea se habent senes sicuti et iuuenes in hieme: nam seniox natura frigida caloze iuuatur estiuo. quod experientia probat Auicenna in his verbis: Videbis in estate senes t qui eis assimilantur fortiores. frigus enim inimicum est seni t tenui: licz prosit iuuenibus t omnibus plenis. erũt aũt estatis dies tanto senectuti magis ꝺducentes quãto venti fauonij magꝫ pflabunt. Hiemem inimiciorem senectuti tradunt cuius dies primus est in scorpione ad idus. iiij. nouembris dies hñs nouem t octuaginta. que si multax fuerit aquax generat in eis cattarros. Autumni vo principiũ ad tutelã senũ nõ repellũt. estate enim t in autumni prima parte senes optime se habere inter auctores ꝓuenit: licz eiusdem finẽ ceu senibus noxiũ damnent. nam t si autumnus senectuti nãe vtcũqz assimilef: simplr tñ malũ est oibus tpibus pestilẽti9 effectiuũqz acutax egritudinũ et mortaliũ. oi etate. omñqz nature in omni regione incõmodũ sine ꝓditione blasphematũ veluti periculosissimũ: minus tñ calidis t hũidis nã Est aũt autũni dies primus in leone ad septem idus sexti lis dies habens nonaginta vnũ. neqz dictus est autũnus quia augeat salus: sed qa tũc marie augeanf hoim opes

agroꝝ fructibus collectis. Ver autem senibus non adeo rebelle sicuti hyemem arbitrantur;siue veris naturam calidam ⁊ humidam dicamus ; vt philosophoꝝ plures docuere,siue nature temperate declue tamen quo ad eius principium ad humidum non longinquum ab equalitate vt medicoꝝ nonnulli , siue ponatur nature equalis eo ꝙ temperiem ⁊ fortitudinem afferat operationibus virtutis nutritiue ⁊ calori innato omniq; operationi ;humano corpori saluberrimū ; ita vt opportunissimū quoq; curationi tempus vernū feratur; nō equale tñ ſm proportionē qualitatū primarum , diem primū veris esse in aquario ad septem idus februarij scribunt;dieſq; habere vnum et nonaginta.

¶De ventis eligendis ad idem.

Quia venti aeris dispositiones variant non modo;immo ⁊ hominem diuersis alterationibus afficiunt,ideo pro tutela senectutis etiam vsum eorum diligenter obseruari iubent;nam orietales ventoꝝ eo ꝙ sunt in calido ⁊ frigido equales si per loca virentia ⁊ depurata per aquarumq; decursus transitum habuerint sicuti alijs etatibus ita ⁊ senectuti aptissimi sunt , spiritus enim multiplicant ⁊ resumunt,verum quia obtalmiam generant ⁊ coryzam auctore Albucha si;cum aqua florum ceu rosarum aut violarū eorum amouetur nocumentum, occidentales vero quia alicuius sunt equalitatis in calido ⁊ frigido si ad septentrionem erunt decliues in resumptiuo regimine precipue in vere non illaudantur ; nam virtutem digestiuam excitant, sunt enim occidentales venti humidiores parū orientalibus;quia septentrionales orientis non adeo maritimi sicuti occidentis,est autem illorum ventoꝝ transitus per mare,Tum etiam quia sol eos suo diuersificat motu,

Assimilanturqꝫ in pluribus dispositionibus veri. sicuti.n. tempore veris aerem ad temperantiam quandam ⁊ salubritatem ꝓmutari cõtingit: ita ⁊ flante vento occidentali ⁊ ꝑcipue zephiro collaterali fauonij: qui magis alijs veri assimilatur eo ꝙ sereníssimus ⁊ delectatiõem inferens. nam mitis zephirus reuebit frondes quas spiritus boree aufert vt inquit Boetius. Quia tamen occidentales vẽti frigus inferunt ⁊ tremorem cũ rebus ercalfacientibus eorũ nocumenta deleri iubent. ventoꝝ aũt meridionales nature calide in secundo: sicce vo in primo. Si ꝑ laudatã regionem transitũ habuerint pro resumẽdis senibus precipue decrepitis frigide ⁊ sicce nature in autũno et in regione septentrionali laudauerunt peritiores . iuuamentũ enim afferunt pectori. veꝝ quia aerem grauiorem reddũt aures tardant. capitis dolores mouent. aluũ soluunt. totum corpus efficiũt hebes. humidum. languidum. sensus perturbant. caliginem inducunt ⁊ pigriciam. vtile auxiliũ est aqua rosacea ⁊ canphora eorũ nocumentis resistere. differunt tamen pro natura locoꝝ regionũqꝫ sorte ventorum effectus: precipue varietate montium super quos fit ventoꝝ transitus: tum occasione aeris. maris. stagnoꝝ. paludum. vallium. ⁊ consimilium: Tum etiam ratione locorum que sunt deserta siue aduста fuerint siue non aduста. ratione etiam propinquitatis ⁊ distantie illius loci a quo oritur ventus. ideo contingit ventoꝝ naturas in locis diuersis plurimũ variari. propter quod ferunt ventum fere vbiqꝫ a mediterraneis regionibus venientem salubrem. a mari grauem esse alteriusqꝫ operis. austruꝫ quem Rome ventũ maritimũ dicunt apud nos: nam ꝓturbat ⁊ pluuiosum reddit aerem. ideoqꝫ austrũ appellari volunt qa hauriat ventos. attrahit eni nubila ⁊ aquas: plurimaꝝqꝫ egritudinũ est cã. Apud vo Scotos . Batios. ⁊ Norroegias

salubris serenat. Quare hic ventus pro tuenda resumendaq; salute Rome detestatur, in illis vo regionibus forte cõmendatur. Simili modo ⁊ boreas nobis ⁊ illis oppositum operatur, quox omniũ causa videtur; quia ventus a veniendo dictus sit; aut quia sit vehemens ⁊ violentus continue q̃to magis procedit motu suo depuratur ⁊ subtiliatur, cum autem incipit grossius est ⁊ turbidus exhumectatiuus. nos autẽ magis q̃ illis austro appropinquamus, magis vo distamus a septentrione a quo boreas effluit; illi vo ecõtrario. Scio vicũ quendam Bononie meridiei quasi ortogonaliter expositux; cuius incole defectũ auditus patientes fere omnes sunt surdastri. nec mirum; nam austrini flatus auctore Hypocrate grauant auditũ.

De vestibus idoneis regimini senectutis.

Citum vestitumq; esse senem; tum vtiliter; tũ etiax delicate; munitumq; diligenter a ventox frigore et pluuia pro conditione tempox gerentocomi officium est; que omnia prohibere poterit, tum vsu pelliũ quibus manice vestesq; duplantur; tum vsu indumentox confectorũ centonũ modo aut sagarux cucularum. tum etiã tegumẽtis capiti ⁊ vniuerso corpori accõmodatis senes obtegẽdo velandoq; ne ventox afflatu aerisq; intempie intima corpis introeuntiũ alteratiõbus ledant; neue pfrigescãt. q̃ si fiet nullus dies tax intolerabilis est quo nõ sub diuo morari siue moliri aliquid possit senex. Hox aũt differentiam pro conditione nature senis necnõ ventox regionũ climatũq;, aeris ꝯstitutionũ, tempox anni ⁊ similiũ metiri opere preciũ est; nã tempatũ senem natura sanguineũ seu colericum estate subuculam vltra; qua nullo tempore senex priuetur estiuo siue biberno aut inter hec medio, veste linea ceu sufficiẽte ad eius tutelam velandũ precipiũt Lini enim natura frigida est ⁊ sicca indumẽtaq; ex eo fa-

cta omnib⁹ alijs frigidiora minusq; corpori adherẽtia Al buchasis prodit, etsi Auerrois lini naturã dicat equalem que eo erũt corporis caliditatem contemperantia cobibebuntq; cutis corporis condensatõem absq; tamen impedimento exitus vaporum per poros cutis quo prestantia erunt candore molliciaue. Vnde ꝛ linũ a greco dici ferũt quod est linariũ siue q; sit molle ꝛ lene, quo in genere etiã sunt vestes ex bysso facte que est genus lini candidissimi ꝛ mollissimi, aut genus serici grossioris. Habite quoq; sunt in genere eodem: quas vestes bissinicas appellant; bombicine vestes ad luxum feminarum inuente tellarum aranearum modo texte: quas vt Plinius tradit Pamphile Platis filia inuenit prima, nõ fraudanda gloria excogitate rationis vt denudet feminã vestis bombicina. Delicatiores tamen molliores splendidioresq; senũ veste sericea bombice intercluso indui volunt, sunt enim delicati quasi luxui dicati: nam tempatior est linea veste quia non tanti frigoris, minoris etiam caloris bombicina sola. quapropt nec sanguinem inflãmat neq; extuare facit: senectamq; custodit a ventorum impetu. Gloria autem sericee vestis super eam que linea est ex hoc dinosci potest: quia serico augescit corpus redditurq; lenius. virtus naturalis defecta ꝛ eius operationes reparantur, memoria increscit, eoq; nigram colerã educi de cassula cordis Rosarius auctor est Contingit tamen sericeas vestes in calore ꝛ frigore plurimũ variari: nam earum quecunq; ex serico fiunt nõ viloso quas rasas Plinius appellat; minus excalfaciũt. Pannorum enim pili eo q; corpori plurimũ vniantur ꝛ adhereãt sunt causse excalfactõis. Quo in genere habite sunt citrose vestes que concrispe sunt ad similitudinẽ citri. Vestes bombicine leniunt ꝛ calfaciunt; filius nanq; Serapionis auctor est bombicem calidum ꝛ humidum esse atq; in

dumentis aptum eius caliditatem ⁊ humiditatem ponũt in gradu ꝑmo. ⁊oĩo veſtes ex ſerico ⁊ bombice factas ca lidas cum temperie. bas ꝟo que ex panno fiunt plano nõ lanuginoſo ſiue velcroſo ⁊ lineas frigidas. Idem iudican dum eſt de quocũqꝫ panno qui cũ texitur rarus remanet. hyeme ſenem precipiunt tegẽdum veſte lanea ; aliis nãqꝫ eſt calidior. nature enim ponitur calide in gradu. ij. humi de ꝟo in principio gradus primi . quia tamen aſperior ſe nem delicatiorem ſericea veſte viloſa denſa ⁊ radioſa ceu laudatiore tegunt. Indumenta lana ⁊ ſerico contexta ca lida ſunt ⁊ ſicca ad gradum vſqꝫ ſecundũ excalfacientia ſe niorĩbus nature frigide hyeme ⁊ in locis montanis vt iu uantia laudata. Uex quia inflãmationem inducunt cum his que fiunt ex lino moderantur. His itaqꝫ veſtib⁹ ſenes indui volunt precinctos nonnunqꝫ fluxiore cinctura. ali quando vero reſtrictiore vt earum leuiores oneribus eſti uis. que vero grauiores hyem reſiſtant. quo tempore al triplicibus imo quaternis etiam tunicis ⁊ ſubucule thora ce laneo ⁊ femoralibus ⁊ tibialibus muniri ſenes iubent. Nec alienum putetur hec veſtium varietas; intantũ enim a lorica gerenda diſceſſere mores ſicuti laute ingt Plini us vt oneri ſint etiam veſtes. Pelliciee veſtes in natura diuerſitatem habent ſm varietatem nature animaliũ quo rum fuere pelles; quibus vti oportet in reſumptiua ſenum Pellibus enim animalium nonnunqꝫ lanea indumenta ſe riceaqꝫ duplanꝫ noĩbus grecis indicanda quia nr̃is ma iore ex parte in vſu non fuere ideo nomen dare ijs defuit cura. ex quibus omnibus corpori humano ad excalfacien dum aptis laudate ſunt magis. Eius animalis quod ca ſtoreum medici vocãt. alij hyenam . alij fybrum pellis eo qꝫ vehementer excalfacit. Poſt eam vulpina que leuior ⁊ indumẽtis aptior acuti tñ caloris eſt illatiua; etſi pleriqꝫ

eam noxiam prodant laudantq; ouinã magis. Pellis vo lepozina seniozibus plurimũ accõmodatur; nam excalfacit ꝛ cozroborat senum cozpoza ꝛ iuuenũ. ꝛ auxilium prestat egritudinibus iuncturaꝝ, neruis opem prebendo. Cõ simile iudicium est de pellibus cuniculina, dossex, varri, ꝛ armerinoꝝ, paruꝫ differentibus in excalfaciẽdo fm tamen magis ꝛ minus, nam cum caliditate eozũ parum ab equalitate declini eis ineſt leuitas ꝛ lenitas, temperatis cozpo ribus conuenientes. Pelles vo animalium que vulgo dicuntur zebellini, maturelli seu fouini, hec enim duo animalia fales ꝛ meles dicunt, similiť ꝛ lincis, ꝛ leopardi in precio sunt ꝛ alijs (precipue vulpinis) laudatiozes. Agninas vires cozpozis augere renibusq; accõmodari ferunt. Rabi Moyses autoz est q̃ approximatio ad cozpoza gattoꝝ flatus ꝛ pelles ptisim consumptiõem ꝛ matiem inducunt Tradunt quoq; (si tamen id fides nõ respuit) q̃ induere calciamentũ pedis dexteri prius sinistro preseruat (si credimus) ꝛ sit mirum dictu a doloze splenis.

De lecto senibus conueniente.

Lecto leni ꝛ molli senẽ reduci sicuti ꝛ per eundẽ cũ alijs coꝛ.epar. ꝛ vniuersum cozpus exhumectari indicũt. Molle enim cubile pinguedini atq; cozpulentie cõfert. Erit aũt ad hoc lectus accõmodatioꝛ penniceus q3 tomentũ dicũt; sicuti ꝛ mollis culcitra, eo eniꝫ delitie hũani generis ꝓcesſere vt sine hoc instrumento durare cerui ces ꝛ cozpa nõ possint. ꝛ perfectioꝛ si ex pennis cigni, posstea anatis vel anseris, deinde bombicinus magis q̃ laneus, cuius stragola sit sericea siue lanea sicuti sunt ea in q̃bus figmentis licioꝛũ conterte fiunt imagines, aut bombicina variata tñ in lenitate ꝛ grauitate sicuti exposcit anni tempus ꝛ senis natura cum alijs ꝓsiderandis, adco enim passibilis est aliqñ senioꝛ ibecillioꝛ fectº vt querulus dicat

Mollia fulcra thori duris sunt cotibus equa.
Nec min⁹ varietas hãda erit in aulcis in thoralibus ⁊ in lectisternijs quibus instrari solent cubilia lino eis interdũ precipue estate que peripetasmata greci vocant ⁊ sunt vela que extendunt ad occludendũ ⁊ ornandum locũ. que oia instituẽda sunt pro loci merito ⁊ pro fortuna senis resumendi.aliqñ vero sericeis.purpureis.cocco. grana siue chesmes hyeme.excellens enim est virtus serici;nam ⁊ in caliditate ⁊ siccitate gradus primi illustrat ⁊ splendidam efficit spirituũ subam cum quibus silitudinẽ habent q̃z maxima.visui ⁊ memorie subuenit.estq̃z adiumento spiritui q in epate existit:cuius signũ est qa sericũ pinguedini ꝓfert.

¶De exercitijs bone valitudini senectutis conducentibus. ℒap.xvi.

q Quantum conferat exercitium resumptioni senectuꝯ eius ostendit iuuamentũ in conseruatione sanitatis eueniens que post corporis senilis reductionem pro extendendo vite spacio est necessaria;ita vt conseruande sanitatis mirabilis causa existat exercitium vt ait Auerrois Ante cibi igitur potusq̃z vsum quibus resumitur senectus exercitio ⁊ quiete eam regendam precipiunt; ita vt exercitatio semper cibũ antecedat.nam quia exercitio calor innatus excitatur quo digestio perficitur.decet vt alimentũ sumendum preueniat calor innatus excitatus nõ sopitus Habundantibus itaq̃z in senio supfluis imbecillitate digestiõis eoꝝ precipue tñ tercie q̃ in mẽbris ꝓplet egẽt senes eaꝝ euacuatõe eo q̃ membroꝝ nã nequit opationes suas pficere cum presentia superfluoꝝ in eis. tum quia calorez innatũ obtundũt.tum etiã quia nutrimẽto aduersantur ne ad mẽbra distribuatur.⁊ hec euacuatio accõmodatissime exercitio ꝓpletur magis q̃z attenuatiuis cibis ⁊ farmatijs. sic nanq̃z natura exercitio ceu instrumento idoneo propel

lit ad cutem superflua vt inde per poros corporis expel-
lantur vel saltem ad expulsionem preparentur;nam sicuti
docẽt peritiores medicorꝫ euacuatio eorꝫ humorꝫ qui ad
partes cutis declinant cum sint tenues ⁊ egressui parati
aptissime exercitio,balneo,⁊ frictione completur;que oĩa
etsi saluti senũ ꝯmaxime conducant curandum tamen est
vt temperata sint,moderata,⁊ equalia ne innatus eorꝫ ca
lor extinguatur, sic nanqꝫ equant ⁊ temperant senuꝫ cor-
pora facil emqꝫ efficiunt superfluorꝫ eruberantiã ⁊ dispo-
nunt corpus nutritioni, colorem viuificant cum nitore et
rubedine;eo qꝫ sanguinem propellunt ad extima cum di-
latatione ⁊ sparsiõe, Inter hec tamen omnia exercitij po-
tissime gerentocomus sit bonus mensor diminuat potius
qꝫ augeat ne senes ad malu deueniant ⁊ vt suorꝫ corpo-
vires longo spacio perseuerent;laboribus onerosis quos
erumnas dicunt non exerceantur . Cum itaqꝫ exercitiorꝫ
plura sint genera senibus adhibenda ꝓ viribus cuiuscũqꝫ
⁊ pro opibus ita vt fortiores senũ in primis per apprehẽ-
siones ⁊ ambulationes exercendos indicunt; non tñ ve-
hementer;nam sicut optimũ constructiõe corpus in iuuẽ-
tute ad vniuersos vehementissimos labores aptũ est ; ita
ad vniuersos moderatos in senectute ; vt liceat id Celsi
obseruare; Tanqꝫ ꝺ morbũ sic ꝺ senectutẽ rõ valitudinis
bñda exercitatiõib⁹ modicis vtendũ. Exercitiorꝫ vo gña
resumptõi senũ apta suauia,debilia,⁊ leuia ẽe prestat;mul
tifariã tñ variata, quedã,n,ex eis corpi vñquaqꝫ debent,
que cõmunia dicuntur eo qꝫ vniuersum corpus cernunt;
sicuti sunt suspensiones,i,vebitiones seu gestatiões,quaꝫ
cũ plura etiã gña ea leuissima est qua inundationibus et
in cunis,stando,iacendo,sedendo,aut naui,vel portu vel
fluuio,aut in alto vehuntur,mari,vel lectica,aut scamno
Acrior vehiculo , lecticis , aut plaustris , fortior adhuc

deambulatio, vehe mētiores ⁊ nō debiles venatio, ludus parue pile que intendantur ⁊ leniant̄ ꝓut exposcit oportunitas, quecūq; tñ ex eis eligunt̄ pro tutela senectutis sint gaudiū ⁊ letitiā afferentia. Si itaq; senibus plurimū defectis deambulatio, venatio, aut pile pue ludus erit difficilis aut impossibilis eqtatōe eosdē ꝓmode exerceri p̄cipiūt est enim exercitiū illud moderatū satis quo coequat̄ motus totius corpis stomacho ⁊ coxis vt fert̄ vtilissimū, precipueq; eqtatio muli aut mule; nam vterq; sexus viā recte gradit̄ vt ait Columella, ⁊ terrā cōmode ꝑscindit: lz clitellis aptior mulus; illa ꝙo agilior, cuius agilitate comite frugalitate aut parsimonia dimissis maiori ex pte eqs gēs sacerdotū negociis curialibus incumbēs mulis rome frequentius vtit̄. Quod si ea adhuc magis senib⁹ sit difficilis aliqua vehitione siue gestatiōe exerceri; imo ⁊ necessitate vrgente lectica aut sedili siue arcera eosdem portandos lente atq; īminute, sic nāq; senior ille Antiochus medicus seipm exercebat; qui vt Gal̄, narrat longam abiens viā infirmos visitaturus qñiq; portabat̄ sedili; nōnunq; autem eqtabat. Est aūt arcera plostrū tectū vndiq; ⁊ munitum quasi archa quedā magna vestimentis instrata qua nimis egri aut senes portari cubantes solebāt. Si aūt nihil box fieri poterit nimia senis imbecillitate lectū suspendi ⁊ moueri iubent. Quod si id etiā fieri nō possit vni pedi lecti funiculū subjcere atq; ita lectum huc atq; illuc manu impellere sicuti precipit Celsus. Talem enim reuolutionem in cuna aptā ꝓdit Auic̄, in regimine eox g imbecilles sunt; sicuti conualescentes ⁊ senes q sedere ⁊ se mouere nequeūt; nam si suauis fuerit somnū allicit, vētositates discutit, obliuioni succurrit, desideria ꝓmouet ⁊ excitat naturā. Sunt nanq; hec ⁊ ꝓsilia a gerentocomis blandimenta excogitata ita vt etiā suspendant̄ lectuli senior quorū

factatu aut morbos cox extenuarēt aut somnos allicerēt. Si vo nullum box ꝓmode fieri poterit senes ꝑfricari semel aut bis;ita vt frictio resumptioni apta exercitū gerat vicem;metiēda tū quantitate ⁊ qualitate. que si vices habuerit interpositas mollibus pannis aut manibus senibus plurimū adiumenti dicūt;nā sine oleo facta excalfacit, exsiccatq; senes nature humide hyberno tpe et in regione septentrionali vt Albuchasis tradit, discutit enim ⁊ lique facit supfluentes humores.poros aperit, membra solidiora efficit,auxiliaturq; ad expulsionem cox que in tercia digestione supersunt,Quia tū bothor generat cū balneo esse contemperandā. Frictio vo cū oleo facta exoleuit nostris tempibus vsu frequentiore;lz defectis senibus aptissima sit si eo tempore quo exercitiū cōuenit fiat. Erit autem id aut mane ; nam matutinū exercitiū vel deambulatio corpa tempat atq; infundit vt Theodorus prisciañ⁹ ait;capiti multum ꝑdest oculis ⁊ oībus sensibus ⁊ ventrē facilem efficit. Aut saltem ꝓueniēs exercitij hora erit corpore ente depurato superfluis in interraneis ab intestinis videlicet ⁊ vesica expulsis,neq; exīte cacochimia in partibus iterraneorū ⁊ venarum quam exercitiū per corpus diffundat,cibo prcassumpto iam cōcocto in stomacho,iecore ⁊ venis;ꝑperante iam alterius cibi tempore assumēdi, quam rem ex signis coctionis in vrina apparentib⁹ in substātia ⁊ colore dinoscendam docēt, quod si senex defricādus manibus lenib⁹ tergatur agiteturq; multis ⁊ varijs sibiinuicem obuiantib⁹ fitibus vt ad oēs musculox ptes ꝓueniat,aut molli mādili ꝑficeī fm vniuersum corp⁹ pstari plurimū ferūt;laudarīq; ꝙ supabundāti oleo olive dulci calido vel in sole vel ad ignem cutis circumfundaī vt duricies remolliatur ⁊ superflua discutiantur reddaturq; frictio velocior ⁊ mollior atq; tensiones exoluātur;sit tū fri-

ctio illa mollis ⁊ suauis qua cutis depsef. i. manibus mol lis ⁊ tenuis reddatur vt duritiem nō inducat. vtilissimum enim est vti oleo oliue; nam senibus iuuamentum affert ⁊ precipue extenuatis vt tradit Auerrois propter imbecillitatem virtutis attractiue que in mēbris est: dūmodo eius statio super membra sit quoad fiat alimenti ad membra attractio ⁊ nō vltra: nam longa illius mora super membra plurimum dissoluit ⁊ corpus alterat. Mandilia preterea huic frictioni accommodata mollia ⁊ lenia parari volunt ne eorum asperitate corpori obuiantia carni nocumētum inferant: eosdemq; senes decentiori modo perfricare. Si enim parum durior frictio fuerit laboriosa erit. si vō mollis nil plus operabitur sicuti neque breuis omnino. multa vero euaporat: ⁊ omnino vehemens fricatio spissat. lenit. emollit. multa adimit corpus. auget modica: que inchoanda est a summa imprimis incipiens parte ad inferiora declinādo. deinde ab infimis ad summa. ex latere ad latus ⁊ ex transuerso ad transuersum frequentanda vt vndequaq; fiat pororum apertio. Quotiens autem senex pfricandus sit numero finiri et determinari non potest vt Celsus inquit. Id enim ex viribus hominis colligendum est. Etsi senex perinfirmus est: potest satis esse quinquagies. si robustior potest ducenties esse faciendū. inter vtrūq; deinde prout vires sunt. quo fit vt etiam minus sepe in muliere q̄; in viro: minus sepe in puero vel in sene q̄; in iuuene manus dimouende sunt. Si vero senex tandem per q̄; imbecillis effectus predictis exercitiorum modis nequierit exerceri motibus apprehensionis: id est animalibus magis q̄; predictis exerceri iubent. commode enim exercet clara lectio vt Celsus ait. Cicero quoque auctor est Seniorum corpora exercitationum defatigatione

ingraueſcere,animos vo ſe exercendo leuari. Que aũt ꝛ quales ſint animi exercitatões in ſequentibus notum fiet capite,xlij. Sũt preterea ꝛ alia exercitioꝝ genera ſumpta penes diuerſitatẽ particulaꝝ corporis. Cuilibet enim mẽbro precipue organico ꝑpriũ debeꝫ exercitiũ:de quib⁹ habenda eſt rõ in reſumptiua ſenũ. Pectus nãq; pulmo,collum,vula,lingua ꝛ os voce exerceri petunt;nõnunq; magna aliqñ graui,qñq; acuta ꝛ inter has interdũ mixta,nã colori ſplendorem afferunt hec ꝛ pectus perpurgãt vt eſt apud Auicen. Manuũ aũt ꝛ pedũ exercitia non ſunt res ignote. Dorſum ſtando exerceꝫ,eſt enim dorſum pars ea corpis q̃ eſt deuexa deorſum. Viſus obiecta viſibilia minus q̃q mediocria intuendo ꝛ cũ ordine intuendi res luminoſas leuiter. Auditus ſonos acutos nõnũq; vo magnos auſcultando. ꝛ ita de dentibus ꝛ ꝯſilibus. Quod ſi ꝯtingit aliquã iſtaꝝ partiũ imbecillã vitio aliquo affici;vt pedes podagra,manus ciragra,ſupꝝ quos ex callo nõnunq; quedã tubercula innaſcunt. varicib⁹ crura,naſus polipo ꝛ ita de ꝯſilibus,ſuccurrendũ eſt parti maxime laboranti nequaq; vexãda. Senex enim cuius regimini in hoc ope inmitimur ille eſt cuius pars corpis vicioſa eſt nulla. Temperationes itaq; ſenũ exercitijs tempaꝛis tã aie quas apprehenſiones dicũt q̃q etiã corporis ꝛ mẽbroꝝ oĩm reducendos precipiũt. Ꝯpati aũt exercitij iuuamentũ eſt augmentũ prebere in ſpiritib⁹, ſupfluitates mẽbroꝝ nutritiuoꝝ expellere,aut reſoluere,ſubſtantiãq; mẽbroꝝ molliorem efficere. Neq; omittant ꝙ ſi cuipiã ſeni capilli ſunt, eos quotidie pectere vtile eſt,precipue cũ is experrectus eſt maxime ſm aluum veſicãq; prius purgatus. Ariſtot⁹,enis ad Alexandrũ auctor eſt frequentatões pectinis ſuper caput vaporꝛes auertere viſum impediẽtes ne eidem obſint; attrahereq; vaporꝛes ad ſuperiora atq; remouere a parte

oculi tradit Auicenna, quare quotidiano vsu atq; multo tiens caput pectere senectuti idoneū est: nā caliginez oculoz τ cerebri detergit: eaq; virtutum cognitiuaz organa depurādo celeritatē intelligendi, acuñq; discendi efficit.

¶De Balneis.

b Alneū sicuti τ exercitiū in resumptione senectutis perq; vtile perbibēt: nā eo calor innatus nō minus q; motiōibus viuificaī: magisq; alijs exercitijs moderato eius vsu corpus exhumectaī, balneo tñ p̄cipue aque dulcis: quod lauacrū appellant. ¶Cū enim balnei nomen dictū sit a, valancyom, greco a valo quod est īmitto ꝯmune sit balneo aereo resolutiuo sudare faciēti τ lauacro exhumectatiuo de quo pñs extat sermo, illud proprie in regimine senum laudaī quod lauacrū dicitur; τ tale dicūt esse corpus liquidū circumferentialiter corpori occurrēs, qđ si aque fuerit dulcis calide liberius senibus concedūt: nā calida lauatio pueris τ senibus cōueniens est: vt ait Celsus: nō tñ īmoderata eo ꝙ si balneū feruens fuerit sicuti balneū quod caldariū appellāt, quēadmodū τ oīo virtꝰ aquaz dulciū caliditaq; nimie vires bz calefaciēdi: nō aūt humectandi: ideoq; senectuti non est idoneū. Si vo balnei caliditas sit vt oportz calfacit τ humectat cū equalitate senioribus vtilis: nam ea exhumectanī; τ eoz corpa quasi renouantur, pori aperiunī, deterguntur sordes congregate, repletio minuitur, discutitur ventositas, somnus prouocatur, lassitudo tollitur, appetitus excitatur, laudatior pro tutela senū frigide nature τ humide hyeme τ in regiōe septentrionali vt est apud Albuchasim, nā flegma in eis extenuat, eaq; augescunt corpora, vrinā mouet, pruritum τ scabiem delet, reuma τ cerebri cattarrum digerit Q; si lauacris oleum adhibitū sit, calefacere, infundere, atq; ventrem procurare maxime si oleo aqua misceatur

auctor est Theodorus priscianus. Si vo balneū tepidarīū fuerit corpus īfrigidat ⁊ exhumectat cui peculiare est tueri corpus senile ab hemoroidibus vt inquit Judeus. quinīmo adeo excellens est lauacri calidi ⁊ humidi cum equalitate virtus in regimine senectutis. quod vt omittā id auidissima hoīm cupidine īstitutus esse calidis eoꝝ ⁊ siccis nō mō vtile prodant: verūetiam sitibundos non sitibundos efficere: insitibundos vo sitibundos. operat enis balneū fere sicuti ⁊ vinū. neqꝫ est necessitas lauacri solum ad refrigerandū calidū vel excalfaciendū frigidū: verum etiā ad dissoluendū. sudorem inducendū. exsiccandū. ⁊ exhumectandū. ideo ferunt qꝫ balneū ⁊ temperata potio iuuāt cām ⁊ ꝛrium cause. Hora aūt introitus lauacri solum pro resumenda senectutis dispositione naturali eligenda; volūt completa cōcoctione cibi in stomacho ⁊ epate. tūc enim cibus iam cōcoquitur in venis ⁊ alterius cibi hora instat. Si vo preter intentionem resumendi senectutē etiā ad augendā corpulentiā ⁊ pinguedinē vertat intentio horā introitus lauacri ꝙuenientē illico post saturitatē. nā vt ait Auic. ieiunos ⁊ vacuos balneum exsiccat. extenuat. et debilitat. saturos vo īpinguat: ꝓpterea qꝫ humidū ad exteriora corpis trahit. vex tñ opillat eo qꝫ sui cā a stomacho ⁊ ab epate nutrimentū ad mēbra trabit nō ꝓcoctū. laudatius est itaqꝫ vt lauacrū ingrediant in fine digestiōis prime ante aduentū inanitiōis: nā sic ꝙfert pinguedini mediocri augende. senes forti ⁊ veloci exercitio ad ingressum balnei coercendos iubent quoad ꝙplete quiescant. cunqꝫ balneant quietos ⁊ tacitos esse precipit Celsus cum dimissione operationū omniū: ⁊ alium infundere aquaꝫ sup eos subsequentibus frictionibus. Multiplicatio aūt numeri vsus lauacri variatur in senectute prima ⁊ postrema nam seniores non plurimū defectos necessarium erit ter

aut quater in mẽſe vno propter pauca exercitia balneare
Senes vo primos in longiori ſpacio. dictum autem eſt ſe
nioribus nõ plurimuz defectis; nam imbecilli ⁊ proſtrato
valde balneũ prohibet, propter quod diſtinguũt ſenũ in
ptes tris; in quaꝝ pma ſenior nõ remoueat a domeſticis
⁊ ciuilibus officijs: neqꝫ a cõi ꝓuerſatione, in ſecũda vo q̃
ſatis longa eſt ſenecta neceſſe eſt ſeni vt dirigat ſicuti et
puer. in tercia aũt eo q̃ ip̃e eſt ꝓplementũ ſenij cũ qs pue
nerit ſuſtinere neqt lauacrũ die quolibet. In balneo itaqꝫ
habenda eſt viriũ ratio, neqꝫ enim ꝓmittẽdus eſt ſenex vt
p eſtũ aia deficiat, ſed maturius balneandus, aufe rẽdus,
curioſeqꝫ in veſtiñtis inuoluẽdus vt ait Celſus: vt neqꝫ
ad eũ frigus aſpiret, ⁊ oleo inungend⁹, ⁊ ꝑprie ſenex de-
crepitus nãe ſicce in eſtate, exhũectat eñ eo decent̃ ꝓſer-
uatq̃ ab apoſtematibus, ⁊ ſit eius habitudo viuida: q̃ vt
nimiũ nõ leniat cũ ſandalis ⁊ aqua roſea aſpgi. poſtea ci-
bo eundem reſumi iubent: vt obſeruet q̃ dr̃; Dũ balne-
ati fueritis comedite ſenes, aut ſomno eundẽ reficere; nã
dormire poſt balneũ ſaluti hoĩs nedũ ſenioꝝ ꝓducit: adeo
q̃ nihil eſt (vt aiunt) in ꝓcoquẽdo aut diſſoluendo q̃ cõ
coqui aut diſſolui debet magis preſtans ſomno poſt bal-
neũ. In cuius vſu meminiſſe oportz ordinis q̃ viuens vte
bat Tilephus grãmaticus, q̃ vt eſt aqud Gal', ſeſe cuſto-
diẽs valitudine ꝑſperrima vſus fere centũ vixit annis, is
enim hieme bis in menſe ſe balneans: quater vo eſtate: ter
vo in mediis boꝝ temporibus, quibus diebus non balne
abat̃ horam circa terciam inungebatur breui cum frictiõe
deinde condro cocto in aqua mel cõmiſcens crudum q̃ꝫ
optimũ veſcebatur vt ſufficiente ei prima hora, prãdebat
aũt ⁊ ita ſeptima hora: vel celeri⁹ aliquãtulũ. holera q̃dẽ
prius: deiceps vo de piſcib⁹ vel gallinis guſtãs, ad veſpe
rã vo ſolum panem comedebat infundens in vino mixto

Balneo particulari alicui membro appropriato sicuti ne
cessitas.cõsuetudo.ꝛ fortitudo virtutis exposcit vtendũ
est sicuti lauacro capitis aut pedum.itaqꝫ cerebro vtile la
uacrum fit in sene consueto lauari ex aqua virtute ꝛ for-
ma calida ꝛ sicca ꝑcipue ex decoctõne assarri.cãmomille
sticados.lauri.ꝛ foliculoꝝ sene. cerebro enim robur ꝑstãt
ꝛ neruis;imo ꝑm oẽm administrationis moduꝫ addere in
visum.audituiqꝫ subuenire Mesue auctor est : qbus eget
morbida senectus. frequens formentatio pedum senibus
pro eoꝝ reparãda memoria ꝛ visu plurimũ deseruit : ido
neũ ad id tempus est hora eundi cubitum stomacho ieiu-
no.ea siquidem cõcitatur somnus.cerebrũ ꝛ sensuũ instru
menta subleuãtur.vapores ad superiora ascendẽtes euo-
cat nisi sit quod prohibeat. Rasiõe quoqꝫ barbe senio sub
ueniendũ esse precipue tamẽ eis senibus quoꝝ natura est
frigida ꝛ humida hyeme atqꝫ in regionibus septentriona
libus auctor est Albuchasis . ꝛ vt de opportunis resum-
ptioni senũ conducentibus omittatur nihil;obscenaꝝ etiã
partiũ cura habenda est vt omni spurcitia amota munde
custodiantur;incisionem quoqꝫ vnguiũ precipue digitoꝝ
manuũ precipiũt quidam curiosi dierũ obseruatores fieri
die iouis;nam ea die si incidant eaꝝ prohibetur disruptio
Cautũ tñ est ne fiat luna existente in geminis.digitoꝝ vo
pedũ ab vngubus resagamina amouere prohibent luna
existente in piscibus precipue mercurio aut ioui ꝯiuncta.

De quiete

Senioribus quos virtutis imbecillitate motus tor-
quet quies suauis plurimũ prodest: quã vt in añba
bitis dictũ est subsequat frictio equalis quãtitate ꝛ quali
tate cũ oleo facta;nã eo velocior ꝛ mollior fit frictio ten-
sionesqꝫ exoluũtur.eã aũt qetem pro senibus laudãt natu
re ꝑcipue calide pores bñtibus latos estate vehemenˉter

calída ⁊ in regiõibus calidis que moderata eſt.p̃bet nãq̃ iuuamentũ anguſtie pectoris eoꝝ vt ait Albuchaſ. qa tñ ges modũ excedés flegmaſ ẽ effectiua cũ motu ꝓtempeſt nó eni indigét ſenes oĩmoda gete.cuí cãm dicũt eé eo qꝓ coꝝ frigꝰ caloꝛe idiget q motu ꝓpleſt.flabellari.n.gliſcit ſe nile calidũ ſicuti paucũ exñs vt ꝓfoꝛteſt ⁊ mãe dñeſt. magne aũt flãme nõ egẽt flabrãte ſed ſibiꝑis ſunt ſufficiẽtes ad hoc vt ſaluenſt ⁊ mãe dñenſt. ⁊ oio getis ⁊ exercitij in regimine reſumptiuo rõ hñda eſt vt neq̃ intermiſſus exercitatiõis oꝛdo ſenem affligat: qa nimis ocioſa vita ſenibꝰ vtilis nõ ẽ;ne nimio exc̃ci io celerrie ſeneſcãt aut egrotẽt.

¶ De eſculentis poculentiſq̃ in regimine ſenectutis laudatis in genere. ¶ a.xvij.

Poſt ſermonẽ motus ⁊ getis ſenioꝛibus appꝛopꝛiatoꝝ:ad obſeruatiões cibi eoꝛundẽ ⁊ potꝰ deuenien dũ ẽ.ſigdẽ exercitiũ coꝛpi inanitiõez affert.inanitõi aũt debeſt refectio q̃ cibo ꝓpleſt. ¶ Reſoluit aũt exercitiũ ſenes appetitũq̃ in eis ꝓcitat.alimenti neceſſitatẽ pꝛenunciantem Et qm̃ oꝛdinari cibũ ad coꝛpis integritatẽ reparandã docẽt:veluti augẽdo ea q̃ augeri pñt aut amiſſum ex diſſolutiõe coꝛpis quoad fieri põt reſtaurãdo p̃cipue ſi alimentũ erit nullo pacto coꝛpoꝛis alteratiuũ carenſq̃ oi qualitate ſuperflua nature diſſona ſicuti acredine, ponticitate.acuitate.ideo pꝛo reſumptione ſenũ in adminiſtratiõe eius nõ nulla obſeruare gerentocomũ iubẽt , nã cibũ ꝙ potum diſtinctũ nõnullis ꝓditiõibus dotatũ eé opoꝛtꝫ.qꝓ vꝫ ſit laudatioꝛis alimẽti in laudatũ ſanguinẽ natus cõuerti.cuius laus p̃cipua ꝓſiſtit in eo qꝓ facile ꝓcoctiõi obediat;celeriuſq̃ deſcendat.qõ qdẽ ſufficient ꝓpleſt viſcoſitate ⁊ craſſitie modũ nõ excedẽtibus.nã ſicuti nimia viſcoſitas cibũ p venas capillares ⁊ anguſtos coꝛpis meatus cohibet ad extrema coꝛpis vehicta moderata cibũ diſponit vt mem-

bꝛis ꝑfectius inbereat, glutineť, tardiuſqꝫ diſſoluať. Im-
moderatā q̄ꝫ cibi craſſitiem ꝓ reſumptōne ſenectutis q̄ꝫ
maxime dānauere. nō enim pōt ſenile calidū paucū exiſtēs
alimentū ſubē craſſioꝛis imutare, illaudať tñ eiuſdē tenui-
tas nimia; euapoꝛat nāqꝫ celerius ex membꝛis, mediocre
vō alimentū in mō ſubē coꝛpi ſenili (vt decet) robur ꝑſtat
nam ꝓximū eſt vt ſanguis fiat. eoq̄ tres nutricationis
actus ꝑficiunť, adheſio vꝫ, vnio, ⁊ aſſimilatio, nec minus
ad laudatū alimentū exigiť modica eius ſupfluitas cōcur
rente familiari ⁊ innata ſenilis coꝛpis virtute illi ſpecie ⁊
numero ꝓpoꝛtionali, cuilibꝫ enī ſpēi alendoꝝ aīaliū deter
minatū ⁊ ꝓpꝛiū nō mō accōmodať alimentū nāe tm̄ rōne
ſicuti calida ⁊ hūida hūane nāe; frigida ⁊ ſicca iumentis,
aut totius ſubē rōne; quā virtutē occultā appellāt. ſicuti
bobus oꝛobus, aſinis gramē, camelis ſq̄nantū, ſuibus glā
des, vexetiā ⁊ indiuiduo ſignato, eoꝝ enim nedū ſanoꝝ in
eo q̄ꝺ eſt abboꝛrē talē cibū aut eundē appetere eſt indiui
duoꝝ eiuſdē ſpēi varietas nō parua, vexetiā languentiuꝫ
ita vt q̄ ſecūdis aliq̄n fruſtra curatꝰ ē; ꝛūꝭ ſepe reſtituať
cuius rei euētus rōem ſumūt ex aſtrali fatalitate. Dicunt
nanqꝫ aſtrologi q̄ cum ꝓfuerint planete mali in aſcen-
dente natiuitatis alicuius delectabitur dñs natiuitatis in
rebus inſipidis ⁊ amari ſapoꝛis, ecōtrario vō a natiuitate
diſpoſiti erit delectatio in rebus odoꝛis laudati ⁊ ceteris
bis ſimilibus; Ea vō alimenta que bis ꝓditionibus diſpo
nuntur in regimine ſenectutis ſunt humida ad aliqualem
caloꝛē decliuia; nā celerius ad mēbꝛa vebunť ⁊ in ſubam
ſenioꝝ ꝓuertunť ꝓꝑ ſenectutis naturā eſſe ſiccā ⁊ frigidā.
et bis enī reſumpti ſenes diutiꝰ viuūt vt in añibabitꝫ. c. rū̄
determinatū eſt, boꝝ tñ alimentoꝝ in caloꝛe exceſſuꝫ grā-
dem cauerūt ꝓpitioꝛes. Gal. nāqꝫ auctoꝛ eſt q̄ lōgeua coꝛ
rectio coꝝ q̄ exſiccata ſunt exiſtit ꝑ humidū; eſtqꝫ minus

fallax:qꝫ p frigidū,studuerūtqꝫ vt resumēdoꝛ senū alimē-
ta saporosissima ⁊ bene olentia sint,sic enim nāe būane et
ꝑcipue senio tā affecte sunt gratioza ; ⁊ ea ꝑsertim que ad
aliqualem dulcedinem sunt decliuia; qbus tū neqꝫ ieiuno
stomacho neqꝫ post cibos exhiberi:ꝫ medijs mēsis Thes
odoꝛus iubet;nā dulcia oīa inflatiōem ꝓstant indigesti-
onesqꝫ ꝓcurāt . Nec minus delectaī būana nā rebꝰ bene
olentibus;eisdem enim reparatur qꝫmaxime . ideo dixere
q odoꝛ bonus est anime cibus;quia spiritus viuificat vi-
tamqꝫ extendit; sicut in libello de moꝛte Aristotelis nar-
ratur cuius vita pꝛolōgata est odoꝛe pomi. Refert quoqꝫ
Cōmentatoꝛ Alexandrinus mirabile quid de Democri-
to qui cum decessūrus esset vitam banc deridens:festiui-
tas quedam celebꝛanda erat solennis in Abdiris ciuitate
in qua erat. Abdires autem cum eum rogarent non dece-
dere ne ciuitas in festiuitate epularet;rīdit Democritus
ad quot vsqꝫ dies vultis vt expectem ! q dixerūt ad tres
vel quattuoꝛ vsqꝫ q sunt festiuitatis.tūc ꝑcepit Democri
tus vas mellis attici afferri ⁊ ipm quattuoꝛ odoꝛādo die
bus viuens ꝑmansit. Alij vo referūt Democritū ꝑcepisse
furnū aperiri in quo panes ꝓcoquerent ⁊ ita ex panis odo
re permansisse. Plinius quoqꝫ auctoꝛ est ad extremos fi
nes Indie ab oꝛiente circa fontem gāgis astomoꝝ gentē
eē sine oꝛe;alitu tm viuentē ⁊ odoꝛe quē naribꝰ trahunt.
nullū eis cibū,nullūqꝫ potū,tm radicū floꝝqꝫ varios odo
res siluestriū maloꝝ q secū portāt lōgioꝛe itinere ne desit
olfactꝰ: grauioꝛe paulo odoꝛe haud difficulr exaīari . Ex
qꝝ multi laudauerūt ꝑtioꝛes carnem galline ⁊ ꝑdicis.ex
tremitatesqꝫ capꝛaꝝ iuuenū.hec nāqꝫ aptissime stomacho
ꝓcoquenti obediūt quia leuia sunt ideo ⁊ in sanguinez in
epate ⁊ venis facilioꝛis sunt ꝓuersiōis. assimilatiōisqꝫ.mē
broꝝ subē senis,⁊ fecem educūt pui fetoꝛis vt Auic.ꝑdit

ꝛ oīo ea alimenta ſenibus opem ferūt quoꝝ pauca q̄ſtitas plurimū nutrit;ſicuti ꝑnthonomaſiá vitellos ouoꝝ ſoꝛbiliū.ꝛ teſticulos galloꝝ.ꝛ carnem laudatoꝝ aīalium ꝓcipue edoꝝ ꝛ vituloꝝ paruoꝝ lactantium. ꝛ carnem agnoꝛum annualiū.columboꝝ. ꝛ turturū iuuenum. ꝛ triticū,ab extraneis rebus purgatum inter auctoꝛes ꝓuenit ꝛ eſt panis laudati artificij:res quoq; dulcedini attinétes nāe cōueniētis.ꝛ vinū odoꝛis boni : quoꝝ oim in ſequentibus ſermo fiet.Q̄ ſi ſenioꝛ in multos annos iam ꝓceſſerit imbecillioꝛ factus eū liquidioꝛibus cibis ꝓcoctionis celeris reficiendū iubent ſicuti ſoꝛbitiōibus,iurulentis potōibus, pulloꝝ coctionib⁹,iuſculis.ꝛ hmōi.Q̄ ſi itez adhuc magis ſenioꝛis vires erūt defecte alienū nō eſſe affirmāt vt eius ſint alimenta ſicuti patientiū etbicā ſenectuſ. humectantia vꝫ ſubſtātifice(ſic enim appellāt medici)facilis penetratōis,celeris deſcenſus,q̄bus nō eſt viſcoſitas: ſicuti aqua carnis tam ꝑ ꝓſumptionē facta aut ſublimatōez ſeu expreſſionē carnis aīalis volatilis aut peditantis ad equalitatem decliuis humane nāe ꝓformioꝛis:oua ſoꝛbilia recentia ꝛ trementia,vinū q̄ꝫ ſubtile coloꝛis aurei bonū feꝛens odoꝛē q̄ſtitatis tñ parue,nam ſenect⁹ minus ceteris etatibus eget ciboꝛ:qa eius caloꝛ eſt paucus ꝛ puus,parua re indigens ad hoc vt ipſo viuat ꝛ eo foueaſ. eius tñ alimentū ſit foꝛte,i.plurimū alibile,ſic enim virtus mēbꝛorum ſenis nō oneraſ.Sicuti aūt his iādictis alimonijs reficiendos ſenes docuere;ita eꝝrio cautū eſt ne ſenioꝝ alimentū ſit delecteron,i.letalis cib⁹ vel potus,neq; deſperion.i.q̄ facile coꝛrumpaſ in cibis,neue gñis eoꝝ que nigrā colerā ſeu flegma inducūt:ꝛ oīno neq; calida acuta ex ſiccantia via ſaltem nutrimenti,ſicuti ſunt quecunq; aceto ꝛ ſale condita ſunt,ꝛ aromata acuta ꝛ calida viu imodeꝛato;imo in vſum ſenectutis nō veniant niſi via medicine

alʒ enim vitam quã gerentocomus extendere ſtudet per
artẽ reſumptiuã breuem faceret. Amplius preceptũ eſt re-
ſpuendũ eſſe alimentũ quodlibet putrefactõni attinẽs; etſi
ſit pax; ſimili modo quodcũqʒ pcoctũ infrigidaſ vel odo-
re quolibeat modo alteratũ ⁊ oẽ aceroſum; nã ex ipſo ace
to fit ſeniũ vt inqt Auicẽ. Qđ ſi veſcaſ ſenex ſalita carne
aut ferina aut piſces dure carnis e⁹ um talẽ melonib⁹ ⁊ cu
cumerib⁹ corrigi volũt, ſi vo condita ſale ⁊ aceto ex ꝯrijs
Qđ ſi gerentocomo conſtet ſenem eſſe cachochimũ, atte
nuatiuis dũtaxat alimonijs refici quibus purgatis nutri-
ri humectantibus cũ parum attenuantib⁹. Siqua vo in-
tempantia inde eueniat tutiorem aiũt eam eſſe in potione
qʒ in eſca. qđ ſi in eſca fuerit vt ide nauſeauerit ſtomach⁹
⁊ ꝓprie ex craſſis nutrientib⁹ ab eox eſu coerceri. nam fa
ſtidiũ tale dolores iũcturax ⁊ renũ, diſpniã, podagrã, durĩ
tiem lyenis, iocineriſqʒ, morbos melancolicos ⁊ flegmati
cos hereditare facit. Damnauerũt ꝑterea ꝑitiores varie
tatẽ ferculox in eadẽ menſa ⁊ eox ꝑcipue q̃ appetitus ſũt
incentiua qbus veſcunt crebro hi quox gula indomita eſt
atqʒ vallata. quox vſum diffugiẽs Auguſt⁹ ceſar cenã ter
nis ſolũ ferculis. aut cũ abundantiſſime ſenis prebebat vt
Suetonius auctor ẽ; ⁊ adhuc magis ſi fercula fuerint ex
virtutib⁹ ꝯrijs ꝯdita. ꝑpediũt. n. virtutẽ ſtomachi ꝯcoquẽ
tẽ ab amplexu ⁊ retẽtõe eox. quoad ꝯplete ꝯcoquant; tũ
qa occurrẽte illox poſtremo prumũ iam ꝯcoq incepit quo
fit vt alimẽti ptes in ꝯcoquendo nõ aſſimilent, tum ẽt qa
diuerſox ſapox voluptuoſa blãdimẽta titillãte iã gula ap
petitũ excitãt adeo vt ſtomach⁹ ad plura ſumẽda qʒ nec̃e
ſit alliciaſ imo plura qʒ concoq poſſint. qđ qdem nõ fieret
ſi paucioribus⁹ vtereſ cibis, deficeret nãqʒ celerius appeti-
tus. tũ etiã qa alimẽta varia in eo qđ vnũ cox facilius reli-
quũ vo ꝯcoctõis difficilis ꝯuenientẽ mẽbrox nutritionẽ

impedit.nam cū vnū prius altero concoquat facta corum admixtione accidet vt cū cibo pcocto pcipitet indigestum vel saltem corrumpatur si in stomacho permaserit quod fieri deberet coctōis pplemētū.tū etiā qa nutrimēto varietate aufert coctiōis pfectio: nam senex ad potū frequentius inducit pcoctionē impedientē:sicuti aque bullentis feruor impedit olle feruescenti crebro aquā infundere vt ait Rainaldus.tū vltimo qa longa mora in ferculor pmanducatōe tps intercipit.inter primū t postremū. pp qđ euenit qr incboata cibi passumpti pcoctione posterius aduenientis cibi cruditate impedit.Si itaqz in oi cibo cautū est a crebro vsu varietatis multitudinisqz ciborū incarcerāda qz̄to magis in senectute,ne dū senectutē plongare intendāt ante vltimū vsqz vite finē nālem deficiant. Qđ si varietate ciborū vti senes ptingat ordo obseruet vt humidū t lubricū sicco t stiptico aūponat.t sapor dulcis acetoso.t frigidū calido.t ecōuerso.t crassus subtili vniatur.obseruandū qz est vt in vltimis mensis pcipue in fine vescant senes aliq stiptico veluti coriandro zucaro cōdito.piro.cidoneo.t psilibus vt eis pbibeat vapor ascensus ad cerebrū.

¶Quotiens senes reficiendi sint in die.

q Quoniā aūt plurima in dando senib⁹ cibo discrimia repiunt ideo pceptū est rex nālium t silr nō nālium rōnem nō mō hīdam esse in regimine senectutis vex etiā numeri alimonie dande qualitatū t qz̄titatū ciborū: quorū tñ qz̄titatē metiri nō est facile. Auer. náqz auctor est qr regimen senū ex pte cibi t exercitij sicuti t aliax rex sex nō nālium latitudinē bēt fm magis t minus in pluralitate t diminutiōe annox. Imprimis itaqz id scire oz senib⁹ nunqz vtilē esse nimiā satietatē.oīs.n.repletio prima ē effusioni. sepe eisdē inutilē ee nimiā abstinētiā eo qr pueri t senectu

te ꝓfecti minime inediã ſuſtinent, ideoq; gerentocomũ di-
ligentiſſimũ eſſe oportere circa eſculenta poculẽtaq; ſenio
ribus adhibẽda; ita vt viuatiores ſenum tardius, raris, ꝛ
multꝫ cibis reficiant, ꝓticio enim cibi nõ ꝓuenit niſi senib⁹
ꝛ nã imbecillibus. His vo q in prima ſunt ꝓſtituti ſenectu-
te calidi ꝛ humidi, laudatioris habitudinis; carnoſi vꝫ, dẽ
ſi, ꝛ ꝓpacti, lati pectoris, atq; ſetoſi, iocineris ꝛ vẽtris lau
datoꝝ, ſanguine decent repleti, neq; occupationib⁹ extra
neis ꝓpediti hñtibaſq; ea q̃ ad vitam ſunt neceſſaria in lo
cis, tꝑibus, ꝛ ꝓſtitutionib⁹ temperatis, q̃ꝫtitatem cibi mul-
tam vt ſufficientẽ, vt oio affatim edant bibãt, rarius tñ eo
q in eoꝝ vẽtre ꝛ venis ſunt hũores crudi ſupuacui ꝓco-
coctiõe egẽtes. His vo oppoſiti ſenes cũ amplitudine po
roꝝ, humorũq; tenuitate, ꝓtius ꝛ frequẽtius reſumendos
ſicuti bis aut ter interdiu. Hoꝝ aũt medios ter biduo refi
cere, in qb⁹ virtute prius ꝓſeruata, etas diligẽtiſſime aiad
uertenda, eſt enim ſublimioꝝ intentionũ ea q̃ a virtute ſu-
mit vt ait Gal', in ſignificatõe aũt virtutis nccia eſt cogni-
tio etatis, ꝓpterea cũ ſenioꝛes in annos multũ ꝓceſſerint
imbecillioꝛes iam facti citius, ſpiſſis, ꝛ breuib⁹ cibis nutri
ant vt celerius ꝓcoquant, neue eoꝝ paucus calor multo
cibo confundat, ꝛ oio ſm concoctiõis fortitudinẽ atq; im
becillitatem alimentũ eis parciendũ paulatim vt bina aut
trina refectõe; imo ꝛ ãpliori numero i die nãli ſm exigẽtiã
reſumant, nam eoꝝ natura (vt tradit Gal'.) eſt ſicuti lucer
na parata extinctioni q̃ cum fere extinguitur paꝝ oleo re-
paranda eſt, qñ nimio celerrime extingueret, ideo ſenect⁹
vltima plurimũ defecta paꝝ ꝛ tãtillũ cibi expoſtulat, neq;
ad cibum aſſumendum inducit. cibus itaque non mul-
tus quidem ſed ſepe tamen, nocte, ac die dandus vt nutri
at neq; oneret ex infimiſſima materia ſtomacho aptum.
nam imbecillis hominibus rebus infimiſſimis opus eſt.

si enim breue quid debito transgrediant̃ senes in quãtita-
te ⁊ qualitate alimonie tedunt̃ nõ pauꝛ.quã ré recte obser
uauit Antiochus medicus q̃ seniꝛ iã factus ibecillioꝛ ter
in die reficiebaf̃:sicq; tranquillissime senuit.His vo obser
uat̃ ꝓsuetudo nequaq; est post hñda:nã si hõ in alijs eta-
tibus eã obseruat:quãto magis in senectute: in qua etate
nequaq; senes a consuetudine sunt retrahendi. de cuius
cã suo visuꝫ est loco.c.xiij. Tantã.n.vim hꝫ qđ ꝓsuetũ est
in regẽdis coꝛpib⁹ hũanis vt abusus eoꝛ q̃bus vescimur
epotamusue currens tñ cursu ꝓsuetudinis magꝫ sit eligẽ-
dus veluti incolumioꝛ oĩ tpe tueri salutem vsu melioꝛi: si
in ip̃m p̃cipue fiat subita mutatio. Pluries q̃ꝫ reficiẽdos
senioꝛes iussere in tenui caelo q̃q; in denso: pluries estate
q̃q; hyeme:pluries exc̃citatos q̃q; iexercitatos:pluries tenu
ibus refectos cibis q̃q; crassioꝛib⁹:Sepe quoq; in eis semi-
bus magis necessariã esse cibi festinatiõꝫ q minus mediã
tolerãt. hi vo sunt ad quoꝝ stomachos sensibilioꝛes de-
clinat colera ex consuetudine etsi medico ⁊ crassioꝛi cibo
eos refici laudatũ sit. Amplius ⁊ his sembus q victũ ma
nibus queritãt nutrimentũ addendũ eé est res nõ ignota:
ad quos tñ p̃s nostra nõ se extendit gerentocomia:nam
Hi malunt tenui contenti viuere cultu.

De hoꝛa resumendi senes per esculenta poculentaq;

Iacuti longioꝛem inediã nullo mõ senioꝛibus indi-
cendã esse inter oẽs auctoꝛes cõuenit,ita ⁊ oppoꝛ-
tunioꝛem hoꝛaꝝ educandi senes eligendã esse p̃ceptũ est
eã que est post completã concoctiõm prius assumpti ali-
menti que cognosci potest in senibus quibus viget nãlis
cibi cupiditas quando indigent:eo q̃ tunc etiã appetunt
⁊ simul stomachus sentit venas sugere.Sugunt vo vene
q̃ñ ab eisdeꝫ membꝛa inanita ad se attrabũt nutrimentum

qua euacuant. Euenit aũt id quando innatus membrorum calor subam eor resuoluens restaurationis indigentiã facit, id vo omne fit vt nutrimento ⁊ calore pdurent in esse nam tunc aucta restaurationis necessitate virtutes membror nales nutritioni inseruientes ad opus fortiores fiũt sicuti etiã euenit in alijs nalibus virtutibus que necessitatem aliquã assumentes operant vehementius. Propter qd in resumptiuo regimine magis qz in conseruatiuo preceptũ est vt senex cuius appetitus oino nõ est ablatus nõ edat nisi post desideriũ: neqz in hoc tardandũ cum feruuerit desideriũ nõ mendo um. sunt enim vt dicebat senes ⁊ infantes ⁊ oio imbecilles de gñe illor q inediã nõ sustinẽt in diei itaqz initio sicuti hora diei. ij. vt Auic. visum est: aut hora tercia vel qd longius est quarta vt Gal. pdit exercitio ⁊ frictione ꝓuenientibus supfluitatũqz cõium expulsione premissis senex reficiendus est. Horã vo diei. vij. precedente etiã aut frictõe in balneo vel qlibeat alio exercitio illi etati cõgruo ad insumendũ prandiũ moderatũ eligendã volũt. exta enim nõ prandentiũ celerius senescunt vt Plini affirmat aucte Hypocrat. sintqz ea hora in vsu aliqua ex his que ventrẽ subducũt. de qbus in sequentib⁹ fiet sermo cap. xl. In cena aũt q interdũ exigua ꝓdesse cõsueuit precipue oculo ⁊ cerebro egrotatiuis exñtib⁹ sit senis alimentũ laudatũ vz euchimillimũ non facile intus vitiabile seu putrescibile: sicuti est caro gallinaz cũ eius decoctõne simplici, semperqz vtile est senem post cibũ ꝓquiescer. neqz animũ circa aliquid plurimũ intendere. neqz deambulatione qbuis leui dimoueri sed leni confabulatione demulceri Euenit tñ multifariã refici senes fm tpm anni varietatem necnon dispositiones ꝓtinentis nos aeris. nã estate loca vmbraz opacitate siue quo libeat alio modo tepidiora ⁊ diei hora min⁹ calida idonea sunt. calor. n. extrinsecus in-

natū calorē sēnū imbecillem facit sicuti Auer, tradit. quē-admodū ⁊ sol ignē cū sibi apponit qui tū accendit ⁊ vigo rat cū in vmbra reponit, quo tpe occasione eadē p̄cipi-unt alimēta senectutis subtrahi cū declinatione coq̄ ad te nuitatē, ideo cautū est in tpibus anni calidioribus ne sit in vsu caro aialium crasse subē, suntq̄ p̄cessa olera ⁊ gña la-ctis edulia q̄ aceto coriandro atq̄ vua acerba p̄dita. Se-nioq̄ vō q̄bus appetitus oīo ablatus est sicuti plurimi coq̄ reperiunt q gustare pñt nihil, quoad fieri pōt excitāda est coq̄ sopita siue ablata appetētia; q̄ sicuti ⁊ alimēti delecta tio in regimine senectutis nequaq̄ est negligenda, nā co alimentū est laudatius quo sapidius, ga stomachus ⁊ vir tus nutritiua vehemēt illi ūnitunt, ⁊ magis etiā si lauda-tioris fuerit sube, delectatio nāq̄ cibi tāti vigoris est in nu tritiua senioq̄ qō oblatis stomacho alimētis duob⁹ qō eo rū minoris erit iuuamēti sapidius tū eligendū magꝫ ferūt minus sapido, etsi sit maioris iuuamēti, int̄ plura tū eusibo macha tū simplicia tū etiā p̄posita appetitū p̄cipue a cā fri gida excitātia, de q̄bus suo dicet loco. c. xxxvi. In vsu se-nioq̄ quoq̄ appetitus fere est ablatus p̄fectionē hanc con coctōis vim reparantē salutarē scribūt, q̄ recipit cinamomi electi dragmas. iij. galange semuntiaꝫ, aque rosacee odo-ratissime vnciā vnā, zucari tercie decoctiōis q̄tum expe-dit fiat p̄fectio q̄ p̄culdubio in excitando appetitū p̄reci-pue vtilitatis est si ex ea insumant senes. Horā itaq̄ defe-ctoq̄ sēnū sic indispositoq̄ iuxta eoq̄ p̄suetudinem statuen dam iubēt, eosq̄ reficer p̄iusq̄ manifeste inanianť, eoq̄q̄ refectionis multiplicationem metiri ſm virtutis indigen-tiā, eis tū alimentū ita moderate exhibere vt stomachus tensionē nō graueť, imbecilli q̄ eoq̄ stomacho obseruatio magna nēcia est, vt qō etas detrabit cura gerentocomi re stituat, est quippe senioq̄ vis digestiua sicuti ⁊ appetitiua

derestaur-tiōe appetitꝰ

imbecillis adiutorio egens.pepticoꝝ vſu.i.q̃ digeſtionem faciũt p̃cipue cũ eius corruptio mr̃ ſit egritudinũ ⁊ origo cronicaꝝ infirmitatũ vt̃ ex Auic. in añhabitis.c.iiij.determinatũ eſt.Senioꝝ itaqꝫ q̃ paꝝ cõcorit quietẽ indicũt. q̃ vo nõ ꝓcorit ex toto quieſcẽ.neqꝫ laboꝝi ſe.neqꝫ exercitatõi.neqꝫ negocio credere.At p̃ter hec ad repationem illius antidotũ in p̃cipuis medicaminib⁹ hẽtur q̃ a p̃itioꝝibus excogitatũ eſt.ſi enim fama nõ oio p̃ditur quã populi multi famãt vt ait Ariſt⁹. q̃ꝫto magis ea quã ſapientes plurimi.⁊ ne aũctem huic remedio vilitas adimat Galieni in libꝝo.v.de ſimplici medicina verba ſunt hec:Ego q̃dem nõ ſcio rem magis vltimã in adiuuando ſtomachum ſup̃ digeſtionem cibi q̃ꝫ corꝝpus boꝝis q⁹ occurrit ei ⁊ tangit ip̃m de foꝝis.Quidã ergo boꝝes applicãt ſe ad pueros in nocte amplexantes eos inueniũtq̃ꝫ p̃ id iuuamentũ magnũ valde.qm̃ caliditas illa q̃ ſtomacho occurrit ex corꝝpibus illoꝝ pueroꝝ p̃pꝝia eſt caliditati nãli ⁊ plus ꝓueniẽs ei.ſit tñ puer p̃pinquus ad hoc vt polluaẽ vt Auic.p̃dit. q̃ in eadẽ ſnia eſt cũ Gal'. neqꝫ ſit puer is cui adueniat ſudoꝝ neue ſit cũ eo de anhelitu ertuatio:⁊ ſunt quidã hoim q̃ amplexanẽ catulũ canis aut cattũ maſculũ nigrũ. q̃ q̃dẽ res ſtomacho admodũ p̃deſt.Senioꝝib⁹ p̃terea quoꝝ dentes ad cibũ ꝓmãducandũ atqꝫ p̃terendũ ſunt potẽtes p̃ceperẽt alimẽti ꝓpletã fieri maſticatõem.ea nanqꝫ cibo acqriẽ aliq̃ digeſtio.ſoluiẽ aluus;ſicuti eꝫ cibo iminuto aſtringiẽ. p̃ꝑ q⁹ in ſimplicib⁹ euenit q̃ oẽ fere alimentũ q⁹ dentib⁹ fractiõis eſt difficilis digeſtionis etiã eſt tardioꝝis.Si vo senioꝝ dẽtibus careat ne frangẽdus miſero gingiua ſit panis iermi alimẽtis liq̃dis reficiaẽ vel ſaltẽ ꝓminuanẽ artificio aliq̃:neqꝫ igluuioſe deuoꝝẽt. nã cibũ voꝝaciẽ deglutitũ ipfecte ſenioꝝ ſtõach⁹ ꝓcoq̃t.celeriuſqꝫ ſeneſcũt.cui⁹ ſignũ ẽ q̃ raro ẽ vidẽ boꝝes voꝝaces ad nãlẽ ſenectutẽ p̃uenire

que dentib⁹ fracte ſut difficilia, eade dyeſte

t hanc vnã cauſaꝫ aſſignãt ꝓp quã habentes raros dentes breuioris fiũt vite vt frequenter . qm̃ añt oĩa regimini reſumptiuo via alimonie t via medicine accõmodata proprias facultates habent ſepeqꝫ ſimplicia opitulanť ſepe mixta nõ alienũ videť noĩa t vires t mixturas eorum in ſequentib⁹ adducere.

De cõmoditatibus vini in reſumptione ſenectutis. Ca.xviij.

d Eſiderat qꝫmaxime reſumptiuũ regimen ſingularez vini exhibitõem.nam vt decẽs fiat alimonie in ventre ꝯmixtio:eiuſdẽqꝫ per mẽbra delatio ſenectuti ſubueniendũ eſſe voluere liquore aliquo ſine maſticatõe digluti bili.magiſqꝫ illi q̃ alteri etati.nam ꝓp meatus nutrimenti in ſenioribus a frigiditate t ſiccitate eẽ ꝯtractos non ſunt ſenibus ſicca vnibilia niſi hũiectenť actu vt penetrabiliora reddãť. qꝺ ſi talis liquor cũ his etiã erit vires hñs reſumptiuas eo accõmodatior quo in regimine ſenũ vtendũ precipiunt.cedat añt hoc in loco cibariaticon oĩs ſiue potus glibet qui loco vini ſumiť ceruiſia ſit ſiue qcunqꝫ alter. nã nullus eſt liquor aut ſuccus tantũ roboris nobis efficiens magiſqꝫ hũiane nãe accõmodatus ad id operandũ q̃ vinũ Duos ꝓdũt ꝓitiores liq̃res corpib⁹ hũanis gratiſſimos foris olei.int⁹ vini:t eius potiſſime qꝺ ex ſucco vuaꝫ maturaꝫ expreſſum eſt:eo ꝙ eſculẽtis eſt bonus penetrator delatorqꝫ in omne corpus quo gaudet nã humana q̃ꝫmaxime precipue ſenio ꝓfecta cui perq̃ꝫutile eſt vſu moderato.nam ſicuti pueris vinũ pniciоſiſſimũ iudicať: ita ſenib⁹ amiciſſimũ vt Gal'.tradit.ſanguis enim.caro. atqꝫ innatus calor vino augeſcunt.iunaturqꝫ natura in ſuis opatõibus eoqꝫ virtus ꝯcoquens fit fortior t facilis ſupuacuoꝝ expulſio t egreſſio.vrine t ſudoris excitatio. ſomnus inducit.qbus oĩb⁹ reficiť virtus.bona valitudo. t craſſities ſe

nectuſq; tardaſ. q; ſi vinū iuuenibus quoꝝ calor eſt fortis non concedaſ niſi paruo vſu: alimonie dūtaxat cā. ſenioꝝ bus tñ tantū vini ad bibeaſ quo reficiantur vires nō op primantur, nam vini calor ſenioꝝ calorem imbecillem reparat; eo augeſcunt calor. ⁊ vires calor toti corpi veniſq; vis redditur ſanguis ⁊ color. Ideoq; ⁊ vinū ſic dici ferūt quia potatū venas ſanguine cito repleat. frigiditati ſenectutis contra operaſ victoria reſumptiua. operaſq; in eiſdem ſicuti ⁊ medicina: nā vinū caloꝛe ſuo nō mō ſenectuꝰ imbecillitati aduerſatur īmo ⁊ eius hūiditate: eo q; ipſum calidū ⁊ humidū graduāt ſorbitiōibuſq; humectantibꝰ cō numerent, exſiccatā atq; arefactā membroꝝ ſenis ſubam cuiuſcūq; nāe extiterit pp etatē exbūectat ⁊ celerius repa rat: īmo ⁊ optimū adiutoriū perbibeſ ſenibus calidis ⁊ ſiccis: nā colerā in eis ad vias vrine ducit vt facilꝰ per veſi cā expellaſ. Frigidis q̄z ⁊ humidis: nā viſcoſitati flegmatis aduerſaſ ipm ſcindendo ⁊ maturādo: ſuoq; caloꝛe reſoluendo. Frigidis ſimiliť ⁊ ſiccis: eo q; humorē melancolicū vt celerius faciliuſq; labaſ diſponit. eius caliginē ſiue turbulentiā remouet. calidis vo ⁊ hūidis ſanguinē ſplēdidioꝛē efficiēdo ⁊ depurādo. Plurīe aūt cū ſint alimētoꝝ ſpēs in reſumēdis coꝛpibus defectis vices vini ſupplētes vino tñ imbecillius ⁊ tardius efficiūt. oīm enim velociter ⁊ ſubito nutrientiū eſt vinū (vt aiūt) adeo q; nō eſt adhuc compertuꝫ quod vicem vini gerat in letificando aiam vt Auiē. auctoꝛ eſt. ſi enim vinū laudatū fuerit vires coꝛporeas ſenectutis nō mō coꝛroboꝛat: verūetiā ⁊ aie: nam letari ⁊ gaudere facit: adeo q; putātur ridere ſine cauſa cū tñ ita non ſit: quia non eſt impreſſio (vt ait) ſine impreſſore, efficit autem id ſpiritum copioſum nature ⁊ ſubſtantie equalis generādo vehemētis luminis ⁊ ſplendoꝛis; quo fit vt aīam cuius ipſe ſpiritus eſt inſtrumentū ad hilarita-

tem ⁊ leticiam disponat q̄ꝫmaxime.⁊ oīno vinū modicum auxiliatur:copiosius vo nocet neruis sicuti ⁊ oculis. sto= macho est salutare.ciboꝝ appetentiā excitans,tristiciā au ferens.vrinam ⁊ algorem propulsans,somnū concilians. vomitiones sistens.vitia exterminans,animā ad virtutes alliciens.vertit enim eam sicuti Ysaac israbelita tradit ab impietate,auaricia,supbia,pigritia,timore,desidia,tacitur nitate,⁊ ignauia.ad pietatē,liberalitatē,humilitatē,solici= tudinez,audaciā,astutiā,facundiā ⁊ ingenium.Ruffus q̄ꝫ auctor est persas disputare aut cās rei scibilis p collatōez rōnis venari siue pcessu consiliatino rē publicā ordinare volentes vino semper vti solitos pcipiebantq; id esse aie ad ea pagenda salutare remediū:tū eius vires reparādo: tū etiā rectitudinē ⁊ veritatē ostendēdo. Helenos quoq; versus ꝓposituros ac musicis armonijs lusuros vino vsos esse.comperientesq; experimento ⁊ rōne eoꝝ mentes ce= leritate intelligendi ⁊ acumine discendi habiliores ⁊ soler tiores fieri.vimq; rōnalez augeri.faciliusq; de potentia in actū prouehi.Sicut aūt vino moderato vsu epoto corpo ris ⁊ anime vires augescunt adeo q̄ꝫ aschlipiades vtilita tem vini equari vix deoꝝ potentia posse pronunciaueri t. ita excedens modū supflue insumptū virtutū oim ⁊ aie ⁊ corpis inconfessa dānatiōe est.hinc cerebri epatisq; vicia vt egritudines etiā adducat que sunt in vltimo frigiditat; vt ait Gal'.apopleses.paralyses.subeth.lytargiā.epilēsiā. spasmū.tetanū.hinc neruoꝝ defectus.implet enim vinum neruos eo q̄ calidū est:magisq; calefacit quo merati⁹ est citoq; perforat corpus maxime si tenue fuerit.hinc pallor ⁊ gene pendule.oculoꝝ vlcera.tremule manus effunden tes(vt aiunt)plena vasa.furiales somni.inquies noctur= na.ex ore halitus fetidus.hic senioribus rigor plurimus:

dāna animio vino manatia

quia eor calor naturalis congelatur ⁊ extinguit vt multo vino superatus; sicuti ⁊ flāma ignis multis lignis solet extingui; ⁊ lucerna multo sibi apposito oleo. tum etiam qa senior corpora ⁊ cerebrū sunt defecta cū neruor malicia quo fit vt eor natura imbecilli nocumentis vini resistere nō valente longe minus seniū vini quantitatez tolleret ꝙ̄ iuuentus. magis etiam leduntur seniores ieiuni ex multo vino; nam sicuti Plinius tradit; vinum ieiunos bibere nouitio inuento inutilissimū est. cum tñ Tiberio Claudio principe ante hos. xl. annos institutū fuerit vt iciuni biberent; potusqz vini antecederent cibos externis quibusdaz artibus atqz medicor placitis nouitate aliqua sese cōmendantiū gloriā hac virtute parti querunt. quā rem dānauit ⁊ Celsus dum ait; Extenuat corpus vini non pfrigidi ieiuno potio in consuetudine adducta. celerius enim spasmū ⁊ mentis desipientiam adducit; sicuti docet Galienus. Quantum vero ad ea que sunt anime non est ignotum superuacuum vini potum hominem interdum ad mentis peruersionem lumen rationis extinguentem vim irrationalem anime augentem deduci; quam ebrietatem dicūt. ascendēs enī fumus crassus crudus a vino eleuat⁹ ad cerebrum defertur quo meatus eius opplentur. et ex consequenti fit nonnunqz eius partis anime qua sapit et intelligit obumbratio atqz operationum animalium perturbatio; quo fit (vt aiunt) ꝙ corpus permanet veluti nauis sine nauta; ⁊ militia sine ductore. Id vō omne aptissime fit in homine cerebri imbecillis; nam signum fortitudinis cerebri est non ledi a vaporibus vini vt est apud Auicennam. Euenit autem effectus vini epoti multifariā fieri ꝓm multitudinem aut paucitatem vsus eius eiusdem ⁊ bibentis aliam et aliam naturam, propter quod ferunt

vinū infrigidatos occupans taciturnos et sobrios primo efficere:paulo plus epotū loquatiores.plus autez adhuc sumptū rethoricos ⁊ audaces . adhuc magis iniuriosos. Amplius maniachos. multū vo amplius stupidos ⁊ epilenticos;ita vt anginā vinariā ppatiant̄.i. vino suffocent̄ vinū tiriace magne assilauē eo q ip̄z ꝟriax ē nāx algētes calefacit.calfactos refrigerat.siccatos infundit. humectatos siccat; vt liceat fateri Plinianū illud: Neqz viribus corporis vtilius aliud q̄z vinum;neqz aliud voluptatibus perniciosius si modus absit.

¶ De vino eligendo in resumptione senectutis.

¶ In magnis laudibus pro resumenda senectute id vinū est qd̄ ex signis equalitatis in eo apparentibus natura temperamento accedit. Qd̄ dinoscendū primo ex pte coloris docuere.si heluolū.i.medij coloris int̄ ruffum ⁊ albū fuerit seu citrinū.aut rubesi.odoratissimū.clarū:qd̄ appellant subtilis substantie.calefacit enim membra senis ⁊ vrinā mouet serum sanguinis perpurgando.qd̄ quanto calidius ⁊ magis diureticū tanto laudatius iuuātiusqz in resumendo senes.tale vo inueniat gerentocomus vt mediū inter nouū sit ⁊ antiquū: eo q vinū nouū senibus inutile perhibet̄. nam ⁊ si calidū sit in gradu primo quia tñ feculentum.vaporosum.atqz ventosum est inflat sicuti et mustum ⁊ id vinū cui nihil etatis accessit: vt Celsus ait: ⁊ oino tortiuū vinū.i.nouissime expressum ⁊ mustū omne stomacho inutile:licz venis iocundū sit:celeriusqz inebriat propterea q eius pars aquea magis est penetrans ; imo ⁊ ad eam passionem perducit quā dasinteriā epaticam dicunt.vinū vo vetus caliditatē ⁊ siccitatem hz ad graduz vsqz terciū: q etsi eo minio fiat inflatio attñ est senio q̄ma xime noxiū.sensus enim excitat; quod senibus vehement̄

obest narrat Gal'.cuiusdã notarij seruũ fuisse qui domino quotidie cum alio seruo ad balneũ eunte ad domus custo diam remanens aliquando sitibundus neqꝫ aquã ad sitim eius sedandam inueniens vinũ vetustissimũ plurime quã titatis bibens iuigil penitus factꝰ ꝛ exinde febriens men⸗ tis alienatiõem incurrens mortuus est; vinũ aũt quo anti quius eo magis damnatius.etates tñ eius in climatibus diuersis multifariã variari euenit;hispani nanqꝫ vetus vi nũ non dicunt nisi quod anni vnius aut medij saltẽ fuerit ꝓsecutũ sicuti Cordubensis Auerrois prodit.alij vo duo rũ ꝛ amplius.q si cum his oĩbus formã purã ꝛ lucidã ha buerit eius a fecibus perpurgationem ostendens coloris albi aut rubei vel subrubei clari seu citrini senectuti perꝫ vtile affirmãt;nam colores hi equalitatis nature vini no⸗ tiones sunt ; ꝛ magis si odoratissimũ fuerit aromaticitati attinens.cuius verbi notio suo dicetur loco.ca.rlij. Tali itaqꝫ vino vt optimo stomachus perpurgaf abstergiturqꝫ virtus eius cõcoquens reparaf.cordi audacia prestatur. calor naturalis viuificatur.virtusqꝫ corroboraf. Acuti ẽt odoris existens vinũ senibus non prohibuerũt etsi vino⸗ sum siue meratius sit presertim si citrinũ fuerit lucidũ atqꝫ anni vnius ; senioribus precipue quoꝝ frigida est natura verno tempore in regionibus septẽtrionalibus limphatuꝫ tamen.Amplius etsi vinũ dilutius pueris conueniat; seni bus tamen meratius aptũ est.dilutũ enim vinũ est aquo⸗ sum oĩo siue natura tale siue cõmixtione pluríme aque. et oĩo vinũ insuaue quod Lucilius crutium appellat seni⸗ bus est inutile quoniam frigidum est atqꝫ inflans stoma⸗ cho noxium.laudatius tamen vinum esse confiteor cuius natura ad equalitateꝫ declinat;ita vt neqꝫ nullaꝝ virtũ sit neqꝫ ingentium etiaꝫ meratio eligibilius in senectute;siue natura tale sit seu aque cõmixtione, Sit postremo vinum

non ostendens in se aliquem excellentem colorẽ quo cen
signo in calore aut frigore humiditatis aut siccitatis eius
significet̃ discrasia. Ex his tamen vini conditionibus nul
la est qua magis dinoscantur differentie eor̃ proprie qui
bus iuuamentuz nocumentũ ue in senibus percipiatur q̃z
ex saporis genere substantie virtutisq̃z eor̃. vinum enim
sui colore in sene operatur nihil: quinimo coloris vini no
tio longe imbecillior est ea que saporis ⁊ odoris: quia co
lores non sunt nisi in superficie colorati, ex odore consimi
liter: ⁊ si non nihil: paruz tamen imprimit vinũ in senibus
vi alimonie. neq̃z ex tempore licz eo iudicari possit super
proprijs vinor̃ differentijs vt super substantia et virtute.
sed ex sapore plurimũ: nam ex stiptico ostenditur siccitas
ex amaro caliditas. ex dulci autem licz non ostendatur in
temperies caloris aut frigoris: tamen dulcedine vini cras
sities ostenditur: a cuius vsu nisi mouende alui causa se-
nes quoad fieri potest cohibendos iubent ⁊ presertim si
nigrum fuerit ante cibum non modo imo neq̃z multo ma-
gis tempore alio: quia nullũ pãchimeron. i. substãtie cras-
se vtile est senibus vt Galienus tradit: nature ponitur ca
lide in secundo: sicce vo in primo. iecur. lyenẽ. ⁊ renes op
plet: licz pectus ⁊ pulmonem depleat humoris est hetero
genei celerius alijs permixti putrescibilis ad naturam co
lere conuersiui: imo eodem aliqui hidropici fiũt: alij vero
lytiasim incidunt (si magis modo sit in vsu) nisi seniores
fuerint nature frigide. hyeme. ⁊ in regione frigida. quibus
aliquando vina nigra ⁊ rubea panchicbina splendida ta-
men. i. perpurgata nõ negarunt. Estate autem senibus cõ
cessere potionez q̃z dilutissimã vt ⁊ sitim tollat nec corpus
incẽdat vtile est itaq̃z eo tempore vinũ album ⁊ aquosum
aliquantisper. est enim tenuitati ⁊ simplicitati. i. equalitati
caloris propinquius: quod si per tenuem fistulam epotet̃

prodest ad sitim extinguendam . Et iam laudarint id vi-
nū quod ad terciam eius partem aqua rosacea fuerit cō-
mixtum,animę hilaritatem ⁊ spirituū dilatationem presta
re produnt,viribusq; stomachi auxiliari , neq; ebrietatem
inducere,neue cerebrum percutere.laudatissimamq; tra-
didere seni defecto mixtionem hanc que recipit vini ozię
talis aureī vnciam vnam aque rosacee ⁊ buglosse vniuſ-
cuiusq; earum semunciam ex quibus fiat mixtio vsui reser
uata horarum decem spacio vel quasi postea eam epota-
re imbecillum senem iubent . Generosa vina in regimine
senum Galienus scribit ex italicis imprimis phalerna salu
bria corpori nec in nouitate nec in nimia vetustate,tibur-
tina,signina;que aluo cite maxime conducere indubitatū
est,⁊ adhuc magis nobilitauit surrentina in vineis tantuz
nascentia , neq; enim stomachum implent,neq; caput ten
tant,stomachi ⁊ intestinorum rheumatismos cohibent,in
ueterata tamen:id est nouitati non accedentia:nam noua
existentia neq; in reditionem incedunt neq; vrinam mo-
uent : ūmo longo tempore in ventre morantia tormina ef-
ficiunt , His omnibus Adriana,Sabina,Albana,neruis
vtiliora,Sabiana,⁊ Trisilina,⁊ quecūq; circa Neapolim
⁊ Tusciā fiūt:p̄cipue que Trebiliana dicunt nequaq; bñ
iubet,Nox itaq; vinox nouitati nō multum accedentium
moderatum vsum senibus quox cerebrū imbecille est con
cedūt,habentibus vo cerebrū forte phalerna;nam ad vi-
ctum optimū fert vinū phalernus vt ait, M. Varro,reti-
cis q̄z vinis in agro Veronensi sit aliqs bonos ; quibus
maxīe delectari solitū Augustū cesarē Suetonius auctor
est,phalernis tm̄mō a Virgi,posthabitq; ⁊ surrentinis que
qa pualescentibus maxie pbate sunt pp tenitatē sulabri-
tatēq; Tiberi⁹ cesar dicebat p̄sensisse medicos vt nobili-
tatē Surrentino daret ideo ⁊ senibus concessere cū eox

ꝛ conualeſcentū idem ſit regimen reſumptiuū.eligendū tꝫ eſt ex eo minus aſperū:nā id aluū aſtringit. Ex grecis vo leſina ꝓmendauit:quoꝛuꝫ oīum virtus eo firmioꝛ erit(vt Celſus ait) quo ex bono ſolo magis q̄ꝫ tenui . ꝛ ex temꝑato celo magis q̄ꝫ ex nimis humido aut nimis ſicco ni miſq̄ꝫ aut frigido aut calido nata fuerint ; quos int̄ cibos bibere p̄ſtat tam in reſumptiõe q̄ꝫ ꝓſeruatione.ſic enim magis ꝓducit volentibus coꝛp⁹ augere . aut aluū mollire vt Plinius tradit. Vippā q̄ eſt panis vino infuſus ſenectuti reſumende nõ ꝓhibent.Sal̄.nanq̄ꝫ Tilephi grāmatici regimen ꝓmendat in.v.libꝛo ſanitatiue Methodi: q ad veſperā ſolū pane veſcebat̄ eum vino mixto infundés:q fere centū annis vixit. Eſt nāq̄ꝫ ſenectuti apta nam caliditate ꝛ humiditate ſua frigiditati ꝛ ſiccitati ſenectutis aduerſatur etſi ſtomachū refrigerare magis q̄ꝫ vinū videat̄.Accidit enim id eo q̄ vini humidū pani imbibitū in vippa plurib⁹ ſtomachi ꝓtib⁹ adheret.quo fit vt magis ſaluet̄ actualis frigiditas ꝓꝓ quam videt̄ refrigerare ꝛ humectare magis.vinū vo per ſe abſq̄ꝫ infuſione eius in pane nõ ſic parietibus ſtomachi inherẽs celerius tranſit excalfacitq̄ꝫ.Qꝫ etſi vippa eo mõ laudata ſit: vappā tñ illaudarſit q̄ eſt vinum vile qꝫ vigoꝛem amiſit vi eius euapoꝛata.Senes natura ſeu quauis alia cauſa vinū nauſeantes idromel vice vini epotare iuſſerūt.eſt enim potus ſtomacho vtilis.cibi appetentiā efficit.ſitim ſedat.egritudinibus frigidis ꝛ pꝛo pꝛie cerebꝛi neruoꝛūq̄ꝫ quibus plurimū crutiatur ſenectus auxiliū pꝛeſtat.purgatq̄ꝫ ſenioꝛ pectus a flegmate craſſo. renibus vtilis.calculū ꝓhibens in eis fieri,neq̄ꝫ aqua mulſa hoc in loco ſilentio ĩuoluat̄:nā ad vitā extendendā auxiliari plurimū tradūt. Plinius.n.auctoꝛ eſt multos ſenectā longā mulſi tñ vſu toleraſſe neq̄ꝫ alio vllo cibo. celebꝛi pollionis Romuli exemplo quẽ centeſimū annū exce-

dentem cũ diuus Augustus hospes interrogaret: qua nã rõne maxime vigorem illum animi corporisq; custodisset: ille respondit: intus mulso. foris oleo. Conficit aũt mulsa ex vino ⁊ melle: seu vt alij ex aceto.

¶De aqua eligenda in regimine resumptiuo. Ca. xix.

a Quam in senectutis sicuti ⁊ aliaꝝ etatum regimine ingressum habere Gal'. tradit: quod tamen nõ contingit de vino. cibo. gymnasijs. vigilijs. somnis. ⁊ venereis que non oibus sed alijs ⁊ alijs apta sunt etatibus. ideoq; dicta est aqua quasi qua viuamus quam via potus solaꝝ in regimine resumptiuo damnauere sicuti omnino in regimine quorumcũq; natura frigidorum: mixtam tamen vino. zucaro. aut melle viaq; cibi senectuti conducere affirmant: q̃ si leuissima sit ⁊ clarissima neq; in gustu neue odoratu vllam penitus apparentem qualitatẽ imprẽsserit potanti delectabilis celerius dum epotatur infima petẽs ab hypocũdrijs discedens grauitatem frigiditatẽq; de quib⁹ sit curandum nõ adducens hanc talem laudatissimã prẽdicant regiminiq; senectutis plurimũ conducentẽ: nam alimentũ senioꝝ liquefacit. attenuat. rectificat. penetratõem facilez sui humiditate eidẽ prebet. eius frigiditate calorís nãlis aut accidẽtalis acumen siq; in senibus sit compescit sitim ⁊ cordis incendiũ extinguit: quibus oibus confessuz est eam nãe in actõibus eius esse adiutricem. Erit aũt talis aqua imprimis nõ quidem stagnãs. nam eam pestilentem dicunt q̃ in palude semper cõsistit: hyberno tpe edomita hymbribus mitescat quo effectu dinosci potest aquã celestem maxime salubrem q; etiã venenati liquoris eluit pnitiẽ. neq; pigra. q̃ merito damnaꝫ: neq; glatiei aut niuis q̃ potanda nõ est ne (vt ait Plinius) penas montium in voluptatem gule vertamus: neq; de metallis originẽ sumat: nisi forte ex auri siue argẽti minera extiterit oriunda.

Sed pluuialem aquam quam celestem vocãt salubritati
corporis accõmodatissimã inter auctores conuenit preci
pue si fictilibus tubis in contectam cisternem deducatur.
sic enim potui probatissimã ferunt. Deinde fontanã fon=
tium orientalium ⁊ eam precipue que coloris est perspi=
cui nullo aut sapore aut odore vitiata q̃ etiam frigus tem
pore suo mulceat estatisq; moderetur incendia ex terra im
primis pura non plurimũ substantie crassioris, neue are=
nose, neq; plurimũ mollis vel limose: sed mediocrem inter
hec veluti suauiorem leuiorem q; celerius permutabilem
a calido in frigidum ⁊ econtra laudatissimã affirmãt. De=
inde eam que scaturiens e montibus oriũda per saxa pre
ceps deuoluitur que difficilius interius vitiat. Post au=
tem fontanas accedunt magnorum amnium aque fluuia=
tiles non parum etiam laudate precipue detecte ⁊ euenta
te velociter fluentes. que etsi a radijs solis purgent ma=
gis q̃ fontane ita vt partes crassiores ab exilibus magis
segregentur, quia tamen diuersarum substantiarũ sunt eo
q; per loca transeunt diffor mia quas etiam multi ingredi
untur riuuli nec fieri põt quin estate aque plurime in hos
amnes fluant, tum bymbrium, tum etiam niuium in cacu=
minibus magnor montium liquefactarum: quibus cũ tur
bedine fiunt impure, cuius signum esse dicunt; quia eis
quoad fieri potest puris ⁊ mundis collectis reseruatisq;
apparet in fundo vasorum pars residens arenosa siue fe=
calis earum denotans impuritatem, quod etsi semper in
requieta aqua crassamen aliquod in imo reperiatur mi=
nus tamen ⁊ rarius in fontanis iam dictis euenit. Ea pro
pter aquam fluuiatilem eo impuriorem putant quidã quo
magis ab eius exortu elongatur; quibus alij resistunt pu=
tantq; flumina quanto distantius fluunt tanto eorũ aquã
reddi laudatiorem, tum quia plurimo motu agitatur dis=

rumpiturq3. tum etiam quia sic subtiliata depurat magis.
Huic autez proxima est aqua putealis collina vel que nõ
in infima valle reperitur. Aquam salubrem a vitiata dino
scere docent imprimis leuitate; vt si leuis fuerit quod pon
dere apparet. Ex his autẽ que pondere pares sunt eo me
liorem q3que esse dicunt quo celerius ꝛ calfit ꝛ frigesc̃ t.
quoq3 celerius ex ea legumina percoquuntur. vel si in va
se eneo nitido sparsa maculam non fecerit. aut si decocta
eneo vasculo arenam vel limum non reliquerit in fundo
vel si colore perlucido carens musco ꝛ omni labe pollu=
tionis aliena fuerit. vel si linteoli duo mundi aut portiun=
cule bombicis infundãtur in aquis duabus eam leuiorem
affirmant cuius linteolus vel portiuncula madefacta cele
rius exsiccatur. lautior remanserit. minorisque ponderis.
Vitiose tamen aque remediũ est per collaturam aut per
decoctionem ad dimidias partes eam ducere. quo modo
etsi fiat quarundã tenuiũ partium aque resolutio attñ per
decoctionem illã rarefit dissoluit̃q3 pars crassior aque q̃
rõne frigoris aque congelata erat vel saltem propellit̃ ad
fundũ sequestrata a partibus crassioribus. vel quod per=
fectius est per sublimationom vt docet Auicenna rectifi=
care. Salubris vo aqua ex se sufficiens nullo horum eget
sicuti aquas que sunt Rome Commentator Alexandri=
nus magnis laudibus predicat. Aquam tamen coctam sa
luti corporis plurimuz mederi Theodorus Priscianus
scribit. Signa autez discretiua salubris a vitiosa aqua pre
ter iamdicta ab incolarum etiam salubritate sumenda es=
se docent; vt quia bibentium fauces pure non sint pul=
moq3 ꝛ torax non sine offensa saluo tamen capite; nam si
vitiato capite ad pulmonem vel stomachum morbi cau=
sa decurrat culpandus potius est aer. vitiosa quoq3 aqua
sui frigiditate tempore longo in hypocundriis moratur

optima si leuis fuerit.

cuch defeda.

aqua decocta salubris.

rugitū.gurgulatiōem.inflationem ⁊ nōnunq̄ tormina ad ducit.stomachi vim minuit.concoctōem impedit.adiuuat cibū ad exitū adiumento multo, salubrem vo aquam con traria his efficere aiunt.

¶De Pane. Ca.xx.

Panem veluti fundamentū alimentox fere oīum hu mane nature peritiores putarunt,ideo ⁊ sic appel lari;quia cū omni cibo apponatur, vel q̄ oē aīal eum pe tat.cuius vsum in regimine resumptiuo,īmo ⁊ ꝓseruatiuo nequaq̄ omitti iubent;⁊ presertim eius qui ex nō vitiato fuerit semine,nullū aūt inuentū est exp̄iméto,⁊ rōe ducéti bus laudatius,vt ex eo fiat panis saluti hois ꝓducens,q̄ frumentum sicuti greci ⁊ barbarox plurimi iudicarunt.vt Galienus ait, ip̄m enim cunctis granis est magis alibile cuius nām calidā in gradu primo ponunt,equalé tū in hu mido ⁊ sicco,sanguinem dans ceteris gramis tempatiorē Est nāq̄ boni succi triticū.mali vo panicū.miliū.legumia īmo ⁊ hordeū ip̄m, cū tū hordeū magꝭ ceteris granis fru mento contendat.panez eteniz ex hordeo astringere ⁊ re frigerare Theodorus Priscianus affirmat; eūq̄ antiqs vsitatū vita damnauit quadrupedūq̄ tradidit refectibus vt Poli.tradit. Paniceus q̄z panis damnat etsi ita dict⁹ sit quasi panificiū,ga multi ex eo vice panis nutriāt. Nos tū in hac gerétocomia vt resumendox senū curatores nō vt veterinarij panificij gña distiguem⁹. fruméto itaq̄ glo ria dat;q̄ō etsi q̄q̄ ex fruméto panifitia sunt gñis sint valé tissimi vt ait Celsus.i.plurimū alentia;valétius tū ex fru mentis est.spissum.cōmassatū.vt vix détibus diuidat. me diū inter albedinē.⁊ rubedinez.magnū. pingue,sufficient recēs; nā nouitati ꝓpinquius celerius pinguedini atq̄ corpulentie confert vt Auicenna prodit;licz recens illico duz colligit alimenti sit viscosi crassi ⁊ flegmatici tecoris

frumento statim post collectionē est generas flegmes et alia

ꝛ fere totius opilationes adducens. Antiquũ quoqꝫ plu-
rimũ damnauere veluti ſiccioris deterioriſqꝫ alimẽti, ſit in
ſuper plenũ, ponderoſum, matuꝝ ꝓdecenter, de ſana meſ-
ſe collectũ, diligentia ꝓſeruatũ, ꝛ ab extraneis purgatum. collinũ frumẽti
laudatiuſqꝫ collinũ q̃ꝫ campeſtre, nam colles robuſtius ꝛ laudatius.
minus reddũt triticũ. Ꝺ. varro autor eſt ad victũ optimũ
frumentũ campanũ agrũ ferre. Panis itaqꝫ ex frumento
tali nõ indigentiã ſalis fermentiqꝫ ꝓmaſſatõis ꝛ coctionis
bñs, colore candidus, pondere leuis, ſuba nõ compactus
figure mediocris, effimerinus vel triduan⁹ dũtaxat, is eſt
quem optime ꝓpatũ Gal. vocat, in quo ꝓſenſerũt periti-
ores precipue tñ Auer. q̃ melior ex cibis terra naſcentib⁹
nãlibus boibus eſt triticũ artificio ꝓpatũ, nam celerius
digerit̃ ſanguinem cũ ſplendore equalitati ꝓpinquũ imo
optimũ certitudinaliṫ intermediũ ĩter craſſum ꝛ aquoſum
vt Gal. ait nãm panis triticei ita p̃paꝛati calidiorẽ ponũt
q̃ꝫ tritici, vires roboꝛat quo veluti optimo eos q̃ tranquil
lam ducũt vitã, quoꝛũqꝫ digeſtio eſt defecta vt ſenioꝝ refi
ci iubent, neqꝫ fermentũ a feruoꝛe dictũ in panis ꝓpoſitõe
omitti volunt, nam eo ſufficiente valentioꝛ cenſet̃ paniqꝫ
dat̃ aereitatis dñium ꝛ exinde ſpongioſitas ex qua facili⁹
celeriuſqꝫ digerit̃ veluti magis ꝓmutabilis, tum humidita
te, tum etiã leuitate aerea, id eoqꝫ rebus aluo impantibus
panis fermentatus anumerat̃. Sal q̃ꝫ decent̃ pani admi-
ſceri precipiũt, nam ſui caliditate ꝛ ſiccitate humidũ abſu-
mendo aqueũ exuberãs paratũ ebulire ꝛ putreſcere a cali
do ꝯtinentis ſubintrante quod foꝛas expirat ſaluat impu
tridũ, eũqꝫ leuioꝛem magiſqꝫ digeſtibilẽ ꝛ ſapidioꝛẽ affir-
mãt fermentiqꝫ coniunctõeꝫ rectificare. Ꝙ ſi fermenti ꝛ
ſalis paꝝ habuerit neqꝫ decent̃ coctus fuerit viſcoſitatẽ ꝛ
craſſitiẽ adducere, ſi ṽo pluri eo abundauerit in refectiõe
ſenectutis veluti nimiũ exſiccantẽ repellere iubẽt. lauda-

runt quoq; ad panis pfectionem vt elaboratus fit p̄ com-
massationē diligētia ⁊ studio,nā crebra p̄massatio ⁊ lōga
in panis p̄positione post decoctōem eum fragilem reddit
humido ablato,nec decentē panis coctionē negligendam
voluere vt nec vstus sit qa aluū sistit,hūc panē nauticū di
cunt cuius virtus in hoc augeī si bis coquaī, neue dimi-
nute decoctus;nā lentorē siue tenacitatē ⁊ viscositatē ex
humore p̄cedentē atq; crassum dat alimentū. Actu q̄; ca
lidū damnauere qa sitim adducit suiq; vaporosa humidi-
tate stomacho innatat vt Auic,tradit, quo fit vt celerius
saturet l; velocius digeraī tardeq; e stomacho descendat
Color aūt albus ⁊ leuitas panis puritatis notiones sunt,
subā vo nō compacta conuenientis p̄massationis magnū
⁊ crassum multe medulle plurimū alibilem ferunt aluum
soluere;pauce aūt pax,aluum constipare,egestionem tar-
dare;forme vero medie potestatis medie veluti laudatio
rem p̄mendarūt ⁊ oio panem illius forme qua calor ignis
ad vniuersas panis ptes p̄coquendas vniformit̄ p̄cedit,
partes panis corticales oio p̄hiberi,pax nutrire,difficul
ter digeri,humidū egestionis exsiccare, ventrem p̄stipare
medullā cōsumiliter se solā suo humido crasso ⁊ viscoso in
flare,humidū flegmaticū dare,pane q̄; azimo nequaq; se-
nes educare iussere,ferunt nanq; eum difficillime digeri,
minime nutrire,tardissime egeri,opplere ⁊ inflationes ad
ducere,oi deniq; nāe aduersari operarijs ⁊ messorib⁹ ex-
ceptis. Ex his aūt intelligi potest quēcunq; aliū panē q̄;
ex tritico repellendū veluti facile intus corruptibilē sicut
hordeaceū,siliginaceū,fabiceū,castaniceū,orobiceū,sorri-
cium, miliaceū siue paniceū, ⁊ p̄silēs atre bilis gn̄atiuos
⁊ pastillū gn̄a;sicuti bucellatū panē qui exsiccat ⁊ corpora
extenuat vt Theodorus priscianus ait,⁊ panez picentem
⁊ p̄silēs ope pistorio factos ⁊ si valentissimi sint sic̄ q; ex

frumento a die melle ꝛ caseo ꝯstat frequentioꝛi saltem vsu nequaq̃ in regimine senectutis recipi debere: exceptis soꝛ bitionibus, pulticulis, lagano, amilo, ptisana q̃ quia res le- nes sunt ꝛ boni succi senioꝝ esu idonea censent: qbus ꝛ si- mulã ꝯnumerare precipiũt, ea siqdem laudatioꝛ est ex triti co tuso ꝛ ad ptes minimas ꝓximo facta vt media sit inter farinã, ꝛ farrem ad oꝛeũ, panis ex ea laudatissimus habit⁹ est ciusq̃ simule eduliũ siue iurulenta potio est magis alibi lis ꝛ laudatioꝛ ea q̃ ex amido imo quolibeat alio de gene- re farinaꝝ: regiminiq̃ resumptiuo accõmodatioꝛ.

¶ De carne laudatioꝛe in regimine sene- ctutis: ꝛ imprimis quadrupedum placido rum Cap. xxi.

Carnem etsi a creando dicta sit non considerauerũt in resumptiua methodo nisi quaten⁹ via nutrimenti ad senem resumendum refertur esui eius apta, ꝛ eam pro- prie que in animalibus sanguinem habentibus reperit: cũ ꝛ sanguis carnis vera materia sit: etsi latioꝛi notiõe in ani malibus sanguine carentibus caro .i. proportionale pro- prie dicte carni reperiat. Est aũt caro talis vt peritioꝛes affirmãt: cibus humanũ coꝛpus repans ꝓpinquus magis vt nutriturus sui conuersione fiat sanguis cũctis nutrien- tibus valentius: i. vehemẽtius nutriẽs, plus. n. alimẽti est in ea q̃ in vllo alio, vires coꝛroboꝛãs, pinguedini ꝯferẽs. cuius determinatõem vt frequent eoꝝ aialium generatim ꝛ membratim quoꝝ caro esui humano ꝛ precipue seni cõ mensurato vel illi ꝓpinquioꝛe congruit omissis nõ conue nientibus in hac gerentocomia adduci iussere. Pertinet enim ad rem senectutis ꝓprietates aialium nosse, hoꝝ vo quedam sunt terrestria, alia aerea, quedam aquatilia. Ab aialibus itaq̃ peditantibus imprimis exoꝛdiri volunt ceu a pfectioꝛib⁹ magisq̃ in vsum cedẽtib⁹ quoꝝ nõ pue sunt

vires ⁊ differentie,tum ſm partes, tum etiam ſm quedaꝫ in ipſis ꝓtentoꝝ ⁊ generatoꝝ quoꝝ ſunt oua,lac, ſanguis caſeus,butirū,non enim oia hec eaſdē habent vires ſicuti neqꝫ aialium partes. Aialis peditantis domeſtici caro in regimine ſenectutis in p̄cipuis laudibus habita eſt que cūqꝫ nāe humane viciniоr exiſtit,facilioris digeſtiōis atqꝫ optimi ſanguinis gn̄atiua,multifariā partita iuxta varietatem aialium quoꝝ ipſa eſt caro,naturaꝝ earundē, etatum coloꝝ,ſexuū,habitudinū,tp̄m,locoꝝ, paſcue,decoctionuꝫ, modoꝝ,⁊ aſſationū,ad ſeruationes ipſaꝝ poſt occiſionē aialium:nam carnē aialis coloris varij etſi minoris ſit alimenti coloris tñ rubei vel nigri in oi ſpecie aialis ad eſum venientis ſapidioꝛem ꝓdunt q̄ꝫ albā:qa rubedo nigredoqꝫ caloꝛi atteſtanť:q cum abundās fuerit ſm nām in mēbris coꝛpis digeſtionē p̄ficit ex qua etiā caro eſui ſapidioꝛ redditꝫ leuioꝛ ⁊ ſuauioꝛ, carnē q̄ꝫ aialis infantie propinqoris humidioꝛē affirmāt,⁊ eoꝝ q̄ ad augmentū tendunt perfectioꝛem:qa oium creſcentiū caro melius concoquiť ꝛ minus alimenti p̄reſtet ſicuti quadrupes aial oē ſi lactās eſt vt Cornelius celſus tradit, aialiū quoqꝫ nāe ſicce veluti bircoꝝ ⁊ capellaꝝ quecunqꝫ etate minoꝛa ſunt ſicuti edorum ſenectuti magis ꝓducere, nam fetus oīs natura humidus quo partui ꝓpinquioꝛ eo deterioꝛ; ⁊ quo p̄poꝛtionabiliter remotioꝛ eo laudatioꝛ, p̄rium apparet in eo q̄ natura eſt ſiccus;ea ꝓp carnē veteris ⁊ p̄opinqui partui aialis illaudarūt,maſculoꝝ carnez ea q̄ feminaꝝ vt in plu ribus laudatioꝛem p̄dicant,nam oīs feminea caro ſanguinem dat malū excepta carne caprina;quā ea q̄ bircoꝝ minus damnauere;idcirco ⁊ gallinā plurimi auctoꝝ magis q̄ꝫ gallū laudauere;quod etſi caſtrati aialis vtriuſqꝫ ſexus tam volatilis q̄ꝫ peditātis meliorem nō caſtrati ꝓdiderūt carnem,attñ qa caloꝛ innatus per caſtratiōem remittitur:

Indeq̄ euenit animal id magis saginari pinguedine qua dam stomachi concoctioni onerosa. ideo plurimoꝝ nō ca stratoꝝ caro in regimine resumptiuo laudatioꝝ habita est q̄ castratoꝝ. ⁊ medi in pinguedine ⁊ matie laudatioꝝe: nam caro permacra p̄cipue domestica est mali succi licꝫ minus stomacho inepta q̄ pinguis. Omnis caro salsa et noua vetusta valentioꝝe est; ⁊ vernalis autumnali; ⁊ feri- na eoꝝ q̄ in desertis habitant animaliū pluris melio- ris ue alimenti domestica eiusdem speciei. minoꝝisq̄ super- uacuitatis; cum tamen placidi animalis caro sit humidioꝝ Oīne enim ferū animal domestico leuius: ⁊ quodcūq̄ hu- mido celo q̄ quod sicco natū est iudicatur vt Celsus ait Et quo pascua fuerīt natura ⁊ forma specifica animali cō formia eo carnem illoꝝ animaliū magis cōmendant q̄ si alimentis nutriant̄ oppositis. quoꝝ v̄o pascua montana sunt liberi aeris herbaꝝ redolentiū vt serpilli. origani. mē tastri. pulegij. polij. sileris. abꝝotani. ⁊ consimiliū; carnē ea que est animaliū quoꝝ pascua vallosa sunt. paludosa. luto sa. vel cenosa. laudatioꝝem affirmant. humidioꝝa q̄ estate laudatioꝝa habent̄ sicuti siccioꝝa hyeme. ⁊ omnino alia ⁊ alia alijs ⁊ alijs temporibus ad victū melioꝝa vident̄. ho rū itaq̄ elixa carne potius q̄ assa vesci iubēt ceu senectu ti magis conducente: nam quecunq̄ assantes vel frigen- tes comedunt̄ siccius corpori dant alimentum. que v̄o in aqua decoquuntur humidius. que autez in olis in medio hoꝝ sunt vt Galienus tradit. Consimiliter quecunq̄ vi- no condiuntur exsiccant ⁊ nutriūt calefaciuntq̄. orizama v̄o nutriunt competenter sed minus calefaciunt. Carbo- nes autem sale condite ⁊ cocte minus nutriūt ⁊ corpoꝝa desiccant atq̄ extenuant licꝫ ventrem sufficienter procu- rent vt Theodoꝝus Priscianus scribit. horum autem eli ꝝa laudatioꝝa sunt in regimine senectutis. ideoq̄ ga caro

omnis iurulenta rebus calefacientibus annumeratur. re-
cipiũt enim elixa ab aqua humiditatẽ que elementoꝝ est
humidissima. resumptio autem fit per humida vt innotuit
quare vt magis apta magisq; alente carne elixa vescẽdu3
esse precipiunt: qꝫ etsi res eadem magis alat iurulenta q̃ꝫ
assa: magis assa q̃ꝫ frixa: attamen elixã in regimine resum-
ptiuo magis laudarunt. iurulẽta vel elixa caro pinguis al
uũ senioris mouet. Si carne animalium magnoꝝ corpoꝝ
presertim extenuatoꝝ senes vesci contingat elixam sapori
busq; maceratam ꝯdiendã iubent. atq; priusq; percoquat
post interfectionem aliquo tempore adseruari mensorem
temporis illius hyeme interdiu animalia deambulãtia iu-
gulari precipere ante eoꝝ esum. sic enim cõminuibilis ma
gisq; digestibilis. estate vo interfectoꝝ in aurora animaliũ
carne post solis occasum vti. A quadrupedibus itaq; do-
mi nascentibus quia valentissimi generis sunt inchoare
visum est.

¶ De carne Edina.

e Dum lactantẽ in climatis sexti regionibus cunctis
placidis peditantibus quoꝝ caro ad esum hominis
venit pro resumptione senũ sicuti ꝛ conualescentum pre-
ferunt. vtrozũq; enim est eadem ars reductiua: nam cum
corpora perpessa egritudines ꝛ precipue prauas dũ iam
conualescunt consimiliter senibus disponant ideo eisdem
adhibere cãs enutritiuas resumptiuasq; easdẽ iubẽt: qua
ratione Galienus in quinto libro sanatiue methodi com-
pulsus: carnem edinam non inutilem seni affirmat veluti
cã que est equalis: edi precipue maris quadraginta dieꝝ
etatem nõ transcendentis nullã in seipso malicie admixti-
onẽ hns: eduli inq; quẽ lactantem byrcoꝝ alij vocãt non
femelle: quia ipsaꝝ ꝛ mariũ plurium annoꝝ carnes veluti
difficulter digestibilem ꝛ mali chimi damnarunt: ß maris

edi parui carnem ab edendo dicti cuiuslibet alterius domestici peditantis laudatiorem saporis iocunditate, nutrimento, digestione, bonicꝫ ⁊ tenuioris sanguinis generatione, cõmuni fere omniũ consensu confessum est; licꝫ Celsus suillam leuissimam dicat; grauissimam vo bubulã, edinam carnem frigidam edendam esse Auicenna iubet; propterea qꝫ sic eius quiescit vapor, in climatibus tñ calidioribus siccioribus ne agninã laudatiorẽ prodidere edina.

¶ De carne Agnina.

a Sui annualis carnem non lactantis in grege exercitati neqꝫ in stabulis studiose semine lini aut eiꝰ farina vel quolibeat alio modo inpiguati pro regimine senectutis post edinam ꝑeligi volunt; nam etsi agniculi lactantis carnem veluti humidissimã, viscosam flegmaticãqꝫ dãnauerint; non lactantis tñ agni precipue annualis etiã nõ castrati arietis exercitati vt dicebatur laudauere. Auicenna auctor est agnina carne vescendũ esse calida: sic magis ꝓmendat; qa ipsius vt ait malus odor resol

¶ De carne castratoꝛ Arietum.

i Uebent quoqꝫ hac vesci senes si coꝛ sit castratoꝛ q mediocris fuerit pinguedinis in salubri aere nutritoꝛ in pascuis; q̃s pastiões. Ad. Uar. appellat; saxatilibꝰ ⁊ montanis, decliuis enim paꝛ est ab equalitate, tenuioꝛ, leuioꝛ ⁊ sapidioꝛ, econtra disposita: namqꝫ aduersari humoꝛi melancolico affirmant.

¶ De Uitulina.

b Anc quoqꝫ recipiũt in regimine resumptiuo si tauri iuuenculi seu lactantis vituli fuerit pinguis a partu distantis vnius duoꝛ aut amplius mensiũ triuꝫ tpe ⁊ oio a diebus qnquaginta ad centũ vsqꝫ. ꝑbet nãqꝫ nutrimen-

tum senecte plurimũ idoneum:estq; digestiõis facilis sanguinẽ laudatũ dat.est enim priuata lentore illo ⁊ frigiditate qua abundat bouina seu vaccina: eo q; vitulus nature ponitur paꝛ distantis ab equalitate calide ⁊ humide.vitulam vo etiã in actiuis equalitati forte magis accedat. humiditate tamen ⁊ lentore senibus non ita aptam ꝓnũciant. Uterq; vitulus ⁊ vitula a viridi etate dicunt:itaq; edina sicut i vitulina motu modico vtẽtes ⁊ senos vtilius vescantur.

¶De Carne ferina feraꝛ peditantiũ pecudum:⁊ in primis de Capreoli Dãmeq; carne. Ca.xxij.

Ex quadrupedibus feris ls robustioꝛ cibus sit ꝙ maius qꝺq; aĩal ẽ vt Celsus ait;ex eoꝛũq; oĩ carne humoꝛ gñetur melãcolicus vt dicũt;in regĩne tñ resumptiuo ga boni succi est oĩs venatio mimeq; inflãs quoꝛdã eoꝛ carnẽ nõ ꝓhibuere;ceu capreolinam iuuẽculi capri quem adolescentulũ gazelaꝛ vocat Auic. lactantis siue a lacte exeuntis,est nãq; eius caro oĩ alia siluestri tempatioꝛ,seni bus vtilis,fragibilis magis,facilisq; ꝯcoctiõis,neq; superflua pinguedie nauseatiua,saporis delectabilis ⁊ oio laudatioꝛ ea ꝙ placidoꝛ. Ju eisdẽ ꝙꝫ laudibus habita est caro apri iuuenculi aut cicuris pollutioni ꝓpinqui;nã cũ fera dicta sit ga desiderio suo feraꝫ nãli quadã libertate,motu ꝯtinuo ⁊ laboꝛe hoꝛ aĩaliũ sanguis magꝭ depuraꝫ,attenuaꝫ,apiunt̃ poꝛi a qbus ꝓpellunt̃ supflua. Carni capreoline peculiare ℔ ineſſe ꝓdit Judeus;q; vires aĩe coꝛroboꝛat eius aqua ꝙ decoctõez vel sublimatõez extracta casui virtutis subito ⁊ suncopi ex nimia purgatiõe euenienti vnice medetur. Capraꝝ tñ siluestrium maioꝛa siccioꝛa sunt minoꝛibus ⁊ ventrẽ instringunt vt Theodoꝛꝰ Prisscianus narrat, propter quod et in regimine resumptiuo

damnantur sicut ⁊ ceruina caro.

¶ De Aprina carne.

i Uuĕculi apri aut cicuris.i.bigeneris aĩalis ex apro ⁊ scrofa domestica nati carnem in regimine senectutis recipi pceptũ est.est siqdez alibilis plurimũ neqz etate sua qua proximus est aper natiuitati est digestionis illius difficilis qua aper iã etate prouectus neue cũ sit aial ferinũ tante extat humiditatis quãte sus domesticus quã tumcũqz iuuenis siue puectus.q si aprinã carnem magis alibilem ceruina atqz caprina maiox aialiũ magisqz exsiccare Theodorus Priscianus scribat.id omne intelligendum est de carne aprox puectox.

¶ De Carne Testudinis.

t Adigentibus resumptione salutaris habita est testudinis caro plurimũ alibilis; tũ quia eius supflua in extrinseca ppellunt ; tũ etiã quia testudo ꝓposita est ex materia cui equaliter quattuor elemẽta grauia vz ⁊ leuia sunt intermixta sicuti Isaac prodit, etsi mixturam talẽ nõ eã dicant sicuti que corporis humani cuius precipue minimũ vnius alterius minimũ contangit.sed elementox in testudine mixtio est quedã partiũ iuxtapositio;pinguedint ⁊ restaurationi extenuati ⁊ imbecillis corporis plurimuz idonea si vt decet percoquat,eius enim alimentum simile est alimento galline aut qualee.

¶ De Cuniculina carne glíris ⁊ Spirioli siue Pyroli.

n Eqz prohibent in regimine senectutis carnem cuniculox in siluis seu nemoribus degẽtiũ sub terra fossa latere solitox. vnde ⁊ foramen sub terraoccultũ cuniculum appellant,quem quidam lepusculũ dicunt; alij cunicũ. Ad. Varro cuniculũ appellat similem nostro leporí ex quadaz parte sed humile quod in Hispania nasci ꝓdit

Hoꝛ itaq; carne conuenienter nutritoꝛ ꝛ pinguiũ aliquã do ſenes veſci iubent, verũ quia viſcoſum dat alimentum ſicuti ꝛ eretỹ caro, vrſi, ꝛ gliris, ideo vſu frequentioꝛi eam damnauere. Gliris ṽo ꝛ ſpirioli carnem etſi animalia ſint latantia ſemifera de muriũ genere non plurimũ ad eſum venientia non omnino illaudrunt: ex copia eoꝛ frequentius eis veſcuntur Carinthie incole, gliris tamen caro ſuperflue eſt vnctuoſitatis: quas pingues facit ſomnus: naꝫ gliſcere eſt creſcere, nauſeam enim adducit magis in vſu etſi ſit humida q̃ ea que ſpirioli ꝛ ſapida cuius ſuauitate olim cenſoꝛes in cenis eas ademerunt non alio modo q̃ cõchilia aut ex alio oꝛbe cõuectas aues vt Plinius prodit. ſpirioli vero caro dulcis eſt, eſui delectabilis, eius cibi poma ſunt ꝛ nuces

De Leporina carne.

Seniores nature frigide hyeme ꝛ in regionibus frigidis carne leporina veſci ea precipue que iuuenuꝫ ꝛ adoleſcentum lepoꝛ eſt ſagacitate canũ ꝛ venatiõe captaꝛ iubet Albuchaſis, in media eniꝫ materia numeratur lepus, i. mediocris alimenti: ambabuſq; qualitatibus frigiditati ꝛ accidentali humiditate ſenectutis aduerſaꝝ, eſtq; ad euchimiã laudatioꝛ ea que ouina et bouina imo ꝛ ea que iuuenũ hircoꝛ aut capꝛaꝛ vt tradit Iſaac, ea propt ſiccas naturas expetentibus dare precepit, his ṽo qui tenuem ſeruant dietaꝫ veluti contrariã damnauit. Leporis nãm calidã ꝛ ſiccam ꝓdit Albuchaſis, frigidaꝫ ṽo ꝛ ſiccã Auicenna, aluũ ſiſtit, groſſioꝛem dat ſanguinem, magiſq; alia carne in melancoliã eſt ꝓuerſiua, vigilias addncit vt Albuchaſis tradit: liceꝫ Cato ſomnos fieri lepoꝛe ſumpto in cibis arbitretur. Uſum itaq; leporis in regimine ſenectutis nec omnino laudarunt neq; omnino dãnarunt: qc

quid de ca opinetur Martialis qui inter quadrupedes lepori primam gloriam ascripsit, ventrem leporinam carnem instringere, membra desiccare, & vrinã mouere Theodorus Priscianus scribit,

De carne salita.

Carnis salite esum & precipue elixe non prohibuere sicuti neqꝫ pisciũ salitorꝫ si ad maciem decliuis sit, cibi appetentiam efficit, vires stomachi corroborat p̃cipue concoctã sale modico eam stomacho aptissimã dicunt, similit̃ sicut perne, offelle, succidia, tomacine, q̃ apud alios tomacula, & tanace edulia sunt ex carne porcina similit̃ & petaso quam coxam cum crure porcino salitam dicunt; et cetera que huiusmodi habent vsus rationes.

De carne volatilium & in primis placidorꝫ. Ca. xxiij.

Volatilium fere omnium caro esui humano idonea generi peditatium relata sicciorꝭ alimenti est, neqꝫ enim vesicas ad vrinas segregandas concessas habent volatilia vt Theodorus affirmat, neqꝫ salinas emittunt, est quoqꝫ pauciorꝭ tenuiorisqꝫ alimenti virtuti stomachi ꝓcoquẽtis magꝭ apta: ita vt oẽ aucupiũ oẽmqꝫ venationẽ rebus stomacho idoneis annumerent minimeqꝫ inflantibus: vtranqꝫ etiam assam vel elixam celeriusqꝫ descendere ferant, cuius naturam equalem dixere quia calorꝭ imbecillis: licet tamen ad calidum si eius lapsus aliqualis Horum autem omniũ quecunqꝫ in media sunt specie valentior est caro eorum que pedibus magis q̃ꝫ que volatu nituntur; & eorum que volatu findant firmiorꝭ & adhuc eorum que grandiora sunt q̃ꝫ que minuta vt ficedula & turdus. Et caro eorum que in aqua non degunt leniorem cibum prestat q̃ꝫ illorum animalium que natandi scientiaꝫ

habent(vt Celſus tradit)ꝛ volatilia caſtrata aialibꝫ am bulantibus vtiliora dixerunt ꝛ placidoꝝ aialium quecũqꝫ paſtionibus campanis alimentũ venantur laudatiozes qꝫ eoꝝ q̃ incluſa paſcunt in caſſula aut ornithouoſtion q eſt locus ad paſcendũ gallinas.tum continuo eoꝝ exercitio. tum quia eſcaꝫ queritãt que ad eoꝝ victũ eſt ſufficiẽs. ho rum vo omniũ quicunqꝫ anteqꝫ pennas emittant caro ge nerat humozes qui int us facile vitiant ſtomacho nauſeaꝫ adducentes.volatilium placidoꝝ eſum in regimine reſum ptiuo elixoꝝ laudarunt:nam humidius corpori dant ali mentum:ꝛ adhuc cõmendatiozem eoꝝ aialiũ carnem di xere que nec in palludibus neqꝫ ſtagnis aut fluuijs degũt ꝛ ſiccata omnia recentibus laudatiozra ſunt vt Galienus quinto de regimine ſanitatis.

¶ De carne Gallinacea.

Pulli gallinacei carnem pinguedinis mediocris vo ciferare incipientis:neqꝫ adhuc coeuntis ꝛ ſimiliter galline q̃ nondũ peperit inter oĩa placida volatilia in regi mine reſumptiuo laudatioꝛ cenſet. Eſt enim nature tem perate.celeris concoctiõis. faciliſqꝫ ꝓuerſionis in lauda tum ſanguinem. paucaꝝ ſupfluitatum. aluũ molliens.ap petitũ ꝯroborans.Auerrois auctoꝛ eſt carnem pulli mi ra quadã ꝓprietate humanã ꝯplexioné ꝛ humoꝛes equa re ſenibus frigide nãe hyeme ꝛ in regione ſeptentrionali nõ modo verũetiã oĩbus etatibus naturiſqꝫ vtiliſſimã:licꝫ minus alimenti preſtet quo tenerioꝛ pullus coborꝛtalis eſt Preferũt nõnulli gallos gallinis. alĳ econtra ꝛ eaꝝ pre ſertim nigras eligere iubet Aueſue.alĳ vo nigras aut fla ui coloꝛis.albas aũt vitãdas qa molles ꝛ minus viuaces ꝛ glocietes ſimiliť.neqꝫ enim in colerã neqꝫ in flegma cõ uerti ꝓdunt precipue ſi fuerit galline caro ſane ꝛ pinguis nondũ fete iuuenis.nondũ annicule neue bime ſed pulla-

ſtre;imo ⁊ meliozez arbitranť cuiuſlibet alterius volatilis carne in equando ꝯplexionem humanã; qua ſiqñ aſſa vti libuerit laudatiozem q̃ in ventre agni ſeu edi aſſať Auiᷓ. tradit;nam ſic eius humiditas conſeruať:qᵭ etſi gallinas educare nulla mulier neſciat eaſqꝫ pingues facere fartoris officiũ ſit nobis tñ in p̃ſenti dixiſſe ſatis ſit q̃ galline aptiſſime ſaginãť eas in tenebris farina aut hozdeo ſemicocto nutrire.Gallos caſtratos quos nõnulli capones. alij papones dicunt. Columella vo inqt mares gallos ſemimares capi noie vocari:cũ ſint caſtrati libidinis abolende cã Hos itaqꝫ quolibeat modo appellenť ſi fuerint pinguedinis mediocris eſcam libere queritantes oibus volatili bꝰ ſalubriozes dicunt.imo ⁊ gallinaꝫ etiã carne laudatiozes tum bonitate nutrimenti.tum ſuperfluoꝫ paucitate. Beſa fatigare eos ante interfectionem iubent vt eoꝫ caro ſic fiat magis digeſtibilis ⁊ cõminuibilis.

¶ De carne Columbina.

Caro pulli columbini volatui p̃imi ſeipſo eſcã queritantis leuioꝛ eſt ea que eſt columboꝛũ volare impotentiũ quibus ineſt caliditas ⁊ humiditas ſuperflua q̃ grauitate atqꝫ impotentia volatus coꝫ dinoſci poteſt quã amittunt volare incipiẽtes. quo tempe quia eoꝛum caro celerius digeritur eaqꝫ virtutis atqꝫ ſpirituũ robur augeſcit:⁊ coꝫ p̃ecipue qui nobiſcum cohabitãt ⁊ nutriuntur citiuſqꝫ ad augmentum veniũt ſenioꝛes nature frigide hybernis menſibus in regionibus p̃eſertim niuoſis reſumendos iubet Albucha ſis.etſi Theodoꝛus palumbũ manſuetum ventrem ſtringere;magis tamen alibilem ſcribat.eos vo qui in nemoꝛibus degunt ſiccioꝛis eſſe alimenti cum glandibus nutriantur ſenioꝛibus nature frigide ⁊ humide temporibus ⁊ regionibꝰ humidioꝛibus vtiles ferunt. Vtrum quid de p̃opꝛietate columborum ſilueſtrium adole-

scentium ad membra mollificata relaxataq; confirmanda. imo ⁊ ad tremorem totius corporis emendandū ⁊ eorum maxime q; (vt aiūt) trabūt post se crura ⁊ pedes, ad eosq; qui sensu ⁊ motu priuanť, quorūq; loquela intersecta est. ⁊ ad reparandū corpora cuacuatione plurimi sanguinis inanita ⁊ refrigerata; aduersari tñ produnt natura colericis ⁊ calidis cerebro ⁊ oculis, emigraneā adducē, p̄cipue cor colla ⁊ caput assa cerebro hūano inimicari, ⁊ in hac sentētia conuenere Rabi Moyses, Albucbasis, ⁊ Auenzoar, Emendantur nocumenta hec si aceto ⁊ coriandro aut agresta ⁊ medulla citruli eorum condiatur caro.

De Turturis carne.

p Eritiorū plurimi cū Auic, carnem turturis ea q̄ aliorum volucriū laudatiora putant, tū alimenti tenuitate bonitateq;, tum etiā quia mirā (vt dicunt) ꝓprietatē habet in acuendo ingeniū, augendo imaginationem, memoriam ⁊ oīo virtutem sensibilē corroborado, q̄ oīa tutele senectutis plurimū ꝓducūt precipue qa senectutē ipsam matrē siue obliuionis domū appellāt. Euenit aūt vt ita apud eos ꝓmendetur forte qa in regionibus illis in quibus laudatissimā arbitranť ita bonus sit eius vsus, alī volucrium plurimorū carnem ei q̄ turturis aūferunt. Turturē gradu arūt calide ⁊ excellentis sicce nature laudatiorē tñ ferunt eius carnem ea q̄ columbor. Laudatissimā pullorū turturis saginatorū ⁊ eorum precipue q in nidis vltimo remanent in regimine senectutis ceu idoneā recipi iubent; ad saginā veluti idoneā nō veterem turturē eligas sed nouellam vt que circa mensem cum iam ꝓfirmata est pullicies.

De carne volatilium ferarum ⁊ imprimis de Fasianina. Ca. xxiiij.

e Si placidorum volatilium caro fere plus alimenti afferat ea que ferarum sue humiditatis atq; laboris

temperie:attamen quarũdam ferarum carnem ea que do
mesticarum preferunt eo magis ; quia boni succi sunt oẽs
aues que ex media materia sunt sicuti Fasiani:quã laudа
tiozes ca que pullox gallinarũ produnt,nam fasian⁹ a fa-
• scide insula grecie vnde primũ asportat⁹ est appellat̃ ,quẽ
gallum siluestrez Auicen,vocat natura est caliditatis tem
perate;lz nature sicce atqz ventrem stringere Theodozus
ferat quo iunioze ꝛ pingui senes ꝛ conualescentes vesci
volunt.Sunt enim fasiani gallis ꝛ gallinis natura propin
qui valde speciei fere eiusdem;lz eisdem sint aeris alimen-
tiqz siccioris ꝛ exercitij amplioris.Albuchasis auctoz est
carnem fasianinã portitoribus atqz operarijs noxiã ꝛ pre-
sertim his qui ponderibus grauioribus onerati defatigan
tur:neqz sanos ea vti expedire ꝛ eos precipue qui motu
plurimo vtuntur.

¶De carne Perdicis frankelini.Starne.
Coturnicis.

b Omnum volatilium natura ad seinuicem ꝛ cum ea q̃
fasianorũ propinqua est valde;quorum omniũ caro
si ante confirmatã pulliciem illorũ fuerit qui tardius a ni-
do discedunt senes sicuti ꝛ conualescentes vt alimẽto lau
datissimo resumendos iubent , nã in qualitatibus actiuis
natura sunt equalia ; minoris tamen siccitatis cꝫ in pulli-
cie confirmata.in ea enim etate sicciores sunt perdices vt
Theodozus ait Priscianus.iuuencule tamen ex eis lau-
datum sanguinem prebent paucarum superfluitatum.cele
ris digestionis.Galienus auctoz est digestibiliorẽ esse car
nez volatiliũ aialiũ ꝛ maxime pdicũ.frankelini.colũbe.gal
line ꝛ galli. Ideo ꝛ qdã pdicem oim volatiliũ ad resumen
dũ magis idoneã ,pdũt.alij vo eã q̃ ẽ starne quã dicũt esse
aial magni corpis veluti anserẽ griseũ vl̃ cineritij colorꝫ ñ
ãt id aial puũ i tuscia pptũ aluũ sistẽs.post eã vo coturnicꝫ

carnez a vocis sono sic appellate auis perdicis mainscule cõsimilis fere coloris.rubeis pedibus ⁊ rostro.vnice laudat Albucbasis in resumptione senioꝝ nature frigide hyeme ⁊ in regionibus montanis nature equalis cum aliquã to lapsu ad calidũ licz modico substãtie tenuioris atoꝝ eu chime sanis ⁊ neutris corpibus cõducere prodũt.calculũ cõminuere. Qõ si Plinius scribat coturnici veneni semen gratissimũ esse cibum ideoqꝝ eas damnatas esse mẽsis;simulqꝝ propter cõmicialem morbũ despui suetas quẽ sole animaliũ sentiunt preter hominez. Alij vo ex eoꝝ esu thetanũ ⁊ spasmũ timeri velint;non quia eleborũ mõ cõmendant sed quia eius substantie inest virtus hec imo ceteris volucribus deterior sicuti nec alimẽto nec digestiõi cõmendentur;audienda esse hec omnia ferunt peritiores de aue parua hortigo seu quiscula nuncupata q̃ etsi auiuz saporosiorem dicant deteriorem tamen alijs arbitrantur. Usum carnis qualee cum sit nature calide ⁊ humide nõ omnino damnauere precipue in regimine resumptiuo senioꝝ frigide ⁊ sicce nature in autũno ⁊ in regionibus frigidis.pinguedini confert.estqꝝ plurimũ alibilis, nauseam tamen adducit plurimo esu.

¶De Auiculis ⁊ Ficedulis precipue.

a Uicule in rubis degentes sicuti sunt ficedule,philomene,tremule,alaude;quas zorag ,arabes appellãt finci,⁊ consimiles;quarum rostella tenuiora sunt;nã quarum grossiora gustui admodũ non sunt grata imo amara fellis forte magnitudine si pingues fuerint senibus vtiles esse Albucbasis tradit precipue bis quoꝝ natura frigida est;⁊ magis elixas seu amigdalino oleo recenti conditas ⁊ pipere;sicuti laute Poeta bis verbis iubet;

Cerea que patulo lucet ficedula lumbo
Cum tibi forte date datur si sapis adde piper.

precipue hiberno tempore in regione septentrionali. Eaꝝ tñ alimentum minus siccare atq; ventrem ꝓcurare Theodorus prisciamus scribit, essecq; veluti imansuum, modicum, ⁊ aereñ. celerius euaporatñ euolare ferñt, nature ponuntur calide ⁊ sicce; quo fit ꝙ cõcurrente etiã ad id efficiendñ sua leuitate via alimenti insumpte ab hoie nature calide in colerã plurimã vertañ, volatiliñ vo alia frequẽtiori vsu in regimine resumptiuo illaudañ; nisi forte rõne quarñdã ꝓprietatñ cuius causa senio ꝙformes sunt. Scribit enim Rabi Moyses carnem pullorꝝ ancipitris ⁊ noctue sapidã esse; vires animi corroborare melancolie melancolice ascendẽti ⁊ ꝓmixtioni rõnis ⁊ mentis vtilem.

¶ De partibus animalium tam peditantium ꝙ volucrum in resumptione senum laudatioribus. Cap. xxv.

¶ Cognitio ꝓprietatum particularꝝ (vt membratim determinemus ꝓut in vsum senectutis via nutrimenti occurrunt) eorꝝ aialium quorꝝ sermo iam precessit, tum in regimine ꝙseruatiuo; tum etiã resumptiuo ꝑcipue utilis habita est; nam quelibet particula aialis ad esum veniẽtis presertim sube passibilis atq; transmutationi obediens ꝙfert mẽbro hois illi consimili, cuius gratia ferunt ꝙ vesci vberibus ꝓprie outum ⁊ capraꝝ cum lacte in eisdem cõtento conducit ad lactis exuberantiã, tum similitudine, tum etiã proprietate in eisdem compta. Laudatiorem itaq; sicuti ⁊ sapidiorem carnẽ ossi circũpositã eligendã iubent, ⁊ dextri quidem lateris magis ꝙ sinistri vicinitate epatis qꝺ cñ sit caloris naturalis basis vehementius influit in particulam sibi ꝓpinquiorem eã nutricatiõi habilem efficiẽdo ꝙ in remotã, anteriorꝝ particulaꝝ carnẽ posterioribus qa calidiorem coctionisq; facilioris anteferñt, ⁊ cordi vicinorum ea q̃ distantium veluti temperatiorẽ; nutriñ. n. caro il-

lis venis vicina sanguine virtute iecoris ⁊ cordis percoctí,non sic aũt illa que est partiũ a medietate vmbilici ad caudũ vsq; positarũ.His ꝓmã dixere earum partiũ que dorso sunt proxime,tum suo motu,tum qa soli exposita ea que ꝓxima est ventri quiete sua atq; influxu solis priuata Et circũferentie cutiq; aialis ꝓmã veluti apture ⁊ poris affinã,ea q̃ in viscerib⁹ adherens magis ꝯmendarũt; ⁊ carnez pinguedine intersectã,tum qa stomacho salubris tum qa sanguinẽ dat laudatiorez,boni enim succi sunt ois pinguis caro;oiſq; glutinosa vt Celsius tradit. Nimis tñ pinguis ventrem lenit ⁊ pax alit,velociusq; in colerã ⁊ fumũ conuerti ferunt etsi celerius digeraf;carnem mediam in humido ⁊ sicco sicut illa q̃ pinguedine est priuata vt coxax qa cum sapiditate eius nutrimenti fere equalis digestionis bone affirmant;presertim si aialium fuerit quox natura est equalis sicuti edi ⁊ tauri iuuenculi lactãtis. Laudarunt insup carnem eax partiũ q̃ cuti ⁊ ossibus circũponitur plurimũ tñ a fundamento calorís nãlis ñ remotax si ea caro tenerior fuerit pinguedinisq; mediocris,est nãq; sapida ⁊ digesta satis. tum ꝓp multitudinem supfluitatuz ab ea dissolutax e poris cutis egredientiũ per sudorẽ. tũ etiã ꝓp collisionem q̃ euenit ab ossibus eam carnẽ ꝯficantibus.Carnem tamen natum deteriorem arbitrantur carni pingui eamq; digestionis nõ bone ⁊ mali chimi calidiorem ⁊ crassiorem pinguedine. Jliox q̃z carnem malã esse affirmant;deteriorem tñ eam q̃ est natũ, sunt enim ilia motui suppositа cũ super ea voluamus nos, nõ sic aũt nates q̃ dicte sunt quia eis nitimur dum sedemus.Carnẽ virgulatã pinguedine(dñante tñ in ea carne)esui sapidam ⁊ nutrimentum prebere fere equale. Particularũ inter cerebrum ⁊ cor positarum carnem alimentũ vtile predicant. purgaf enim a supuacuis calore nãli cordis cui vicina est

bono etiã sanguine nutrit̃ virtute cordis ꝛ epatis ꝓcocto Eam q̃ est partiũ mobiliũ vt lacertox in regimine senectutis laudarũt.tum qa in humiditate nõ superfluit. tum etiã quia in fluxum sanguinis ab epate ꝛ spirituũ a corde suscipit est saporis boni digestioni obediẽs.Carnem pticulax posteriox pullox ad adolescentiã tendentiũ qa subc molliozis laudatiozem putãt ea q̃ partiũ anteriox est. tum qa masticationi nõ ita apta duritia sua:prodeunte tñ cox etate eẽrio est.huius causam dixere:qa ptes posteriozes pulli sicuti pedũ ꝛ corax quibus cox corpus oẽ sustẽtat̃ atqꝫ defert̃.neruose sunt ꝛ ligamentales ideo ꝛ sicce q̃ tñ in ꝓcessu etatis indurant̃ magis.Anteriozes aũt qa ex humido viscoso crudo nõ decenter digesto ad spiritualiũ membrox cox volatiliũ tutelã nõ sunt a principio decent̃ digeste.pdeunte tñ etate vincente calido ꝛ epotato humido rectificant̃ a calido nãli ipsius pulli.

¶De Musculis siue Lacertis.

a Bmittũt veluti idoneã regimini resumptiuo carnẽ musculosaꝫ ꝛ rubeã pinguedine nõ plurimũ ꝓfusam neue oĩo ab ea denudatã aĩalium precipue peditantiũ:nã sanguinem dat paucax supfluitatum:ptium tñ musculi melioz est caro q̃ in medio eozum est.nam quia extremitates musculozum desinunt in cozdas neruose sunt esui non ita apte sicuti medij musculi.

¶De Cerebellis.

c Erebrũ volatiliũ qa nõ plurimũ humidũ laudatius habitũ ẽ eo qꝺ q̃drupedũ.oĩm tñ volatiliũ añferũt cerebꝫ pullox starne ꝓdicꝫ ꝛ p̃cipue galline cui peculiariť attribuũt eo cerebri humani subam icrescẽ.exacui igeniũ. Jdẽ ferũt de eo qꝺ galli ꝛ turturis: nã robur p̃bẽt virtuti (vt aiũt)rõnali. Quadrupedũ cerebrũ damnauere quia frigidũ ꝛ hũidũ cũ excessu ẽt grãdiozi: stomacho inimicũ.

nam ipso remolit ⁊ relaxat, appetitus aufertur. tardius di gerit, estq; mali ⁊ viscosi chimi. Jd vo omne audiri volūt de eo quod est quadrupedū magnox corpox nature neq; equalis neue nature humane conformis, nam suillū cere-brum preferūt ei quod est aliox quadrupedū domesticox deinde edi ⁊ lactantis vitulīga in reparatiōe spirituū pre cipue aromatibus ⁊ sale p assationem conditū: sicuti ⁊ id quod est galline recipiendū iubet Gal'. Quadrupedū q̄z er agno precipue ⁊ edo cum petiolis totū caput aliquāto q̄z cetera membra leuiora sunt: adeo vt in media materia poni possint vt Celsus auctor est. Jd tū q ó ferarux q̄z q ó placidox aialiū est laudatius: ⁊ precipue leporinū in cura tutelaq; neruox q̄z maxime idoneū. Capitz aūt pres alias lis ⁊ quibusdam musculis tpib⁹ adiacentib⁹ ⁊ mica excep-ptis in regimine senectuz nō receperūt: nisi forte he par-tes que glutinose sunt ⁊ leues sicuti in petiolis capitulisq; edox ⁊ vitulox atq; agnox.

¶ De Pulmone.

e Sum pulmonis non oio damnauere in regimine re sumptiuo, tū qa est digestiōis facilis celerius de sto macho exiens, tū propter bonitatē ⁊ raritatez subē sue cū sit veluti cordis flabellū, grece enim pleumo dicit, laudat presertim q inter quadrupedes lactantis est edi, alioz vo ai aliū inutilem qa pauci alimenti ad flegmatis nām decli-nis: eo q accidentali cōplexione frigidus ⁊ humidus, cō-plexione vo radicali calidus ⁊ siccus habitus est.

¶ De Testiculis.

b Os qui volucrū sunt ⁊ precipue saginatox atq; pin guiū senibus nāe frigide hyberno tpe ⁊ in regiōe fri gida magis q̄z peditantiū cōmēdat Albuchasis. ⁊ magis q gallox vociferare incipientiū, sunt enim laudatissimi ali menti, deinde q perdicū sunt ⁊ fasianox; nā calide sunt ⁊

humide nature boni ⁊ plurimi alimenti.paucaꝝ ſuperflui
tatum.digeſtiõis celeris. in regimine coꝛpoꝝ neutroꝝ et
oĩno imbecilliũ laudatiſſimi. Teſticulos aialiũ non coeũ-
tiũ pꝛeferũt aliqui eis qui ſunt animaliũ coeuntiũ; tũ quia
humidioꝛes hũiditate aerea quia minus diſtantes a pꝛin
cipio oꝛtus coꝝ;ideoqꝫ ⁊ nature hũane magis ꝯueniẽtes
Alij vo ꝯmendarunt magis eos qui coeuntiũ ſunt aialiũ;
quia exercitio plurimo per coitũ melioꝛis alimenti reddũ
tur ſicuti oĩo exercitata membꝛa;niſi eſſet qꝫ ex coitu ſicci
oꝛes ⁊ terreſtrioꝛes fiunt plurima calidi innati ⁊ ſpirituũ
reſolutione in coitu eueniente. Teſticulos peditantiũ fre-
quentioꝛi vſu pꝛobibuere pꝛopter craſſitiez ſubſtãtie coꝝ
exceptis teſticulis coꝝ quadrupedũ que adhuc lacte nu-
triunt;ſicuti de pubis poꝛci.i.lactantis qui pꝛobibitus ſit
pubes fieri quos ad virtutis defecte repatiõez etiã in ſin-
copi ex ſubtilitate humoꝝ ꝓtingente poſt eos qui galloꝝ
ſunt elixos potiꝰ qꝫ aſſos Gal'. in magnis laudibꝰ p̃dicat.

¶ De Uberibus.

v Bera etſi pleriqꝫ nãe frigide ⁊ ſicce via nutrimenti
graduauerint multitudine neruoꝝ in ipſis exiſten-
tiũ;plena tamen lacte iuuencule animalis pꝛimi partus;ſi
bene digerant aromatibus condita recipiẽda aliqñ in re-
gimine reſumptiuo iuſſere. pꝛopinquũ enim alimentiũ dãt
ꝙi quod eſt carnis.

¶ De Pedibus ⁊ Tibijs.

b As quadrupedũ ꝓtes ẽt laudauere p̃cipue q̃ agno
rũ ⁊ edoꝝ ſunt;⁊ anteꝛioꝛes pꝛeſertim;nãe ſunt cali
de ⁊ hũide.celeris ⁊ facilis digeſtiõis.vicina enĩ ſunt fon
ti caloꝛis q eſt coꝛ;ideo poſteꝛioꝛibus gꝛavioꝛibꝰ ⁊ frigidi
oꝛibus anteꝛioꝛes leuioꝛes calidioꝛeſqꝫ p̃ferũt.eaꝝ q̃ꝫ ꝓtẽ
inteꝛioꝛẽ quã domeſticã dicũt ꝓti exteꝛioꝛi quã nũcupant
ſilueſtrẽ laudatioꝛẽ . motus.n.in his pedibus ⁊ cruribus

interiori q̄z exteriori pti magis innitit̄,que ptes etsi paruz alimēti afferāt ob eaz matiē ⁊ extenuatōez;sanguinem tñ prebent laudatū viscositati attinentē,non crassum,⁊ paucaz supfluitatū,bone digestiōis,boniqz chimi viscosi non crassi vt Auic̄,tradit,quaz laudū notio est velocitas iflatiōis ipoz p̄cipue pedū ⁊ dissolutiōis dū p̄coquunt̄,aluū molliūt sui viscositate;quare eaz esum nōnunqz in regimine resumptiuo postq̄z in aceto premacerate fuerint excitā de appetentie cā ꝓcessere,quo in gñe vngulas q̄z ⁊ trunculos,rostra,aures precipue suū veluti glutinosas,leues, stomachoqz idoneas recipi volunt.

¶De Jecore Uentre ⁊ Lyene.

Licet boni succi sit oē iecur;tñ sapidi⁹ habitū est pinguis anseris seu anatis iecur p̄nutrite lacte ⁊ pasta alioz q̄drupedū nō mō imo ⁊ volatiliū oīz,deide pinguioris ⁊ iuuenis galline p̄cipue si galline nutrimentū fuerit farina tritici ⁊ ficus sicce cū lacte dissoluta.alimētū aiūt p̄bere euchimū plurimūqz mansiuū in repatōe virtutū cordis Peditantiū vo iecur duritia sue subē oīo fere dānauere: excepto eo qđ ē lactātis porce nō deterie,i. maciēte imo piguioris p̄sertim cū ficubus nutrite; qđ nr̄e etat̄ romani epar latinatū appellāt vtilissimū arbitrant̄ in regine ēt resumptiuo corpoz tabefactoz in magnis laudibus habitū Alioz vo peditātiū nequaq̄z:nā hūorez dat crassiorē tarde digestiōis tardiusqz ad venas penetrās,ventrē volatiliū p̄stantiorē eo qđ est peditantiū pluriſqz nutriēti q̄z pulmo ꝓdūt;⁊ anserinū laudatiorē alijs sicut ⁊ iecur eius dē copiosa aialis illi⁹ hūiditate,post quē accedit gallinace⁹,sunt eni duo hi meliorīs nutriēti ⁊ plurimi vt refert Auic̄,p̄cipue si iuuenis anseris fuerit aqua ⁊ sale decēter ꝓcocte,nec silētio inuoluendā voluē interiorē pelliculā vē tris gallinacei medicine tñ poti⁹ via q̄z cibi vino arōatico frequētius lota fumo exsiccata ⁊ in puluerē redacta:nam

ſtomacho diſcreto vnice auxiliaſ. Pyenez aialiū ad eſum humanū venientiū frigide ⁊ ſicce nāe ꝓdūt. craſſuz ⁊ malуz alimentū p̄bere. mali ſucci. tardeqz digeſtiōis exiſtere. ſuillū tñ min⁹ alīs dānauere. ſtomacho enī ſui ponticitate ⁊ ſtipticitate vtile. ſm ſemitā itaqz medicatōis ꝓcitāde appetētie cibi gr̄a in regimine reſumptiuo rarioꝛi vſu recipiendum.

¶ De Alis.

a Lam tū laboꝛe tū motu fere ꝓtinuo alīs volatiliuz partibus teſticulis exceptis in regimine reſumptiuo laudarūt magꝭ: nā qa ala auis in aera leuaſ frequēti eius exercitio ſuꝑfluis ab ea diſſolutꝭ reddiſ ſapoꝛoſioꝛ ⁊ digeſtiōis celeris in regine ſenū ⁊ ꝓualeſcentū laudatiſſima ⁊ p̄cipue ea que eſt galline atqz anſeris ⁊ auium pinguium. non enī fuit ala leuioꝛ p̄cipue anſeris niſi rōe frequētie motus ⁊ exercitꝫ ei⁹. iunioꝛ ꝙ alā bis q̄ adoleſcūt laudatioꝛē dicūt: alimenti tñ pauci: caliditatꝭ debilis. eq̄litati vicine. magꝭ tñ eā ptē q̄ ale ꝓtinuaſ quā pulpā albā dicūt hec nāqz ſi galli caſtrati fuerit plurimū ē alibilis: ⁊ adhuc magꝭ ea q̄ galline ſapida magiſqz bū̄ida: ſaluata in ſingulis eoꝝ parilitate. etatꝭ. bitudinis. paſtionis. locoꝝ. tēpoꝝ ⁊ ꝓſimiliū. q̄ꝝ eſum regimini reſumptiuo idoneū p̄dicant.

¶ De Collo.

e X auib⁹ collū ſic̄ ⁊ ale recte ſenib⁹ ſicuti ⁊ infirmis annūerant vt Cel. ait. oīm tñ gallinaceū magꝭ p̄cipue craſſe ⁊ pīguioꝛis galline. alimētū. n. bonū dare ferūt nimio ſuo motu ſic̄ ⁊ de ala dictū eſt. poſt gallinaceū anſerinū laudāt. frequētioꝛē tñ eoꝝ eſum ꝓhibēt: nā difficilis digeſtiōis ſunt eaꝝ viſcoſitate ſic̄ caput ⁊ cutis illaudata. Zoar auctoꝛ ē collū ſic̄ ⁊ caput ꝓꝓietatē hīe in faciendo cecitatē: ſi tñ his ptibus ad eſuz veniētib⁹ vti libuerit que craſſi ⁊ viſcoſi ſunt aliméti excitādi appetit⁹ cā vel caloꝛē remittēdi eas vt laudtioꝛes aceto p̄macerādas iubent.

¶De Cauda.

b Anc nature calide ponũt: cuius esus senibus aliqñ non obesſz niſi ſtõ ;cho fastidiũ afferret;qua ſi vesci ꝓtingat ozepticoꝝ esu,i,coꝝ que fastidium auferunt eden dam iubent.

¶De Medulla.

e Am que vituloꝝ ꝛ ceruoꝝ est cũctis vt alibilẽ ma- gis anteferũt.est enim multi nutrimẽti ſi digeraꝫ:qa tñ ſtomacho iutilis est appetentiã deſciẽs.ſtomachũ per turbãs eã frequẽtiozi vſu ꝑhibuerũt.edendã iubẽt pipibꝰ ꝛ ſemibus ꝓditã. Jnꝫ q̃s ſpinalẽ medullã magꝭ laudauere pinguedie enĩ mime ꝑticipat ꝓp hoc qꝫ elongaꝫ a cerebzo nauſeam defugit:que ſi bene digeritur alimentum nõ pau cum dat cozpozi vt Galienus ſcribit.

¶De Adipe ꝛ Pinguedine.

b As ꝑtes calidas ꝛ hũidas ad gradũ vſqꝫ ſecundũ graduauere quaꝝ he q̃ aĩalis ad equalitatẽ tendẽtꝭ ꝓmendarũt magꝭ ſi vt decet ꝑcoquanꝫ eas senibꝰ nature ꝑcipue frigide ꝛ ſicce hyberno tpe in regionibus ſeptẽtri onalibꝰ veſci iubet Albucbaſis : qa tñ nauſeã faciũt ſic̃ ꝛ vnctuoſa reliq̃ cũ ſalſis ꝛ acutis edenda pzecipit;naꝫ hec ad eaꝝ craſſitiẽ attenuandã auxiliaꝫ.ferũt medicoꝝ illu- ſtres boꝝ alimentũ inutile ꝛ paucũ.cibũ eniꝫ ſubleuãt. dã nauereqꝫ nimiũ eoꝝ eſuꝫ niſi modice ſm menſurã qua de- lectet.qꝺ qa pinguedis alimentũ vapozoſuꝫ ẽ.vnctuoſuꝫ. pluriũ ſuꝑfluitatũ:ideo carnẽ pinguedine intermixtã quã virgulatã dicũt laudatiozem ferũt . ſi tñ veſci ꝓtingat his membzoꝝ ꝑtibus q̃ frigidũ viſcoſum ꝛ oppilatiuũ alimen tũ pzebẽt mixtiõe alicuius eoꝝ que ſcindũt atqꝫ attenuãt emendari ceuꝰaceto ꝛ aromatibus pzeceptũ eſt.

¶De Seuo lactante ꝛ ſubgulari.

a Jmula appellaꝫ ſubgulare lac apud noſtre etaꝭ

Romanos;cuius esum sapidū esse nō est dubiū;licz digestionis difficilis cū sit de genere carnis glādose in regimine resumptiuo non abiciendum omnino.

De Sanguine.

I Jcet sanguis ex greco ideo dictus sit quia vegetet ꝛ sustentet;latine vo sanguis dici ferūt quia suauis. tñ vi alimonie cibis officiētibus sanguinē annumerāt,difficilis enim digestōis est ꝛ in supfluitates ꝓuersiuus,pauci alimenti,magisqꝫ esse delectamentū nutrientiū nos q̄ꝫ ipz alimentū Gal',scribit,oi tñ sanguine peditantiū p̄cipue leporinū laudauere,Gal',auctor est eū esui sapidissimū existimatū multo etiā magis q̄ꝫ gallinaceū ac colūbinuz q̄ꝫtumcunqꝫ hox fuerit saginatox.

De Piscibus. Ca,xxvi.

a Limentū qꝫ ex piscibus est nequaq̄ꝫ eo qꝫ peditātiū ꝛ volatiliū anteferendū est;imo neqꝫ sine ꝓditōe senioribus ꝓcedendū,frigida enim ꝛ humida est pisciū natura: etsi eox aliq natura sicciores sint alijs sicuti scorpi⁹ conchilia,dracō,ꝛ glaucus,vt Theodorus Priscianus ait,a quox esu quia flegmaticū dāt alimentū calidā ꝛ siccā bñtes naturā atqꝫ extenuatos estiuo p̄cipue tpe ꝛ calidā incolentes regionē arcendos nō esse Albuchasis auctor est,pax dāt alimēti,atqꝫ corpi immansiuū aquosi sanguinis respectu tempati. Jnt̄ pisces min⁹ noxios arbitrātur eos q̄ recentes sunt quox ortus in pelago aut claro fluuio ꝛ petroso;nā box pisciū esus aliox ꝓpatiōe sanguinē tempatū dare ferūt int̄ crassum ꝛ subtile, quox adhuc q̄ int̄ saxa editi sunt q̄ꝫ q̄ in arena;ꝛ q̄ in arena q̄ꝫ q̄ in limo leuiores Celsus ꝓdit. quo fit vt ex stagno vl' lacu aut palude ꝛ sordido loco cenoso ue; sicuti gues aut gubiones ꝛ loco herbas malas bñte vel flumē eadē gña grauiora sint,leuiorq̄ꝫ in alto q̄ꝫ q̄ in vado vixit. Jn magnis tñ lau-

dibus habiti sunt inter saxa editi ita vt Gal'.pdat eox ali mentũ nedũ bene digestibile sed ⁊ saluberrimũ sanguinem dare mediũ ꝯsistentia:vt q nõ oio tenuis ⁊ aquosus neue sufficiẽter crassus.magꝫ alibiles atqꝫ equales:celeriozisqꝫ digestiõis eos dicũt.aluũqꝫ mouere sicuti ⁊ saxatiles oẽs teneros pisces.hi sunt quox caro mollis est ⁊ fragilis.saporis suauis.a viscositate ⁊ crassitie ũnunis.⁊ oio ab odore graui ⁊ putrefactiõe.quozũqꝫ caro nec dura est nec sicca.nõ pinguis.neqꝫ mucillaginosa.neue viciato sapore affecta.talibus itaqꝫ ꝯditiõibus insignitox pisciũ esuꝫ nõ minus defectis sicuti sunt senes ⁊ ꝯualescẽtes quã sanitatez custodire expetentibus atqꝫ exercitio deditis ꝑ viriũ etiã robore laudarũt. Jd vo oẽ adhuc magꝫ ꝯsequi affirmãt si pisces hi ꝓter iã dicta quãtitate etiã mediocres fuerĩt medñ inter teneros durosqꝫ pisces:vt mullus.⁊ lupus: bonieniz succi sunt.qui neqꝫ minutissimi sint:quos apua appellant:imo neqꝫ parui:nã etsi meliozis carnis iudicent ⁊ digestiõi magꝫ obediẽtes.stomacho min⁹ noxñ. celerius tñ intus viciant vt Gal'.ait.detestant ⁊ magni ab equalitate plurimũ decliues:eo q crassuꝫ prebẽt alimentũ.suntqꝫ cõ coctiõis difficilis.stomacho etiã noxñ.etsi nõ celerius intus viciabiles.hox vo medios qui ab vtraqꝫ extremitate qꝫ laudatius est assumũt in magnis laudib⁹ hũere:lz min⁹ aliméti ꝓstent: sic oio media etas piscis q nõdũ summã magnitudinẽ impleuit.ouificare incipiẽtes alijs anteferũt nõ eni pinguedie sicuti neqꝫ matie exuberãtibus afficiunt Squamosos ꝯsilr his q squamis carẽt: nã eox caro purgata est a supfluis q nã in squamas ꝯuertit. q tñ tẽpestatibus ⁊ fluctibus cedunt solidiozes carnes hze ⁊ digestibiles Theodozus Priscian⁹ pdit. auratos pisces neqꝫ solũ auratã purã aut scarũ ꝫ etiã loliginẽ. locustã.polypũ inter oẽs pisces minime intus vitiari Celsus auctoz est.

De Marinis Piscibus.

Licet ex tota rex natura dānosissimū ventri sit mare vt Plinius ꝓdit, tot vȝ modis, tot mēsis, tot pisciū saporibus, cuius ꝑcia capientiū periculo fiūt, maritime q̄ȝ piscine potius marsupiū exinaniāt q̄ȝ repleāt vt Ad. Var. ait, attñ vt gerentocomo attinet ꝓtox sñia est pisces marinos calidiores esse bis q aquax sunt dulciū, illis tñ minus hūidos minusqȝ viscosos ꝛ pingues; quos in regimine resumptiuo imbecilliū corpox qualia sunt corpa ꝓualescentiū ꝛ seniox auctore Gal', oio nō repulerūt; ꝑcipue si saxatiles extiterint. carnis eteni sunt tenuioris, sapidioris ue, ꝓcoctiōis facilioris, min⁹ tñ alibilis, celerius in sanguinem temperatum non turbidum, neue crassum imo tenui infuso propinquū conuersiue. velociusqȝ a membris nate dissolui. est tamen tardioris exitus a stomacho ꝛ intestinis sue viscositatis paucitate; sicuti ex multis cōmendarunt triglias quas veneti barbones dicunt. cuius iecur (vt Galienus ait) admirati sunt leccatores delectationis gratia, alū vero mullos quorum natura siccior est et vrinam procurant. Arbores quoqȝ quos superiorem etatem scaros appellasse puto vulgo fragolinos dicunt, auratas: quarum natura siccior est ventrem constringens, interiora vero eius ventrem deducunt. folia. pasceres, sgombros. parmulas, ꝛ pelamidem a luto nomen trahentē que vt ferunt primo cordile est mox cū annū excesserit tynnū vocant. tynnus siccat ꝛ mediocriter ventrem deducit. sunt ꝛ huiusmōi generis pisces muscatelle dicte; quos oēs salitos Gal'. laudatiores ꝓdit. polipū et sepiā leues. neqȝ ventrem procurare neqȝ nutrire. oculis obscuritatē adūcere Theo. Pris. ait. viscella vo eox ventrē deducere. ideo sepiax atramentū rebus aluū mouentibus Celsus annumerat; eos q magnox sunt corpox dānaucrūt.

¶De Piſcibus aquarum dulcium.

m Arinos piſces ab his qui aquarū ſunt dulciū ita diſtinguunt, fluuiatiles ⁊ oio nō marini odoris grauioris eſſe ferunt plurimaꝝ ⁊ tenuiū ſpinarū; eos qui in pelago oriunt aquas dulces ſubintrantes incolunt alijs añferunt; ſicuti lupos, ſpinolas, ſturiones ⁊ ꝓſil'es, oēs enim marini ꝯgaudent fluuijs vt ait Sal', in regimine tñ ſenectutis cancros rotūdos fontales; ⁊ p̄cipue eos q̄ forma molles ſunt molechie appellatos ſeu cōpatres in p̄cipuis laudibus habuere; preſertim in lacte longo tpe infuſos ⁊ coctos aut in aqua hordei, ſil'e enim carni alimentū prebent ethicis etiā ⁊ conſumptis q̄ maxime idonei ſunt; nam eis auget corpulētia, celerius ꝓuerſiui, ſiccitati ſenili aduerſant', quoꝝ plurimi etiā in maritimis reperiunt', Cancros vo quoꝝ cōis eſt vſus niſi forte de gñe mollechiaꝝ fuerit prohibuere, ſiccāt enim lz vrinā p̄curēt vt Theodorus priſcianus auctor eſt, ſiue marini fuerit pui aut magni q̄ locuſte appellant' quiq̄ ſicci ſunt, ſiue aquaꝝ fuerint dulciū dure digeſtionis, quos tñ ſi aliq̄ veſci libeat delectationis cā vino ꝓdiri ſiue aqua mediocrit' ſalita additis menta, petroſelino, ⁊ aromatibus; ablato prius inteſtino fecē deferente per mediā caude extenſo. Poſt cancros piſces petroſos quos Celſus ſaxatiles vocat ſenes veſci iubent, lz eos rebus mali ſucci (iniuſte tñ) annumeret, oēs enim lapidoſi magis ſunt pingues ⁊ ſalubriores; ſicuti truta ⁊ timalus, vt plurimū tñ fontani aut fluuiatiles ⁊ hoꝝ p̄cipue marſones; nam eorū caro tenuioris eſt ſub'e nō pluriū ſuperfluitatū, reſpectu alioꝝ celeris digeſtionis, ſanguinē dant tpatum in modo ſub'e; puta q̄ neq̄ tenuiorem neue craſſiorem. Deinde alatia ſeu aloſia; quā quidā lupum tyberis arbitrant'; eius enim ſub'a multū eſt fragilis eſui apta ⁊ ſapida, in regimine reſumptiuo oio eam repellendā p̄o

bibuere.quoꝝ ſapidiſſimoꝝ prouentum habet tyberis fa-
moſus italie fluuius.vrinam enim ⁊ ventrem procurat vt
Theodorus priſcianus ait. Neq; pretermitti voluerunt
piſcem carpionē recentem p̄cipue;cuius raritas ſupra ei⁹
bonitatem inter ceteros piſces p̄ſtat eidem p̄cipuā auc̄tez
atq; nobilitatem.hic enim piſcis eoꝝ iudicio q piſciū natu
rarū curioſi ſunt idagatores vnice in lacu benaco in agro
Veronenſi peculiari quodā nature munere reperiť.piſcis
inq̄ laudatiſſimus aquarū dulciū piſciū.paucaꝝ ſuperflui
tatū.difficulť putreſcibilis;qꝫ eius decocti diuturna oſtē-
dit reſeruatio. Ferunt q̄ intestinis huius piſcis nihil niſi
arenam aureā reperiri;denotans hunc piſcem circa mine
rā auri in profundo lacus benaci nutrimentū ſibi venari.
Poſt illum themalus; cuius bonitas creſcit nimio ſui ex-
ercitio quo mucillagine priuatur barbus ſiliter ⁊ capita-
nus quem cauedanum dicūt; quoꝝ copiam bēt Rhenus
Bononienſis fluuius.deaurata truta ⁊ ſpinoſa .accedēs
quippe ad carpionis nām.tum figura.tum etiā alimento.
de qua ſermonē videť feciſſe Gal'. dū inquit q fluuius q
noiatur Mar incidens in tyberim multo melioꝛē piſcē bꝫ
eo q fm tyberim.ab altis q̄dem montibus ⁊ fontibus pu-
rus perſeuerat. fluxū habens precipitē ⁊ acutum vſq; ad
tyberim vbi nuſq̄ neq; modicū ſtagnizet.Et lucius fonta
lis aut fluuiatilis laudati fluuij quem regem piſciū aquaꝝ
dulcium appellāt ſicuti delphin maritimoꝛū.hunc ⁊ trutā
piſces velociſſimos predicant.plurimi exercitij;ita vt tru-
ta per rupes aquarū aſcendat deſcendentium. Nec pre-
termitt voluerunt piſcem ingenioſa gula laudatiſſimū lā-
predam quam oculatā appellari creditum eſt laudatiſſimi
alimenti nō mucillaginoſi neue ſuperfluitate participātis
plurima q̄a ex humoꝛe ſaxoꝝ in fundo aquarū exiſtentiuꝫ
aliť ſugendo veluti hirudo ſiue ſanguiſuga.in eius ſtoma-

cbo nibil corpulenti inueniri phibent.eiusdem generis pi-
sces in pelago atq; in aquis dulcibus ortum habent quo
rum marini alijs eiusdem etiã generis fluuiatilib⁹ antepo
nunt:inter quos salmo pisciũ omniũ esui sapidissimũ predi
cant assatũ ⁊ precipue salmonẽ fluuiatilem in egtania ma
rinis etiã oibus preferri Plinius auctor est.replere q̃z in
terdũ lacus soliti sunt antiqui quectis marinis piscib⁹ ita
vt lupos ⁊ auratas lacus etiã pcreauerint ⁊ alia hmõi ge
nera dulces aquas tolerantia. Eadem q̃z aquatilia gene-
ra alibi ⁊ alibi meliora esse pdunt:sicuti lupos pisces in ty
beri amne inter duos pontes:de quibus est precipue sen-
tentia.M.varronis in his verbis:Ad victũ optimuz fert
piscem tyberis.Sed inter eos precipuũ locũ lupus tenuit
⁊ quidẽ his qui inter duos pontes captus esset: hũc non
nulli eũ piscem quem Arabes sabor: greci vo cobensi.i.la
brachi vel laurachi:Genuenses louatiũ sine loratiũ:Ve-
neti variolum:Romani spinulam. quã Gal'. inquit se non
vidisse natã in aquis dulcibus:vidit tñ eum ex mari super
uenientem fluminibus aut stagnis.alij luciũ.quidã sturio-
nem arbitrant'.alij tñ qbus veritas magis applaudit alo-
siam siue alatiã.aut chiepam vulgo dictã.Eum lupũ pre-
cipue quẽ tyberis aduerso torrente defatigasset vt Colu
mella pdit.ferunt enim eũ piscem quẽ alatiã dicũt vermiũ
stimulo ⁊ pruritu quos in capite hẽt aduerso torrente e
mari in tyberim natare vt fragore vndarũ eum stimulũ a
se repellat.sicuti aũt is piscis melior in tyberi q̃z alibi:ita ⁊
rumbus rauenne.murena in sicilia.elops rhodi ⁊ alia ge-
nera siliter. Ostreas humidas stomacho idoneas leuiter
ventrẽ ⁊ vrinã pcurare Theodorus ait: lz oẽs fere cõcu
le maximeq; carũ ius coclea ⁊ conchilia queq; etsi minie
inflẽt tñ aluo impant atq; imbecillissima mã sunt.i.minimi
alimenti aut minimũ alibilia imo ⁊ mali succi oẽs pisces q

ex tenerrimo gñe sunt ⁊ q nimiũ dari. virosi,limosi qꝫ in nimiã magnitudinẽ excesserũt vt Celsus docet.

¶De Piscium partibus.

Laudarũt cũctas pisciũ ptes pinguedini attinẽtes ꝫ gustu sapide sint,nã eaꝝ pinguedine alimentũ dãt subẽ viscose a stomacho ⁊ ites̃tinis lubricãs, difficilis penetratõis,facile intº vitiabile,q̃ fm primũ qdez esum moꝝ celeriº nos replẽt subuertũtqꝫ appetitũ;ita vt deiceps dies plurib⁹ nõ tolleret̃ pisciũ esus vt Gal.ait,p̃cipue si pisciũ magni corpis ptes fuerint.quoꝝ oim eas ptes magꝫ dãnauere q̃ veluti pinguiores vmbilicares sunt, auriculares siliter;atqꝫ oculis pisciũ ꝓpinquores; ita vt vmbilicalẽ ⁊ pisciũ capita oio repudiarint;nã alimentũ dãt stomacho inatans,tũ vnctuositate,tũ etiã viscositate digestiõis difficilis , quod ad fundũ stomachi descendens eius vilos emolit qbus relaxatis celerius nutrimentũ eiciunt,quo fit vt eoꝝ esu plurima causet̃ lienteria. ¶Pisciũ ptes grandiorũ p̃cipue q̃cunqꝫ mobiliores;sicuti cauda,dorsũ ⁊ ale,pu rioris carnis,minoris pinguedinis, digestiõis celerioris, nutrimentiqꝫ laudatioris, affirmant. ¶Partes vo ꝫrio mõ dispositas ꝫrio mõ arbitrãt̃.Caro pisciũ caude,alis ⁊ ossi bº dorsi vicine a capite ad caudã vsqꝫ ẽ subẽ mollioris, digestõis facilioris,boni chimi aliaꝝ partiũ ꝓparatione, perficitur enim earũ nutrimentũ motu fere ꝓtinuo, ossium q̃ꝫ frictio crebra eaꝝ partiũ q̃ ossibus sunt vicine fragilitatez, mollitiem ⁊ saporositatẽ eis p̃stat. Lateꝝ vo ⁊ costaꝝ iudicium medium esse inter id quod caude ⁊ alaꝝ est ⁊ eius quod est vmbilici bonitate viscositate ⁊ mobilitate. ¶Pisciũ oua carne eorundem difficilioris digestionis ꝓdũt. ¶Pisciũ condituras multifatiã variari cõtingit alij nãqꝫ clixari volũt,alij frigi,alij assari, acetũ tñ scindendo pisciũ aduersat̃ viscositati,aromata vo frigiditati.

¶De ¶Piſcibus ſalitis.

f Jcuti piſces recẽtes ꝙa corpa infundũt regimini re
ſumptiuo accõmodanť;ita ꝙz aliqñ ꝛ ſaliti;quia ſm
tñ ſemitã poti⁹ medicatiõis quia natura ſua que calida ꝛ
ſicca eſt flegma quo plurimũ abundat morboſa ſenectus
diſſoluit ſiue liquefacit ꝑcipue ſeniorib⁹ vtiles ſunt nãe
frigide ꝛ humide hyberno tpe in regionibus meridianis;
Quia tñ nimio frequentioriqz eoꝝ vſu pruriginem ꝛ mor
pheã nigrã adduci impetiginem ꝛ ſcabiem ꝓtiores ꝓdũt
eos veſcendos iubent cũ vino rubeo ꝛ mellito quoꝝ lau
datiores arbitrantur eos qui nouiſſime ſaliti ſunt;his vo
ꝓmi qui termino quo ſaliti ſunt vicinanť magis,deinde
ꝙcũqz aceto ꝛ alijs ad ꝯdienda cibaria aptis ꝯdiunť,oua
aũt tarica q̃ vulgo corrupto tñ vocabulo botarica appel
lantur damnauere niſi ſubducendi alui cauſa;ſunt enī vẽ-
tris lenitiua ſicuti ꝛ capparis vt Auič,refert.

¶De Lacte ꝛ in primis mulieris hominis, Ca.xxvij.

n Eqz voluerunt regimen ſenectutis carere humano
ſiue muliebri lacte etate exite precipue affecte pluri
mũ idoneo. Cum enīz lac ſit humor ſuperuacuus,color
albus;nã leucos greci;albũ latini dicũt;duplici decoctiõe
in mãmis gñatus,equalitati vicinus,frigiditati tñ ꝛ bũi-
ditati attinens, reſumptioni defectoꝝ ꝛ ſenum corporum
plurimũ ſalutare,nutrit enim leui bono ꝛ facili nutrimen-
to,reſtaurat ꝛ reparat eorum corpora , eoqz corpulentia
augeſcit, et colorem vltimo viuidum efficere ferunt;pre-
cipue muliebre humanum cum zucaro epotum,ꝛ omnino
(vt Marcus Varro auctor eſt) lac omniũ rerum quas
cibali cauſa cupimus liquentiũ maxime eſt alibile, humo-
res viciatos corrigere cum ventris ſubductione adeo vt
in thabidis nihil melius lacte opari videať Gal',affirmat

optimi nãq; chimi est bonũ lac fere oim quecũq; comedẽ
mus.corrigit obliuionem siccã ⁊ frigidam.tristiciam.⁊ alie
nationem;ita vt senioꝝ aliqui lactis esu ꝓtinuo inoꝝ et
cũ vtilitate maxima in longos annos proceſſerit adeo q;
lõgius centũ annis vixere. In cuius vsu nõnulla obserua=
ri senectuti conducentia iuſſere,tum ex parte resumentis
lactis,tum etiã ex parte resumẽdi senis,cũ enim imprimis
lactis suba composita sit ex parte aquea serosa nature siue
calide ⁊ sicce aut frigide ⁊ humide ⁊ ex parte crassa terre
stri ⁊ caseali nãe frigide ⁊ sicce;etsi dũ viridis est ⁊ mollis
ad humiditatez declinet,ex parte quoq; butirosa aerea na
ture calide ⁊ humide,illud est laudatius quod inse ꝑpoꝛ=
tione quadã decenti tres habet subas dictas,nam etsi lac
celeris sit digestionis;celeriozis tñ id in cuius compositõe
pars tenuioꝛ aliꝭ dñatur;tardiozis vo in qua pars terre=
striozꝛ.Qꝺ aũt ex generibus lactis aeri attestaꝫ est medio
cre ⁊ melius in quo aquositas ⁊ caseitas erũt equales ⁊
oĩo oĩbus laudatius est muliebꝛe humanũ oĩ alio tpatius
cũ sit supfluitas tpatiozis aialis magisq; humane nãe sile
dulcius alibiliusq;: ꝑcipue si lac fuerit mulieris etatis.xxv
vsq; ad.xxxv.annos,hanc enim etatẽ iuuentã sanitatis ⁊
complementi ꝑdidere.⁊ adhuc magis si mulier fuerit co=
loꝛis boni,musculosa,solidiozis carnis non pinguis, neq;
oĩo extenuata,nam lac tale suba ⁊ qualitate tpamento vi
cinũ arbitranꝫ;precipue si albedinis fuerit vehemẽtis eq̃=
lis essentie qꝺ super vnguem figiꝫ distillatũ ⁊ nõ fluuidũ
vehemenꝫ albũ;ita vt neq; declinet ad fuscedinẽ,viredinẽ
citrinitatem neq; ad rubedinẽ,odoꝛis suauis absq; decli=
natiõe ad acredinẽ ⁊ ponticitatẽ,sapoꝛe dulce in q̃ amari
tudo salsedo aut acredo nõ appareãt , mediũ inter subtile
fluuidũ ⁊ crassum caseatũ,cuius partes sint sile's nõ multꝫ
spume distans a tpe q̃ mulier q̃ aboꝛsum facere nõ ꝓsueuit

peperit masculum partu fm nãle tp̃s requisitũ mense vno cũ dimidio vsq; ad bimensem. Mulieris aũt lactantis regimen equale iussere, tum p exercitia, tum per esculẽta poculentaq;, vsum venereorũ eidem oĩo abstulere. Lactis vsum laudauere mox cũ ab vberibus mungit̃: ne quolibet mõ ab aere ĩmutet̃ afficiaturue. Sic enĩ Emifero ⁊ Jrrodítus lac dignificãt in resumptiuo regimine vt Gal', ait nam siquis absq; abominatione imponat os muliebri mãmille sugatq; nihil eo magis idoneũ scribunt. Senẽ aũt cui lac ꝓcessere cerebri nõ egrotatiui esse volunt, amplaxtñ venarũ, cuiusq; viscerum decursiones sint faciles, cuicq; lactis qualitas nã est ꝓueniens, hypocundriorũ fortiũ opilationibus inhabilem, fortis istimbrie, ieiunũ, superfluitatibus cõmunibus depositis, exercitio aliquo preeunte, nullo extraneo sapore in ore apparente, post cuius assumptionem quietẽ imponunt ne corrumpatur aut accescat, somnum tamen prohibẽt alteriusq; alimonie vsum quoad assumptũ lac descenderit.

¶ De lacte quadrupedũ resumptioni senectutis idoneo.

Ac oẽ nutritoriũ esse excepto bubulo q3 grauis est digestionis instringẽs ventrẽ Theodorus prisciañ refert; recipit tñ diuersitatẽ, ⁊ tale brutoꝝ aĩalium lac fm aĩaliũ species; etatem, q̃titatem, vtpote; ga puum, magnũ aut mediocre, ⁊ fm formã; si carnis lenis mollis aut dure, pinguis aut macillẽte, ⁊ fm colorẽ; vt ga albũ aĩal aut aliũ hñs colorẽ. Attñ post lac humanũ ꝓmẽdarũt magis ⁊ simplicit̃ lac aĩalis illius cuius tp̃s pregnatõis ꝑimũ est tpi pregnationis mulieris boĩs; sicuti vaccinũ, in resumptiuo tñ regimĩne lac illius aĩalis in precipuis remedijs habituꝫ est cuius natura hõi plurimũ ꝓportionat̃ correspondẽter in spẽ sua silẽ illi, ⁊ odor quidẽ carniũ aĩalis significat̃ sup

bonitate lactis ⁊ ſanguine eius ⁊ ſalubritate elongatiõeqꝫ aut ꝓpinquitate ad nãm humanã. Quo fit ꝙ lac illi⁹ animalis laudatius putent cuius carnibus veſcuntur hoīes ferũ ſit ſiue placidum aīal; ſicut ſunt capra ⁊ danula. ls vt maxime alibile ouilũ, inde caprinũ, pingue, niueumqꝫ. Ad. varro ꝓmendet ⁊ vtrũqꝫ leue atqꝫ ventrem ꝓcurare. Aſininũ vo plus ceteris nutrire, ventrẽ purgare, ꝫ vires multum acquirere Theodorus ferat, eſtqꝫ aſininũ tenuius ⁊ aquoſius ceteris; cuius cauſa eſt craſſities ſubſtãtie aſine lactantis que alimenti ſui partem terreſtriorem ⁊ craſſiorem retinet pro ſui nutrimento eo ꝙ ſit conueniens nature ſue craſſo nutriri cibo. Aſinino itaqꝫ lacte maxime ſine periculo ad eſum venire putauit Galienus etſi continuo eo quis veſcatur; nam minus fallax alīs eſt, celerius aluũ ſubducit etiam ſine pane eſum, minime ventoſum eſt, neqꝫ in ventre caſeatur; precipue ſi cum ſale ⁊ melle edatur. caprino tamen quia craſſitiei extat medie vti iuſſere cum addere oportuerit vt magis alibili, minuſqꝫ aluum mollientе, ⁊ omnino cum maxime alat lac humanum quodcunqꝫ mox caprinum ceu ſtomacho vtiliſſimũ laudauerunt; qm̃ fronde magis q̃ꝫ herba veſcitur capra; etſi lac rebus ſtomacho alienis annumeret Celſus. Quox oīm eo lac iuuã tius p̃dicant quo aīal cuius eſt lac in iuuenili etate erit cõſtitutũ; ⁊ precipue vernũ eius lac eo ꝙ aquatius eſt eſtiuo ⁊ tpatius lacte alioꝝ tpm anni ſicuti ⁊ ver aliarũ ptiũ anni ſaluberrimũ affirmãt. ls qꝺ melius eſt illud lac ſit qꝺ eſt in medio eſtatis vt Auic. auctor eſt, vex tĩ timetur in ipſo ꝙ calor ip̃m conuertat poſtqꝫ potatũ fuerit, illud vo nõ timetur in vere. Partui tĩ plurimũ vicinũ dãnauere nam id indigeſtũ ⁊ aquoſum ferũt pp coaceruatos humores in venis cõib⁹ vberibus ⁊ matrici a p̃ncipio ꝯceptõis Qꝺ vo q̃draginta aut qnq̃ginta dierũ ſpacio diſtãs a tpe

iam ortoꝝ aialium superfluo illo prius coacervato iam cõ sumpto remanet subꝫ humide naturali humiditate, equa- lis, laudate, facilis digestionis, incõuertibilis in viciatoꝝ humoꝝ putredine: ꝑcipue si eo vescaꝫ senex inculpate sa- nus. Neqꝫ cognitionem pastionis negligi voluere: nã vir tuti lactis pascua aialiũ quoꝝ est lac plurimũ ꝙducit. Galꝫ auctor est aialia scamoneã pascentia vel titimalorũ aliqua purgatiuũ hꝫe lac, ꝓꝑ qꝺ grauiter olens lac, accidũ, ꝛ au- sterũ, in pastionibus illaudatis silꝫe fit fere continuo natu- re herbe qua vesciꝫ aial cuius est lac, quo fit vt lac aialis recentes herbas pascentis aluo magis imperet q̃ pascen tis herbas siccas. Ea ꝓꝑ vt laudatius fiat lac caprinũ lau daꝫ pastio lentisci. vnde Democritꝰ medicus (vt est apud Pliniũ) in valitudine considie. ID. Seruiliꝫ ꝓsularis filie omnem curationẽ austerã recusantis diu efficaciter vsus est lacte caprarum quas lentisco pascebat: nõ ergo graui- ter olentes, accidos, neqꝫ austeros plurimũ operepreciũ est esse cibos aialium quoꝝ lacte vt optimo esuri sunt se- nes quo fit vt Galꝫ, rõem loci ꝓsiderans lac Stabiꝫ castri prope vrbem Romã in magnis laudibꝰ habuerit, tũ eius pfectione qua oẽ lac ꝑcellit, tum etiã qa eminentis est lo- ci ꝛ sicci aeris, tum etiã qa pastiões laudate sunt iuuãtes. Senex aũt cui lac via alimenti ꝓcessere sit nõ febriẽs, neqꝫ eius fluat ventꝫ, neue imbecilli capite ꝛ doloroso, neqꝫ reu matizante; q̃uis fm semitã medicam lac nõnunq̃ cattaris conferat eos remouẽdo, neqꝫ sint eius hypocondria sub- rugitantia, suspensa, decliuia ad inflationẽ, nam lac rebus inflantibus annumeraꝫ ita vt pauci sint qui ex illius esu in flatiões nõ ꝑpatianꝫ. Dãnauere q̃ꝫ lac in vsu resumptiuo eoꝝ senum q̃bus a tota suba est abominabile ꝛ noxiũ eisq̃ quoꝝ natura frigida est, venasqꝫ bñtibus angustas, nam si senibus bis morbis lãguentibus lac ꝓcedereꝫ coꝝ capi-

tibus eēt inutile neruis atq; egritudines neruox frigidas
ꝛ flegmaticas patientibus tenebꝛositatem ꝛ visus cecita
tem adducens;imo plurimus lactis vsus pediculos effi-
cit.Gal'.auctoꝛ est senem interdū tpe longo lacte dietatū
dentes oēs perdidisse; facile enim reddunt dentes ex la-
ctis vsu putrescibiles coꝛrosi;quo fit vt gingiue molliant
ꝓpter quod cautū est ad istius nocumenti ꝓhibitionē
mellis aliqd lacti cōmiscendū esse; nā eo reddit lac magꝭ
absterſiuū partemq; lactis casealem dentibus circumpla-
smatā abstergit. Neq; ignotū est lac frequentioꝛi eius esu
oppilationes venax mesaraicax inducere,longeuoq; eius
dem esu lapides in renibus efficere,ꝛ vt oīo sit dicere lac
ꝛ lacticinia queq; facile intus viciant; ita vt Gal'.id esse
vnā ex rebus cito mutabilibus ꝓdiderit,si eniꝫ caloꝛem
inueniat plusq; opoꝛtet celerius in fumositatē ꝙuertitur,si
vo minoꝛē ad acetositatem transducitur. ꝓpterea non
simpliciter esse boni chimi quinimo euchimos vtentes eo
cacochimo efficere.

De Caseo.

De caseo

c Aseū a coeūdo dictū simplicit in regimine resumpti
uo illaudarūt:siue ex lacte fiat q vere caseus nūcu-
pat:siue ex sero ꝛ est recocta siue laur vt ait Albuchasis:
aut floꝛidū lactis,vliter eniꝫ pessimū ꝓnuntiaꝛt,stomacho
oneroſum atq; alienū,inflatiuū facile intus viciari,digesti
onis difficilis,in vjs iecoꝛis residentē opilatōez illax effi
cere,mali succi esse ꝓcipue veterem;recentē vo mollem
ꝓsertim nō salitū,vicinū posuere frigiditati ꝛ humiditati
quasi ꝓimi gradus,alū vo eius nām a secūdo ad graduꝫ
vsq; terciū ꝓduxere,ceteris est magis alibilis, ventrē ex-
h ūectās absq; vllo stomachi nocumēto;quē qa boni suc-
ci est senibus nāe calide ꝛ sicce in regionibus calidis atq;
estiuo tpe ꝓcessere,caseus enim hic quē viridē dicūt.i.re-

centem mollem nō salitū.eustomacū esse.pinguedinicꝫ cō ferre affirmāt.carnes replere.sanguinē laudatū dare alibi lē magꝭ in corpe nō residere ; p̄cipue si ex lacte fiat a quo nihil aut parū butiri extractum sit . etsi antiquus aridus ecōtra ventrē mollire: lꝫ elixus aut assus aluū instringat: Sal'.eū caseū in magnis laudibus hꝫ quē greci oxi galaticū dicūt.i.accidi lactis.oxigala eniꝫ grece est lac acetosum apud pergamū grecie a q̄ Sal'.extitit oriūdus ꝛ eū q fm adiacētes illi regiões delectabilissimūqꝫ esui iudicatū ait.stomacho innocuū.ceteris caseis difficulꝫ minus digestibilē ꝛ ptrāsibilē.neqꝫ cacochimū.neue grossi chimi. qđ quidē oīm caseoꝝ cōis est accusatio . ꝛ forte hic caseꝰ est q recens extēdende vite retardādeqꝫ senecte plurimū cō ducit.tradūt eniꝫ Zoroastē in desertis caseo vixisse annis xx.ita tempato vt vetustatē nō sentiret.Optimū eū caseū Sal'.pdit q apud diuites Rome magne existimatiōis habeī batyncitū noīe. nec mixt q̄ laus caseo deī Rome vbi oīm gentiū bona iudicanꝫ . eū caseū nōnulli bubulū dicūt quo manu p̄esso frequētius vescebaꝫ Augustus cesar vt Suetonius auctor est.nō q̄dem salito ꝛ sicco qa cacostomachus est nature calide ꝛ sicce ad gradū vsqꝫ terciū. ardorē inducēs.vl' forte his caseus bitinius est corrupto vocabulo batyncitus nūcupatus q ex trāsmarinis fere in gloria est sicuti refert Plinius.nō eniꝫ tāte incolumitatis eē bubulū caseū q̄tidiana docet expientia: cū subē sit viscose digestiōis difficilis:lꝫ esui sapidus.caseū aūt recentē eo regimini senectutꝭ idoneū magꝭ iudicarūt q̄ ex lacte senectuti magꝭ ꝓformi ꝓpositū ē cū alīs nō posthītis ꝓditiōibus. AB.Uar.auctor est maxime cibi eē caseū bubulū lꝫ difficillime trāseat.secūdo ouilū.mīmi cibi ꝛ q facillime deīciaꝫ caprinū.

¶ De Butiro.

n On repulerūt esaꝫ butiri in regīne resumptiuo. Al-

buchasis.n.id senibus nãe sicce hyberno tpe ⁊ in regione meridiana ꝓcessit;;nã ipm é nãe calide ⁊ hũide in.i.plurimũ alibile laudato alimẽto in sanguiné laudatissimũ ꝙuer siuũ ꝑcipue in seniorib⁹ si cũ zucaro aut melle edaꝫ; imo amigdalis additis ꝑdict⁹ cattarrũ maturare aiũt.laus aũt butiri daꝫ ouino hyberno ꝑcipue tpe nõ rancido neue sali to vsu thi moderato. ei⁹ nãqꝫ esuz supfluenté hũiditatẽ ad ducere excedenté nec nõ flegmaticas egritudies neruos remollire.caputqꝫ euaporatiõe opplere.stomachũ hebetiorẽ efficere.eidéqꝫ noxiũ dixere eo ꝙ villos eiusqꝫ asperitatẽ remollit.appetitũ deïcit sic ⁊ oleũ ⁊ vnctuosa queqꝫ nã mollificãt.orificiaqꝫ venax ꝙ ad eax suctionẽ corrumpũt;qa opilatiõe facta in meatib⁹ nequeũt vene sugẽ ideo cũ reb⁹ stipticis edendũ iubẽt.butirũ epotũ veluti oĩm venenox tiriacã predicãt.

¶ De Cremore lactis.

Pars illa lactis quã pastores caput lact⁹ dicũt.Arabes vo adog.illustres latinox cremorẽ lact⁹ appellãt.cuius esuz in regimine resumptiuo laudatissimũ ꝓdũt Est.n.alimõie sapidioris ⁊ laudatioris alijs ptibus lactis maxie alibilis ꝑsertim zucaro ⁊ pineis ꝑparatis ꝓdita. cuius gra in magnis laudib⁹ est mixtura ꝙ recipit cremoris lact⁹ ptes tres olei amigdalax dulciũ recẽtis.z.ij.pineax triduo ꝑparatax in saba.z.iiij. ꝓꝙsentẽ oia actu frigida in mortario tpe lõgo ad ꝓuenientẽ vsqꝫ spissitudinẽ. ex oib⁹ aũt lact⁹ ptibus colastrã in regĩne resumptiuo dãnauere. Est aũt colastra ꝑma ps spõgiosa ⁊ dẽsa ipi⁹ lact⁹.excitat eni colerã ⁊ ẽ lapidis gñatiua quã thi si ea aliqñ in vsũ veniet cũ zinzibere feniculo ⁊ petroselino ⁊ aniso cuz multa zucari quãtitate supasperis vescendã iubent.

¶ De Ouis volatiliũ. Ca.xxviij.

Laudatiora oibus alijs habita sunt in regĩne resumptiuo non mõ verũetiam simpliciter oua gallinacea

recentia.post ea oua cax auiũ laudata sunt que cursu gal line ꝓcedũt sicuti fasianax.box enix volucriũ oua in vsux senũ ventẽtia alijs preposuerũt. deinde nõnulli ordinarũt in bonitate ea oua que calandrax sunt sicuti Albuchasis ⁊ ea que perdicũ in regimine ꝑcipue senũ tempatox ver= ni tpis fine ⁊ in regione tempata. sunt enix ouis gallinax tenuiora ⁊ pauciorꝭ nutrimenti. Jsaac ⁊ Rasis perdicũ oua ⁊ galline ceteris affirmãt esse laudatiora precipue si animaliũ fuerint iuuenum habitudinis carnose masculisq; succũbentiũ: nã semis masculi calor naturalis ouo prebet vt sit laudatiorꝭ alimenti ⁊ snbstãtie. concoctiõisq; facili oris: precipue si aues oua parturiẽtes in laudatis pastiõi bus degãt. ꝙueniente alimẽto enutrite: vt tritico. hordeo. milio ⁊ ꝙsilibus: nã talia caliditatẽ hñt vehementẽ. odor q; eox oĩ caret acrumine: vñ facilioris fiũt digestiõis. alia vo oua sicuti paruax auiũ atq; magnax edenda non esse nisi medicine cã Rasis ꝓdit: exceptis his q̃ testudis ouis galline plurimũ similibus cerebrũ roborãtibus. morbo vt aiũt caduco medenr. Qui nãm graduarũt mnltifariã aut q frigidior sit pax corpe tempato: eo q ouũ refrigerat re frigeratione equali sicuti ⁊ exsiccat desiccatione non mor daci. aut q ad equalitatẽ sit tendẽs q vt verius creditur albus tñ oui liquor qꝺ albumen appellãt ad frigiditatem vitellum ad caliditatẽ: ⁊ ambo hũida ⁊ ꝑsertim albumen: nã vitellus mediũ fere in hũido ⁊ sicco sicuti in calido et frigido magꝭ tñ decliuẽ ad calidũ affirmãt. est enix facilis inflãmatiõis vnctuositati attinẽs. est itaq; ouũ ⁊ precipue vitellus eius humane nature plurimũ cõformis. celerius in sanguinem subtilex ⁊ clarum quo nutritur ⁊ roboratur cor cõuersiuus. paucax superfluitatum. celerius plurimũ afferens alimenti: imo optimũ alimentox corporis huma ni in regimine resumptiuo laudatissimus si recentis oui

fuerit tremuli in aqua feruescente per elixationē vt decet
cocti abiecto cortice.sic enim a superuacuis melius expur
gatur ouū vt spuma indicat apparēs.vapores resoluunt.
cortice eorū exitu non impedito.ideoq; magis alibilis est
vitellus q̄ alio modo:licz ouū durū valentissime materie
esse dixerit Celsus. molle vo aut sorbile ibecillissime. sto-
macho tamen idoneū.minime inflans.Albumen aūt diffi
cile digestibile eē Gal'affirmat. propellit enī vitellus oui
festinanter ad cor vt inquit Auic̄.opem ferendo in disso-
lutione ꝛ diminutione cardiaci sanguinis quare ad virtu
tis vitalis robur vitellū oui recipiendū iubent:nā sangui-
nem dat temperatū multax viriū aliqñ vicem carnis gerē
tem.propter quod in regimine carnosioris bois ꝛ pingui
oris plurimū damnauere.oua vtilia sunt asperitati pecto-
ris ꝛ gutturis. raucedini vocis ex caliditate . ꝛ stricture
anhelitus.sputo sanguinis.asperitati meri.tussi ꝛ pleureti
ethice.intestinox atq; stomchi mordicationi.ardori vrine
ꝛ vlceribus renū ꝛ vesice.vitellum eius mederi precipue
si sorbetur crudus scribit Auicenna. ꝛ proprie sorbilia ex
eis mollia ꝛ tenera que abula dicuntur: nam vt Serapio
inquit ouū adheret partibus illis ꝛ remanet ibi veluti em
plastruz.ꝛ vt omnino sit dicere nullus est alius cibus qui
in egritudine alat neq; oneret simulq; vini vsum ꝛ cibi ha
beat vt Plinius tradit.Ex figuris ouox laudatiora affir
mant quecunq; paruula sunt.longa.noua.

¶De Oleo. Ca.xxix.

Oleum est succus oliue cuius effectum ferūt similez
esse ei quez dat butirū si laudatū fuerit oleum.ideo
hoc sicut ꝛ illo in regimine resumptiuo vesci iubēt. Lau-
datius oleum est recens:nam vetustatem oleo tedium af
ferre aiunt.plurimūq; etatis annuo esse . succūq; primū q
ex oliua cruda nondū inchoate maturitatis.quod enim ex

imaturis precipuũ est onfatiũ dicunt quia sapore prestantissimo,imo ⁊ ex ea primã vndã preli laudatissimá;⁊ vulgo principatũ in hoc q̃z bono obtinuisse ; italiã toto orbe maxime agro venafrano eiusq; pte q̃ licinianũ fundit oleũ Plin. pdit. AB. tñ Var. in libro rex hũanax ad victũ optimũ ferre oleũ agrũ Casinatẽ ait . Tiburtinũ vo Rome vt optimũ etate nr̃a est in frequẽtiori vsu. Verone aũt id q̃ in oliuetis montis diui Leonardi legit̃.q̃ eo prestãtius quo dulcius,omni carẽs acrumine, eius nã equalis est ad calidũ ⁊ humidũ decliuis, hũane nãe fm eius substantiã idoneũ; p̃sertim epati quo eius augescit suba atq; corpulẽtia;p̃cipue si oleũ sit ex carnositate oliuax matura rũ expressum ossibus abiectis;corpibus tñ sanis sine quere la.Onfancinũ ꝯmendatius ad roborandũ stomachũ et sapidius;qa oleũ mali succi ẽ vt Celsus tradit, stomacho alienũ,emollit ⁊ relaxat stomachũ,atq; appetitum deiicit sicuti vnctuosa queq;.cũ rebus stipticis vesci volũt, acutũ aũt ex eo grauis odoris ⁊ saporis ptibus acutis in eo dominãtibus cũ notabili ad caliditatẽ declinatiõe p lotionem crebrã corrigendum.

¶De Sale. Ca.xxx.

Sal in regimine resumptiuo laudatius marinũ. albũ diaphanũ,equale in ptibus suis,sub radijs solarib⁹ ꝯflatũ eligi volũt, cuius nãz calidã ⁊ siccã ad gradũ vsq; terciũ posuere,ip̃m enim senioribns nãe frigide ⁊ hũide hyberno tpe atq; in regione septentrionali ꝯcessit Albucha sis.vtile ẽ virtuti stomachi digestiue,facilẽq; p̃bet cibi de scẽsuz ad fundũ stomachi cũ supuacuox egressu,ei⁹ vires sunt absterg̃.resoluc̃.ꝯbere,exsiccare,inflatiões discutẽ. appetitũ ⁊ digestiõez repare. Vex qa his q̃ excedũt corpus sal ꝯnumerat̃ paucũ eius esum;⁊ qa etiam cerebro ⁊ visui nocuũ est eo loto ⁊ torrefacto senes vesci iubent.

¶De Aqua ſalſa.

b Anc nõnulli calide nãe ⁊ hũide affirmãt; vł ga actu ⁊ formaliť talis eſt; aut ga ab eꝛ corpi hũano occurrens ita ſentiť, alij tñ eã calide ⁊ ſicce nature graduarunt vſqꝫ ad .ij. ⁊ hoc virtute eius atqꝫ effectu: q̃ ſi fluẽs neqꝫ amara fuerit aluũ ſoluit: quã ſenibus nãe frigidis ⁊ humidis hyberno p̃cipue tpe in regiõibus frigidis vt iuuantez Albucha, cõceſſit: ga tñ aluũ ſoluit, demũ vo ꝓſtipat atqꝫ exſiccat eius frequentioꝛẽ vſuꝫ dãnauere; imo neqꝫ ſm ſe mitã alimonie ſed medicine tm̃. Auiť, auctoꝛ eſt q ipa extenuanť corpa atqꝫ exſiccanť, ſanguis coꝛrumpiť, pꝛurit⁹ ⁊ ſcabies gñantur. Ipſa vo vt lauacrũ ab extra occurrẽs exſiccat ⁊ excalfacit ſicuti vlter lauacrũ maris ſalſum aut aquaꝫ ſulphureaꝫ aut aluminoſaꝫ vt Theo. Pꝛiſ. dicit.

¶De bis que ſumunť ex terra editis plantis in vſuꝫ ſenectutis veniẽtibus; Oleo excepto de quo ſuo viſum eſt loco. ⁊ in primis de Melle. Ca. xxxi.

m El non vere eſt de genere alimentoꝫ que ſolum ex plantis ſumuntur; neqꝫ ſolum ex animalibus, ſed ab vtroqꝫ eoꝫ diſcretiõeꝫ pati Auiť, affirmat, fit eniꝫ ſupꝫ plãtaꝫ folijs, non tñ eſt eaꝫ ſuccus, neqꝫ frnctus, neue pars: ꝛ eiuſdeꝫ gñis cũ roꝛe occulte ſupꝫ floꝛes ex alto cadente ⁊ ſupꝫ reliq̃ q̃ colligunt apes, ⁊ vere eſt vapoꝛ q eleuatus ꝓuertiť ⁊ maturaťin aere; qqꝫ tandẽ ꝓdẽſatus nocturno tempe mel factũ cadit: cuius natura calida eſt ⁊ ſicca ad gradũ vſqꝫ .ij. nõ tñ plurimo exceſſu; de cuius genere ſunt plurime ex ſpeciebus manne in vſuꝫ medicoꝫ venientes cuius roꝛis q ꝺ craſſum ſiue denſum et manifeſtũ eſt colligũt homines, q ꝺ vo occultum eſt rarũ ſiue tenue apes, ⁊ hec pars tandem facultate ⁊ exercitio apũ magꝭ elaboꝛata calidioꝛ eſt ⁊ ſiccioꝛ in gradu .ij. parte tenuioꝛi eiuſdeꝫ

acuminis aliqd acqrens ab apum natura a qbus denoiari dicũt.nam melissa grece apis latine.Acumen aũt illud do cent remouere per lotionẽ eius plurima aqua pmixti atq; in ea percocti quoad eius cessauerit spuma q̃ cõtinuo ab eo auferenda est,sic enim Gal'.mellis inflationẽ viscidiãq; docet auferre fieriq; tenuius atq; humidius neq; amplius aluo plurimũ imperare.eius dulcedinem minui celeriusq; edentiũ se corpa pforare.velociꝰ nutrire.pectoris asperita tẽ lenire.vrinã adducer.ꝛ oio ad distributõem alimoniãq; magis idoneũ effici.His itaq; mel dotib⁹ insignitũ in regi mine senectus ceu vtilissimũ recipi iubét hyberno pcipue tpe.atq; in mõtanis regionib⁹ nõ minus q̃ cunctis nã aut egritudini frigidis:adeo vt senes eo vtiliter vti posse ꝛ co cto ꝛ añq; coquaꝰ ét cũ pane Gal'.affirmet.est qppe senio pulr imũ salubre qa magis alibile in cui⁹ nãz celerius ꝓuer tiꝫ cuius vires suut.sanguinem laudatũ nãe equalis cũ fa-cilitate pbere.orificia venaꝝ aperiꝫ. humiditates dissoluẽ easq; ex pfundo corpis euellere.cacochimiã corpoꝝ scin-dere.expurgare.per poros cutis expellere. venaꝝ sordes optime detergere.putrefactionẽ ꝛ corruptionẽ carnis p-hibere.oculoꝝ caligini aduersando mederi:lz reb⁹ stoma-cho alienis annumerari debere Cel.visum sit:laudati⁹ oĩ alio melle ẽ vernale.ad rubedinẽ decliue.ex fauo sumptũ. ope apũ flores amigdalinos pascẽtiũ elaboratũ. vere dul cedinis.cũ aliq̃li acuitate.nã mel sardũ ideo amarũ ferunt qa ex copia absinthij apes eo vescunꝰ qꝺ si mel cũ alijs ẽt erit gustu delectabile.odoris boni.colore paleari.clarissi-mũ.visu penetrabile.cui⁹ liquor sit medius inꝰ grossum ꝛ tenue.nõ viscosus.q cũ distillaꝰ vnitus descẽdat. absq; sci sione ꝛ ptiũ sepatõe.in aq̃ decoctũ eo mõ minoris calidi-tatis effici atq; absterſionis mordicatõisue. ceteris tpati-uis.saporosius.ꝛ humidius.ꝛ mel atticũ.i.regionis sicilie

precipue laudauere grecoꝝ auctores. Ad. tñ varro ad victũ optimũ ferre mel agrũ tarentinũ affirmat. qđ si hẽi nõ possit alio vtendũ est nõ grauit o ẽt: neue cere q̃litate in eo sensibilit̃ ꝛ multo magis neq̃ alteri⁹ extranei apparẽte Repellendũ qđ acuti est odoris: qđ viscidũ appellant. i. mordicatiuũ linguã pungẽs: ita vt sternutare faciat. venenũ. n. est cuius odor solus v̂tutis rõnalis opationẽ aufert alienatõem atq̃ sudorẽ frigidũ adducit. q̃to magis ꝯ mandatũ. eius curã ferũt esse salitos pisces ꝛ mellis aquã epotã cũ vomitus citatõe. Consuetũ est mel absq̃ aqua ꝓ coqui ꝯtinuo ab eo spumã auferendo sicq̃ minoris reddi tur acuminis. cuius v̂tus vicina est ei qđ aqua ꝯcoquitur vrinã tñ nõ mouet neq̃ aufert. sic enim sese regebat senex ille Antiochus medicus grecus panẽ edẽs cũ melle attico sepissime q̃dẽ cocto rari⁹ v̂o crudo vt Sal'. scribit. condita ex melle virtute mellis fere iudicari volunt.

¶ De Zucaro. Ca. xxxv̈

Ucarũ arundinis in magnis laudibus habitũ est in regimine resumptiuo veluti nãe humane gratissimũ tot modis tot condituris. Id saccaron Plin. appellat. cuius caliditas minor ẽ ea q̃ mellis est apũ. minorisq̃ abstersionis atq̃ acuitatis. eiusq̃ nãm calidã in p̃ncipio gradus primi decliuẽ ad bũiditatẽ gradus p̃mi posuere. laudatũ est ex eo q̃ albissimũ est in regimine resumptiuo in oi tpe atq̃ in oi habitata regione p̃cipue qđ resultãs est ex decoctõe arundinũ ex quax meditulio ꝯflatur ꝛ est succi illius pars p̃ma laudatissima post infrigidatõem collecta zucax dicta taberzet siue caphiti. Ei⁹ vires sunt sanguinẽ nõ malũ dare. corpus depurare. renib⁹ atq̃ vesice ꝯferre. ip̃mq̃ eẽ ꝓpinquũ cibo ꝛ in eo eẽ aptionẽ ꝛ abstersionẽ Auic. auctor est. ꝛ oio in suis opatõibus melli apũ attinet. Qđ etsi sitim adducat ꝛ colerã excitet sicuti ꝛ mel apũ: minus tñ

eo pluriſq; alimenti eſſe affirmãt cuius noticia vſuq; frequentiore caruerunt priſci grecoꝝ peritiores melle apum magis vtentes. Cũ granatis malis zucaro veſci precipit Albuchaſis ne ſitim neue colerã ꝓmoueat. quod ſi coquatur ⁊ deſpumeť caliditatem extinguere, ſitim, tuſſim, egritudineſq; ſtomachi, renũ, ⁊ veſice ſedare affirmat.

¶ De Cana mellis.

Ea eſt arundo cuius nodi ꝓpinqui ſunt, ex cuius meditulĳ ſucco dũ in vaſa reponiť liquor emanat ſubtilis dulciſſimus qui mel cane diciť ad modũ quo ex vuis nondũ calcatis humor effluit. Deinde ex hmõi canaꝝ decoctõe eis in frigidatis colligiť zucarũ albiſſimũ. Poſtea ꝓcoquiť ſecundo ⁊ exprimiť ⁊ q̃ inde fit panis zucari diciť Tercio puluis ꝓſurgit citrinus q̃ ex zucari vlteriori decoctõe in colore intendiť. Hec itaq; cana mellis ex qua tãte virtutis ⁊ pſtantie humane nãe accõmoda alimonia ſimul ⁊ medicina effluit plurime eſt ſuccoſitatꝭ ⁊ dulcedinis humorẽ affert tpatuꝫ, regimini reſumptiuo perq̃ utile p̃cipue ſenib⁹ nãe frigide in oĩ tpe quo cana mellis reperiť ⁊ in oĩ regione, quia tñ ventoſitates adducit cũ decoctõe aliq̃ rerũ calidaꝝ ventoſitati aduerſantiũ corrigendã iubent.

¶ De Penidĳs.

Penidĳs nõnunq; ſenectutẽ refici p̃ceptũ ẽ quoꝝ natura calida eſt ⁊ hũida ſanguinẽ dãt tpatum egrotatiuo ⁊ tuſſienti pectori vtiles ſunt. aluũ lubricãdo ſoluũt Inudatiores ſunt quecũq; ex puriori fiunt zucaro, principatũq; in ℔ obtinẽt q̃ ex portugalia deferũť. ¶ De Cãdis

Sunt ⁊ hi tpate caliditatis humidi tñ in. ĭ. gradu quoꝝ purioribus diafanis atq; leuioribus ſenes tẽperatos in oĩ tpe ⁊ in oi regione refici iubent. canne pulmonis mirũ in modũ idonei ſunt. quia tñ ſtomacho colerico aduẽſanť cũ fr̃nctib⁹ muris eos edẽdos Albu. p̃cipit:

¶De hortensiũ oleribus siue nascentibus plantis. Ca.xxxiij.

a ¶Ppellatõe oleris Arabes herbas ⁊ fructus q ex lignea planta nõ oriunt intellexere.latinox tñ vsus ẽ vt herbas solũ.quax oĩm imbecillissima est mã. refrigerãt aliq quox p̃cipue crudi cales assumunt:vt intubus ⁊ lactuca.dare pax sanguinis oĩm olex cõis fere est accusatio adeo vt p̃fessum sit minus decẽ dragmis sanguinis ex decem olex dragmis fieri.cui⁹ ꝯrium est videre in eo qꝺ ab esu carnis euenit sanguine. Jdeo vsum olex in regimine resumptiuo nõ simplicit sed cũ ꝑditione admisere.nã quecũqꝫ ex eis vires attenuandi hñt sanguiné senũ vt adurat disponũt quox frequentiori esu ⁊ iflatões fiunt ⁊ eũ morbũ q Tyberij cesaris p̃ncipatu irrepsit quẽ colũ dicunt ⁊ est dolor colicus.digestio ipedit nisi sit aliqꝺ acutũ ex eis sicuti origanũ recens qꝺ calfacit ⁊ vrinã p̃curat.⁊ vastur tiũ qꝺ calfacit ⁊ desiccat sic̃ synapis.scindit scisione forti ⁊ adurit.cũ aqua calida bibitũ soluẽ nãm ⁊ vẽtositates intestinox discutiẽ Auic̃.auctor est.hec eni ⁊ silia ab hac operatiõe deficiũt.eisdem deniqꝫ intercipit minuitqꝫ vita.crassa vo ex oleribꝰ sanguinẽ dant flegmaticũ nec minus vires corpis opprimũt:qa tñ quedã senectuti opitulant fm semitã salté medicatõis aut p̃seruatõis a morbo sicuti sicla q lenitiua est.⁊ apiũ cuiꝰ semen ⁊ folia etsi nõ soluũt in radice tñ est solutio vt Auic. scribit. ⁊ porox aliqd cuiꝰ parũ in p̃mis mensis aluo imperat.ideo de eis agendũ est in hac gerẽtocomia. ¶Olex itaqꝫ q̃ hortẽsia sunt sic̃ q̃ p agros cura agriculture nascunt aliqñ laudatiora alijs einsdẽ spẽi oleribꝰ p tutela senectuti hẽnt humidiora atqꝫ frigidiora. alia vo eratica siue siluestria q̃x ortꝰ atqꝫ vsus fm plurimũ est ecõtrario. ¶Quorũdã quoqꝫ eox pluris alimenti est in foljs sicuti lactuce,aliorum vo in radicibus sicuti rape

quedam acuta,alia prouocantia, quedaꝫ nullã baꝫ viriũ habentia,Ea q̃ acuta ſunt in regimine ſenectutis ſm mo-dicũ medicine potius q̃ alimẽti mõ laudauere,quoꝫ etiã oleꝫ quedã ſunt cuius radix eſui eſt apta eiuſdẽ ſemẽ aut germen ſiue folia via alimenti aliqñ nõ ſunt in vſu.Olera vehementioꝛa effectu viribuſq; in frigidis locis ⁊ in aq̃lo nis ⁊ ſiccis eſſe ferũt. ⁊ qa nõ ẽ difficile cognitu eas ſcire q̃ gerẽtomie attinẽt ꝓtẽplari volẽtibus dinoſcañ exẽplo Antonij Caſtoꝛis cui ſumma aucꝫtas olim erat inꝰ Roma nos in arte medica:q vt Pliñ.ſcribit plurimas in eiꝰ hoꝛ tulo herbas alebat centeſimũ eius annũ excedẽs nullum coꝛpis malũ exptus ac ne etate q̃dẽ mẽoꝛia ac vigoꝛe cõ cuſſis.Adducamꝰ itaq; ⁊ nos q̃cunq; eoꝝ lõga exꝑientia efficacioꝛa inuenere pitioꝛes regimini reſumptiuo inſerui entia;⁊ hoꝛtenſea precipue a radicibus exoꝛdiendo.

¶ De Radicibus in genere.

Radices fere oẽs ⁊ p̃cipue oleꝝ rebꝰ ſtomacho alie-nis ⁊ inflãtibus annumeranꝰ veluti idigeſtibiles et turbatiue aliaꝝ partiũ plãte comparatõe ſicuti Gal'.viſum eſt,colligũt enim in ſeipſis humoꝛem plurimũ indigeſtum. eo q̃ in radicibus collectus hũoꝛ finẽ ſupioꝛis digeſtiõis expectat. In eis ítaq; hũoꝛis plurimũ illaboꝛatũ eẽ rõi cõ gruit hũano coꝛpi ab his alimẽtũ humidũ ⁊ turbatiuũ de relinq: qa tñ eaꝝ q̃buſdã cõis eſt veſcendi vſus in reſum-ptiuo regine eaſdẽ ꝓcoctiõe aliq̃ aut ꝓdimẽto vel q̃libeat alio mõ p̃parãdas iubẽt. ¶ De Rapis.

Rapã a rapiẽdo dictã,i.ꝓprehendẽdo ferũt, de cuiꝰ genere etiã naponẽ ⁊ rapunciliũ Cõciliatoꝛ ſcribit mediam eſſe inter bonitatem ⁊ malitiã ponunt, calidam in fine gradus primi:humidam vero in gradu ſecũdo: qa cruda dura eſt ⁊ ineſibilis mali ſucci; eã bis ꝓcoqui aqua prima et ſecunda abiectis, demũ vero cum pinguiſſima

carne iterum elixari iubẽt. Sic enim nõ minus aliqua homogenearũ plantarũ alibilem Gal'. prodit. nam duritia sua subẽ temperaẽ laudatum ꝛ valentius atq; mediocre alimentũ prebet regimini resumptiuo; nõ oio noxium. ꝓprietatem enim miram habere ad visus ꝯfortatiõem atq; oculoꝝ illuminationem ferũt. ℞ape vsus in alimonijs nostris pluribus modis ꝯmendarũt ita vt assam eam laudatioꝛeꝫ elixa affirment; nam quecunq; humidioꝛa sunt non amplius humectari volũt. sicuti enim coꝛpoꝛa lapsa per contraria regi oportet; ita ꝛ alimenta cõdituris ꝛ preparatõibus oppositis parari; vt calida frigidis. ꝛ frigida calidis. humida siccis. sicca humidis. ℞apas itaq; sicuti ꝛ pira ꝛ suillam carnem cõmendatius assari. legumina vo ꝛ leporinam carnem elixari volunt. ❡Deditulium folioꝝ rape ꝓcoctũ esu datũ vrinã mouere filius Serapionis scribit. ℞apam vo coꝛpoꝛi vapoꝛem mouere. ventreꝫ procurare. partum expellere. nauseamq; prohibere Theo. prisc'. scribit;

❡De ℞afano satiuo siue ℞adicula ꝛ Armoꝛatia.

b ❡ radices in regimine senectutis qa mali succi sunt medica nõ aũt alimenti causa concedẽde; sunt senib⁹ nature calide ꝛ humide ad concitandũ vomitũ precipue frigido tpe ꝛ in regiõe septentrionali dari iussit Albucha sis. nam in eoꝝ stomacho diu moꝛantes eructuatões mouent. inflationes vomitionesq; efficiunt. flegma viscosum scindunt. idq; ad os stomachi subleuãt. [illegible]are stomacho sunt noxie. calide cõplexionis. graduãtur in .ij. sicce vo in ij. ex eis grossos hoꝛtenses atq; recentes eligendos iubẽt in postremis mensis raphano seneꝫ aliqñ vesci vtile est nã ventrẽ emolit. Ideoq; ꝛ rebus aluũ mouentibus radiculam Celsus annumerat. descensum alimenti efficit. sensus attenuat. vrinam concitat. cõminuit atq; eijcit calculos. ꝛ precipue eius vt aiunt folia.

De radicibus Acruminum.

a Crumina cum tria ponant genera, porrū, cepe: cū qua & ascaloniā siue bullum annumerat ab oppido iudee nominatū & putat philistim: a quo & herodes ascalonita. & allium, omnia mali succi sunt, porri naturam a porrigēdo se dicit; calidā in. iij. siccā in. ij. aut in fine. iij. posuere qa somno aptum scribunt. eiusq; alimentū firmius q̄z quod lactuce, cucurbite, & asparagi vt celsus tradit, ad esum senectutis laudauerūt: & precipue qa mali succi est, dolorem capitis, dentiū, & gingiuaꝝ. tumultuosa somnia, caliginem oculoꝝ efficiens raro parū eius conditū almuri & oleo in primis mensis cōmanducatū, ventrem eniz stimulat. aluum emollit, vocis splendorem affert, thoracem & pulmonē purgat. hemorroydibus medet. Quia tñ acutū est atq; inflationes efficiens renibus & vesice vlceratis cōtrarium ad eius esum id bis elixare iubēt & proiectis aqs illis in aquā frigidā infundere: sicq; eius nocumentū & inflationem auferre. Cepam ꝓsimiliter calide nāe ad finē vsq; tertij ad quartū vsq; gradū humidā in. ij. eam precipue q̄ alba est, antiqua, & succosa, ꝓmutatis aquis in qbus infundit cū aceto & lacte senibus nature frigide hyberno tpe & in regione septentrionali Albuchasis concessit; decoctā precipue. Eius radicem ideo dictā cepā: qa nō aliud sit q̄z caput, scindit enim meatus venarum aperit, vrinam mouet, oxirema sedat q̄ est eructuatio acetosa, appetitū excitat, supficiem corporis rarificat, sudorem concitat, aluo imperat, venerem stimulat, nec tñ fit nō alibilis, etsi eo laudatior habeatur quo plurib⁹ aquis ꝓcoquitur demūq; cū pinguissima carne & aromatib⁹ condiat. Quia tñ tumultuosa somnia adducit intellectuiq; noxia est; humores vitiatos in stomacho efficit, salinā adauget, in pluribusq; senectuti aduersat, q̄z uis in pauciorib⁹ cidē ꝓueniat. Eam in

regimine resumptiuo frequentiori vsu repellendã iubent, bulbos calefacere, ꝛ flegma ꝑ ventrẽ deponere Theodorus ꝓdit, sunt tñ mali succi. Alliũ sic dictum ꝙa oleat vt ferẽ. Consiliter si modici fuerit acuminis aceto ꝛ oleo cõditum Albucbasis seniorib⁹ ꝯcessit ꝯplexionis frigide hyberno tpe ꝛ in regionibus montanis, excalfacit enim ꝛ exsiccat in .iij. gradu ad .iij. vsq; eo tñ decocto via poti⁹ medicine q̃ alimenti vti volunt; ita vt ipm tiriacã eox ꝙ nãe sunt frigide dicant, calorez nãq; adducit vlceratiuũ ꝛ vsti uum putaẽ. humores crassos ꝛ viscosos p̃cipue frigidos extenuat atq; discutit, ventositates repellit. Est enim alliũ mãliter ventosum ꝛsi effectiue siue virtute ventositatis sit remotiuũ, aluũ mouet sicuti ꝛ cepa, eo vermes ꝓtinus emoriunt̃, voci splendorẽ affert, guttur abstergit, oculis tñ ꝓtrariũ est, odor eius profilaticũ est collo suspensus sicuti Theodorus priscianus scribit. Est aũt profilaticũ custoditiuũ siue preseruatiuum vt Alexander, c. de epilensia. Mimio tñ vsu capiti est onerosum, sodã efficit precipue senib⁹ calide nãe. pectori languido ꝛ tussi antique medeꝛ. optimũ adiutoriũ est morsui venenosox ꝛ precipue rabidi canis, aquax vitia emendat. A ꝓtinuo tñ horum eduliorum esu quecũq; viscidiora siue pungitiua abstinere precipiũt, solũ enim his qui ante flegmaticũ humorẽ seu crudũ aut viscosum collectũ habuerint idonea talia iudicanda sunt vt Gal'. ait.

¶ De Pastinacha Bautia ꝛ Carioto.

Pastinachã ideo dictã (vt aiũt) ꝙa p̃cipuus past⁹ sit hois senectuti idoneã ꝑdũt, ꝛ his senib⁹ p̃cipue q̃x nã frigida ẽ ꝛ hũida hyberno p̃cipue tpe ꝛ in q̃uis regiõe calide, n. sunt i gradu .ij. hũide ỽo in .i. senẽ manifeste excalfaciũt aliq̃d aromatizitaꝫ hñtes, vrinã mouẽt, vẽtrẽ emolliũt, attenuatiue sunt, oĩm laudatiores sunt. cariote rubee p̃sertiz dulces. tpe p̃cipue hyberno. quarũ tñ alimentũ minꝰ ẽ eo ꝙ rapax, digestionẽ retardãt ideo pluria ꝯcoctiõe

eorum nocumentū corrigendū aiunt. Bautia siue pastina cha silueſtris vinā mouet plurima egens percoctione po tius in vsū via medicine q̄ alimenti veniens. Cicuta mi nor plurimū silis bautio in forma quā vulgares mainculā appellant; oio tñ dissilis vtute quia stupefactiua repellen da est in regimine nō resumptiuo mō sed i quolibeat alio corpori sano conueniente.

De Enula.

Radicem hortensis enule nouam ⁊ fragilem senibus nature frigide hyberno tpe ⁊ in regione frigida da ri preceptum est. nam digestioni opē prebet. iecoris ⁊ sple nis opilationes aperit. ori stomachi robur prestat; preci pue humoribus repleto. descensū cibi p intestina adiuuat. ventositates discutit. iram atq; tristiciā aufert. pectus mū dificat. vitijs pulmōis medetur. suspirioſis asmatiq; q̄ se nibus sicuti ⁊ hyeme est maxime familiare vt inquit The odorus. venaꝝ supflua per vine meatus educit. Ferunt vinū cum ea arte conflatū inter salutaria remedia ad ea q̄ dicta sunt optimū adiutoriū esse. Radicem enule calide ⁊ sicce complexionis graduarūt in. ij. gradu. cuius imodera to vsu corrumpitur sanguis ⁊ minoraī sperma. etsi eadem radix rob condita aut obsonijs mixta in regimine resumpti uo laudata sit.

De Intubo erratico siue Cichorio.

Intubum erraticū in egypto cichoriū appellāt. eius radix nō minus ad esum venit q̄ folia. ⁊ id spēm di cunt silueſtris endiuie querelis epatis fm oē genus mor bi lapsi renibusq; opitulatur. eoꝝ opilationes aufert. colo rem laudatū efficit. stomacho idonea est lz rebus acribus annumeret in regimine resumptiuo senū p̄cipue calide ⁊ sicce nāe estiuo tpe atq; in regionibus calidis conceſſum; decoctū precipue. quod lz refrigeret eo q̄ nāe frigide gra-

nõ fuerit rancidũ aliq̃liter tñ torrefactũ atq; excorticatum nõ plurimũ ventrẽ ꝓstringere ꝫ inflare atq; pinguedinem corpibus efficere Theodorus ꝓdit:calidũ in medio gradus ꝑmi.humidũ aũt in fine eiusdẽ.ꝓferre ꝓstrictõi anbelitus.asmati atq; intestino colon Auic.scribit. stomacho tñ noxiũ.nauseã adducere.appetentiã celerius auferre. ideo cũ melle edendũ. ficq; eius maliciã remoueri eiusdem digestionem tardari.uiscera mollire:q̃bus virtutib⁹ neq; senectuti oĩo aduersari creditum est.

¶De cõdimentis siue ꝯdituris ferculis aut structõibus siue edulijs:ꝛ verius pulmentarijs. Ca.xxxv.

p Kurimũ seni homini est vtilitaꝫ ꝛ voluptatis vsus tum olex. tum leguminũ iam narratox q̃ illi cibum afferũt ex quibus ꝯditurc fiunt regimini resumptiuo aptenam oleribus nõ modo ꝛ granis verũetiã carnibus.oleo. butiro.melle. piscibus concoctis ꝛ oĩo pulmentarijs alio indigentibus pulmentario mira quadã gule solertia veteri nouitioq; inuento in regimine resumptiuo vti preceptũ est oĩ tñ cũ lauticia nõ indomite vallateq; gule indulgẽdi gratia sed resumende senectuti dũtaxat iuuãtia adducent̃ sicuti gñatim imprimis sunt ea q̃ ex reb⁹ fiũt lenibus:sicuti sorbitões.pulticula.laganũ.amilũ.ptisana.ꝛ hmõi.

¶De albo pulmentario ex carne edito.

h Oc contusum appellant qꝺ ex pulpis precipue volatiliũ aialium componit̃ ceu galline. castrati galli. fasiani ꝛ ꝑdicis.cum horum decoctione quibus lac amigdalinũ dulce ꝛ recens veluti cõueniens valde.aligari.pulpas ex transuerso minutim incidi deinde tundi precipiunt sicq; laudatissimum habetur in regimine senectutis:ita vt eius etiam quantitas modica plurimũ nutriat.eo enim veluti optimo vtuntur in resumptione conualescentiũ quox ꝛ senum eadem est ars.tum temperie sua cũ declinatione

ad calidū ⁊ humidum. Jd vo notū fit natura eox q̄ ad illius ꝯpositionem ingrediunt: carnis vz cuius ex iam dict natura nota est. ⁊ decoctionis p̄cipue pullox ⁊ volatiliuz aialiuz iam dictox cuius est equare humores oēs: magis tñ que pullox est lz ea iuscula q̄ ex decoctione gallinarum fiunt alibilia magis sint ꝯplexionemq; Judeo auctore adaptent. conferūtq; corporis defecti augende pinguedini. Lac aūt amigdalax q3 eax sauich siue succū dicunt. etsi graue sit suaq; dulcedine colerā cōmoueat vt Auic scribit in hoie quippe natura atq; etate calido. in senib⁹ tñ id nō efficere putandū est. quox natura frigida est relatione iuuentutis succus amigdalinus leuior est corpore amigdale laudatū prebens nutrimentū: lz modicū. cuius naturam equalem ad humiditatem parū decliuem produnt.

¶ De Pane cocto.

Panem liquore aliquo senectuti ꝯducente ꝯcoquendū siue infundendū esse iubent: decoctōe p̄cipue carnis alicuius laudatox aialium. sicq; resumēdos esse senes nāe precipue frigide ⁊ sicce in autumno ⁊ in regione septentrionali. si enim ꝯdimentū hoc ex pane fuerit fermentato p̄cipue tñ loto. sic enim ab eo auferunt fermenti qualitas. siccitas ⁊ viscositas. sanguinem fortem ⁊ bonū humidumq; dare macillentis ⁊ gracilibus siue extenuatis eox quoq; pinguedini conferre. alere. ⁊ celerius descēdere ex stomacho. ventrem subducere. tussi ⁊ asperitati canne pulmonis mederi inter auctores ꝯuenit. eiq; superaspergere aromata: quox descriptōem paulo post dicemus. Hic est panis ille q vt testat Auer. post bonitatem cibi excepto pane est panata q̄ in natura ꝓxima est equalitati. Huic ꝓxima panificia gña sunt q̄ oia lz firmissima sint auctore Cel. elota tñ quedā frumenti genera imbecillissimis annumerarī pñt: vt alica. orizia. ptisana. vel ex hisdem facta sorbitio

88

Alĩ ſiccam.rubeũ calidius ꝛ fortius albo. ꝛ nigrũ rubeo poſuere plurimũq; alibile atq; aperitiuum. vocem ſplendi diorem efficere.pulmoniq; qualibeat alia re pluris alimo nie. Ruffus auctor eſt cicer in carne operari ſicuti operat fermentũ in paſta.ꝛ acetũ in terra.eligendũ eſt ex eis craſ ſius nõ corroſum.nigrũ ex eis calculũ ꝯminuit. album vo abſterſiuum eſt quo ꝛ renes . epar.ꝛ ſplen purgantur. in vtroq; aũt due ſuꝫe reperiuntur.ſalſa per quã aluo impat ꝛ dulcis per quã vrinã mouet.qa tñ apoſtema adducit in renibus ꝛ veſica cũ ſeminibus papaueris albi eo veſci vo lũt.qa vo inflationẽ efficit in ſecũdis menſis.i.iter duo fer cula veſcendũ. Recente ꝛ viridi cicere ſenes nequaq; ve ſci p̃ceptũ eſt.hũores eniz craſſos flegmaticos ſicuti fere ꝛ recens ſaba adducit quibus nõnunq; tormina ꝛ dolor colicus balitus fetor fiunt.

De Orizia.

Orizia lz calida ꝛ ſicca ſit ad gradum vſq;.ij.quia tñ laudate extat alimonie in regimine nõ mõ ſenectu- tis verũetiam cuiuſlibet etatis in oi regione byberno pre- cipue tpe conceſſere.alimentũ prebere equale ferunt ſi vt decet prepareꝫ ꝛ laudatius ex eo eſt id qꝺ cum ꝓcoquit crementũ ſuſcipit morſure ſtomachi ꝛ inteſtinox idoneam ferunt;ita vt rebus ſtomacho aptiſſimis etiã annumereꝫ orizią elotã eiuſq; ſuccum pax infundere. ventrem ꝯſtrin- gere. vires repare atq; nutrire Theodorus priſcianꝰ ſcri bit. nocere tamen patientibus colicam quia aluum inſtrin git remoueriq; hoc ab eo nocumentum ſi cum lacte aut olco amigdalino aut ſiſamino condiatur.licet autem cum lacte recẽte opilatiões adducat tamen auferꝫ eiuſdem ſic- citas.pinguediniq; cõferre.addere in ſpermate minuercq; odores malos ſudoris ꝛ vrine aiunt.

¶De Faseolis siue Faselis.

Placuit Albuchasi regimen resumptiuū senū nature precipue frigide ⁊ sicce hyberno tpe ⁊ in regionib⁹ frigidis nō carere dēre vsu faseoli, nā ipm pinguedini ꝓferre, vrinam ciere ꝑdit, rubeum precipue nō corrosum ceu calidiorem alīs substātie sicce pectori ⁊ pulmoni auxiliari Auic. scribit, alimentū tñ dat humidū, crassum, flegmatī cū vomitionē adducit ⁊ somnia tumultuosa, ideo ad hoꝝ remotionē oleo muri ⁊ sinapi edendū iubet, alīj cū aceto, melle, pipere, ⁊ origano, ⁊ super esum eius vinuꝫ epotare passum puꝝ ficoꝫ aduersari eius malicia.

¶De Lupino.

Lupinū graué albū senes edere iubet Albuc. p̄cipue eos q̄ nāe sunt flegmatice hyberno tpe ⁊ in regione septentrionali. Eius nā calida est in. i. sicca in. ij. nutritoꝫ sicuti est digestibilis, ventrē deducit vt Theodorus scribit propinquor tñ operi medicine cꝫ alimonie: cui⁹ ꝓditura cū bonis laudatū p̄bet alimentū, infusione eius nō oio amaritudinē auferendā iubēt, nam velotioris fit penetratiōis, ferrūtoꝫ aceto id edendū esse eo q̄ opilatōes apit iecoris acIyenis ⁊ proprie dū ꝓcoquit aceto ruta melle ⁊ pipe, si vo ꝑ infusionem amaritudo eius oio abīcit medicinā nutritiuam appellant. Lupino loto ⁊ salito atqꝫ eso peculialiter ascribit cū aciem visus corroborare sic Judeus affirmat.

¶De Farre adoreo.

Dius alimentū mediū est inter id qđ ex frumēto ⁊ hordeo fit: nāe ponit equalis candarusiū apud plurimos scribentiū appellat in regimine resumptiuo oio nō damnatū. eius alimentū viscosum ⁊ opilatōes adducē fert cū zucaro tñ cui inest aptio ⁊ absterssio auferr ei⁹ malicia.

¶De Sisamo.

Hoc semen pluris ceteris seminibus vnctuositatis si

senes quoꝫ intestina siccca sunt vesci prꝛecipiũt;nam licet nature calide ⁊ sicce in prꝛimo ponaꝫ;ea tñ q̃ alba est quaꝫ candidã dicũt ad frigidũ declinat,ideo rebus refrigerãtibus annumeraꝫ.est tñ virtutũ ꝯpositaꝫ lenitiua . ventris abstersiua,pungitiuaqꝫ virtute eius banracbia. atenuatiua ⁊ dissolutiua,eius succus magis q̃ꝫ ſubа ventrẽ subducit;ideo rebus aluũ mouentibus annumeraꝫ . que lꝫ mali succi sit parũqꝫ alibilis sicuti ⁊ olera queqꝫ.firmiorꝛ tñ censetur q̃ꝫ lactuca. cucurbita vel asparagus sicuti Celsus scribit;edendã eẽ p̃cipiũt vt aluo impet paꝫ decoctã; naꝫ plurimũ decocta aluũ astringit. quia tñ blitis sanguinẽ vt aiũt ꝯburit cũ aceto ⁊ sinapi edendã eẽ prꝛecipit Albucbasis.vt vo stomacho lassitudiuẽ nõ adducat siue mordicatiõem cũ dulcibus ⁊ aromatibus ⁊ lacte amigdalaꝫ.

¶De Anetho.

a Nethũ viride ⁊ molle qa sui succo stomacho idoneũ est lꝫ sui subа mali succi sit. renibꝰ q̃ aduersetꝫ.inflationes leuat,rebus aluũ mouentibus annumeraꝫ.hũores frigidos calfaciẽdo maturat,aluũ ab intraneis vicꝫs purgat,lenit,eius tormina sedat,somno est aptũ. singultũ de repletõe ꝯpescit. abominatiõeꝫ tamen ĩmo frequẽtiorꝛe esu visus ibecillitatẽ,nauseã,⁊ vomitũ p̃cipue eius semen adducere fertur,ideo si cũ limoncellis edaꝫ senibus nature frigide hyberno tempore atqꝫ in regione frigida vtilẽ Albucbasis prodit,eius naturam calidam ⁊ siccã ad gradum vsqꝫ secundum,altꝫ calidam in fine secundi; siccã aũt in fine prꝛimi effirmant.

¶De Feniculo,Aneso. Ferula, ⁊ Carduo.

f Eniculi vsus frequens habetur in regimine sanitatꝫ non minus semine q̃ꝫ radice ⁊ folio eius: p̃cipue tñ hortensis dulcis vsum in regimine resumptiuo laudãt,ca

lide ⁊ ficce nature ponitur ad gradū vsq; secundū;licz ca-
liditati magis attineat q; ficcitati. quod licz mali succi sit
sicuti ⁊ anesum vt Celsus inquit;inflatiões tamen leuat.
opilationū aperitiuū.visum acuit caliginem oculoꝝ deter
gens;⁊ proprie eius semen. scribit Plinius feniculū ser-
pentes nobilitasse gustatu senectā exuendo;oculorūq; aci
em succo eius reficiendo.vnde intellectum est hominū q;
caliginē ꝓcipue eo releuari.ideoq; ⁊ feniculū dici qa eius
thyrsus ⁊ radicis succus acuat visum.stomacho preterea
nauseā perpesso subuenit.vrinam mouet.lapidem in reni-
bus cōminuit.Est quoq; in genere feniculi siluestre quod
hippomaratiū siue myrseneū vocāt ad oīa vehementius
feniculo hortense.Anesum earundē virtutū est cū fortitu-
dine ⁊ acuitate.eius naturā calidam in primo;siccā vo in
tercio gradu ponūt.oris tñ halitū iocundiorem facit feni-
culo;imo vino collutū vultū iuniorem vt aiūt prestat. pre
cipuū putatur ad ructus singultū inhibere.somnū conci-
tare si potetur.calculos cohibere.inflationibus stomachi
⁊ intestinoꝝ torminibus ⁊ celiacis mederi.vomitões sistē
precordioꝝ tumores.⁊ pectoris vicijs.neruis q; vtilissi-
mū.lassitudinis auxiliū viatoribus spopondere Plinius
affirmat.Ferula q; vescunt q;plures cuius caules deco-
ctos stomacho idoneos scribunt;licz plures sumpti capi-
tis dolorē faciant.ferulam torminibus mederi aiunt.Hor
tensia carduoꝝ sunt in frequenti esu artichiochi vulgo ap
pellata.folia eoꝝ decocta spinosa cacumine stomachū cor
roborare.odorem bonū oris efficere.⁊ calculos ꝓminue-
re.auctor est Auic.vuluis quoq; si credimus etiā cōferre
aliquid traditur vt mares gignantur sicuti scribūt Che-
reas Atenienſis ⁊ Glaucias qui circa carduos diligētis-
simus fuit.cardua excalfacere ⁊ vrinam procurare Theo
dorus Priscianus scribit.

¶De Eruca.

e ¶Rucã quasi vticam appellãt eo q̃ ignite sit virtutis quã nõ oĩo illaudarũt in regimine resumptiuo; siue hortensis fuerit siue erratica: ſm tñ semitã potius medicine q̃ alimenti, quã nature calide posuerunt in .ij. sicce vo in primo, aperitiuã ⁊ lenitiuã, ad alimenti digestiõem plurimũ auxiliari, solam tñ non esse edendam quia mali succi est atq̃ acris, dolorem capitis adducit. lactuca tamen, en diuia, ⁊ portulaca, hoc vitiũ remouent ab ea. tanta est sua uitas eruce in condiendis obsonijs vt greci eã euzomon appellent. ¶Nasturtiũ eruce plurimũ est viriũ ꝓsiliũ.

¶De Sinapi; quã ita appellari ferũt quia folijs napi similis est.

a ¶Lbuchasis auctor est sinapim eius semine senioribus nature frigide ⁊ humide in regionibus montanis hyberno precipue tempore plurimũ idoneã; nã lz mali succi sit atq̃ acris; tamen quia eius natura calida est et sicca ad gradum vsq̃ quartum. flegmatis est scisiua attenuatiuaq̃. cerebrum ab humiditatibus depurat. aperitq̃ opilationem collatorũ ita vt nihil ea magis in nares ⁊ cerebrũ penetrare asseuerent. ieiuno esa intelligẽdi acumen efficere aiunt. melleq̃ cõmixtam antiquã asperitatem cãne pulmonis auferre. lyenem attenuare. stomacho vtilissimam contra omnia eius vitia. pulmonibus quoq̃ excreationes faciles efficere. cibo sumptam suspiriosis dari. aluũ molire. vrinam mouere. quia tamen via alimonie humores efficit malos ideo ſm semitam medicine potius q̃ alimenti sinapis pax in regimine resumptiuo vesci iubẽt: sicuti ⁊ olex cunctis que acuminis aliq̃ habent acuitatez sinapis rob siue defrutum aptissime refrangit.

¶De Senatione siue Cressone.

e Erbam hanc Arabes pupillam oculi nuncupãt,alij erucã aque aut apiũ aque:calide ⁊ sicce nãe ponitur ideo calfacit ⁊ dissoluit,vrinã citat,calculos in renibus ⁊ vesica ꝯminuit:in regimine resumptiuo nõ est repellenda, eam comedendam elixam aut crudam Auic̃,iubet,vlceribusq; intestinoꝝ remedium esse.

¶De Lactuca.

b Ortensem lactucã amplam lacte carentem alimentum ꝓprie iuuentutis esse scribũt eo ꝙ frigida sit ⁊ humida ad gradũ vsq;.ij.hũane nature refrigeratrix absq; malicia.Attñ quia inter olera ꝯnumerat quib⁹ est exiguũ sanguinem dare atq; cacochimũ: lactucã plurimũ quidez ⁊ nõ cacochimũ nõ tñ euchimũ sanguinem dare Gal',tradit.Vnde ⁊ idcirco lactucã aiunt nuncupari ꝙa lac plurimũ dat mulieribus,aut ꝙa lacte abundat, in regimine resumptiuo nõ oio illaudatur: lz rebus acribus annumeret sicuti ⁊ olex pars maxima,est tñ stomacho idonea ⁊ somno apta,nam sicuti colerizante ventre superiore iuuenib⁹ refrigerandis admittit̃:ita ⁊ eam elixã vt laudatissimã ad senectutis vigilias coercendas recipi iubent. Frigiditatẽ lactuce ea q̃ lacuũ est assimilarũt. frigiditas nanq; lacunalis remissior est ea q̃ est aque fluuiatilis . tum solis calore lacus in ꝓfundum vsq; penetrante,tum terre vicinitate ⁊ sui mixtione cum luto. Recte itaq; Auer,lactuce frigiditatem silẽm prodit ei q̃ riuulox est:eaz ad laudati sanguinis gñationem q̃titate ⁊ qualitate cunctis oleribus preferũt Et ꝙa natura oibus refrigeratrix est ideo greci eam eumechion dicunt:qm̃ hec maxime veneri refrageť,estate grate a stomacho fastidiũ auferre,cibiq; appetentiã facere,aluum ueq; mollire neue astringere sed vrinã mouere. Israelita scribit,rebus tñ aluũ mouentibus Celsus eam annu

merat. Plinius auctor est diuũ Augustũ lactuca conser-
uatum in egritudine prudẽtia Antonij Muse medici. Mõ
lotam laudatiorem asseuerant. Jubet Celsus lactucã esti
uam eligendam esse cuius cauliculus iam lacte repletus
est vescendam esse cum eruca veneris concitatrice frigo-
rumq; contemperatrice diuerse nature q̃ lactuca volunt
vt nimio frigori par feruor ĩmixtus temperamentũ equet
Ferunt nonnulli frequentiores lactucas in cibo claritati
oculorum officere.

¶ De Spinachia.

Enĩb⁹ nature precipue calide ⁊ sicce verno aut esti
uo tempe in regionibus calidis spinachiam vtilem
produnt. equalitati enim propinqua est. gutturi. pulmoni.
stomacho. atq; iecori apta. aluum humectando mollit.
melioris alimonie q̃ sicla cẽsetur aromatibus ꝯdiẽdas et
muri frigendasq; iubent. sic enim earum nocumentum au-
fertur. nam digestioni aduersat.

¶ De Asparago.

Sparagus sic dicta est quia in aspero virgulto na-
scatur: cuius appellatione omnẽ stipitem tenerũ cũ
adoleuerit ad fructũ siue seminis emissionẽ. Grecoꝝ peri-
tiores intelleꝛeꝛ sparago tñ: nõ autẽ spargo siue sparo q̃
est genista senes nature precipue frigide ⁊ sicce in regio-
nibus in quibus inuenitur hortense siue recente vesci vo-
lunt precipue cuius summitates decliues ad terrã vertun
tur. elixo sale. aceto. ⁊ oleo condito. Sparagi naturã siccã
cum equalitate in calido ⁊ frigido q̃uis a caliditate non
plurimũ elongeꝛ Auic. scribit. Etsi Jsaac Jsraelita eũ ca-
lidum ⁊ humidũ in primo graduarit: ꝛ hortensem tempe
ratiorem asseueret. siluestrem enim asparagũ quem corru
dam aliqui nuncupant. alij libycũ. Attici vo hominiũ effi-
caciorem scribunt domestico ⁊ calidiorẽ seu candidiorem

⁊ adhuc maioris virtutis. Asparagũ abstersiuum posuere opilationũ omniũ viscerũ ⁊ proprie epatis ⁊ renum aperitiuũ. dissolutiuumq; ⁊ magis campestre omnibus oleribus valentiorẽ magisq; alibilem hortensez precipue. inter saxa aũt ortũ quẽ saxatilẽ dicunt mũdificare absq; fortifica lefactione ⁊ refrigidatione aluo imperare. ideoq; ⁊ rebus aluũ mouentibus annumerat vrinã decoctũ vtilissime mouere etsi ipsam vesicam exulcerat. venerem stimulare. lumboy ⁊ renũ dolores sedare. qa tñ vilis stomachi noxiũ habitũ est rebusq; mali succi atq; acris annumerat. eo elixato cũ muri vesci iubent. Scribit Theodorus prisciannus sparagũ ventrẽ ⁊ vrinã procurare vticã similiter vt sparagus: sed calore suo nimis flegma dissoluere. vnde ⁊ rebus aluum mouentibus vticã annumerant.

De Lupulo.

Lenibus quoy natura calida ⁊ sicca est cũ tenuitate sanguinis ⁊ spirituũ inflãmabiliũ lupulũ idoneũ ferunt in omni tempore quo inuenitur. est enim nature equalis cũ declinatione ad frigidũ inflãmationũ omniũ extinctiuus. ventris lenitiuus. educens de colera citrina rẽ aliquã vt ait Aesue. sanguinẽ ab ea depurans atq; eundez clarificans. sedansq; eius inflãmationẽ. stomacho ⁊ iocineri excalfactis vtilissimũ scribunt. in eius tñ cõditura obseruandũ est. nam Gal. in. iij. interioy libro auctor est lupulum aceto ⁊ sale ꝓditũ sanguinem melãcolicũ dare. quod forte verum est nimio eius vsu.

De Cappare.

Aturã capparis ideo grece nuncupati qa in caulículo rotundo hẽt seminũ capitula vt aiũt. calidã ⁊ siccam ad gradum vsq; ij. cũ extensione produnt. quod facile dinosci potest amaritudine. ponticitate atq; acumine in eo apparẽtiꝫ. Eius vsum in regimine resumptiuo laudãt

virtutibus eius nõ vulgarib⁹ fm ſemitã medicine potius q̃ alimonie,minimũ eniz nutrimentũ p̃bet ſic̃ ꝛ alia queq̃ tenuiũ partiũ;etſi viride ex eo ante ſalituꝛã valentioꝛ iudi ceſ̃,per ſalituꝛã enim vim alimenti amittit, vtimur fructu plante illius vt laudatioꝛe ad diſſoluendũ,aperiendũ abſ- tergendũue,tranſmarino veſci nolunt, nam arabicũ peſti- lens cenſeſ̃ , aphꝛicũ gingiuis inimicũ, marmaricum vul- uis,apulum vomitus facit vt ſcribit Plinius,innocẽtius tamen italicũ eſt,ſubſecuta vero etas noſtra Alexandrinũ in magnis laudibus habet, Eos qui quotidie capparum edunt paralyſi nõ periclitari neq̃ lyenis doloꝛibus,ſtoma chum quoq̃ ꝛ ventrem flegmate oneratos per ſeceſſum purgari,anguſtie pectoꝛis mederi inter plurimos auctoꝛ cõuenit,ante cibum ſalitã inſumptã cibi appetentiam face re,amiſſam ſiue ſopitam aut quolibeat modo deiectã exci tare,coleram nigram extenuare,aluum mouere; imo cap- parem eo modo ſalutarem lyeni pꝛodunt , nam euacuan- do humoꝛes craſſos per vꝛinam ſplenem purgat;ſicuti ab ſinthio iecur purgatur,quoꝛ opilationes ꝛ duritias exter mínat aceto pꝛeparatus , illaudabilis tñ eſt alimenti;nam etſi melancoliã virtute ꝛ pꝛopꝛietate ſoluat;ex mõ tñ ſubꝛe ipſius alimentũ dat melancolicũ ,eſtq̃ in colericũ nigrũq̃ ſanguinẽ ꝓuerſiuus,ſcribunt q̃ eius vſu frequentioꝛi ner- uos pcuti,ipmq̃ ſtomacho iutilẽ eſſe int̃ auctoꝛes ꝓuenit Eo itaq̃ veſcant̃ ſenes ẽt tp̃e peſtilentie in eferueſcẽte aq̃ impoſito, deinde ablato oleoq̃ ꝛ aceto ꝓdito, neq̃ abſq̃ coꝛiandro;nam eius natura capparis nocumento tempe- rié maxime p̃ſtare affirmant. ¶ De Oliua.

e Etſi imbecilliſſima ſit materia olee ſicuti ꝛ capparis vt ait Celſus,ſitq̃ oliua digeſtiõis difficilis paꝛ ali bilis humoꝛes dans craſſos ꝛ ſtipticos,ei⁹ tamen eſum ſi condita fuerit ſale aut ſucco limonis ad cibi appetentiam

balitſiq; iocundiorem faciendū.ſtomachōq; corroborādū
ſenib⁹ nāe frigide byberuo tpe in regiōibus frigidis ꝓceſ
ſere precipue in ſecūda mēſa: etſi in vltima vapores aſcē-
dentes caput ꝓpeſcat;eligendā docuere eā q̄ media eſt in
ꝓpleměto ſue maturitatis. tranſmarina italicis preferť in
cibis.ꝛ in ipa italia ceteris picenna vt auctor ē Plinius.
Nō minus tñ etate nra laudať ea oliua quā felſina ſtudio
rū mater ducit;neq; Tiburtine ſuus honor deſit;nam ꝛſi
aliaꝝ relatiōe exigua ſit;ſaporis tñ dulcedine atq; ſuauita
te alias antecedit.Albā oliuā ſtomacho vtiliorē;vētri vo
minus.preclarūq; hīe anteq; ꝓdiať vſum Plinius tradit
recentem ꝑ ſe cibi mō deuoratā.arenoſe vrine mederi.itē
dentibus attritis aut ꝓnulſis. Nigrā oliuā quā iacinthinā
vocāt ſtomacho.capiti.ꝛ oculis inutiliorē.vētri tñ facilio
rē.ſcribit Gal'.in.vi.ſuo ſanatiue methodi oliuā q̄ ex biſpa
nia deferť aluo eū emolliēdo impare; ea ꝓp ꝛ in regimine
ſenectutis q̄ maxime laudari.

De Leguminibus.ꝛ in primis de Cicere. Ca.xxxiiij.

Legumina ꝓprie appellāt peritiores grana illa q̄ ad
eſum veniūt que tñ panificia non ſunt;ſic nūcupata
quia leguntť vt ait Plinius.vellunť enīz e terra nō ſubſe-
canť.q̄ oīa fere excepto tritici genere ſiue ex eis panis fiat
ſiue non. alimenti tamen ſucciq; mali.ſtomacho aliena eē
precipue ea oīa que inflare ꝓſueuerūt;nā fere oīa inflant;
qm̄ celerius ex eis nocumentū accidit,magnū;excepto tñ
pane vt aiunt. ꝛ candaruſio.i.ſorbitione facta ex tritico;
quibus duobus in regimine ſenectutis vti volunt addito
etiam cicere cum alīs quibuſdam paucis ; quibus veſci
poſſunt ſenes nature precipue frigide et ſicce in autumno
ꝛ in regione ſeptentrionali ſicuti Albuchaſis prodit na-
turam ciceris albi calidam et humidam in gradu primo

vſq; ad.iij.calefactiua atq; ſiccatiua abſumptiuaq; atq; at
tenuatiua humiditatū flegmaticaꝝ quibus plurimū abun
dat ſenectus. Roſmarino quem latini ab effectu herbam
ſalutarem vocāt, alij ṽo deudro libanū ſiue libanotis di-
cūt,flagrat eniz olibani odore quo ante vſum thuris pla-
care deos ſolitos antiquos ſcribūt,peculiare eſt corize fri
gide ex cerebro euenīēte ſubuenire, ventoſitates fugare,
vrinā citare,opilationes lyenis iocineris ⁊ inteſtinoꝝ api
re,dapibus ꝑmixtū näz exhilarare,a venenorūq; nocumē
to tueri. Maiorana q̄z calide ⁊ ſicce nāe ad gradum vſq;
terciū acutā cū fortitudine,apitionē ꝑſtare,opilationibus
cerebri ⁊ epatis,virtutē hīe attenuatiuā atq; diſſolutiuaz
poſuere ꝑcipueq; doloꝝ inflationū ⁊ humiditatū cerebri.
Rutā etiā ⁊ ꝑcipue hortenſem cuius ortus eſt iuxt arborē
ficū dū viridis eſt nature calide ⁊ ſicce in.ij.graduarūt:lz
dū imareſcit ad terciū vſq; gradū pueniat, eā lz mali atq;
acris ſucci ſit ꝓceſſerūt ſenioribus via potī medicine, hz
näq; vires ſcindendi,diſſoluēdi,carminādi venas depurā
di,digeſtiōi ſubueniēdi,alimēti appetentiā efficiēdi,ea pp
⁊ vires ſtomachi repandi,lyeni q̄z idonea eſt,anguſtie pe
ctoris medet,paraleſi ⁊ neruis refrigeratis,viſum perficit
atq; acuit . ex ruta,roſa,feniculo,berbena,⁊ ceridonia fit
aqua que lumina reddit acuta. Petroſelinū qđ q̄ſi petre
apiū appellāt a petra ⁊ ſelino quod eſt apiū calide ⁊ ſicce
nāe ponit ad gradū vſq;.ij.diureticū eſt,vētoſitates diſcu
tiens,⁊ digeſtiōez ꝓficiēs, eius ꝑcipue foliū lz radix preci
pue cruda difficulter digeratur. eſum petroſelini cū lactu
cis ſenibus nature frigide hyberno tempore atq; in regio
ne frigida conceſſere non minus q̄z apiū hortenſem ſicuti
opilationū aperitiuū,vrinam adducit etſi ventrem inſtrin
gat,nimius apij vſus ſtōacho noxiū ꝓhibet eo ꝙ attrahit
mās acutas aliunde ad ſtomachum vt Ruffus auctor eſt

quia tñ capitis dolorem adducit cũ lactucis edendũ Albuchasis iubet eius esum ꝓhibere tꝑe quo aialia veneno sa mouent nã meatus aperiendo prebet iuuamentũ vt venena ad intima corporis penetrent.

¶ De Ozimo.

o Zimũ ⁊ precipue citratũ nõ minus q̃ gariofilatum cuius folia parua sunt q̃uis a crisippo veluti inutile stomacho.vrine.atq; oculoꝝ claritati.grauiter increpetur:tum etiam quia insaniam (vt ait) efficit. senioribus tñ nature frigide in regiõe septentrionali secuta etas alacriter defendẽdo concessit:via tñ potius medica q̃ alimonie gr̃a.nature calide in gradu primo: sicce vo in eodẽ vl̃ in.ij.posuere ꝓprietate sua tum folijs:tũ etiã semine.cordi leticiã afferre.adiuuari ad hoc efficiendum aromaticitate quadã ⁊ stipticitate tenuitati associata Auic. scribit. ozimũ plurimo vsu fm semitã aliměti repulerũt: eo q̃ rebus acrib⁹ annumerat atq; aluũ mouentibus supfluitateq; humoris qui in eo est sanguinem dat turbidũ ⁊ melancolicũ venarũq; inflationẽ ⁊ capitis dolorem lz eius esu odoratuq; cerebri ⁊ nariũ opilatõibus.hemoroidib⁹ ⁊ cardiace passioni mederi affirment.

¶ De Serpillo ita nuncupato qa eius radices longe serpant.

a Bmoreta siue ad intinctus idoneũ est serpillũ regimini resumptiuo: nam natura sua calida ⁊ siccca in gradu.ij.appetentiã cibi excitat vrinã mouet ⁊ oio stomacho ⁊ cerebro caliditate sua stipticitate.atq; arõaticitate vtile produnt.

¶ De Bleta.

b Litem betã siue bletã nõ aũt blitũ a saporis stupore ita nuncupatũ. siclã intelligi volũt q̃ si hortensis fuerit nõ erratica tꝑe p̃cipue hyberno in regiõibus siccis

duatur caliditati tñ attinet,quã rem eius amaritudo testa tur,minusq; calfacit q̃ cardus,ꝛ epati prodest vt Theodorus Priscianus ait:Huius oleris tum foliorꝫ,radicuꝫ. germinũ,teneroꝫ,stipitũ,cũ augent̃ ad seminis emissionẽ Tũ etiã florꝫ plurimo esu gaudet Roma orbis terrarum quondã cephas,terra vt ait Plinius oĩm terraꝫ alumna cũctaꝫ gentiũ in toto orbe patria facta.

¶De Buglossa grece,i,lingua bouis q̃ dr̃ borago siue eufrosinũ,i,bone leticie.

b Ec olera nõ mín⁹ floribus q̃ foliis ꝛ succo ꝛ adhuc pstantius radice in vsum senectutꝭ laudarũt . vires eniꝫ hñt calefactorias ad mediũ vsq; gradus primi. exhumectãtq; in fine primi gradus. humidior tñ borago est q̃ buglossa,ab ea nõ distãs nisi sicuti hortẽse ab erratico siue siluestri.cuius succo depurato vinoq; ꝑmixto potui dato canos retardari faciemq; detergi ferũt.ꝑtũ tñ est borraginem plurimũ in ventositates ꝙuersiuã:quã rem multitudo eructationũ quas mouet eius plurimus esus oñdit. Buglossam itaq; senectuti magꝭ idoneã scribũt:nã cordi leticiã affert.virtutẽq; vitalẽ repat ad cuius ꝑfortationeꝫ ꝑplexiõe ꝛ ꝓprietate simul opari Auic̃.prodit,adeo q̃ in omni cordis passiõe fm oẽm ipsius modũ administratõis a spiritu vitali sepãdo vaporꝫ turbidos ꝛ melancolicos mirã virtutẽ hãe inter auctores ꝙuenit, cui⁹ radix cortice nõ lota alijs eius ptibus veluti iuuantiorẽ Jude⁹ ꝓponit nã sua peculiari ꝓprietate aĩam vt aiũt dilatat,humorem melancolicũ exterminat,deletq; passiões inde eueniẽtes. ferũt q̃ eã vino ꝑmixtã in ꝙuiuijs leticiã adducẽ, de qua Plinij verba sunt hec: Precipuũ est buglosse q̃ in vinũ deiecta animi voluptates auget.

¶De Adelissa.

n Eq̃ voluere regimẽ resumptiuũ hoc genere oleris

carere;nam etsi calfaciat atq; siccet ad gradū vsq; secundū;eidez tsi inest proprietas mirabilis cordis atq; animi epatisq; voluptates augere;tum ꝓprietate;tum etiā complexione,depuratq; spiritus ⁊ sanguinez q in corde sunt a vaporib⁹ melācolicis, apitq; cerebri opilatiões, digestiõi opitulaī,melancoliamq; absumendo mentem atq; animū letícia replet.

¶De Abenta.

m Odicū hortensis mente quā ⁊ sisimbriū dicūt in regimine resumptiuo ꝯcesserūt,eiusq; nāz calidā ⁊ sicā dicūt ad gradū vsq;.ij.suoq; odore animū ⁊ sapore auditatē in cibis excitare scribūt,digestiõez adducere,singultū remouere,vomitiões cohibere precipue ab humorib⁹ frigidis eueniētes,⁊ oīo stomacho subuenire,ita vt grato odore mensas percurrat in rusticis dapibus vt ait Plīi, venerē ꝯcitat,plurima tsi mente q̄ztitas esui data hūores increndat nimia humiditate sui, eā solam nō edendā inbēt: nā prurītū adducere aiunt peritiores.

¶De Saluia quam herbarū eleliſphacon grece vocant.

f Aluiā hortēsem regimini resumptiuo accōmodarsit eo q̄ senior ventositates repellit,viscer opilatiões aperit p̄cipue ab humoribus flegmaticis euenientes cerebruz ⁊ neruos stomachum atq; intestina corroborat;nam ipsa calide ⁊ sicce nāe ad gradū vsq;.ij.ponit sui aliquali stipticitate exsiccat supfluū q3 de hūoribus est in eis;cuz vino nō admiscendā eē preceptū est; nam vino ꝯmixta celerius ebrietatem adducit sicuti Auicenna prodit.

¶De Rosmarino,Maiorana siue Sansuco, Ruta,Apio,⁊ Petroselino.

b Js oleribus senes vesci volūt vi tsi potius medica q̄z alimonie, calida enz sunt ⁊ sicca in fine grad⁹.ij.

vel pulticula. ꝛ aqua quoqꝫ madẽs panis. ꝛ oĩo ea potio q̃ ex fruméto ẽ firmior ꝫ aqua oĩm imbecillissima sit.

¶Sũma diuersax conditurax.

f Junt ꝑterea cũ carne ꝯdimenta siue edulia pleraqꝫ in regimine resumptiuo laudata: sicuti in primis auctore Albuchasi eduliũ ex carne fricta ꝑparata cũ aceto sale ꝛ aromatis ꝛ seminibus calidis digestioni ꝯducentibus senibus nature frigide et humide hyberno vernoqꝫ tempore conueniens, appetentiam enim cibi excitat, aufertqꝫ eructuationem. humores attenuat ꝛ pituitã scindit. Edulium quoqꝫ ex carne ꝛ ouis compositum. ꝛ quod ex carne ꝛ orizia lacte, zucaro, ꝛ pinguedine gallinacea cum aromatis earundem virium produnt, alimentum eniz dãt tẽperatum omni etati conducens: precipue tamen naturam habentibus equalem hyberno tempore ꝛ in regione temperata, nã depurare intellectũ, delectabiliaqꝫ somnia inducere scribit Albuc̃. Orizią q̃z ꝛ miliũ cũ lacte ꝑparata ꝑcipue caprino puro ꝯsimilis virtutis eẽ; nã alimentũ prebet iuuãtius valde oĩ nature tempate oĩqꝫ etati precipue tĩ verno tpe ꝛ in regionibus tempatis: ꝙ etsi orizia ꝛ miliũ sicca sint: eox tĩ siccitati humor lactis aduersat̃; ita vt resultans ex eis ad mediocritatem tendat que cũ zucaro esa celerit̃ ꝯcoquunt̃, ꝓhibent̃qꝫ opilatõez adducere. Sũt preterea huius summe (vt scribit Albuc̃.) edulia ex carne cũ aceto in vase sillem ꝯcocta: cuius orificiũ creta siue pasta obstruit̃, q̃ senectuti estiuo tpe ꝛ in regionibus calidis vtilia esse affirmat: nam stomacho flegmatico subueniunt Ea nature tempate ponit in calido ꝛ frigido decliuia tĩ ad siccitatem. flegmatisqꝫ scisiua sunt. Decoctio cicex senibus natnre frigide verno tempore ꝛ in regione septentrionali idonea est: nam aperit ꝛ mundificat venas capillares, epatꝫ mea: usqꝫ vrine, preseruatqꝫ ab arenulis ꝛ cal-

culo quibus frequenter affligitur morbida senectus. De coctionē hanc sic facito:cicera ipsa ponderis libre vni⁹ in aq̄ dulci fluuiatili ponderis libraꝝ viginti ꝑ noctē remol/lito,ꝛ in eadē aq̄ in qua infusa steterint die sequēti incoq/to pluribus feruoribꝰ facili ꝛ lenta decoctōne,deinde col lato:cuius collaturā ꝑcipue plurima nō precedente decoctione seni instāte hora refectiōis cū salis, modico ꝛ aro/matis esui dato,est quippe eduliū hoc cibus medicinalis senectuti plurimum conducens,humiditate enim cicerum baurachia cum caliditate subtili expansa in superficie cor ticis eoꝝ per feruorem derelicta in aqua, redditur a qua illa abstersiua,lotiua,opilationū tam precordioꝝ q̄ nutri/tiuoꝝ ꝛ meatuū vrine aperitiua,calculi ꝯminuitiua,visce/rūq; mundificatiua vt Johes Mazarenus auctor est, qa tamen sitim non aufert cū seminibus papaueris corrigen dam. Si autem aqua illa vlteriorem recipiat percoctiōez quoad acquirat mediocritatem inter tenue ꝛ iunctum fit cibus laudatus ad egritudines flegmaticas,veꝝ oportet vt collatus prebeat,ex ciceribus aūt a quibus iā expolia/ta fuerit nitrositas iuscula fiunt venerem concitātia qbus corpis pinguedo augeť,carnis color vinidus efficiť, edu liū aliud carnem aīalis alicuius in resnmptiuo regimine laudatā minutim precidito:in decoctiōeq; carnis laudati chimi ꝓcoquito: qō quia pinguedini confert,sanguinēq; dat equalem,mirū in modū laxitudini ab exercitatiōibus supuacuis siue a ꝯcubitu frequentiore siue ab accidenti/bus aīe euenientibus,concoctōez quolibeat mō retardan tibus:sicuti sunt langor,ꝛ timor,vtile est:nam maior pars subē carnis illius eo mō ꝑparate decoctioni ꝯmiscetur in eāq; ꝓmutať ideo facile est virtuti īmutatiue eā in sangui nē ꝯuertere ꝛ exinde corpus resumi, ꝓp qō senibus nā tē peratis in regiōib⁹ tempatis verno ꝑcipue tpe ꝯcessuz ē.

eduliũ ex carne fricta prius, deinde cũ acetosis prepatum
ꝛ dulcib⁹ q̃ subfrixa dicunt̃ senes nãe frigide hyberno tpe
ꝛ in regiõe septẽtrionali ꝓcessit; nã stomachũ hñtibus hu
midũ subuenit, virtutẽ memoratiuã repare affirmat, ideo
ꝛ quibus accidit obliuio idoneũ esse, eduliũ suffrixũ assa-
tũ plurimũ est alibile, inanitũ senem replens, humorem in
sanguinem celerius ꝓuertens, atq; virtutẽ vitalẽ reparãs
Eduliũ ex carne cocta ꝛ ouis simul mixtis que ziburbegi
arabes appellant earundẽ viriũ est. Cocetũ q̃z ad somnũ
preparandũ senectuti restaurãde aliqñ ꝓducit, est enim̃ co-
cetũ genus edulij ex melle ꝛ papauere factũ. Sũt q̃z edu-
lia ex ouis ꝛ butiro facta siue per elixatiõem siue ꝑ frictio-
nẽ in patellis ꝛ hoꝝ precipue que ex ouoꝝ vitellis absq;
liquore, albo butiro, aromatis, ꝛ zucaro, alimenti laudati
calidi ꝛ humidi. Neq; silentio inuoluantur in regimine re
sumptiuo iuscula decoctione laudate carnis cum liquore
aliquo dulci vel austero condita. Sũt ꝛ alia generosa ob
sonia; sicuti mirtata, saluiata. Alia vulgaria; sicuti rapata,
alleata. Huius generis etiam est intrita, i, cibus de alleato
mortario factus. Et apud romanos nr̃e etat̃ gloriosa cau
lata, quoꝝ oĩnm aliqua senes vt iuuantia vesci iubẽt. Ad
ventris senioꝝ subductionem neq; preterire fas est edu-
lium ex oleribus ventrem leniẽtibus oleo siue butiro aut
quouis vnctuoso ꝛ sale compositũ quo vescant̃ senes in
primis mensis, olera autem ad hoc idonea sunt blitis, ane
tũ, petroselinũ, apiũ, malua, mercurialis, ꝛ que hmõi hñt
vsus rationem.

De Boreto cuius sapor ad intinctus senioꝝ cõmendatur.

b Quum vsum inuenit ingeniosa gula embamatibus
idoneũ, i, imersiõibus ad intingendũ panẽ in eis ap
tũ excitãde appetentie vl' voluptat̃ gr̃a, cis cui docemur

neceſſario.alimento delicias imiſcere. quox vſum etſi in regimine ſanox corpox Cel.dānauerit tanq̄ inutilē ſic ēt condita omnia.tū quia plus cibi propter dulcedinez aſſumit;tū etiā ⁊ quod modo par eſt aſſumptum egrius cōco quit. attn̄ in regimine reſumptiuo ſeniox precipue quox appetentia fere mortua eſt perq̄ vtilia eē eſt res nō ignota.quox varij ſunt modi in regimine reſumptiuo non repellēdi;quos variari oportet iuxta tempox anni.ſenox naturax tā iſequentiū formā q̄ materiā. regionū ⁊ aliox his que annectunt differentias;ſicuti ſunt que conficiunt ſaba ſiue defruto; quod eo valentius eſt quo magis inco ctum eſt.melle.zucaro.aut vino.hmōiq̄ ſuccis dulcedini attinentibus. aut ea que cōmiſcent ſucco vuax acerbax. granatox.citranguli.citri. aut limonis.tartari.aut herbe acetoſe.ſeu ceraſox paruox acriū ſtipticox.ſiue ipō aceto ⁊ hmōi ſuccis.auſteritati.ponticitati.acredini.aut acetoſitati atteſtantibus.quibus etiā annecti volūt ſuccos ſtipticos ſicuti eſt mirtatū ipm. plerūq̄ enim cōmendat ſapor adintinctus additis mirtis;vt refert Plinius. His itaq̄ liquoribus additis aromatis.amigdalis.vel aſſo pane.nucleis.alleis.vel acrumine aliquo ⁊ oleribus ceu ſerpillo. menta.ozimo.pullegio.origano.ſaluia.ſanſuco.⁊ ſimilibus ſeorſum vel cōiunctim voluptas cibis affertur;quox eſus laudat in regimine reſumptiuo ſic ⁊ obſonia pleraq̄.

¶ Deſcriptio ſpecierx aromaticax regimini senioꝛ vtilium. Ca.xxxvi.

a Ageri vires ſenectutis atq̄ eiuſdē calorē innatum excitatū repari ſcribūt pitiorres vſu aromatū. fieriq̄ humiditatū ſeroſax q̄ plurime ſunt in ſenio ꝓſumptionem nec minus aduerſari nōnullis accītibus ſenectutis comitibus.dicēte Auic̄.q̄ zinziber ⁊ aromata ſunt ex eis q̄ ſenibus ꝓferūt;ſi tñ i eox vſu obſeruet vt quātitas ea ſit qua

duntaxat calfaciant ⁊ concoctioni conducant;non aũt ea qua corpus deficcent,iã enĩz ex determinatis innotuit alimenta fenectutis humectãtia eẽ oportere, ab aromatĩ; q̃z corpa fenilia nõ ꝓpatiant nifi virtute calefaciẽdi,ꝓcoctionẽq̃z reparandi,nõ aũt fm femitã ficcandi. Q̃ uõ etfi plura fint aromata regimini fenectutis accõmodata;attñ falutarem hanc mixturã laudauere magis in hũc modũ; Cinamomi accipito electi,boni,f.odoris,acuti fapor;,fine mordicatiõe,coloris nõ ꝓmixti,fuo odore oẽm aliũ obumbrãtis,partem fiue terciã mediã zinziberis,galãge,piperis añ drac.ij.croci drac.i.gariofali nucis mufcate añ drac.ß.zucari albiffimi vn.i.⁊ femis,fingula hec fepatiz fubtiliffime tũdito, deinde mifceto, q̃ ꝓ cõdiendis fenũ edulijs vtilia funt,in quor tñ vfu hñda eft rõ nature fenis,regiõis,exercitij,artis,tpis anni,⁊ alior q̃ iftis ꝓtinuanť,q̃ztum aũt cõpofitio hec in regimine refumptiuo idonea fit infpecta natura fimplicis vniufcuiufq̃z eam ingredientis facile eft cognofcere.

¶ De Cinamomo.

c Inamomũ calidũ in fine gradus fecundi ad terciũz vfq̃z,ficcũ vero in eodem hilaritatem inducere aſſeuerant,iuuari aũt ad hoc aromaticitate fua ⁊ fortitudine cum tenuitate Auic̃,fcribit,ita vt conferat etiã iuuamento tiriace,virtutis eft attractiue atq̃z aiptiue,aduerfari putredini,⁊ corruptionem iam factam rectificare, corizeq̃z plurimũ ⁊ obfcuritati vifus mederi,pectus lenire, ⁊ a fupuacuis purgare,tuffim auferre,opilationes epatis apire, ſtomacho fubuenire,ita vt humorem in eo congeſtuz fiue aliunde defluxum exficcat, ⁊ omnino vtrinſq̃z ſtomachi vz ⁊ epatis concoctioni opitulari,dolores renũ inhibere, Scribit Auerrois q̃ cñ cinamomũ ex medicinis fit in quibus inueniunť aromaticitas,ſtipticitas,⁊ acumen (q̃ oĩa naturam illius inſignem oſtendunt) corroborat etiaz oĩa

membza.neqꝫ emulatur alteri:tum aromaticitate; tuꝫ etiã virtute reſiſtendi putredini ⁊ coꝛruptioni pꝛecipue ſtoma cho contingenti. Galienus quoqꝫ in libꝛo experimentoꝝ auctoꝛ eſt cinamomũ rem vtiliſſimã eſſe ad ſtomachi frigi ditatem:quam cruditatem dicunt:ita vt purget humoꝛes in eo exiſtentes mira quadam eius pꝛopꝛietate vt liceat fateri illud verſificatoꝛis:

Non moꝛietur homo ſepe comedens de cinamomo.

Ferunt q̃ꝫ ip̃m venenis ſua virtute tiriacali aduerſari.

¶ De Zinzibere.

Zinziber calidũ graduarunt in fine gradus tertij:ſic cum ẏo in ſecũdo.conferre obliuioni virtuti memo ratiue eius operotionem augendo ſubuenire. humoreſqꝫ in partibus capitis ⁊ gutturis atqꝫ viſus obſcuritatem ab ſtergere.concoctioni opem pꝛebere inter auctoꝛes conue nit.Auicenna auctoꝛ eſt zinziber exſiccare humoꝛes ſto- machi accidentes ex eſu fructuũ ſicuti ſunt melones ⁊ ſi- miles.ſtomachum excalfacere,opilationem epatis apire. aluo imperare Iſaac affirmat.⁊ omnino eſt de conferen- tibus in reparatione digeſtionis ſenectutis ⁊ venenoſoꝝ moꝛſui.

¶ De Galanga.

Galanga calide ⁊ ſicce nature in gradu ſecundo ad ter- tiũ vſqꝫ poſuere.attenuatiuã.inflationũ diſſolutiuã. halitum iocundioꝛem efficere.in regimine ſenũ idoneam. nature pꝛecipue frigide ⁊ humide hyberno tempoꝛe ⁊ in regione frigida.concoctioni ſtomachi mirũ in modũ auxi liari.eligenda eſt radix craſſioꝛ.

¶ De Pipere.

Oc calidum etiam ⁊ ſiccuꝫ ſm tria eius genera ad gradus vſqꝫ tercij finem ſcribunt.cibi appetentiã ex citare.inflatiões craſſas diſſoluendo exterminare ſm oẽs eius ſpecies.humoꝛes in ſtomacho congeſtos ⁊ in parti-

bus illi adiacentibus ad infima propellere Judeus refert Quare ⁊ senio non inutile; precipue quia etiam eius moderato vsu refrigeratis neruis, tussi antique, ventris torminibus medetur, vrinam citat, ⁊ omnino habentibus naturam frigidam vtile habetur.

¶ De Croco a Corico oppido Cecilie nuncupato.

n Aturam croci calidam in secundo: siccam vo in primo scribunt, rebus cordi ⁊ spiritu vitali robur afferentibus annumerat̃; nam letificat, illuminat, dilatat, ⁊ solidat eor̃ substantias vt Auicenna inquit, adiuuatur aũt ad hec omnia aromaticitate, stipticitate, dissolutione plurimũ in eo dominantibus ad quas sequit̃ digestio, stomacho q̃z vtile ẽ; nã virtuti digestiue ꝓducit, stomachũ incoriat vt ait filiꝰ Serapiõis, sua pũcticitate, ⁊ fortificat epar vrinam citat, venerem stimulat, colorem meliorem efficit, ꝓpterea qꝫ delet acetositatẽ stõachi illã pcipue q̃ facit appetitũ, replet cerebrũ: ita vt vinoꝰ ꝓmixtũ iebriet, vissũ obtenebrat ⁊ sensus, itaq̃ regimini resumptiuo idoneus est, qa tñ appetitũ cibi aufert cũ alijs aromatis in pauca q̃ntitate sit eius vsus, nã nimio vsu letificat donec faciat insaniam: imo frequẽs eius esus dilatat spũm ⁊ mouet ad ex̃ donec occidat, eiꝰ dosim ad hoc Auic̃, nõ ponit; vex Jobes Serapionis drac, iij, assignat.

¶ De Gariofilo.

e Jus nãm calidã ⁊ siccã ad gradũ vsq̃, iij, posuere, iocundiorẽ odorẽ corpis efficit, visum abstergit, vomitui ⁊ nausee aduersat̃, stomacho ⁊ epati idoneũ.

¶ De Nuce Muscata.

b Anc q̃z calidã ⁊ sicccã in fine gradꝰ, ij, Musa pdit halitũ iocundiorẽ efficit, visuz reparat, ori stomacht epati lyeni idõea ẽ, vomitũ ꝓpescit, appetẽtiã cibi suscitat,

¶De Fructibus. Cap.xxxvij

q Uoniã fructibus plurimũ delectationis gratia vescimur a frumine appellatꝰ que est eminẽs pars gutturis qua alimentis fruimur:ideo eoꝝ naturas quibus cõmuni hominũ esu vti ꝓsuetũ est deinceps dicemus: vt eligantur hi quos in resumptiuo regimine laudarunt ab eorum horarijs exordiendo.

¶De fructibus horarijs ꝛ precipue de melonibus ꝛ Cucurbita.

g Alienus auctor est horarios fructꝰ grecos appellare nõ eo solum quia fiant in hora anni quã greci dicunt tempus caniculare in quo oritꝫ stella canicula, quod tempus est dieꝝ quadraginta cõi ꝓputatõe descriptũ a.x. die,qntilis.ad.xx.vsqꝫ sextilis mẽsis;sed ideo horarios dictos vt qui reseruari diuturniori tpe eoꝝ natura nõ patitꝫ distinguantꝫ ab alijs fructibꝰ q ad reponendũ sunt idonei. Sunt aũt hi horarij fructus sic melo siue pepo,cucurbita citrullus,ꝛ batthecа:qui oẽs etsi cõmuni medicoꝝ cõsensu humidi sint facile conuersiui in eum humorem quem in stomacho exuberantẽ inuenerint,rõe tñ nature eoꝝ in flegma facilis sit transitus, lꝫ rõne ebulitionis in coleram vt pleriqꝫ volũt:qui cũ nõ digerunꝫ stomacho sunt noxij,vomitũ,fluxum ventris,intestinoꝝ tormina,inflationẽ, ꝛ rugitum,cibiqꝫ abominationẽ adducũt;precipue alijs cõmixti alimentis ꝛ oio sunt putrescibiles . mãe imbecillissime vt ait Cel.facile ex corpore segregabiles,fm ventrẽ secedentes ꝛ hoꝝ p̃cipue qui aliqd nitrositatis hñt ꝛ absterſionis;sicuti pepo cuiꝰ gratia vrinã mouet.Sintqꝫ mali chimi propter qꝺ in regimine resumptiuo nõ oio cõcessi,melonẽ tñ dulcẽ senibus nãe flegmatice in autũno ꝛ in regione temperata Albucbasis concedi iubet,senibꝰ inquã precipue itineribꝰ defessis vel quolibeat alio modo calfactis

nam ſepticam.i.refrigeratoriam vim habet cū nature po-
natur frigide ⁊ humide ad gradū vſq;.ij.frigiditate humi-
ditati ſubdominãte,quare ⁊ laſſitudinem, inflamationem
⁊ calorem ſedat. Poſt cuius eſum vinum non conuenire
Auic̃,auctor eſt: ſic̃ neq; poſt eſum fructuū humidor, cui
ſubſecuta etas alacriter vino meratio aſſueta congaudẽs
cõtradicit. Aut enim vinū poſt melonis eſum ad contem-
perandã eius frigiditatem cõuenit,aut ſi nõ conuenit me-
lo nature calide graduatur: ſicuti de quadã melonis ſpe-
cie Albuchaſis ſcribit,qui dulcis eſt valde, maturus , ce-
leriter ad venas penetrans , febres vrentes adducens
in regionibus galieni non compertus. Poſt cuius eſum
ſirupus acetoſus aut oxizachara ſalutaris eſt. Preceptuz
tamen eſt melonem ſtomacho ieiuno ab humoribus vi-
tiatis purgato edendū eſſe, differendãq; aliquanto tpe al
terius alimenti inſumptionem ⁊ poſt eius eſum deambula
tionem iuuare;quod ſi cū ſeminibus ⁊ eius meditulio eda
tur magis abſtergit,eſtq; ad arenoſos renes ⁊ veſicã va-
lentior. Melonis frequentem eſum modū excedentẽ dam
nauere,colicã enim adducere Raſis ſcribit neruiſq; ſui bu
miditate inimicari confeſſum eſt. Cucurbitã Romanã nõ
ingredi in medicinis neq; refrigeraſ neue calfacere ſed ſo-
lum delectatõis gratia adminiſtrari Auic̃,auctor eſt. Cri-
ſippus vo medicus eam damnabat in cibis, ſtomacho tñ
excalfacto,precipue vtiliſſimã eſſe inter auctores conue-
nit percocta aut condita. Unde Celſus cucurbita elixa
ſtomacho idonea eſt ⁊ refrigerat,rebuſq; aluum mouenti
bus annumeratur, in regimine itaq; reſumptiuo aliqñ re-
cipienda eſt aromatibus condita.

¶ De fructibus nõ bozarijs ⁊ imprimis de Ficu.

Sicuti fructus de quibus pauloante habitus eſt ſer-
mo humidi chimi ſunt:ita ecõtra qui nõ bozarij ſic-

cam cõmaſſationem habentes manſuum ſolidum ⁊ terre
ſtre alimentum dare ferunt,qui vo ex eiſdem humidã,hu-
midum,paucum,tenue,facile a corpore ſegregabile. Hos
vo fructus ſurculorum appellat Celſus ; quorum omniũ
eius ⁊ peritiorum conſenſu,vue,fici,nuces,⁊ palmule va-
lentiores ſunt id eſt plurimũ alentes his que poma ab opi
mo id eſt fertilitate dicta proprie nominantur,atq; ex his
ſpis firmiora que ſuccoſa q̃ q̃ frigida ſunt. Ex qbus omni
bus pre fructibus alijs fico in reſumptiuo regimine per' an
thonomaſiam ſenes veſci preceptum eſt,recenti quidem,
ſiue viridi,complementum maturitatis habente,⁊ horum
precipue alba quam glubire id eſt corticem detrahere pre
ſtat, eo q̃ cum eius temperie decliui tñ ad calidum in me
dio gradus primi ⁊ equalitate fere in humido ⁊ ſicco cuꝫ
tenuitate eius in modo ſubſtantie, celeritate maturitatis,
⁊ penetratiõe in pectore ⁊ ſtomacho imo ĩ toto corpe cũ
difficultate corruptionis eius in regimine ſenum nature
frigide in autumno ⁊ in regione temperata apud medico
rum peritiores in magnis laudib⁹ habetur. Cuius cutis
ſiue cortex etſi concoctionis ſit difficilis,grana quoq; ſiue
ſemina nutrimenti nullius ſint;caro tamen eius alibilis eſt
aluoq; imperat. Diaſcorides auctor eſt ficuꝫ ſitim auferre
quod verum eſt de ea ſiti cuius cauſa eſt ſalſuꝫ flegma vt
inquit Auicenna,ſudorem prouocare,a veneno preſerua-
re,⁊ omnino pre cunctis fructibus cum ſui bonitate pro-
xima eſt ad hoc vt non noceat,⁊ in nutriendo valentior,
precipue ea que permatura eſt, proxima ad hoc q̃ inare-
ſcat. Ficus rubea poſt albaꝫ magis laudata eſt, deinde ni
gra plurimum matura, ⁊ horum omniũ que duricoria nõ
eſt. Sunt autem regiones nonnulle optimam ficum feren
tes ; ſicuti agrum tuſculanum ad victum optimam ficum
ferre Marcus Varro ſcribit. Siccam autem ficum rotun

ditati attinentem quam tartarosam Albuchasis nūcupat vt conducentem regimini resumptiuo recipiendam iubet. eorum precipue senum quorum natura frigida est verno tempore ⁊ in regione temperata. fici nanq; sicci natura calida est fere in principio gradus secūdi. sicca vo in medio primi ceteris fructibus magis alibilis magisq; inflationis habens. aluo imperās. arida ⁊ viridis: sed magis viridis. Scribit Auicenna q̄ eius alimentum licz nō existat in robore nutrimenti carnis ⁊ granorum: est tamen vehementioris roboris nutrimento omnium aliorum fructuum. Ficus sicce caryce a copia nuncupate eo q̄ vt aiūt sunt. xx. aut. xxx. in vna massa. pectori. dorso. renum extensationi. asperitati gutturis. opilationibus epatis ⁊ splenis. renibus arenosis vtiles asseuerant. depurant enim ⁊ aperiūt non tamen libere sunt ab inflatione ⁊ ventositate. Leuioris substantie omnibus alijs est ficus alba cuius chimū eo laudatiorem Isaac Israelita affirmat quo cum nucibus erit illius esus. deinde cum amigdalis. sic enim minus inflat. Ueruntamen sanguis genitus ex fico: precipue sicca non omnino bonus est. Propter quod vsu eius fiunt pediculi in corpore. propellit enim nutrimentum ad superficiem corpis. excalfacit insuper. sitim inducit. noxia est splenī. ⁊ epati duritia aut tumore incrassatis vt Albuchasis refert. Hec nanq; duo membra natura quadam appetunt dulcia. eaq; celerius debito attrahūt a stomacho ⁊ ab his que sunt natura eis similia que attracta cum digestione in completa opillant meatus eorum ⁊ ita crassities eorum augescit. Signum autem huius esse aiunt q̄ in epatibus animalium que ficis vescuntur apparet crassities quedam cū bonitate saporis illorū animalium ⁊ pinguedine. sunt enim aues ille plurimū alibiles quox esus venustatē coloris affert. ficus eniz dicta est quasi sicosi grece. i. quia

epar incraſſat.primi fici apparentes in arbore quos groſ-
ſos dicũt:ꝛ ſunt fici flores oío repellendi.ſunt.n.praui nu
trimenti ꝛ humidi illaudata humiditate ſuperuacua.

¶De Uua ita appellata q̃ſi vuida:qa intrin
ſecus eſt hũore,ſucco,ꝛ pinguedine plena.

i Ater fructus ficus ꝛ vuas ope quaſi capitales ma
gis oíbus horarijs alibiles, minimeq̃ cacochimos
eẽ Gal'.pdit. Uuaꝝ autem cum multa ſint genera,ex pre
coquis,purpureis, duracinis,dactileis , ceraneis,cydo-
nis,eam in regimine reſumptiuo precipue ſenioꝝ nature
frigide in autumno ꝛ in regione ſeptentrionali cõmendat
Albuchaſis que alba ꝛ permatura eſt,magna,corticis te
nuioris,aquoſaq̃, ꝛ precipue ea que poſtq̃ lecta eſt die-
bus aliquot corrugatis iam azimis ita vt flacceſcat; nam
alia que eadem hora qua legitur ad eſum venit laudatio
habita eſt , in primis menſis edenda eſt; nature calide in
primo:humide vo in,ij,ponitur,laudatum alimentuꝫ pre-
bens,ſtomacho idonea;aluũ mouet precipue recens pin-
guis, alimentum eius ſimile eſt innocentiuſq̃ non minus
q̃ id qđ ficuũ eſt;excepto qđ vbi ficus dũtaxat in ſtoma-
cho aut inteſtinis inflationem facit, Uua in omnibus di-
geſtionibus ventoſitatẽ adducit vt Auerrois ſcribit,vua
etſi copioſi ſit alimenti;minoris tñ q̃ ficus;q̃ etſi celerius
ex ea augeſcãt corpa,alimentũ tñ eius non eſt manſiuũ et
compactũ ſicuti id qđ ex carne fit imo laxum fere ꝛ vanũ
ſiue imanſiuũ,aliena eſt ſtomacho,inflatq̃ pcipue recens
ſitim adducit,ideo cũ granatis acetoſis edenda eſt. Scri
bit Auicenna eã noxiam eſſe veſice; quod de paſſulis nõ
audiendum eſt.

vua adducit ven
toſitatem motig.

¶De Paſſulis.

b Arum proportiõez ad alias vuas ſil'em ſcribit Gal',
ꝓportiõi ficus ſicce ad virentẽ ficũ, ſunt,n,i calore

temperate vt Rasis inquit: vel saltem nature calide ⁊ bu
mide, digestionis celeris, si (vt decet) masticent in regimi
ne resumptiuo plurimū accōmodate sensū precipue quo-
rū natura frigida est hyberno tpe ⁊ in regione frigida, eligi
volunt eas q̄ nigre sunt, parue, tenuioris corticis, carnose
pingues, dulcedinis pure sine arilis, ⁊ corinthiax passu-
larum sua gloria est, earum vires sunt plurimum alere,
humiditates mūdificare, aluo impare, stomacho sunt ma-
gis idonee, ficis, pectori, ⁊ pulmoni salutares eorum vi-
tijs medentur, renibus, ⁊ vesice, vt est apud Auicen-
nam: epati precipue peculiariter subueniunt, malam eius
complexionem remouent, eidem dant alimentum lauda-
tum, opilationem nequaq̄ inferentes quā adducunt da-
ctili, ideo medent fluxui epatico lotiuo difficili. Refert fi-
lius Serapionis passulas tardius recipere putrefactionē,
ex totaq̄ eox substantia epati ꝯuenire operationesq̄ vini
earū debiliores esse operationib⁹ alioꝝ vinoꝝ ⁊ poni po-
test loco alterius vini, qa tñ sanguinem comburūt vt inqt
Albuchasis: precipue cū eax esus sit īmoderatus auctore
Judeo, ideo cū citrullis recentibus eis vesci oportere.

¶De Dactilo.

c Um dulcis fuerit dactilus maturitatem ꝯpletā at-
tingēs quem cariothū Gal. appellat seniorib⁹ natu-
re frigide ⁊ humide hyberno tpe atq̄ in regionib⁹ septen-
trionalib⁹ vtilis est, cuius natura calida est ⁊ humida ad
gradū vsq̄, ij, magis digerit siccis ficis, magisq̄ vrinā mo
uet, laudatior est cuius ortus est in regionibus calidis: nā
dulcissimū ⁊ viscosum celerius digeri aluoq̄ imperare ꝑ-
dunt, lz parū sit eius alimentū. Galienus auctor est opti-
mū eum esse q̄ nascit ſm palestinā siriam in ierico, humid⁹
sicco deterior putat. Scribit Theodorus priscianus da-
ctilum esse alibilem, ventrem tñ astringere, ⁊ stomacho ad

uersari,epati opilatiões inferre,caput apostemare, malicꝫ chimi esse, emorroydes insup ⁊ dolorẽ capitis adducere, crassi sanguinis gñatiuũ,digestionisꝫ difficilis Judeus affirmat,pp qꝺ cũ papauere ⁊ aq̃ rosacea vescendũ inbẽt, post cuius esum laudate sunt lactuce aceto condite,

¶ De malo qꝺ grece Melum,i,dulce dicit'

e ¶ Si pomor materia imbecillissima sit Cornelio celso auctore ⁊ oĩo pomũ quodcunqꝫ accidũ vel acerbum mali succi sit;malũ tñ dulce in regimine senum naturę calide omni tempore ⁊ in omni regione laudatur, eius nanqꝫ naturam humidã esse in medio gradus primi cũ tendentia ad caliditatem inter auctores conuenit, cuius species varie sunt ceu matianũ sic nuncupatũ ab Hispanie loco vt inquit Jsidorus;cui peculiare est cor exhilarare,vires qꝫ eiusdem reparare,adiuuant aũt ad hoc eorũ aromaticitas ⁊ dulcedo,estqꝫ in semita alimenti ⁊ medicine ideo confert spiritui ipsum,tum nutriendo temperando, tũ etiã rectificando sua ꝓprietate vt est apud Auicennã,Est preterea ⁊ huius generis pomor id qꝺ Hierosolymitanum est;qꝺ oĩbus alijs speciebus temperatius putauit Albuc, deinde quod lesbanũ focanũ ⁊ malcium,Auicẽ, tñ ex malis temperatius dixit ascaniũ, cordi enim idoneũ est precipue redolens de seni,in climatib⁹ vr̃o nostris ante hec nostra secula precipue stomacho idonea habita sunt sic malũ orbiculatũ vt Celsus ꝓdit,scandianũ,amerinum,appianũ ab appio e claudia gente appiana cognoiatum vt refert Plinius;qꝺ ⁊ Paulus in maximis laudibus hẽt, Sunt enim mala appia ꝓdulcia qbus abundat Roma cũ adiacentib⁹ locis,quor laus est cõiter vulgata;Oia mala mala ꝑter mala appia,Odor est his citoneor magnitudoqꝫ. Post illa accedũt ⁊ mala rosea qb⁹ Bononia ⁊ Romandiola abundat, Repellenda sunt calamana;qa nõ ꝓdulcia

quecunqꝫ tñ ex his vehementis sunt dulcedinis tempera mento accedentia si decocta fuerint sui aromaticitate sto⸗machū precipue calidā roborant,anime leticiā afferunt ⁊ cōtinentiā vt ait Albuchasis;decorāt,suiqꝫ odore cordis cerebri virtutem totonitam habent ,i. confortatiuam,sic enim appellat Cassius felix,Quia tñ quorūlibet malorum alimentū deterius est quolibet alio fructu Rabi Moyse auctore eo q̄ sui proprietate ventositatem inducūt neruis ⁊ lacertis;cuius dissolutio difficilis est,propter quod do⸗lorem neruox inducunt ⁊ proprie ex eis vernalia vt Aui⸗cenna prodit;cum zucaro vel melle rosatis vescendos iu⸗bet Albuchasis.

De Piro.

Pri alimentū senibus nō modo imo etiā valentibus onerosum est: nisi dulce fuerit, aromaticū, sapidū,⁊ fragile fere veluti aq̄ zucari coagulata aut ꝯgelata,nō are nosum,laudati q̄si purpurei coloris,iocūde olens,corticis tenuioris,pmaturū. Pira,n,his dotibus decorata sunt in qbus nō est nocumentū vt Auic.scribit, stomacho idonea vt ait Celsus q̄le crustuminū aut meuianū est. Item pira q̄ reponunt tarentina atqꝫ signina,nostro aūt seculo sicuti pira glaciala pmatura;dequibus Poeta:

Et glaciale pirum sese cōmendat vbiqꝫ

Deinde sunt musea ⁊ sementina,⁊ pira ricarda Rome sic appellata plurimū galacialibus similia,priscis tamen tem poribus in magnis laudibus habebantur pira dolobellia⸗na,crustumina, regia,veneria, volema,veniana,laterisia⸗na,decimiana,laurea,mirappia,nature frigide graduātur in gradu primo sicce vo in secundo, etsi glatiala humidi⸗tate plurima eruberēt. Scribit Judeus pirū stomachū co⸗roborare in vltimisqꝫ mēsis esum sitim sedare ei⁹ ꝓprietate neqꝫ neruis inimicū rōne stipticitatis ⁊ aromaticitaꝫ eius

fungorum malitie peculiariter aduersat. Quia tñ colicam passionē ⁊ interanea tormina adducit post eius esu zaleis vescendū esse Albuchasis iubet. in regimine resumptiuo damnauere pira nisi aut paruo esu aut decocta siue condita. post quoz vsum zinzibere ꝑdito vescant senes.

¶ De malo Cottoneo: siue cydoneo.

c Ottoneū etsi nature sit frigide in fine gradus. i. sicce vo in principio gradus. ij. in regimine tñ resumptiuo cū dactilis mellitis per matuz esum senibus colericis in oibus tpibus ⁊ regionibus concessum est. humorem. n. dat eis frigidū. nām lenit. vrinā citat. per accidēs tñ sicuti testatur filius Serapionis eo ꝙ ventrem astringat in primis mēsis sumptū. neqz in stomacho egro corrumpit q̄z to minus in stomacho sano. colicā non facit. asmati. pectori. gutturi. ⁊ asperitati cāne medet ⁊ ꝑprie eius seminis mucillago. sanguinis sputū cohibet. ⁊ oio singulare est cotto neo preter alia mala stipticitatis esse amplioris. chimūqz magis māsiuū dare. imaturū tñ cibi appetentiā ⁊ digestionem facere. ⁊ oio stomachi vires augere atqz alere Theodorus priscianus ꝑdit. ciusqz succo stomacho euersiones procurare ⁊ nauseam cohibere. ⁊ oio est stomachi tonati con. i. cōfortatiuū ⁊ corroboratiuū: precipue ne humores vitiatos aliunde recipiat. Scribit Auic. assata cottoneorum laudatiora iuuantioraqz: eo ꝙ in vltimis mēsis aluo imperant. in primis vo aluū astringunt. corporiqz iocunditatem afferre Judeus affirmat. Jubet Auic. eos in hunc modum assandos: cydonij medituliū auferto. seminibusqz abiectis melle ⁊ zucaro eorum concauo repleto luto vel q̄uis ꝑsimili sicuti stuppa infusa circūuoluito ⁊ ita sub cinerib⁹ ꝓcoquito.

¶ De Granato siue malo Punico.

g Ranato qd ⁊ punicū malū circa Carthaginem nomen sibi vendicat ex oi eius spē dulci q̄ apyrenū

prísci medicox appellarunt in regímine resumptiuo senis nãe equalis tpe autũni in regiõibus tpatis vti ꝓceptũ est Eius nãqꝫ nã calida fert ꝛ hũida cũ tpamento;lz Auic̃,id frigide ꝛ humide graduarit in gradu.i.alimentũ ꝑbet laudatũ lz modicũ spũ naturali in epate exñti vtile prodit; tũ bonitate cũ dulcedine sua;tũ etiã mira quadã ꝓprietate,si cũ pane mandit̃ panis corruptiõez cohibere in stomacho, aspitati gutturis ꝛ tussi mederi,pectus lenire ꝛ corroborare Albuc̃,affirmat.Creditũ est dulce granatũ venerem excitare.laudatius est crassius facile excorticabile hispanũ ꝛ ꝓprie valentianũ.gaietanũ.ꝛ quodcũqꝫ circa Neapolim.Tiburtinũ.Florentinũ.Refert Theod.Prís.mala granata aphra ventrẽ astringere,oculisqꝫ ꝓdesse,dulce granatũ inflãmatiõem inducit ꝑcipue in stomacho colerí co: ꝓp quod sepe numero nocet acuta captis febre, ideo cũ granatis acetosis edendũ iubent.

¶De Malo Citreo.Arantio ꝛ Limone.

b Os fructus q̃stum ꝓposito attinet in regimine resumptiuo recipiant̃ ꝑm semitã alimẽti;nã in eo ꝙ re dolentia sunt senibus vtilia eẽ q̃maxie est res nõ ignota, flagrãt.n.odore hũane nãe q̃maxime ꝯformẽ,rectificantem etiã corruptiõem aeris ꝛ pestilentiã vt ait Auic̃, laudatissimũ itaqꝫ habet̃ citrum in resumptiua senioꝝ nature frigide hyberno tpe ꝛ in regic̃ibus frigidis;si vt decet cõdiat̃,eius naturã in toto resultantẽ ex ꝑtiũ naturis equalem ponũt,corticem ỽo calidã in.i,siccã in.ij, etsi Auic̃,in libello de viribus cordis eã calidã eẽ ꝛ siccã in.iij,cui appropinquãt foliũ ꝛ flos;lz sint eo tenuiora,eiusdẽ carnem calidam ꝛ humidam in primo,acetositatez siue ipsius succũ frigide ꝛ sicce nature ad gradũ vsqꝫ tertiũ, semen calidum ꝛ siccũ in secundo,id ex eo quo vescendum est in regimine resũptiuo sunt cortex ꝛ caro zucaro aut melle cõ-

dita;nã ipsius cortex se sola sui duritia nõ digerit,carnem vo eius stomacho aduersari,inflatiuã tarde ꝓcoctiõis facientẽ vtentẽ se possidere colicã ferũt,ideo cũ almuri siue salsamento vesci iubẽt,scribit tñ Auic,ꝙ cũ melle ꝓdita salubrior est;nã sui aromaticitate stomacho subuenit,virtutiqꝫ digerenti opẽ pbet,gutturi ⁊ pulmoni salutarẽ dicũt corticẽ citri balitũ iocundiorẽ efficere,cordi auxiliari,animã exhilarare,tiriacali quadã ꝓprietate adiuta caliditate a putrefactione ꝑseruare ꝓfessum est.:semen citri venenis mederi,folia stomachũ ⁊ viscera corroborar̃ postea flores ipsius;citro vnice vescendum esse ita vt non cõmisceatur cibo ante se neqꝫ post se Auicenna iubet, Cetromilũ vo siue citrangulũ(qđ malũ arantiũ puto) fructus est cuius acetositas int̃ ceteras eius ptes fere sola in vsũ venit via alimonie in regimine senũ nature calide ⁊ sicce estiuo tpe ⁊ in regionibus calidis laudata p̃cipue ex eo dulci . neqꝫ tante frigiditatis credit̃ quãta ea q̃ citri ⁊ limonis,eiꝰ aũt cortex similis fere nature in caliditate cũ cortice citri vel forte calidioris ⁊ minus sicce imo humidioris. caro calidior carne citri;quã rem amaritudo in ea sensata ostẽdit, qualis non est in ea que est citri,vtraqꝫ zucaro ⁊ melle cõ dita senioribus idonea sunt non minus q̃ꝫ que citri. Inter auctores raro ꝓpertũ est de hoc malo fieri sermonem, nõ eni est malũ medũ siue persicũ de q̃ Virgil'.in geor,scribit Felicis mali quo non prestantius vllum.
Neqꝫ est malũ assyriũ de quo Pliñ,sermonẽ fac̃,nã Macrobius auctor est de malo citreo eos intellexisse,ꝫ est citrangulũ de q̃ Auic̃ .in.iiij.canoñ.c.de cura variolax̃ i de scriptõe syrupi cuiusdã. Limonis iudiciũ i nã ⁊ ꝓpetate q̃ ad iuuãtia ⁊ nocẽtia fere ꝓsil'e est iudicio citri, de q̃ limone ꝑter Albuc̃.in baldach.⁊ Auic̃.in.i.fen.iiij.canoñ.c.de cura febriũ acutax̃ neminẽ ex pitiorib9 determinãtẽ legi.

¶De Coccinelo siue Pruno.

a ¶ Deventris subductiõez prunũ ꝛ puenire seniorib⁹ Gal'.auctor est; lz eor colericis refrigerũ gra etiam cõcedi liceat,frigida enĩ eor est natura in.ij.gradu,hũida aũt in.iij.facile intus viciat, eligi volũt pitiores ex ingẽti turba prunor,versicolor, nigror,cãdidãtiũ,atqz hordearior ꝛ asininor;vt laudatiora nigra,ꝛ adhuc pmẽdatiora cerina,purpurea ue ; q̃ damascena a syrie damasco cognoiata sunt,ꝛ hor q̃cunqz pplete maturitatẽ sũt, eisqz añ cibũ vesci p̃ceptũ est,post quor esuz humectatũ aquã mellis epotare aut vinũ de passis seu dulce iubet Auicenna.

¶De Ceraso.

d ¶ Vlcis cerasi sicuti ꝛ pruni etsi frigide ꝛ humide nature sint vsqz ad.ij.gradũ,ad ventris tñ subductõez moderatus vsus in regimine resumptiuo nõ illaudat, descendit enim e stomacho celerius,ideo aluo impat, si enĩz auctore Gal', seniorĩs ventrem subducere licet prunis,ꝛ caricis,oleribus ue,alijsqz pstilibus q̃ estate ꝛ autũno vegetant;ita ꝛ cerasis p̃cipue dulcibus ex oi eor specie quas rebus stomacho idoneis,aluũqz mouentibus annumerãt Qz etsi voluptatis gra duracinis principatus sit,sic in cã pania pliniana appellatis,teneriora tñ ex illis ad ventris subductiõez magẽ eligenda sunt,qa tñ mali chimi sunt,stomacho ꝛ intestinis onerosa,putrefactiõi ꝛ vermiũ generationi idonea ,febres putridas suscitãtia, ideo puus eorũz esus ꝛ nõ nisi in primis mensis eor nocumentis resistunt. Acetosis vo p̃cipue puis vesci exsiccãdi,scidẽdiqz iterdũ gra;sic̃ stõacho flegmatico supuacuis repleto pducẽtibus nõnunqz vo sitim sedãdi,ppescẽdiqz colerã,appetitũ pcitãdi,fili⁹ Serapiõis iubet. neqz.n,in putredinẽ puersiua sũt sicut dulcia,meliora sunt ea que sicca reseruãtur.Acetosa magna omnino repellenda sunt.

¶De Persico.⁊ Crisomalo.

q Quod ꝓmaturū est ventrem lenit. stomacho p̄cipue calido ⁊ sicco idoneū ē.appetētiā cibi excitat.i regimine resumptiuo sensū p̄cipue calide ⁊ sicce nature in p̄imis mensis ꝓcessuꝫ.frigida est eius natura in gradu.ij.humida v̄o in.i.vini potū cū persico admiscerī ꝓhibent: parū tñ eius vinosi Jsaac israelita concessit vt resistat frigiditatī illius ne etiam interius facile vitiet, neqꝫ post esum alterius cibi eo vesci volunt nā corrumpit vt aiūt; cibūqꝫ corrumpit.⁊ oīo facile interius vitiat, cuius rei signū est nihil persico fugacius esse.longissima nanqꝫ decerpto bidui mora est vt ait Plinius.cogitqꝫ se venundari.ex oībus v̄o spēbus duracinis palma dat plurimūqꝫ laudatis veluti carioribus nuci persicis.de qbus Martialis;

Tilia maternis fueramus p̄recoqua ramis
Nunc in adoptiuis persica cara sumus.

Crisomalū quod malū aureū interp̄retat ꝓsimile in natura est persico,senectuti nō idoneū nisi aliqñ in p̄imis mensis addito anesо,mastice,aut meraceo,passulis, zucaro vl̄ melle.

¶De Amigdala ⁊ in p̄imis Edili.

a Amigdala grece;longa nux latine,si dulcis fuerit q̄ ꝓp̄rie esui apta est regimini resumptiuo idonea est. cui⁹ natura calida est ⁊ humida in p̄imo gradu cū equalitate aut in gradu medio vt Jsraelita auctor est;cū aliq̄li declinatōe ad humidū,laudati est aliмēti lz pauci,pinguedini corp̄is ꝓferre atqꝫ corpulentie ꝓfessum est,ideo extenuatis plurimū ꝓuenire,eaqꝫ cerebri subam augescere,vigilijs aduersari,suauē somnū adducere,mēbrox humidū naturale ꝓseruare,aliene ⁊ extranee humiditatis in eisdez gñatiōez cohibere int̄ auctores ꝓuenit,cū zucaro ꝓdita celerius descēdere,sale v̄o torace mūdificare,aluoqꝫ impar̄. aperire,abstergē,rōne cui⁹ colice ꝓfert Auic̄.,p̄dit,Succus

siue lac eius ⁊ oleū si recentia fuerint earundē corpulētia leuiora sunt,nā eius corpulētia difficilis ꝓcoctōis phibet ꝑ accidensq; inflatiua. Fert q; eā vinā citare,ardorē ei⁹ cohibere,sordes renum purgare,morsui quoq; rabidi canis esam aut appositā mederi. Virentis amigdale alimē tū etiā laudat,putatq; tenuioris eē sube pp eius aquositatem,cui nō virēs amigdala aqua calida pelle eius exuta nocte vna infusa proxima fit nāe virētis,nō excoriata aūt si qs vescat ꝓcoctōis esse difficilis,et si ea stomachus humectat⁹ nimiū mūdificet;magꝫ tñ si zucaro ⁊ melle ꝓdiat.

¶De Amigdala non edili siue amara.

Hanc via medicine in vsum senectutis recipiendam preceptū est,⁊ idcirco nō edilē appellari: senioris⁹ nature frigide hyberno tpe ⁊ in regiōe septentrionali idonea est, cuius natura calida est ⁊ sicca in gradu.ij.absterssiua,mundificatiua,aperitiua, qbus ꝑprietatib⁹ edilē vincit,neq; oio aluū astringit,eā vulpiū interemptiuā scribūt Et oio est medicina sine alimēto cū humorē crudū adducat,peculiare est ei aperire opilationes,iecoris,lyenis,renū,⁊ vesice,imo ⁊ eas que fiūt in extremitatibus venarū paruaꝝ,vinā citat,que quanto vehementioris amaritudinis tanto in his opatiōibus fortiorē predicāt,qa tñ nocet intestinis cū amigdala edili edendā Albuc,iubet.

¶De Nuce iuglande.

Hanc iuglandem appellari;siue qa iuuet;seu qa iouidicata sit eius arbor auctor ē Macrobi⁹; ipaz itaq; ꝑcipue virentē;qa siccis minus calida ⁊ ob imperfectā humiditatē hūidior in resumptiuo regimine recipi preceptū est,ꝑcipue senū q loca incolūt mōtana,quoꝝ q; stomach⁹ vel nā eq̄lis sit vl' saltē tantū frigiditatis hīs quantū caliditati nucis aduersari valeat sicuti Ysaac iubet; sic eni plurimū senibus idoneā scribit Auer, alimentū eis laudarum

prebet.celeriusqꝫ digerit amigdala etsi ꝑmptius in cole-
rã sit ꝙuersiua. ideoqꝫ ⁊ rebus stomacho alienis annume
rat. laudatioꝛ est ea q̃ ȝucaro aut melle recẽs seu viridis
ꝙdita est.Siccã ṽo nucẽ nõ edãt senes. est enim calida ad
gradũ vsqꝫ.iij.sicca aũt in principio gradus.ij.vnctuosioꝛ
amigdala.cui⁹ cã celeri⁹ rancidat.vomitũ solicitat. vsuqꝫ
imoderato paralesim lingue.Scribit Judeus alimentum
nucis verboꝛ retentiõem efficere . ideoqꝫ ea pueros vesci
ꝓhibitũ eẽ.imbibit nãqꝫ ei⁹ suba in musculis lingue.siqna
tñ nuꝛ dũ sicca est in esum venerit eã eligendã eẽ volũt q̃
celerius enucleat:q̃qꝫ nocte vna in aqua calida fuerit in-
fusa ita vt humiditate illa ad nãm virẽtis reducat.tꝑibus
frigidis edenda est:qa calidis nã noxia putatur : cum oꝛi
melle p̃cipue.q ṽo ibecillis sunt stomachi cũ muri ⁊ aceto
ea vesci iubet Auic.neqꝫ hoc in loco meminisse inutile ar
bitroꝛ ei⁹ qꝺ Plin.refert.Gneũ vꝫ Pompeũ in sancta-
rijs mithridatis maximi regis deuicti inuenisse in peculi-
ari ꝯmentario ipsius manu ꝯpositiõem Antidoti e duabus
nucibus siccis.item ficis totidem ⁊ rute foljs.xx.simul tri
tis addito salis grano:⁊ q̃ hoc ieiunus sumat nullũ vene-
nũ nociturũ illo die. Nuꝛ indica recẽs senibus nãe fri-
gide ⁊ sicce in autũno ⁊ in regiõibus meridianis auctoꝛe
Albuc.vtilis est.cuius nã calida est in gradu.ij. hũida ṽo
in ꝑ.acuẽs vt aiũt intellectũ pinguedini ⁊ coꝛpulẽtie ido-
nea cũ penidijs ȝucarinis edẽda est q̃a tardius descẽdit.

¶De Auelana.

e Am minus calidã nuce asseuerãt magi tñ alibilẽ: lꝫ
solidioꝛis terrestrioꝛisqꝫ alimẽti minusqꝫ nuce vnctu
osa sit.ideoqꝫ tardioꝛis digestiõis ⁊ egressiõis e coꝛpoꝛe.
neqꝫ vomitũ citat veluti nuꝛ.vẽtris tñ inflatiuã ponũt in
regimine resumptiuo nõ repellendã:senioꝛ p̃cipue nãe fri
gide hyberno tꝑe ⁊ in regiõibus septentrionalibus. cali-

de nature ꝑpe gradū.iij.humide tñ in.ij.ponūt. Jd tñ qꝫ verū est eā calidā ⁊ siccā in principio gradus.i.putaī cuz aliquali stipticitate eā in cerebro addere Auic̄ auctor est. ita vt etiā assatā modico cū pipe insumptā corize ⁊ capitꝭ reumati mederi ꝑdant eā tonanticā esse.ieiuni intestini ⁊ eius malicīā expellere Judeus scribit.puncture scorpiōis ⁊ ꝑprie si cū ficu ⁊ ruta insumaī aut ab extra ponaī optimū adiutoriū esse ferūt.ex ea crassiorē humorosioremqꝫ eligere prestat: quia tñ stomacho noxia est cū penidijs eam edisse ꝯuenit.exuta vo cortice iuteraneo vim inflatiuā vl' amittit vel saltem in ea remittitur.

¶De Nucleis Pineis.

f Ructū pinee ex camerula extirpare ⁊ aqua calida infundere vt eius acuitas siue adustio deleatur precepti est.senibusqꝫ ꝯuenire.calidus enī est in fine gradus secūdi.sicce vo in principio eiusdem. etsi Auic̄.eū nature equalis cum parua caliditate affirmet.alimentuz eius est forte nō malū imo laudatū.non inflatiuū : cum tamen inflare cōmunis sit omniū aliaꝝ nucū accusatio.propter qꝫ nucleus pineus rebus leuib⁹ annumeraī. Js preparatus fit in vltima virtute nutriendi vt aiūt.ita ꝙ paruū in quo nō est nutrimentū peruenit ad nutrimentū quod est a medicinis.pinguedini augende confert. humiditates corruptas in intestinis rectificare.abstergere.excreatū facilem efficere.tussi.doloribus pectoris.⁊ renū.mederi inter auctores cōuenit.humores enim viscosos in eis ⁊ in vesica mundificat. ideoqꝫ ⁊ rebus vrinam mouentibus annumeraī.calefactū ex eo cū zucaro edisse.ifrigidatū vo cū melle postqꝫ infusus est in aqua calida .fili⁹ Serapiōis iubet.

¶De Pistachia.

f Nī peculiares arbores syria in nucū gñe hz pistachiā cuius fructu etiaz in regīne resūptiuo vesci p̄ceptū est.

effectus ꝑprietatesq; nuclei pinei hꝫe. ⁊ preter hec ad serpentū ictus siue epotet siue edat valere cōfessium est, idoneā senibus nāe frigide hyberno tpe ⁊ in regione frigida scribit Albuc. Calide nāe ponit in medio gradus. ij. cum aliq̄li humiditate, nōnulli aūt calidiorē graduāt pistachiā amigdala ⁊ nuce. Refert Auic. eā caliditatis esse vehemētis; etsi Judeus caliditatē ⁊ siccitatē eq̄les dicat laudatū prebet alimentū lz parum. vires hꝫe letificandi ⁊ repandi cor. annumerariq; int medicinas tiriacales affirmāt. inest enim eidem aromaticitas cū viscositate. iecur ea depurari viresq; eiusdē augeri a tota suba eiusdē. opilationem mea tusq; alimenti apire fert. auxiliat aūt ei aromaticitas ⁊ stiptici tas eiusdē q̄bus etiā ad oris stomachi ⁊ totius repationē. ad nauseā q̄z ⁊ subuersionē cohibendā salutar remedium est. aluū neq; mollit neq; astringit. Scribit Judeꝰ fisticū. i. pistachiā p̄stantiorē eē ex fructibꝰ oībus; cuius ꝑprietas est corroborare stomachū ⁊ epar. eiusq; oleū earūdez viriū stomacho eo illito. Utilis est pistachia in p̄mis sic in postremis mēsis solo eius esu siue cū passulis aut cū zucaro oibꝰ etatibꝰ idonea ⁊ oio est ex rebꝰ bñtibus multa iuuaměta ⁊ magna vt inquit Auer. eligēda est magna ⁊ vt aiūt antiq̄ cū crisomalis siccis vescēda ē auctore Albuc. sic enim inocentior putat neq; vertiginē adducit.

¶ De Castanea.

e ¶ Castaneā (quanq̄z accōmodatior sit glandiū generi) nucē vocari auctor est Pliñ. q̄ etsi vilissima sit occultata tñ est tanta cura nāe q̄ ⁊ mirū est. Eā castanon greci appellāt eo q̄ fructus gignat in modū testiculoꝝ. in regimine resumptiuo seniorꝝ nāe calide hyberno tpe ⁊ in regionibꝰ montanis ea vesci p̄ceptū est. Calide. n. nāe in ꝑ gradu ponit. quā rem eius dulcedo testat; lz sicca sit in gradu. ij. cui inest absterſio. vehementerq; sistit stomachi

ꝛ ventris fluctiões,aluꝫ citat,sanguinẽ excreantibꝰ est salutaris,carnes alit,laudatũ eniꝫ dat alimentũ,laudatiusqꝫ si cũ zucaro eđatur ea ieiunũ intestinũ roborari auctor est Jsraelita.Scribit qꝫ Judeus in oi arbor fructu aliquã eẽ maliciã preterqꝫ in castanea:qm̃ ipsa cũ sui crassitie si bene digerit̃ non dat chimũ malũ.Ea assata vescendũ est vt eius substantia rarificeť.Que si tepida aqua infundaꝫ pectoris ꝛ corporis siccitatem equat. vrineqꝫ difficultatem tollit.Tali enĩ infusione ꝛ mollitie ꝛ humiditate aque suatꝑatur ꝯplexio,ꝓꝑ qꝺ boni chimi est castanea ; lꝫ tarde ꝛ difficilis sit digestionis,ideo aliqñ cerebro est onerosa.Eã ventrem astrictum purgare sed inflationes facere lꝫ cocta minus Theodorus Priscianus prodit.

¶De cõmoditatibus somni in regimine resumptiuo. Ca.xxxviij.

Set senectus humiditatis substantifice nõ mõ ꝯservatiõe q̃ in ea pauca est, vexetiã illa q̃ ꝯtinuo dissolvit̃ amplioris alterius regñatione, id vo oẽ somno ꝯvenientissime ꝑfici notũ est; quo ad hoc nihil accõmodatius. Cõtendit enim somnus in humectando cũ potu ꝛ cibo, ideo ꝛ somnus causis humectantibus annumeraꝫ.Efficit aũt id moderato illius vsu,virtuti senioꝝ ꝯcoquenti opeꝫ ꝑbendo,nam somnũ digestionẽ adiuuare,laborẽ ꝛ lassitudinẽ auferre,corpis interanea excalfaceť,pinguedini,atqꝫ corpulentie ꝯferre,mentẽ exhilarare,virtutibus oibꝰ opitulari,coqꝫ augeri,atqꝫ excitari calidum naturale, rectificariqꝫ exinde humores alios, aieqꝫ cogitatiões si natura nõ reluctãte euenerit int̃ auctores ꝯuenit. Signũ laudati in senibus somni esse aiũt vt eis a somno excitatis accidat leuitas,alacritas,ꝛ magnanimitas,nõ enim fit somnus nisi ꝓꝑ impotentiã vigilandi,q̃ vt plurimũ sequit̃ resolutõeꝫ spũs ꝛ caloris in operibus sensus ꝛ motus.

De somni mēsura

¶ De somni mensura, tempore, ⁊ modo obseruandis in regimine seniorum.

SOmnū igit̄ plixiorem atq; plenioré nō tñ nimis longum maiorēq; in lecto morā senioribus oī tpe ⁊ in oībus regiōibus q̄; sanis ⁊ iuuenibus ad eox humiditat̄ restauratōem veluti rem iuuantiorē indicūt, conquiescunt enim eo virtutes oēs aiales motiue ⁊ sensitiue; q tanto in senioribus ptelandus est q̄to in eox stomachis vel crudus vel saltē vitiatus humor remāserit, ꝯcoctōem refugiens, nā p somnū plixiorem ꝯcoctiōe reiterata, rectificatur atq; corrigit̄ corruptū in eo ex marcore seu musciditate sic̄ ait Auer. Erit q̄; somnus in senib⁹ tanto iuuātior q̄to eo tpe dormierint senes quo dormire ꝯsueuerūt. Tp̄s aūt inceptionis somni sit finis potētie vigilādi q vt in pluribus opportunior cēsēt̄ post assumptū alimentū coadiuuāte casu solis, tunc enim nox humida celo precipitat, suadētq; cadentia sidera somnū; precipue sene eo egente. Ideo somnus noctu magis q̄; interdiu laudatior habet̄ p̄cedēte cibi ad infima stomachi descensu, q ꝺ fiet leui aliquo exercitio somnū p̄cedente; p̄cipue aīali; sicuti ꝯfabulatiōe qua plurimū demulceri solita est senectus, diurnus ꝟo retinet vt ferunt expiratōem solitā exalare a corpore ad reumatismos preparās hoiem; qui ꝯcedendus nō est nisi necessitate ad id vrgente, aut ꝯsuetudine exposcente; p̄cipue estiuo tpe. Preceptūq; est vt in diurno somno senes accūbēdo dormiant cū eleuatōe cernicalis eo q digestione pficiēde magis ꝯducit, in nocturno aūt sic̄ ⁊ ī diurno senib⁹ vestibus exutis decalciatisq; caput ⁊ extrema eox put decet cooperiri pannis oportere auctor est Aristot̄, extremox enim frigiditas in somno maximū cerebro cōicat nocumentum. Obseruandūq; est vt cubent in loco obscuro quē radij lunares nequaq; ingrediant̄, ꝯflexe iacēdo ⁊ nō extense, cru

ribus paulū reductis,nequaq̄ vo supine,hic enim sani ho
minis iacētis habitus est q in somno incubū adducit t cat
tarros,lz supini cubitus auctore ℙlin. plurimū somniari
circa autumnū t vernū faciāt,oculis ꝯducant,ꝑni vo tus-
sibus,imo somnus sup altex laterū iuuantior censet. aiūt
enim cubitū in latera aduersus distillatões ꝯducere,decū
bant itaq̄ imprimis somno aliq̄liter ꝑfundiore nō interru
pto cū declinatõe ad inferius sup latus dextrū, eo q̄ cele
rius ꝯcoquit cibus dextri lateris in cubitu sic̄ Theophra
stus affirmat,celerius enim descēdit cibus in sumptus ad
fundū stomachi q̄ est locus digestionis,deinde fiat reuolu
tio supra sinistrū,sic enim est iuuamēti plurimi virtuti sto-
machi ꝯcoquenti,nā eo mō coincidit epar ad amplexū sto
machi qō adiuuat ad digestionē,vltimo aūt fiat redit⁹ su-
per dextrū,sic nāq̄ ꝓparat descēsus cibi ad intestina vt
Auic̄,scribit,q̄ oia adhuc magis ꝑficiunt si senior imbecil-
lis stomachi in amplexu ꝯtinuo habuerit puellā pollutiōi
propinq̄,aut puluinar pernicei. Diligens tñ obseruatio
hñda est vt in seniorib⁹ qbus vt plurimū vigilie supuacue
eueniūt somnus inducat cū hymnoticis,i,cū his q̄ somnū
vl' sopore faciūt,somno vo apta sunt sic̄ ex mulꝯ papauer. quę sint apta somno
lactuca,maxime q̄ estiua est cuius caulículus iam lacte re
pletus est sic̄ precipit Celsus,p̄cipue cū cinamomo, siliter
morū t porrū somno apta sunt,t coriandrū humidū, ami
gdala edilis,p̄cipueq̄ vinū aliquantisp magis debito epo
tū nec minus ꝯfabulatiões, he inquā presertim que senis
dormire volentis nature ꝯueniūt eisdem gratiores,expe-
rimur eniz eis siue sint vere siue falsę somnū adduci, cuius
cām hac in parte interserere non inutile arbitramur,siqdē
auditus obiecta sibi propria absq̄ motu reali q̄ spiritua-
liter vt ferunt recipit et maiori cum delicia magis dele-
ctabilia, Ea autem percepta imaginationi transmittit,

ipa vo rõni.rõ aũt ſaltez pticularis de repñtatis admiraẽ eſt enĩ admiratio ſuſpenſio in cãz.ex admiratiõe aũt defa-tigaẽ.ꝓtinuata autem in rõne admiratione eoꝝ quibus in tenta eſt virtus auditiua eidem audibilia nõ repzeſentat, conquieſcit enĩz organũ auditus a ſenſibiliũ apprehenſiõe: ſicuti ꝛ alioꝝ ſenſuũ exterioꝝ organa, quibus cõquieſcen tibus ſuperuenit ſomnus, ratione tũ cõtinuo diſcernente inter ſenſibilia eidem repzeſentata.Et hanc aſſignãt cauſam ꝓpter quã plurimis dormientiũ in ſomnijs apparent que ab eiſdem tpe vigilie fuerunt ſenſata.Eſt q̃z pzeceptũ confabulatoris ſermonẽ verboꝝ ornatu inſignitũ eẽ oporꝛtere:tũ vt magꝫ delectet:tũ vt ſomnus ꝓlixioꝛ fiat: tũ etiã ne dormienti ſeni ſomnia repzeſenteñ mala . tumultuoſa enim ſomnia ſenſum.ſpiritus.ꝛ ſanguinem ꝓturbantia digeſtionis perfectionem pzepediunt.Adduci ꝛ ſomnũ alio ingenio pzoditũ eſt:ſicuti naniculis aut cunis ꝛ oĩo motu veluti infantibus:nam eo humiditatum vapoꝛes aſcendẽtes petunt cerebzum meatus eius claudentes : ꝛ exinde ſomnus adducitur.

¶De Cõmoditatibus Vigilie.Ca. xxxix.

c Um vigilare finis ſit aĩalis quia ſentire ꝛ ſapere oĩbus eſt finis.hec autem in vigilia fiũt:nam vigil dicitur quaſi ad videndũ agilis. finis vo expetitur vt optimũ:ideo magis deſideriũ eſt ad vigiliã q̃z ad ſomnũ ſicut ad viuere ꝛ eſſe.finis aũt ſomni vigilia eſt:dormimus enĩ vt melius vigilemus.vigilia aũt quedam ſenſuũ exercitatio dicitur.eam itaq̃z vigiliã in reſumptiuo regimine quorũcunq̃z ſenũ in quolibeat tempoꝛe ꝛ habitata regiõe laudarũt qua mediãte caloꝛ dilatatur.poꝛi aperiunt. ad eoꝝ q̃ ſupuacua ſunt excluſiõez auxiliũ pſtans, quaq̃z digeſtio pficitur. ꝛ eadem fit acquiſitio eoꝝ que ad vite regimen ſunt neceſſaria.Hec vero eſt vigilia modũ non excedens;

qua ſenſus excitañ diſponunñqꝫ vires vt in ſolitas exeãt operatões. vniuerſum ꝙz corp⁹ a ſupuacuis purgañ eo ꝙ motus euacuat ꝛ abſumit, ideo melioꝛ fit cibi appetẽtia vigilia ꝗꝫ ſomno, nõ ſiqdem qa vigilia pficiatur magis digeſtio ꝗꝫ ſomno; cũ ꝓculdubio melioꝛ fiat ꝓcoctio ſomno mediante ꝗꝫ vigilia; ꝫ qa vigilijs diſſoluunñ ſupuacua virtutis expulſiue vires augeſcũt. ſicut itaqꝫ ſenectus pro eius reſumptiõe exigit ſibi ꝓcedi ꝗꝫtitatem ampliozẽ ſomni quã eligit ad reſtaurationem depditi; multo foꝛtius ad perfectionẽ ſanitatis expoſcit ꝗꝫtitatem vigilie qua inducit indigentia nõ amplius reſtaurandi. Tũc enim nõ egent ſomno ampliozi qa reſtauratio diſſoluti iam facta eſt ꝓ cibi cõ coctionẽ quo fit vt caloꝛe ꝛ virtute q̃ ꝓpter impotentiã intus refugerant foꝛis pꝛodeuntibus exꝓgiſcantur ſenes.

¶ De vigiliaꝝ menſura in reſumptiua ſenectutis.

Somnus ꝛ vigilia auctoꝛe Hypocrate vtraqꝫ modo magis facta nocẽt, hic qdem virtutes aĩales eneruãdo ꝛ diſſoluendo, coꝛdis meatus laxãdo, flegma augẽdo, caloꝛẽ nãlem imbecillẽ efficiendo, coloꝛẽ coꝛrumpẽdo, motũqꝫ hebetãdo, aſma plerũqꝫ adducendo, ꝛ ad vltimũ caloꝛẽ innatũ extinguendo; ſic extinguit ignis cineriꝫ multũ cooptus. Vigilia vo ſupuacua coꝛpis robur minuit, ſenſuũ oꝛgana deſtruunñ, eoꝛũqꝫ caloꝛ refrigerañ ſicut caloꝛ ignis ſupuacuo motu refrigerañ vt Auer. ꝓdit. Pꝛeceptũ itaqꝫ eſt vigiliã ſupuacuã nõ minus ꝗꝫ ſomnũ modũ exceꝺentẽ ſenioꝛiꝫ ꝓhibere, ſupfluit nanqꝫ in senioꝛiꝫ vigilia tum dñio ſiccitatis; ſicuti ſomnus in pueris dñio humiditatis, quanꝗꝫ humiditas ſalſa ꝛ nitroſa vt eſt apud Gal. in ſeniꝫ faciat inſomnietatẽ, tũ etiã ꝓp triſticiã quã affert ei ſenectus, a q̃cunqꝫ tñ cã fiat a ſenectute repellenda eſt dum ſupfluit. Nõ ſolũ enim ſenibus tediũ affert imo cadẽ inaret coꝛp⁹, coꝛrumpit habitudo, noxia eſt cereboꝛo, fit ſen

ſuum ꝓmixtio.indecꝫ acute ſuſcitanť egritudines, eaꝫ ꝑ-
lixiore oculi ꝯcauanť, ꝛ oĩo coꝛpoꝛis ſequiť imbecillitas,
digeſtionis infirmitas,caloꝛis ĩnati exacuitio, inflāmatio,
diſſolutio,increſcit colera rubea;in extenuatis p̃cipue coꝛ
poꝛibꝰ.Cū ꝙ ſupuacua eſt ad illius remotionē incumben-
dū eſt.tum ſomni inducti5e,tū etiā cautela ab bis q̃ ſenſus
excitant,Ea autē ſunt vt Celſus tradit, nepeta, thimum,
ſatureia,hyſopum,pꝛecipuecꝫ pulegium,ruta,ꝛ cepe.
De aere itaqꝫ labo5 ſeu exercitio,ꝛ qete,cibo ꝛ potu,ſom
no ꝛ vigilia,reſumptioni ſenectutis ꝯducentibus q̃ etiam
omni etati cõia ſunt dicta ſint tanta. Nihil aũt de venereo
rum vſu,ea enim ſoli adoleſcentie pꝛopꝛia eſſe auctoꝛ eſt
Gal'.Anteꝛioꝛes eniꝫ ꝛ poſteꝛioꝛes etates vel nõ emittũt
ſpeꝛma vel infecundū aut male fecundū exiſtens emittunt
De concubitu tñ aliqua in ſequentibus adducenť.

¶De euacuatione coꝛpoꝛis obſeruanda in re-
gimine reſumptiuo. Ca.xl.

i Manitia quā iedia efficit qũo ſenectuti reſumẽde ad
uerſeť ſuo viſum eſt loco.c.iij,nunc vo de euacuatio
ne q̃ etia ſub inanitione depꝛendiť ſimulꝫ de purgatione
agendū eſt,deinceps de retentõe q̃ illi ꝑpꝛie opponiť.Eſt
enim hoꝛ ꝯſideratio in hac gerentocomia plurimū neccia:
cū obſeruari pꝛeceptū ſit ne ſupuacua retineanť in coꝛpe:
imo euacuenť,ſi enim q̃ replebunť euacuanť membꝛa ſup-
uacuaqꝫ intus nõ remanebũt ꝛ ſanus erit homo ꝛ multo
tpe iuuenis;ſicuti recte Gal',ait,Hanc aũt intentionem cõ
pleri flobotomia, nonnunꝫ vo euacuatione cū ſolutiuis
ꝛ diuꝛeticis ſudoꝛemqꝫ cientibus.ſputuꝫ pꝛomouentibꝰ ꝛ
ꝯſilibus ꝑ manifeſtos coꝛpoꝛis meatus expurgantibns.

¶De Sanguinis detractione per venas.

c Uacuationem qui pꝛecipit in regimine reſumptiuo
que pꝛopꝛie eſt eductio ſanguinis vel humoꝛis alte

rius sanguini ꝑmixtus humoribus solū q̄ꝫtitate peccantibus ꝙueniens incisione vene quā flobotomiā appellāt senioꝝ virtutis ꝛ roboris, naturalisq̄ ꝙplexiōis sit diligentissimus mensor. Interest enim nō q̄ etas sit sed q̄ vires sint eius q flobotomari debet. Septuagenariuꝫ.n. plurimi sanguinis cū virtutis robore flobotomar̄ posse auctor ē Gal'. neqꝫ annoꝝ numero solū intendendū est ꝫ in corpis etiaꝫ habitudine, nam sexagenarij quidā flobotomiā nō tolerāt septuagenarij vo sic, ꝛ oio minutionē sanguinis vereri in senioꝛib⁹ (quoad fieri pōt) nisi ī figura ꝙfusus fueris Auic. iubet. soliditateq̄ musculoꝝ, venaꝝ amplitudine, ꝛ eaꝝ repletiōe, coloriſq̄ rubedine. Q̄ si oia hec flobotomie faci unde nō ꝙsenserint ad senioꝝ corpoꝝ euacuatōem cū medicinis magis intendendū q̄ꝫ cū flobotomia, eoꝝ enī aluū soluere est eis iuuantius. Si vo q̄ dicta sunt vna cū ꝙsuetudine ꝙsentiant sexagenariū etiā flobotomari bis in anno si corpulentus ꝛ carnosus fuerit ꝙcessium est, flobotomiaꝫ tī ex cephalica eisdē ꝓhibuit Auic, nā senū capita sunt debilia ꝛ frigida, septuagesimū vo annū ꝓtingentez semel in anno minui posse, neqꝫ in eodē q̄ꝫtumcūq̄ corpulēto eam reiterari, neue medianā venā scindi ꝑceptū est, componit enim ex cephalica q̄ in altiori ꝑte brachij sita est, cū vo deuentū est ad etatē annoꝝ quinq̄ ꝛ septuaginta bis in duobus annis ex basilica eūdē flobotomari. Maxime aūt circa hec ꝓtingit errorꝫ qa fere minus roboris est in senio, accipiēda sunt oia iam dicta in regimine senioꝝ curatiuo si morbo ꝓtingente flobotomia nccia esset, verū in regimine resumptiuo ꝛ ꝙseruatiuo flobotomia senib⁹ simplicit' cohibēda est; nam qa in senioribus est exuberātia flegmatȳ, rei aq̄se ꝛ hūide ꝑ vene aptionē fieret sanguinis subtractio ꝛ caloris, res qdē illis plurimū noxia. In oīb⁹ aūt his sic ꝛ generati in administratiōe rex sex nō nālium obseruanda

est differentia regionū siue climatum: nam ex hoc dria variari ꝓplexiones, vitia, naturas, alimenta, ⁊ medicinas auctor est Damascenus; ita vt ea q̄ fiunt in .ij. climate dissentiant bis q̄ in .iiij. Quintiq; aut sexti climatis incole sanguinis magis tolerent minntionez bis qui septimū, primū, secundum, ⁊ tertium incolunt clima.

¶ De purgādis corpibus senū ⁊ imprimis p̄ secessum.

e Ductionem triū humor̄ a sanguine differētiū qualitate corpus ꝓtristantiū purgatōem siue mundificationē appellant; cuius etiā obseruationē hñdam esse in regimine senectutis precept̄ est. Eā itaq; mundificationē siue purgationē senibus indicūt cuius libeat nāe, oiq; tpe ⁊ regione q̄ supuacua dūtaxat expellunt̄, cū eni in eor̄ corporibus frequētius coaceruent̄ supuacua; nec sufficiat exercitatio sola ad eor̄ absumptionē; ideo eos vesci alimentis medicinalibus volunt ne aluus eor̄ ex toto suppressa remaneat, tutius tñ est cibo medicinali aut medicina cibali senes purgare q̄ farmacia; ita tñ aluus senior̄ seruāda est q̄ tenerrima vt exinde nō supuacua sit, aluus enim senioris ea tuta est q̄ exto quotidie coacta ea q̄ ꝓuenientia ijs q̄ assumunt̄ reddit, nam in senibus timeri ex ventris solutione nocumentum auctor est Auic̄, Obseruandū tñ est quoad fieri pōt vt quo veteris ad ventris subductōem delectabile sit nō pigrū, i, amar̄; dūmō tñ subductiui virt⁹ delectatōis gīa nō dissoluat̄. Senis itaq; die p̄ter diem sic ca aluus nihil reddens multifariā ducenda est, tum simplicibus quibusdā, tum etiā ꝓpositis eligmatibus. Ex simplicibus qdem sicuti ex assidua sorbitione iurulenta, vnctuosa ⁊ pingui; sic̄ olei aut alterius vnctuosi; p̄cipue cū zucaro humiditate ⁊ lubricitate absterstioneq; aluo senior̄ imperantiū, celeriterq; descendentiū in primis p̄cipue mensis, necnō oleros̄ oibus garo, i, salmuria ⁊ oleo cōditis, nam

cibus ab his salsamentis ꝛ oleribꝰ silibusqꝫ rebus melius incipit, ficis q̊ꝫ ꝛ coccimalis siue prunis ꝛ passulis q̃ vt ait Gal', estate ꝛ autūno vegetant' edēdū est, byberno v̄o tpe aluus subducat' caricis siue ficis siccis pinguibus a quibꝰ q̃ circūiacet exterius cutim auferre iubēt ꝛ coccimalis da mascenis vel simplr vel mellicrato; plus tñ mellis hñte in fusis, ꝛ oliuis salmuria ꝓditis, qꝝ si he olīue fuerint que ex Hispania deferunt' eas magis q̃ꝫ damascena aluo impare Gal', auctor est, radices q̊ꝫ polipodij qꝺ feliculā Mar, cato appellat in decoctiōe galline cōcocta, ꝛ decoctio sicle caulium ꝛ mercurialis folia ex aqua pota ad idez idonea sunt; lz mercurialē appetitus eē ꝑstratiuā, stomachiqꝫ impedituam Cōciliator exꝑiētia ductus affirmet, volubilis aqua ex sale aluū soluit; q̃ vt saporis suauis fiat cū almurī id est liquore salso ꝛ oleo ꝓdita eā inquā volubilē q̃ plurimū vsuali volubili silis est; dissilis illi dūtaxat in folijs sub albidioribus cū lactis emissione, ꝛ est herba vt aiūt de cuius radice scamonea fit Antiochie, medullam seminis carthami tusam cū sauic hordei ꝓpositā ꝛ terbentinā ad quātitatē auelane vnius aut duaꝝ ꝛ vt ad multū triū, ad ventris subductiōem inter salutaria remedia ponunt', terbentina enim sui ꝑprietate aluo imperat, ꝛ eā emollit cū interaneoꝝ sine lesione absterssione et mundificatione, epar, lyenem, renes, pulmonē, ꝛ vesicā, purgat vt Judeus scribit Ex ꝓpositis laudatū est a Gal', ad ventris subductiōez antidotū qꝺ recipit carthami medullā, cū declupo ipsius caricaꝝ ad quantitatē nucis insumptū. Aliud ad idē efficacius qꝺ recipit cinamomi vnciā vnā ꝛ semis, tartari, foliculoꝝ sene añ drac, vi, carthami drac, ij, nitri drac, i, anisi zinziberis añ drac, vnā ꝛ semis, turbit, reubarbari añ scrupulos duos cū zucaro aut melle electuariū fit aut in puluere cum decoctiōe carniū senibus dari potest. Aliud co-

lericis senibus perq̄ utile recipit. tamarindor drac. x, dis-
solutorum in aqua calida, reubarbari non vetusti contusi
drac. vnā, quod permixtum ⁊ infusum reseruetur die vna
⁊ media: deinde coletur totum; cui addēda est vncia vna
syrupi de corticibus citri. Aliud senibus melācolicis ido-
neum, ex sene, polipodij, epithimi, tartari, cinamomi, stica-
dos arabici, partibus equalibus fit mixtura addito zuca-
ro aut melle sufficienti, his itaq̄ tā simplicibus q̄q̄ ꝓpositȝ
ad leniandā senior aluū aliqñ vti ꝓcessuȝ est; tū eligmatis
mō; tuȝ electuarij aut pilulari vel quolibeat alio mō, neq̄
in vno eor duntaxat persistendū est, assuefacta enim eis
tempore procedente accipientis natura ꝓtemnit farmaci
virtutem. Subalterare igit farmaca opepretiū est vt Gal'
precipit, sicuti asit ea q̄ dicta sunt ad senū leniendas natu
ras efficaciora bēntur, ita sicca exīte senioris aluo ⁊ astri
cta vsum oio ꝓhibuere, quo tñ nōnulli auctore Gal'. reꝑ-
hēsibiles vtunt cū succo cauliū aut cū aromatis, pillulas
inde ꝓponentes. Alij vo humido aliquo solū ꝓmiscentes
ceu aqua vel mellicrato. Alij vo diuites faciūt pigrā quā
qdem hñt siccā ⁊ aspergūt dātq̄ potui; qdā asit ꝓficiūt cū
melle moderate cocto, sed nullo hor senior vti nisi ma
gna cogente necessitate preceptū est, nā etsi regimini con
seruatiuo eor vsus forte ꝓducat, ꝑ tutela tamen senectu-
tis nequaq̄, copioso enim vti farmaco senē illaudat, idq̄
in memoria semp hñdum est q̄ etsi plurimi dū euacuant
letent; attamen quo magis euacuantur eo venter eorum
in his que deinceps sunt diebus ꝓtinebit, quo fit q̄ pur-
gatiōes vt interdū nccie sunt; sic vbi frequentes sunt peri
culū afferāt, assuescit enim nō ali corpus ⁊ ob hoc infirmā
erit. Qua de re iubet Auicenna senes mundificandos eē
frictiōe ⁊ sudore; eisq̄ ꝑ interualla caricas dandas esse ⁊
aliméta mollificātia, destructōez vo eor cū medicinis oio

prohibendã. dico aũt vsum caricax p̃ interualla laudarí: ne eax supuacuus vsus p̃tedescat: in senibusq; opilatiões faciat sic̃ ttadit Auer. auc̃te Gal'. vsus tñ eox p̃ interualla etiã cũ semine vrtice ꝛ croci ꝛ ꝓsilibus senib⁹ ꝓcedi posse.

¶ De Clisteri.

e Unema qꝺ Auicẽ. medicamen nobile appellat ex oleo aut quouis dulci vnctuoso senib⁹ veluti iuuãtius imponendũ est. eius effectus sunt cũ euacuatiõe mollificari intestina ꝛ ꝑprie si ex oleo fuerit olivax dulciũ aut amigdalino iurulento vnctuoso ꝛ pingui quopiã additis zucaro aut melle ꝛ salis modico ꝛ c̃t vitell' ouox. Scribit Auerrois clistere lenitiuũ vltimũ est in regimine senectuꝭ consimile iudicandũ est de suppositoꝛiꝭs lenitiuis. repellẽda vo oio clisteria acuta cum seniox venter aliquot diebus astrictus fuerit. ꝛ omnino superuacuam euacuatõnez eox cauere eo q̃ coꝛpus infrigidat qm̃ innati caloꝛis materiam destruit quia resolutiõem spirituũ ꝛ opilationes q̃ sunt ex superuacuis eã sequũtur vt ait Auicenna.

¶ De purgandis senibus per vrinam.

a Sidua vrine prouocatio q̃z maxime laudata est in regimine senũ q bñ valẽt cui innitimur in hac gerentocomia eo q̃ in eis supfluitates flegmatice ꝛ serose siue aquose ꝓgregant'. increscũtq;. quax eductio ad meat⁹ vrinales ceu p̃ ꝓuenientẽ regionẽ dirigẽda ẽ. Cũ aũt pluria sint vrinã citãtia medicinalia antidota oio postponẽda sc̃ ß appio. melle. ꝛ vino diuretico ꝛ subtili. vt ait Gal'. ꝛ bis q̃cunq; i hoꝛto nata odoꝛis sunt boni vtẽdũ. sic̃ p̃ter apiũ rutã. ꝛ hisopũ. nõ tñ vsu ꝓtinuo: eo q̃ sensus excitãt vt celsus auctoꝛ ẽ. anetũ. oꝛimũ. mẽta. anesũ. coꝛiãdrũ. nasturtiũ eruca. feniculũ. p̃ter ƀ. aspag⁹. capparis. nepeta. thimũ. saturcia. lapsanũ. pastinaca magꝭ q̃z agrestis. radicula. siser. cepa. b̃ qdẽ ꝛ potio diluta adeo vrinã cíẽt vt ipe miretis

¶De Vomitu resumptiuo senectutis regimini conducente.

VOmitū etsi motus sit laborioſus vie cibi cōtrarius: qua de cā merito vomitiões supra modū frequētes dānauit Asclipiades: in regimine tñ resumptiuo simplr nō ꝓbibet. si. n. facilis fuerit vtilis est senib⁹ ⁊ seniorib⁹ plenis ⁊ biloſis oīb⁹ latoꝝ pectoꝝ. nō tñ plurimū gracilibus neqꝫ imbecillū stomachū hñtibus. vtilis etiā est senib⁹ cōplexionis flegmatice in regione calida. estqꝫ eisdē facilior in ortu stelle simul orientis cū sole circa. xx. iunij dicte halborior: imo estiuo toto fere tpe vt Hypocrates ⁊ Gal'. docuere. vtiliorem tamen esse hyeme q̄ estate Celsus affirmat. nā tunc ⁊ pituite plus. ⁊ capitis grauitas maior sub est. hic siqdem humoris flegmatici exuberantiā accidentiumqꝫ inde euenientium maliciā dūtaxat considerans. illi vo colere superuacuitatem. calorem. leuitatem. mobilitatem. aptitudinemqꝫ illius vt vomitus estiuo tempore cōcitata expellatur. Eliguntqꝫ horam meridiei vt laudatiorem. per vomitū nanqꝫ fit exitus crassioris ⁊ puri in ventre cōtenti precipue flegmatis ⁊ colere q̄bus stomachus mundificat'. auferſqꝫ abominatio ab vnctuosis eueniens: qua destruit' desideriū stomachi atqꝫ grauedo q̄ capiti accidit. eū tñ nō cē frequentandū. neqꝫ reuolutiōez citā fiendā. neue diex numerū obseruandū preceptū est: ne fiat iñ nāe ꝓsuetus. Affert quippe plerūqꝫ suis etiā cum auxilijs lāguores corpis pleroſqꝫ: p̄cipue surditatē. ⁊ dentiū ꝓgelationem. naso noxiū. qua in re p̄clare Celsus iubet vt ne quis q̄ valere aut senescere volet vomitū quotidianū habeat. Luxurie cā fieri non oportere; interdū valitudinis causa recte fieri experimentis credendū. Modū aūt q̄no vomitu vti oportet dū nc̄ius est talem produnt. fiat obseruatio temporis ⁊ hore laudatiox: precedātqꝫ exercitiū.

balneum.ꝛ potus ſyrupi acetoſi facti cum ſeminibus,atqꝫ eſus ſalitoꝝ piſciū cū ſinapi,melonū.ꝛ radicule,potu vini diuerſoꝝ modoꝝ,dulcis,ſ,ꝛ auſteri ſiue acetoſi multotiēs poſt horas,ij,aquā aneti aut mellis tepidā ſiue calidā cū oleo epotando pinnaqꝫ oleo madefacta gutturi impoſita p̄cipue ſiſamino vomitio citeſ ligatis oculis eiuſdeꝫ,pilis duabus bombicinis ſuperpoſitis vēntreqꝫ leui faſcia vt de cet ligato,quo quidem expleto os colui vino ꝛ aqua roſacea ydromelle vel ſyrupo acetoſo parūqꝫ ſyrupi de pomis lābendo deglutiri : vel paꝝ maſticis aque matianoꝝ adiecti;faciēqꝫ illius qui euomit rodoſtomate elui vel aceto aqua permixto vt grauitas que qūqꝫ capiti p̄ vomitū euenit ſopiaſ,cauereqꝫ eundē a potu aque ſimplicis,quietem eidē iniūgere,hypocūdria eiuſdē illiniri,balneū īgredi,ablutūqꝫ celerius egredi,horа refectiōis alimento ſuauis ſaporis,bone ſubē,celeris digeſtōnis,eundem reſumi p̄ceptū ē,quaſdā q̄ obſeruatiōes hūdas in vomitu Thedorus Priſcianus adducit;nā vomitus corpa aliqū infundit ꝛ relaxat,aliqū aſtringit ꝛ deſiccat,ſi quis itaqꝫ relaxare corpus ꝛ mollire ventreꝫ voluerit poſt cibos vnī aut duaꝝ horaꝝ interſtitio dimittaſ vt oē infundat corp ac ceptis dulcibus ꝛ hūidioribus cibis , deinde p̄petēter vomitū exerceat. Si qs vō deſiccare,corpus ꝛ ventrem aſtringere voluerit ſtatim poſt cibos iactare ſe nō differat priuſqꝫ coꝝ ſuccus ad ad interanea ventris deſcendat ita vt tūc viſcidiores,i.mordicatiuos linguamqꝫ pungentes, acuti ſaporis,ꝛ ſalſiores cibos prius coganſ accipere.

¶De Sternutamento.

h Hoc in ſenioribus bone valitudinis de qbus ſermo eſt nequaqꝫ excitādū ē : īmo quoad fieri pōt fm eiꝰ cām tanqꝫ ſenectuti difficilē cohibendū. ſunt eni ſeniores imbecilles nec ſine difficultate ſternutare queūt vt ſcribit

De ſternuta

Aristot, cuius cā est quia eleuare partes capitis supiores eox pondere nequeūt cū cerebrū in hoīe ponderosum sit ꝛ magnū quas tñ eleuare in sternutamento oportet. Hñt ꝙz senes musculos ad motū sternutamenti nccios imbecil les satis sicuti st musculi pectoris, gule, ꝛ faciei, coadiuuā tibus etiā his q vētris sunt ad diafragmatis sustētaculū.

¶ De Dentiscalpio ꝛ Dentifrictione.

b Js instrumentis qm̄ pallatum gingiue ꝛ dentes ex purgant in regimine senectutis aliquibus horis vti iubent, eligendūqz ad hoc lignū veluti accōmodatius cu-ius natura stiptica sit amaritudine participans; sicuti est cortex radicum nucis, ramusculi, dactilorum cupressi, aut mirti. Locus aūt corrosiōis dentis mundificari cū fustib⁹ ramulox pfici aut cū lentisco vel cū pēna sicuti poeta ait:

Lentiscum melius sed si tibi frondea cuspis
Defuerit: dentes penna leuare potes.

Dentes abstergere pāno lineo aqua rosacea vel vino nō dulci p̄humectato, defricariqz eosdem puluere dentiū vi-res reparante; sicuti ex squinanto, zinzibere, rosis, rasura, eboris, pumice, ꝛ carbonibus nouissime factis ex lignis ꝛ puluere terreo vasox quorundam fictiliū preceptuz est. Usum tñ frequentiorem hox damnauere, dentes eniz de turpant vt aiunt; ꝛ gingiuas excoriant. Refert Rasis de-fricatiōem cum corticibus nucum dentes abstergere, rigi dosqz efficere si temperate fiat, gingiuas corroborare, pin guedini conferre, ꝓcauitates in eis fieri cohibere, oris ha litum iocundiorem prestare, caput atqz os stomachi licet perpax subleuare, quā cum corticibus arbox stipticitatez habentiū ꝛ amaritudinem fieri prestat. Plurima autez si hmōi fiat defrictio dentiū auferri splendorez, quapropter consultum est ne sepius; nam ea celerius fit multitudo for dium, dentesqz ꝙquassari, gingiuas attenuari imbecillesqz

fieri.ferunt quoq; dentes circumscalptos stafylino,i.pasti nacha erratica dolore liberari.

¶Dentifrictiũ dentiũ incolumitatẽ efficiẽs in senibus.

a Ccipe cornuceruini adusti cipi rosaꝝ spice añ drac. vnaz salis gẽme drac.sex.tusa omnia hec cribellato eisq; cõmixtis dentes defricato. His itaq; cõsimilibusq; modis cuiuscunq; senioris membroꝝ superuacua insueta expurganda quoad fieri poterit incumbendũ iubent;nam per insensibilia loca non modo superuacuoꝝ purgatiõem imo ⁊ per sensibilia fieri debere preceptum est,tum ꝓpter membri principatum, tum propter densitatem cõtinentis ea corporis vt cerebrum quod domũ rõnalis anime Galienus appellat, quod ab osse ꝓtinetur depressum,ideoq; per nares,palatũ,aures,⁊ ꝑ suturas caluarie,eius purgãtur superuacua, tum propter certitudinem actiõis vt oculus quem purũ esse oportet,quod enim in ipsũ ex cerebro effluit ꝑ nares ⁊ palpebras expurgaꝫ,insensibiles vo euacuatiões alias q̃ ꝑ exteriores cutis poros fiunt;a nãli calore agente vsus exercitij quãtitate tempatus efficit,vnũ enĩ iuuamẽtoꝝ exercitij vt suo dictũ est loco est supuacua in corpe aggregata ad quoꝝ expulsiõem natura est impotens,attenuare,dissoluere,in fumũq; ꝙuertere, ⁊ hoc mõ insensibilr ⁊ occulte euacuare. Initiũ vo vniuscuiusq; supuacuoꝝ euacuatiõis eẽ dicũt post ꝙplementũ digestionis illius a q̃ resecaꝫ,tũc eniz segregatũ est purũ ab impuro;q̃ fit vt corpus egeat ipuri expulsiõe ne in corpe psistẽs perturbans tristiciã afferat;imo supuacuoꝝ in corpe dũ eoꝝ expulsio instat nulluz est retinendũ p̃cipue inquã eoꝝ q̃ ꝑ vrinã ⁊ secessuz expellẽda sũt,ex retentiõe.n. vrine mingẽdi fit difficultas,egritudics q̃z vesice ⁊ ptib⁹ adiacẽtibus euenire insuete,retẽta vo egestio ventositatẽ,tenasmonẽ, colicã,appetẽtie destructionẽ,stõachiq; fastidiũ adducit,

¶De retentione euacuationi opposita. Ca.xli.

c Onstipatio,ebrietas,opilatioqꝫ ex eis sunt q̃ retentõem includentes siue repletõem p̃supponẽtes euacuatõi opponunt̃ quax obseruatio i regimine resumptiuo hñda est,Eã itaqꝫ ꝯstipatõem senibus indicũt sic̃ ⁊ ceteris etatibus cuiuslibeat ꝯplexionis ⁊ in oĩbus regionib⁹;hyberno p̃cipue tpe qua vtiť retẽtiua virtus dũtaxat quoad corꝑi eiusqꝫ incolumitati in ꝯseruando corꝑis humiditatẽ radices auxiliať, ipsam nãqꝫ nihil aliud esse q̃ victoriam virtutis retentiue ꝓdunt,Attñ qa interdũ ꝯstipatio noxia est eo q̃ superuacua retinet cũ cibis aut medicinis aluo aut vesice impantibus quox notio iam p̃cessit ꝯstipatiõis nocumẽto resistendũ est,nam vt ingt Auerrois res q̃ nota biliores sunt in vsu senectuť ille sunt in qbus virtus stipti ca nõ repiť eo q̃ ambab⁹ q̃litatib⁹ resistũt ei qꝫ q̃riť ī eis.

¶De Ebriet ate.

e Brietatem q̃ꝫ qua fit agitatio quedã instr̃ox sensuũ eam nõnuuqꝫ senioribus nãe frigide tpibus frigidis ⁊ in regione septentrionali Albuc.ꝯcedit. q̃ delectatiõem nõ aufert.nã doloꝛib⁹ grauibus opem p̃bet. nõ tñ ea qua oĩo rõnalis amittiť opatio.q̃ si crebra fuerit;mala est ⁊ noxia senib⁹. corꝑus.n. reddit imbecillius neruosqꝫ emollit. de qua sufficient̃ sermo hĩtus ẽ dũ de vino agebať.c.xvij.

¶De Opilatione.

r Eliquũ est vt ad cohibendã opilatõem regim ini resumptiuo plurimũ aduersantẽ accedam⁹. siue ea sit quã crassities humox efficit,siue ea quã viscositas,aut ea quã multitudo,n etsi q̃ a vino euenit opilatio moderata sit ⁊ leuis;illa tñ q̃ ab alimentis viscosum ⁊ crassum humorẽ dantibus nõ facile est sanare,Senes itaqꝫ auctore Ga l.p hibeant̃ ab esu condri qꝫ est frumẽti gen⁹ satis alibi le;viscosuꝫ tñ dans alimentũ;casei q̃ꝫ ⁊ ouox.p̃c ipue nõ recen

tiũ trementiũue.cocleaꝝ.bulboꝝꝫqꝫ.lenticule ꝛ ſuille car
nis alimẽto;multoqꝫ magis anguillaꝝ atqꝫ oſtreoꝝ.ꝛ oío
eoꝝ q̃ durã ꝛ indigeſtibilẽ bñt carnẽ, ideoqꝫ dure carnis
piſcib⁹.ceruina.bouina.capꝛina.bubala.carne non veſci ſe
nes p̃ceptũ eſtꝛ oío abſtineri ab opilãtib⁹ alimẽtis.aduer
ſariqꝫ opilatõi ſiq̃ eſt in ſenib⁹ ab humoꝛib⁹ craſſis euenĩ-
ente vſu eoꝝ q̃ diſſoluũt atqꝫ attenuãt: vt eoꝝ expulſionẽ
facilẽ efficiãt ꝛ huic diſpoſitõi epithimũ admodũ idoneuꝫ
eſt.egritudines.n.opilationũ aufert. ꝓſiſtentibus ꝛ ſenib⁹
vtile vt ait Auic.eſtqꝫ attenuatiuũ.diſſolutiuũ.bẽtqꝫ viſce
rũ virtutẽ totonitã ſiue ꝓfortatiuã. opilationi vo q̃ ex te-
nuioꝛibus viſcoſis tñ pſcindẽtia. nã talia inter humoꝛes
viſcoſos ꝛ mẽbꝛum cui adheſerũt penetrãtia ſcindũt ꝛ int̃
illa ſepatõem faciũt ſecãtqꝫ ipſa ad ptes vſqꝫ puas. viſco-
ſum.n.opillat pp ea qa adheret vt ait Auic.ꝛ h̃ ob ſuaruꝫ
partiũ ꝓtinuitatẽ.differt enim craſſum ꝛ viſcoſum ſic̃ glu-
tem liqdũ ꝛ lutũ. viſcoſitati tñ ꝛ craſſitiei ſenectuꝫ vnice
aduerſandũ eſt frequentioꝛi vſu aceti ſqlitici aut oximel-
lis ſqlitici ceu guſtui gratioꝛis.opilatõi vo ab humoꝝ mul
titudine venienti p̃cipue cũ alia nõ fuerit cauſa cõplicata
reſiſtendũ eſt remotione multitudinis illius. flobotomía.
ventris fluxu.vel alia ꝓſimili ſingulari euacuãtiõe. Quia
tñ opilatio in ſua rõne formali clauſionẽ vie includẽs ſuo
ꝓtrario eſt amouenda ideo aperientia huic ꝓpoſitio plurĩ-
mũ inſeruiũt p̃cipue qa eã paſſionem ſenes facile incurrũt
q̃ ſtranguria appellaṫ.ꝛ fit cũ guttatim micturiunt. Lau-
darũt.itaqꝫ talia ſicut diacalamentũ.diatrion pipeon.ꝛ pi
per tuſum vino adiectũ vt Auic.tradit.alei ꝛ cepe mode-
ratũ eſum.ſi hoꝝ comedendi fuerit ꝓſuetudo. tiriacã q̃ꝫ ſe
nioꝛibus vtilẽ ꝓprie cũ in eis opilatões euenerint.atbãna
ſiã.ꝓſiliter ꝛ homoꝛuſiã. Poſt vſũ vo hoꝝ enũ coꝛpa le-
nire balnei imiſſione oleo ꝛ alimentis ſic̃ aqua carnis in

farre ⁊ hordeo. ℜefert tñ Auic. vſus hydromellis ſenibus
perq̄ utile. eo enim tuent a caſu in opilatōem. ſi vo opila=
tio in aliquo ſingulari fuerit mēbro remouendā iubent cū
eis que vnice illi appropriant: ſicuti opilationes meatuus
vrine. ſemine ⁊ radice apij. aut cū fortioribus ſi fuerit pe=
troſa ſicuti cū petroſilino. ſi vo in pulmone: cū aliquo qs
ſit ſicuti hyſopus. capillus veneris. caſſia lignea ⁊ ſilia his
ſicuti eſt rob quod ſapā ſiue dulcorem aut carenū ⁊ veri⁹
defrutū appellant. iuuat enim ad ſpuendū vt Auic. tradit.
℧ua in re meminiſſe ꝯtinuo oportet q̄ ſeni bñ valēti neq̄
q̄ruloſo attenuatiua dūtaxat dieta vt frequēti⁹ ſufficiēs ē.

¶ De anime paſſionibus in regimine reſum
ptiuo obſeruandis. Ca. xlij.

n ℧n debet gerentocomus corpi ſenili dūtaxat ſubue
nire; q̄ ⁊ menti atq̄ aie vt Cicero ingt. nā hec q̄ ni
ſi tanq̄ lumini oleū inſtilles extinguunt. ſenior enim cor=
pora exercitationū defatigatōe ingraueſcunt. animi vo ſe
exercendo leuant. ℧uinimo tanto magis aīe q̄ corporis
exercitio in regimine reſumptiuo incumbendū eſt q̄to aia
pfectior eſt corpe illiq̄ dñat. affertq̄ illius exercitiū vires
q̄titate adeo vt pleriq̄ ſolo gaudio a lāgoribꝰ ſanati ſunt.
Sic itaq̄ pro tuenda cor ſalute ⁊ vita plongāda volūta=
rie q̄tum ad ea q̄ corpori attinēt medico ſenes obediunt:
ita ⁊ quo ad ea q̄ ſunt aīe paſſiones itidē faciant eo magis
qa corpis ꝯpoſitio ⁊ natura q̄ oīa medicus nitit ꝯſeruare
aut rectificare aīe actiones imutant ſicuti auctor eſt Gal.
℧s ſi paſſiones ille acquiſitū aīe morez comitent difficile
erit ſeni in illis medico obedire. ideo legibus. caſtigatōibꝰ
aut philoſophia ad ꝰrium eum ducēte (nō facile tñ) coer=
cendū eſſe ꝑcipiūt. Et qa intempantia hax paſſionū quas
medici aīe dicunt eo q̄ lz primo ſint totius ꝯpoſiti: princi
palius tñ aīe q̄ corpori attribuunt vt tradit Auic. ⁊ eius

precipue partis aie q̃ dicitur appetitus:sicuti sunt ira, tristicia,gaudiũ,furor,timor,inuidia,ꝛ sollicitudines extermi nant ꝛ mutãt corpora ab ea que est ſm naturã cõsistentia vt Gal'.scribit. Jdeo tempantiã siue qualitatẽ hoꝛ in regi mine resumptiuo eligendã senibusqꝫ indicendã p̃ceptũ est, cum añt haꝛ passionũ genera gaudiũ sint ꝛ tristicia qui bus associant̃ aut comitantur spirituũ motiones intro fo rasue,gaudiũ illud senibus vtile affirmãt,qđ animi ꝛ cor poris angore siue cruciatu quocunqꝫ repulso ad hilarita tem ducit,pigritantibus ꝛ tristibus iuuamentũ prestat se nioribus proprie nature frigide tempore frigido ꝛ in regi one frigida sicuti Albuc.tradit. Tali nãqꝫ gaudio spũs vi talis ꝛ caloris successiue fit ordinatus exitus amplitudine illius ꝛ caloris dilatatione a corde ad singula mẽbra:qui bus mẽbra repleta extendunt̃,Corpis pinguedo atqꝫ cor pulentia increscunt,precipue extenuati ob tristiciã. senilis corpis equant̃ humores propellitur dilataturqꝫ calor ad extima vsqꝫ corporis. Propter qđ precepit Rasis senes exercendos esse in his q̃ delectatiõem inferũt,nã quecũqꝫ cogitationũ aie gaudiũ infert eadem robur viribus tribuit atqꝫ nãm excitat.estqꝫ illi adiumento in oĩ eius actiõe oĩ bus sanis prestans,collocatur quoqꝫ in eaꝫ rerum nume ro quibus exhumectaꝫ corpus, digestionem bonã efficit: sicuti ecõtrario tristicia concoctionẽ corrumpit ꝛ destruit propellit quoqꝫ gaudiũ sanguinem ad cutim cũ dilatatio ne ꝛ sparsione,ideoqꝫ causis colori splendorem cũ rubore afferentibus annumeratur ab Auic,Equale tĩ ꝛ tempera tum gaudiũ senibus iniungendũ preceptũ est, si enim mo dũ excedet eo ꝓtingẽs est senores corde ibecilles pauciqꝫ caloris ꝛ spũs emori ex nimio gaudio subito enũtiato quã rem plura exempla iam diu notã fecere, Euenit autem id auctore Gal'.propter exalationez spũs fere totius a corde

vſq; ad extima corporis protinus impulſus. Alias autem aĩe paſſiones que ſpiritus ⁊ calorem ꝓſimilit gaudio mo uent motu leni ⁊ paulatim ſenes allici; ſicuti ſunt ſpes, et amor, modũ nõ excedentes, aiũt enim ſenem deducere ad diſpoſitiõem adoleſcentie quo ſiquidem nihil preſtantius in regimine reſumptiuo, ſicut nãq; adoleſcens in quo ſeni le aliquid ſic ſenex in quo aliquid adoleſcentis probaĩ vt inqt Cicero, id, n, q ſequeĩ corpe ſenex erit; aĩo nunq; erit Spei aũt ⁊ amori animi ſecuritateĩ quoq; addendã iubẽt, implet enim corpus animi ſecuritas vt inquit Cel, mẽſq; quieta ex eis rebus eſt que vitã beatiorem faciunt vt auctor eſt Martialis, Spem aũt dico moderatã; nã imoderata ſpe corpus inaret, amoreĩ quoq; ſuperuacuũ rẽ quandam preter naturã eſſe ſenectutem celerius debito adducentem ſuo viſum eſt loco cap, tertio. Jram conſimiliter ex anime omnibus paſſionibus gaudio cum ſuis complicibus excepto que ſub genere triſtitie collocatur eam ſenioribus nature frigide byberno tempore ⁊ in regiõibus frigidis regimini ſenectutis accõmodari ꝓcipit Albucha-ſis, qua increſcit pinguedo ⁊ tranſmutatus reſtituitur color naturali continentia compeſcenda. eam vero que ſuperfluit abdicauit; precipueq; ⁊ omnem poſt cibum ꝓtentionem animiq; agitationem veluti ſenibus inutilem non modo imo ⁊ noxiam; nam his incenditur ſenex, fit color citrinus, tremor, anxietas, febris pernicioſa. Si vero ira moderata fuerit timidis complexiones frigidas habentibus confert; nam ſanguinem ad extrema impellit, ruborez efficit, venas oppler, ſudorem adducit. In temperamento itaq; harum paſſionum quod equalitatem morum appellant animi ⁊ corporis ſimul tutela ⁊ reſumptio conſiſtũt, ſumitur autem temperamentum tale a cauſis extrinſecis has paſſiones adducẽtibus; penes quaz dñam in corpe

ſenſili effectus variari ꝓtingit ⁊ in hunc modum ea paſſio eq̃litati erit attinẽs q̃ reſumendũ ſenez nõ alterabit altera tione exterminante ꝫ potius reficiente ſeu reſumente.

¶ De quibuſdã accidentibus ſenſibilibus paſſi onibus anime annexis quox effectus obſeruan di ſunt in regimine reſumptiuo.

g Audiũ nõ mõ. ſpes. ⁊ amor. cũ equalia fuerint ſene ctutis moleſtias abſtergunt. verũetiã eandem mol lem ⁊ iocundã efficiũt qꝺ ⁊ operanꝰ pleraqꝫ alia eox apti tudine ⁊ ꝯuenientia idem ſignificantia. De quox ſumma ſuaues apprehenſiones ꝼm vnũquenqꝫ ſenſum obiectox ſenſibiliũ iocunditatem ſenſibus afferentiũ eſſe ꝓhibent eo q̃ motũ ſuauem ſpirituum inſeruientiũ virtutibus ſenſiti uis adducentia gaudiũ imprimũt.

¶ De afferentibus delectationem auditui ſenior.

n Eqꝫ muſica armonia regimen ſenectutis carere vo luere. q̃ quidẽ ꝓſiſtit in modulatione cantus ⁊ ſoni ſeniles aĩos allicientium ſeni cuilibet quocũqꝫ tempe ⁊ in quaqꝫ regione accõmodata. delectari ſiqdez mulceriqꝫ ea aures ſenũ vex et aĩam ferũt. bẽt nanqꝫ muſica vim gran dem nõ mõ aĩam rõnalem ĩmutandi ĩmo ⁊ ſenſitiuã q̃ bru tox eſt. ⁊ corꝓa humana. ideoqꝫ ad inducendos aĩos ad ſalubres mores auctore Albuc. olim ars muſica adinuẽta eſt. aĩam enim nã delectari muſicis armoniꝭs ꝓdit Ariſtoꝭ ꝓp qꝺ in rithimo ⁊ cantu ⁊ oio ꝯſonantiꝭs gaudẽt oẽs eo q̃ in motibus q̃ ſunt ꝼm nãm gaudemus ꝼm nãm. Cauſaz aũt huius dicunt eſſe armoniã q̃ꝺam nobis ꝯnaturalem ad ſilitudiné numeri ꝯſoni ꝯſtructã auctore Platone. quã ſniam ſequens Aug⁹. religionis nr̃e exemplar ſingulare q Platoni pro virib⁹ adheſit excepta fide inqt: Nõ eſt ar monice ꝯpoſitus q̃ armoniꝭs nõ delectat. Signũ aũt eius qꝺ eſt nã gaudere boiez armoniꝭs eſſe aiũt qa infantibus

mox cum nati fuerint contingit cantu gaudere demulcentibus nutricibus infantiũ aios ad somnũq; eos allicientibus triplici instro vt Gal'.tradit: apositionis vz mamillax ad os,melodia vocis,t motu.Amplius t aie langores armonia curari inter auctores ꝓuenit;vt liceat illud Platonis in thimeo;Potentissima artiũ musica est,t mirificam habet virtutem armonia ad mitigandos dolores animax humanax t ad letificandas ipsas;imo ad oés passiões ingerendas eisdem;ita vt dici possit sic se hẽ tonos siue cãtus ad langores animi sicuti medicinas ad egritudines corporis.Gaudẽt quoq; cameli t muli onerati t confortantur ductorũ t mulionum cantu sicuti Albuchasis refert.t sicut aiam imutat musica armonia ita t corpa.tradit enim Auic.q de operatiõibus sanguinẽ ad summã cutẽ mouentib9 sunt sicuti cantilena cũ instris. ferẽ q3 Asclipiadẽ medicũ freneticũ quendã p symphoniã pstine sanitati restituisse.t Dauid a spũ imundo, Saulẽ arte modulationis eripuisse.

¶De ꝓmoditate ꝓfabulationũ i regimine resumptiuo.

c Onfabulatõibus nõ mõ ad somnũ senes induci vex etiã eisdẽ spũs t sanguinem augeri,concoctõem pfici precipue assumpto cibo ante horã cubitus senilez aiam exhilarari,eamq; diuerti a tristantibus cogitatõibus confessum est;quo in gñe regem t ludum assignãt que(vt ait Aristot,) in vita sunt nccia. Fiet aũt id oẽ si eax rex erit ꝓfabulatio q̃ seniox aiũm demulceant,cum enim fm plurimũ pteritox sit ꝓfabulatio si de operibus bene acte vite senis extiterint ita vt ei9 laudent' opera senibus nulla cõfabulatio neq; gratior neq; accõmodatior excogitanda est. mos eniz senũ est de seipsis gloriari vt ait Cicero;placida q3 ac lenis senectus est qete t pure ac legant' acte etatis. Qm̃ aũt q̃t sunt boies tot(vt aiũt) snie t opiniones atq;

cupídines;ideo variande ſunt ꝓfabulationes ín regimíne reſumptiuo iuxta appetentiã ſenis illius cuius ínquirit̃ re ſumptio,alios enī ſenes delectãt alia ꝛ alia ſtudia,quoſdã ꝙdem agricultura ꝙ nulla(vt ferī) impediunt̃ ſenectute, alios hiſtoꝛie,amantiũ paſſiones,pugnantiũ rixe, caſtroꝝ expurgatões ꝛ hmõi,quoꝝ recitatoꝛes ſiue cantoꝛes bar dos gallice appellant;ꝙ vꝫ viroꝝ foꝛtiũ laudes canunt, in his ẽt oibus gaudet magis loquẽdo q̃ꝫ audiendo,ſenect⁹ enī eſt nã loq̃tioꝛ vt liceat fateri illud poeticũ: ☙ ſola foꝛ tes garrulitate ſenes,☙Et oio ex varia ſenũ nã euenit vt eo rũ ſit inclinatõis diuerſitas in eo qꝺ eſt delectari ꝛ gaudẽ alĳs ꝛ alĳs nõ ꝓfabulatõibus mõ ħ ꝛ enigmatib⁹ ꝙuſdã oblectatoꝛĳs ſcibilibuſq̃ ĩterdũ phiſcis,aliq̃ theologicis nõnunq̃ ꝟo rethoꝛicis,ſenioꝝ enī ꝙdã bonũ nãe ſequẽtes magis ꝛ ſtudiũ vt Albert⁹ refert quoꝝ ꝓplexio ſpũs ꝛ ca loꝛis ſubtilis ẽ ꝛ humoꝛis luminoſi nõ ꝓſtant̃ ꝑ frigidũ cõ gelãs,neq̃ turbata ꝑ calidũ ꝓmiſcẽs, diuinis ꝛ ſubtilioꝛi⁹ reb⁹ delectant̃,quoꝝ ꝟo imaginatiõis oꝛganũ optĩe ꝑ paratũ ẽ ad fig̃as tenendas ꝑ tꝑate ſiccũ ꝛ ꝓplexiõale nõ ꝓgelãs frigidũ ꝛ intellect⁹ ad imaginatõez reflexus eſt,bi doctrinalib⁹ ꝛ mathematicꝫ gaudẽt ſtudĳs ꝛ hmõi,quoꝝ aũt medulloſũ ꝛ bñ plenũ ẽ oꝛganũ ſenſus cũ ſpũ lucido ñ ꝓmixto neq̃ pigro ꝑcõgelans frigidũ ꝛ oꝛganũ imagina⁹ tõis eꝫ,nõ erit fig̃as bñ retinẽs ꝛ intellectus erit reflexus ad ſenſũ,bi gratas bñt ſpeculatões nãleſ circa nãlia ꝛ mo bilia ꝑcipue qa in ꝗlibet nãli q̃tũcunq̃ mobili ẽ aliqꝺ diui nũ ꝛ mirabile,quoꝝ aũt ꝓgelati ſunt ſpũs ꝛ nõ bñ clari ꝑꝑ frigus inſpiſſans occupant̃ circa ſigna rethoꝛica ꝛ in ip̃is bñtur neq̃ ꝑfundant̃ in aliq̃ veri ſpeculatõe.☙Cõfabulatio aũt tãto ſenib⁹ erit gratioꝛ q̃ꝫto fabulatoꝛ ſeu recitatoꝛ illi us ꝑſpicacis erit ĩgenĳ,in rithimis ꝛ verſib⁹ ꝛ oĩo in gene rib⁹ eaꝝ ꝓfabulationũ ꝙbus delectari ꝓſueuit reſumẽdus

ſenex plurimū eruditus, ſitq; cautus in prolongādo ⁊ abbreuiando, ꝓtinuando, ornando, ordinandoq; ſuias iuxta oportunitatē: ita tñ ne ꝓlixitate ſermonis varieť ꝓfabulatōis intentio. Sit corculus, i. ſolers in ꝓperiēdo ea q̄ riſuz adducunt, ſcrutator hiſtoriax atq; ſermonū delectabiliū, ſitq; obſeruator modox recitādi abſq; vultus aut effigiei mutatōe, ſit facetus, vrbanus, articus, i. bonis inſtructus artibus, curialis, euitet blacterā. i. ſtultā aut p̄cupidā elocutionē, nō atticiſcat neq; ſiciliſſat, i. ſimul loquať; vtať tñ aliqñ verbis blanditelis, aliqñ cauillatione, i. iocoſa calūniatione, ſitq; potens ſuſtinere vigilias vt his oībus ꝓcurrentibus res aſſumat plenitudinē gaudij, q̄ō equidē ꝓpulchre fiet ſi ſenex vt nature delicatior eſt, ita patientius toleret ꝓfabulatorem ſecum morantem.

¶ De Tonanticis, i. confortantibus ſeniox viſum.

Spiritus viſui inſeruiētes moderata luce veluti ſuo ſili gaudere inter auctores ꝓuenit eo q̄ ipſi vel ſunt lux aut ſaltem effigiez lucis gerentes, ímoderata vo ſicuti ⁊ ſplendore nimio ledi, diſſolui, diſgregari, ſeniox p̄cipue viſum quox iam minor eſt. ipſa caligant lumina ita vt vix viſu noſcere certa queant. Egent itaq; ſeniores ad viſus reparatōnem ſiue cuſtodiā alio euelpide q̄ olim maximus fuit ocularius medicus, egent q̄z intuitu quorundā colox luci mediocri ꝓticipantiū viſumq; repantiū: ſicut ex multis eſt color grane tinctox quē coccū dicunt, arabice vo kermē, qui qdē color in roſis micat, gratius nihil tradiť aſpectu vt inquit Plin̄, ſiliter color ametiſti q̄ eſt color gēme precioſe coloris violacei, ⁊ color flox malue, color q̄z luteus ⁊ eſt color flox geneſtre ſeu vitelli oui, huic enim colori honorē antiquiſſimū in nuptialibus flāmeis totū feminis cōceſſum fuit, colore tñ ſmaragdino ad ſpūum viſui inſeruientiū diſgregatox ꝓgregatōez, ſiliter ⁊ colore cianeo

is est medius inter viride ⁊ nigrū. seniox visum roborari inter omnes auctores ꝓuenit, ledi aūt albedine ⁊ oio splē dore nimio, senectutiq; ꝓducere intueri frequentius obiecta visibilia venustate speciosa. Refert enim Auic̄, q; ex rebus colorem bonū faciētibus cū splendore sanguinem ad cutem mouēdo cū sparsione est aspicere qđ delectat, ⁊ sedere cū pulchris decenter indutis ⁊ aspicere ad spēs litigantiū de pignoribus in victoria ⁊ iurgiū ⁊ alia.

¶ De Tonanticis Olfatum senior.

r Es odoratissimas quas aromaticas dicūt senectuti salutares p̄dicāt, eaq; iuuamētū ⁊ ꝓuenientia nāe hūane eē nō vulgaria eo q; cordis īcolumitatē p̄stāt ita vt solo odore aīaz siue virtutē reparari affirmēt: eo q; ipi spiritibus q virtutū sunt latores alimentū p̄rebeāt, quox proportiōem ad virtutes ipas esse sicuti ꝓportiōez aeris preparati ad recipiendū lumen ꝓdūt, inclinariq; spūs ad aromatizitatem, repari, refocillariq; ex ea. et inde ꝓculdubio virtutū vires increscere, propterea prestans eē seniores q etate iā ꝓcesserūt vti rob odoratissimis faciē ⁊ caput insticientibus atq; suffumigationibus Rasis iubet. Neq; existimandū est odorez bonū in regimine resumptiuo recipi luxus dūtaxat inducendi gr̄a; q ꝓfecto supuacuus eēt nisi iuuamentū notū p̄re se ferret ad resumendos senes, eteniz odorē q gerit ipse nō sentit imo alienā potius q̄z gerentis voluptatē facit vt Plinius auctor est. Aromaticū auctores appellare ꝓsueuerūt oē q đ ex gn̄ibus flox odoratissimū est, cuius nām calidā eē Gal'. scribit; lz oio hoc vex nō sit; sicuti apparet de rosa, viola, mirto, nenufare, amplio et de cāphora, ⁊ sandalo, videnť aromata nomen traxisse vt est apud Diascoridem vel q; aris imposita diuinis inuocationibus apta videantur, seu quia aeri inseri ⁊ inisceri probantur. Nam quid est odor nisi aeris contractus.

Ex ſimplicibus aũt odore ſuo ſenſo opẽ ferẽtibus ex mul
tis ſunt in p̃mis, xiloaloes, qđ lignũ aloes dr̃, calide ⁊ ſic-
ce nãe ad gradũ vſq; ij, ſenibus p̃cipue nãe frigide hyber
no tpe ⁊ in regionibus ſeptẽtrionalibus plurimũ auxiliari
ita vt eo etiã increſcãt ⁊ multiplicent̃ ſpũs vitales Albu.
tradit, eſt ſiqdem ſubtenuioris, opilationũ aperitiuũ, vẽ-
toſitatũ diſcuſſiuũ, ſupuacuitatis bũide ꝓſumptiuũ, viſcex
p̃cipue iocineris, ſtomachi, ⁊ cerebri, atq; neruox viriũ re
paratiuũ, fetorem oris emẽdat, eligendũ eſt ex eo nigrum
põderoſum. Et muſco eſt ſua gl'a cũ ⁊ ip̃m laudatiſſimi ſit
odoris calide ⁊ ſicce nãe ad gradũ vſq; ij, quo cerebri et
cordis augeſcũt vires, ſenioribꝰ p̃cipue nãe frigide hyber
no tpe ⁊ in regiõibus ſeptentrionalibus plurimũ ſalutare
affirmãt. Ambrã ꝓſimilit̃ cuius naturã calidã in gradu. ij.
ſiccã aũt in ß, cuius tenuitate ⁊ calefactiõe cerebro ⁊ ſen-
ſibus adiutoriũ optimũ eẽ predicãt, audaciã excitar̃, ſpũs
multiplicare. ideoq; ea reſumi ſeniores nature p̃cipue fri-
gide ⁊ hũide hyberno tpe ⁊ in regiõe ſeptentrionali. Ibis
oĩbus liliũ eẽ annumerandũ auctor eſt Albuc̃, cũ hoc eni
q; roſe nobilitate proximũ eſt, ſui etiã caliditate ⁊ ſiccitate
adiunctaq; aromaticitate p̃cipue celeſte ⁊ eiuſdem ꝓprie
radix cerebri ſupuacua diſſoluit, eiſdẽ ſenioribus ſalutare
ſcribũt, cui ⁊ pleraq; alia odore iocundo flagrãtia veluti
cortex citri annumerari p̃ceptũ eſt. Et oĩo qa ſenilia cor
pora vt'inqt Aly Rodoã ſanguine ⁊ ſpũ ſunt diminuta in
digẽt ſenes illox refectiõe, gaudio, ituitu rex delectabiliũ
ſicuti, celi, ſtellax, aque, ⁊ coloris boni, ſtrato albo, ⁊ vaſi
bus p̃tioſis aureis aut argenteis p̃cipue qbus porrigit̃ ci
bus ⁊ potus, nõ aũt vaſibus eneis: oportet enim auctore
Auic̃, caueri ab vſu dimittendi eſculenta queq; in quibus
eſt ſalſedo, aut amaritudo, aut pinguedo, ſic̃ ſunt olera et
carnes, aut acetoſitas, aut dulcedo, in vaſibus eneis, aut

bibendi ex eis, ipsa enim proculdubio efficiũt ziniarsam ꝛ ziniar venenũ est. Jndigent q̃z senes eis que aie delectatiõem afferũt ex narratiõibus ad risum ꝛ leticiã adducentibus, ex suffumigatiõibus ꝛ odoribus iocundioribus, vt nullo penitus genere hilaritatis abstineãt, in qbus oĩbus senilẽ animũ interstitiõe aliqua negocioꝝ data laxari, indulgeriq̃z prestat. ea tñ rõne ne fm passiões viuentes senes perpetrando turpia aliqua labanꝫ ita vt verecũdi habeanꝫ, nam etsi iuuenem verecundũ laudemus senem tñ neq uaq̃z, ethicoꝝ, iiij.

¶De admittendo ꝛ phibẽdo venereoꝝ vsu in regimine resumptiuo. Ca. xliij.

a Venereoꝝ vsu seniores simpliciter arcẽdos iubẽt. eosq̃z celibem, i. dignã celi vitã agere prestat, cũ enĩ in eis vt peritiores dicũt ex orificijs venaꝝ ꝛ arteriaꝝ minutaꝝ existentiũ in ambitu totius corpis ad testiculos et vasa seminaria nõ resudet supuacuũ aliq̃ de quo sit curã dũ ppter senes multo minus restaurari q̃z dissolui, sicuti etiã euenit in multũ abstinentibus cibo si seniores coeant, accidet ex seminis effusiõe qualecũq̃z sit in testiculis eoꝝ. testes superflue euacuari ꝛ exinde attrabere a toto corpe id q̃d supuacuũ nõ est sicuti ventosa, cui rei plurimũ adiutoria est partiũ genitaliũ frictio superuacua eoꝝq̃z excalfactio per frequentiã coitus acquisita. Ablato itaq̃z ĩmo verius rapto alimẽto a mẽbris senioris ꝑimo coagulationi q̃d iã fere stat loco deperditi: cũ ipm semen sit supfluitas vltimi alimẽti vtilis accidit inde mẽbroꝝ subam minui desiccariq̃z ꝛ vniuersum corpus senile imbecillius fieri q̃z ex effusiõe cuiuscũq̃z alteri⁹ supuacui; ĩmo magꝭ q̃z ex flobotomia, rapiť siqdẽ vt dicebať a mẽbris ꝑimũ coagulatõi alimentũ. Q̃d quia in coitu fit etiã exuberans euacuatio spirituum virtutum latorum qui ex coitus multiplicata

delitia foras eĳciũtur cũ semine ⁊ p oẽs corpis poros sicuti in gaudio accidit virtutes deficere que spiritibus indigebant veluti proprio instrom̃o euacuato calido ⁊ humido quibus consistit vita seniorum accidit inde festina mors. Constitutis vo in pma senectute pcubitũ nõ oio sic senioribus interdici preceptũ est, pp virtutes primoꝝ senũ nõ eẽ ita imbecillas neue cũ tãta frigiditate ⁊ siccitate corporis, rarius tñ eius vsus eisdez est iuuãtior. pp qd ⁊ cũ nõ mediocri cautela eisdem iniũgendus. Jd vo oẽ cõfirmat Halyabatis snĩa li. p. sue theorice, cuius verba sũt hec: Grandiores minuant a coitu q̃tuz possunt: seniores q̃z caueant coitũ oio. nõ enim ex dictis imanifestũ est etate iuuentutis ⁊ adolescẽtie exceptis coitũ alĳs etatibus plurimũ noxiũ esse, pueros qdem impediens ad augmentum senes vo trahens in decrementũ. qd si quouis mõ pcubitus senibus pmissus sit ex tanto interuallo actus ille exercendus est quo vtens senex in illius vsu virtutis imbecillitatis aduentũ nõ sentiat, his enim nõ inutilis est quẽ corpis neq̃ langor neq̃ dolor sequit, idem interdiu peior est: nocte tutior, dũmodo neq̃ illũ cibus neq̃ hũc cũ vigilia labor sequat, neq̃ estate neq̃ autumno vtilis: tolerabilior tñ p autumnũ, estate in totũ si fieri põt abstinendũ: difficile tñ est in senibus sicuti ⁊ in alĳs etatibus concubitus vsum metiri nã freno (vt aiunt) sobrietas absorto ad eius actũ pp delectatiõem maximã puenit, ideo circa ipm multifariã peccare ptingit. virtus enim pcupiscibilis auctore Aristotele alĳs virtutibus ratiõi minus obedit, cuius cã etiam euenit q plus rationi obediens est iratus q̃ concupiscens.

De Flegmatis superuacui in senio habundantis cura. Ca. xliiij.

q Uoniã humiditates flegmatice ⁊ extranee senici

bus congeſte exterius adherẽtes membris eoꝝ que rõne etatis iã inaruerunt eaqꝫ remoliẽtes frigus mortis ⁊ caloris naturalis ſuffocatiõem inducẽtes vitã breuẽ faciũt. ideo eaꝝ generationem ꝑ virili cohibendã eẽ ꝓceptũ eſt. easdẽqꝫ iã genitas quoad fieri põt expelleꝛ. ꝓhibeꝛ ſiqdez eaꝝ aggregatio in primis adequatione regiminis reſumptiui in ſeꝝ reꝝ nõ naturaliũ generibus. de qbus iã ſuis dictũ ẽ locis. ⁊ cautela eaꝝ reꝝ quaꝝ adminiſtratio eas humiditates adducit: ſicuti vſum eẽ eoꝝ affirmãt q̃ opilatõnem efficiũt: ſicuti leguminũ. fructuũ aquoſoꝝ. recentium oleꝝ. piſciũ. lacticiniorꝝ. tritici cocti. ⁊ horꝝ precipue imoderatus vſus. potus aque frigide craſſioris ꝑſertim ſubẽ vſus reꝝ frigidaꝝ etiã crebro ꝓtractaꝝ tactu: veluti ſunt aqua roſea. camphora. cuius vſum accelerare canitiez auctor eſt Auic. opium. mandragora. nenufar. cicuta. His q̃z addunt ſomnũ imoderatũ. poſt cibũ ⁊ adhuc magis interdiu q̃z noctu. ⁊ inebriari. crapulariqz. cõcubitus ſuperuacuus. oĩa hec frequẽtiori vſu. Humiditati aũt extranee iã in eis aggregate aduerſandũ eſt eam vel rectificãdo. aut abſumendo cũ equantibꝰ eã rebus digerẽtibus ⁊ euacuãtibus q̃ vt opponanꝫ diſcraſie frequentius calida eſſe volunt. quo in gñe vſus mirobalanoꝝ kebuloꝝ ad intentõez hãc in magnis laudibus habitus eſt. quoꝝ vires ſunt ſuperuacua in ſtomacho ꝓtenta abſumere. inarere ſui ſtipticitate. ſtomacho tonãtica ſunt. ſanguinẽ ab humore melancolico depurãt. ideo ⁊ melãcolicis vtiles ſunt. illuminãt. carnis ⁊ cutis ſplendorẽ adducũt. ⁊ oĩo calidis ⁊ frigidis nã ſenioribus mira quadã vi vt aiũt bezoartica auxiliari intẽ oẽs auctores ꝓuenit. ita vt ꝓtinuata quotidiana eorundẽ maſticatio annua numero ſupueniẽte adoleſcentiã cõſeruet ad finẽ vſqꝫ vite vt auctor eſt Auic. q̃ ſi baꝝ humiditatũ ꝯgeries in ſenioꝝ pectore aut pulmone vt conſueuit

extiterit, qui tussi quadã anhela quodã cũ sonitu tussiunt fere senes oẽs salutare remediũ eẽ ferũt syrupũ de prassio quẽ senibus ꝛ oio nã frigidis asmatiqꝫ, senibus maxie familiari, mederi p̃cipue flegmate crasso putrido auctor est Aꝺesue. Jsopum q̃ꝫ pectori ꝛ pulmoni disnia ꝛ tussi antiquis afflictis ꝓferre Auic̃, tradit, si vo cacochimia hec in stomacho senior fuerit ꝓgesta siue aliũde defluxa: nã descẽsus flegmati a capite ad stomachũ plurib⁹ accidit hõibus ꝛ p̃cipue Rome auctore Gal̃. ꝛ i regiõibus q̃ fm dispositiõez eius humide sunt optimũ adiutoriũ eẽ ferũt vsũ quorundã simpliciũ calidox ex aromatis digestiõez iuuãtibus: sicuti gariofili ligni, aloes, nucis muscate, galange, cubebe, zinziberis, cinamomi, pipis, triũ genex calami aromatici granox paradixi ꝛ hmõi. Ex ꝓpositis q̃ꝫ huic inseruientibus negotio efficaciora habita sunt in primis zinziber zucaro ꝓditũ ꝛ cortex citri pari mõ p̃parata ꝛ diãtos flegma ꝛ melancoliã in cerebro ꝓtentã absumit, laudauerũtqꝫ ħ oia in vino dissoluta, deinde colatũ epotũ, sic enim laudatiorẽ ꝓmixtionẽ putãt atqꝫ ad mẽbra singula penetrãdo facili⁹ vehi ꝛ in eisdẽ trãsmutari vt tandẽ humiduꝫ flegmaticũ extraneũ in mẽbrox foraminibus reptũ absumat̃, digestiõis vires increscãt, ꝛ sanguis repareť, metiri thi iubẽt box vsum ne seniores nãe ꝛ epatis calidioris sic ciorisue magis incendantur ꝛ fere adurantur: quibus aliquando gariofilum vino granatox acetosox vel muꝫox ꝓmixtũ deuorandum est, puluis flegma putridũ crudũ in senioribus absumens, virtutum mineram atqꝫ vires corporis precipuas ꝛ stomachi corroborans, calidos natura non ledens, recipit margaritax auri, cubebax, musci, ciperi, spice nardi, ozimi, liquiritie añ, croci paruꝫ zucari ad pondus omniũ. Nihil postremo ad earum humiditatum euacuationem accõmodatius agarico putant; precipue

vbi opus fuerit. flegma enim ⁊ melancoliã contenta in cerebro ⁊ pectore educit. ℙreſtat preterea cerebrũ ſenioꝝ tueri ne reumatizans cattarros branchos ⁊ corizas adducat. q̃ oĩa in valde ſenibus auctore ℍypocrate nõ maturant̃ cui ꝓpoſito ſalutare remediũ eſt rebus quibuſdaꝫ vti odore ſuo cerebro peculiaribus: tũ etiã poſitiõe pulueris gariofiloꝝ aut laudani ſiue macis ſuper cõmiſura coronali. illinimento capitis cum oleo de beẽ. cuꝫ aromatis hyberno p̃cipue tpe. eſtiuo vo aquam roſeã imiſſo in ea mace tuſo laudatiſſimã predicant.

¶De cura ℝugaꝝ defedatiõis forme ⁊ decolorationis ſenioꝝ ꝙuerſiõiſq̃ eoꝝ ad pallorẽ ⁊ liuorem. Ca. xlv.

rUgas ⁊ canos ſicuti in antehabitis determinatum eſt nõ min⁹ q̃ ſenectutis aduentũ cohibere impoſſibile eſt: hoĩe ꝓ oẽs etatis gradus vſq̃ ad mortẽ decurrẽte. pñt tñ vtcũq̃ retardari etſi difficulr. difficultatis autez cãm aſſignant precipue quia hec accidentia eueniunt ob errorẽ virtutis digeſtiue tertie quẽ corrigere difficile eſt. eo ꝙ ipſa virtus digeſtiua tertia in membris eſt ſita plurimũ apparentibus in quibus non eſt baſis nec robur nature. ſunt nanq̃ membra illa vilia reſpectu principalium. ⁊ hec eſt cauſa propter quam error digeſtionis ſecũde corrigi non poteſt per digeſtiõem tertiã ſicuti error prime vt cũq̃ per ſecundam emandatur. ℍinc quoq̃ euenit difficultas corrigendi diſpoſitiones et accidentia ex virtute digeſtiua tertia errãte euenientia: cuiuſmodi ſunt hec quorum cure inſiſtimus. Ad retardanda itaq̃ accidentia hec preter neceſſariam adequationem rerum ſex non naturaliũ (obſeruata etiã conſuetudine) precipue ꝓ viribus vacandũ eſt vt fiant oĩa cum quantitate digeſtiõis. eſt enim hec radix intentionis huius vt tradit Auicenna. nam ex

corrupta digestione sanguis generat corruptus ⁊ exinde humores fiunt nõ puri,precipueq; intendendũ est in recti ficando virtutẽ digestiuã ingenijs quibusdã que tñ rarissi ma sunt,longe tñ plura quibus errori virtutis digestiue se cunde,plurima vo quibus errori digestiue prime,ea autez sunt nõnulla eorũ ꝓprietate vim digestionis tertie repan tia;sicuti ex appositis extrinsecus imprimis est vnguentũ ex succo tapsie,⁊ celidonie, calamẽti,apij. radicis lapacij acuti. Precipue tñ atq; vnice assiduo esu carniũ viperaꝝ preparataꝝ eo mõ quo suo dicet loco,eis quoq; tardant ruge imo ⁊ auferunt,nam cum cutis corrugata bis egeat que ipam inouent depurando cum rubore ⁊ splendore vt quoad fieri potest cutis antiquetur.i. ad pristinũ modum vt ad iuuente venustatem reducatur. Id proprie fieri ha- bet his medijs que cutem ipsam extendant ⁊ sanguinẽ de purent,detegitur vo cutis ⁊ extenditur quando ab ea q̃ mortuum est amouetur tenui extensione cutisq; molli abs- tersione subtiliatur,quod aptissime fit esu frequentiori car nium viperaꝝ.ea siquidem cutis repata excoriatur ⁊ ino uatur mira quadam(vt aiunt)virtute ad cutem vsq; cor- poris perueniente expellens inde superuacua que sunt in corpore. Propter quod experimento cõprobatur ab eis qui vescunt viperis in quoꝝ corporibus sunt humores vi tiati exire superuacua quedã squãmis similia ab humorib⁹ illis decisa;quod totũ euenit mira earum carniũ proprieta te qua humoribus adherent ⁊ ad cutem vsq; eos addu- cunt,precipue quod ex eis crassum est ⁊ terreũ,scabiem ⁊ egritudines alias natum inducere,quib⁹ cutis eleuat, tu- mescit inficiturq;. Fert quoq; ethiopes quosdã q̃ athon montem incolunt quia vipinis carnibus alant nec capiti nec vestibus eoꝝ noxia corpori inesse animalia,quarũ car nium preparandi modũ laudatiorez suo ponemus loco in

sequentibus. Neqꝫ preterire fas est quod magna auctoꝛ assẽueratione laudatum est, ferunt nanqꝫ aurũ ad vite humane longioꝛa spacia proficere vt paulo inferius dicetur. Preter hec autem que cutim coꝛrugatam reparãt cũ innouatione est spiritus ⁊ sanguinem mouere partes cutaneas versus, nam id mundificationem ⁊ ruboꝛem ⁊ oio simulachꝛum speciei ⁊ venustatis iuuenilis adducit. faciũt autem id quecunqꝫ cutem abstergunt leui abstersione eaꝫ attenuantia vt quod in ea fedum ⁊ moꝛtuũ existit detegatur tenui detectione. Sunt enim plurima eoꝛũ que sangninem mouent ad exteꝛioꝛa huic ꝓposito inseruientia si obseruetur cutis a caloꝛe, frigoꝛe, vento, ⁊ hmõi, ⁊ sunt talia quecunqꝫ tenuioꝛem dant sanguinẽ, de quoꝝ summa sunt cicera, oua soꝛbilia, recentia, aqua carnis, vinũqꝫ odoꝛiferum ⁊ ficus ipse generãt sanguinem subtilem expulsum ad cutem, ⁊ propter hoc faciũt pediculos ficuti Auic. prodit Refert Plinius ficus senibus meliozem valitudinẽ facere minusqꝫ rugaꝝ, ꝓpellunt siqdem nutrimentũ ad cutem, valentqꝫ vnice in aptione viarum nutrimenti si ieiuno stomaco edantur ⁊ ꝓpꝛie cum nuce ⁊ amigdala. Decoctionem siliter ex ficis ⁊ dactilis imperfecte maturis sepenumero epotam calidam in auroꝛa vt iuuantem ad idem laudarũt, nec minus capꝛinũ lac ad quattuoꝛ vsqꝫ vncias ad iectis duabus vini odoꝛiferi albi eadem hoꝛa diebus ꝯtinuatis, addunt enim duo hec in sanguinẽ tenuioꝛẽ ⁊ caliditatem ĩnatam. Esum ꝯsimiliter amigdale non edilis seu amare cui peculiare est opilationes in extremitatibus venaꝝ accidentes aperire, cius quoqꝫ oleũ efficatius ad oĩa hec Plinius tradit, nam cutem erugat nitoꝛẽqꝫ ꝯmẽdat. Sunt preterea ⁊ ad idẽ excogitata remedia quecũqꝫ sanguinẽ mouent ad cutim cũ dilatatione ⁊ sparsione veluti piper, cipus, gariofilus, ⁊ crocus, licꝫ sanguinem tingat ⁊

proprie in vino cocto. ⁊ acorus colorem bonum prestat. Neqz in vniuerso resumptiuo regimine pretermitti volũt esum laudatorum alimentorũ. afferunt enim auxilium non mediocre ad simulachra iuuentutis in seniorib⁹ adducenda: imo ⁊ ad coloris plumbei rectificationẽ laudat Auic. esum granatorum. d. cicerum. vini odoriferi vitelli oui sorbilis. iurulente potionis carnis galline. perdicis turturis saginatarum. ⁊ omnino esum eorũ que calorem cordis in sua cõseruant temperie ne suos egrediatur terminos. quo modo ⁊ sanitas conseruatur vitaqz ⁊ senectus extenduntur. Laudarunt precipue quattuor hec cunctis efficatiora: quorũ duo excalfaciunt senectutem caliditate illi etati accõmodata: vinum videlicet aromaticum. cuius vires in resumenda senectute suo posite sunt loco. cinamomũ similiter: precipue nõ antiquum. i. annum citra tertiũ. est nãqz excalfactiuum. nutritiuũ. leticiam adducẽs. a putrefactione preseruatiuũ. caloriseqz naturalis excitatiuum. Sunt ⁊ duo ad idem humectantia calidum cordis innatum in sua custodientes temperie. ova videlicet sorbilia recentia laudatorum animaliũ cum zucaro. alterum vo est iurulẽta potio iuuenis pulle gallinacee. aut aqua carnis que consimiliter fere operantur calefaciendo ⁊ humectando cũ equalitate. His quoqz addi iubent lac muliebre humanũ quod cunqz ceu maxime alibile. Postremo vo aiũt cuncta alia ad idem excellere solem potabilem cuius notio quinquagesimotertio capite inquirenda est. Preparare insuper senem ad sudorem preceptum est: ita vt eius cutis detergatur et a superuacuis depuretur: deinde alimentis laudatioribus eos nutrire sicqz dispositionem iuuente similem eisdem acquiri. Apponuntur quoqz ⁊ localia quedã que adiutoria topica cassius felix appellat cuti apposita: virtute quorum rugis imperant: sicuti peritiores laudarunt bu

morem capitum egredientium ex arbore dirdar id est vl-
mi, abstergit enim vt fertur seniorum faciem. Lilium albū
hortense ⁊ proprie radicem eius faciem mundare eluen-
do tersam efficiendo ⁊ contractionem eius retinendo au-
ctor est Auicenna. Oleum sisaminum filio Serapionis au
ctore extendit rugas cutis ⁊ eam mollit. Amara amigda-
la tusa faciei circumplasmata applanat eius contractionē
vt est apud Auicen. veri modo simile est eiusdez oleum ea
rundem virium esse, scribit enim Plinius oleum amigda
linum purgare. mollire corpora. cutem erugare. nitores
cōmendare. varos id est lenticulas in facie apparentes:
plus tñ feminis cum melle a facie tollere vt ait Celsus. le-
onis adipem cum rosaceo cutem in facie custodire a vitijs
candoremq; seruare. Oleū tartari rugas delere inter mu-
lieres pcenit. Radicē fessere ex qua fiunt trocisci ad facīē
clarificandam. ⁊ succum radicis dragontee. aquam radi-
cum leuistici. ⁊ aquam hordei ⁊ florum fabarum. Cutem
preterea in facie erugari ⁊ tenerescere eiusq; candorez cu
stodiri lacte asinino putant vt scribit Plinius. aiunt enim
Popeam Domitij Neronis coniugem quingentas per
omnia secū fetas asinas trabentem balnearum etiam solio
totum corpus illo lacte macerabat extendi quoq; cutim
credens. Talum candidi iuuenci quadraginta diebus no
ctibusq; donec resoluatur in liquorem decoctum ⁊ illitum
linteolo. candorē cutisq; erugationem prestare. Ex fama-
teuticon. i. ex permixtis siue ꝓpositis laudatū est antidotū
q̄ recipit aque casei ⁊ vini partes equales q̄ ꝓcoquant
in cortice granati ad medias vsq; partes eoq; faciem illi-
tā erugari aiūt. Diascorides antidotū cutē a vitijs deter-
gēs ⁊ rugas delēs ex oleo amigdalax nō ediliū ⁊ radice
lilij minutissime tusi cribratiq; oleo rosaceo atq; cera adie
ct; vnguētū ꝓfice. qdā adjeciūt eisō mel ac radicē yreos. q̄

ꝛ eo mõ rugas extendũt. Radicẽ cucumeris agrestis sic-
cã, tusam, cribratã, aq̃ infusam ex q̃ facies eluaſ. Gluteẽ pi-
sciũ dissolutũ in aqua ex qua facies diluaſ. Litergiriũ de
albatũ cũ oleo hyrino, vnguentũ de litargirio rugis pecu-
liariter medeſ qꝺ recipit litargiriũ dealbatũ qꝺ prius ruf
fum fuerit cuꝫ pinguedine asini succo radicis cãne ꝛ oleo
phisticino aut de semine lini adiecto. Clarificare faciem
eamqꝫ mundare epithima ex amilo dragaganto cuꝫ lacte
die tota illita facie Auicenna auctor est. Accidunt ꝛ ruge
senioribus iam factis plerũqꝫ in oculis precipue in cornea
tunica quibus salutare remedium produnt frequentioreꝫ
oculi fomentatiõem cũ aqua decoctiõe hordei, rosaꝝ, vio
laꝝ, nenufaris, ꝛ similium, assiduam etiam instillationẽ la-
ctis muliebris in oculum.

¶ De retardantibus Canitiẽ. Ca. xlvi.

Canitiem consimiliter cohibendam iussere regimine
in primis decenti rex ser nõ naturaliũ, deinde eoꝝ
que ad capillos perueniũt, intentionemqꝫ primam adim-
pleri vsu eoꝝ qbus flegma aquosum, putridũ, supuacuũ,
frequẽtius euacuant, absumũt aut prohibent, ꝛ ꝑprie cũ
vomitu sup cibũ sicuti Auiᷓ, tradit, ꝛ cũ clisteribus ꝛ qui-
ete euacuantiũ, deinde interpollãdo cũ reiteratiõe eoꝝdẽ
tũ etiã cũ exhibitiõe alimẽtoꝝ laudati chimi cũ equalitate
ex genere eoꝝ que sanguinem dant laudatũ ꝛ spissum ve-
luti sunt frixa ꝛ ea que in patellis preparanᷠ, ꝛ quecunqꝫ
coopta coquunᷠ sine aqua, ꝛ assata absqꝫ iure, fieri ãt oĩa
ƀ cũ quãtitate digestiõis p̃ceptũ est, qm̃ hanc esse hui⁹ dis
positiõis cure radicem affirmant, nã digestiõis corruptio
sanguinem alterat in putredinem, condita ꝛ species mate
riam flegmatis abscindentia tardare canitiẽ atqꝫ adolescẽ
tiam conseruare confessum est, sicuti tiriacam ꝛ mitridatũ
de quibus suo dicetur loco. Quoꝝ vsum eẽ anno integro

expectandũq; post cax assumptionẽ ad meridiem vsq;.de inde vescendũ iubent.precipue tñ masticatõem frequẽtio rem mirobalanox kebulox mirũ in modũ canitiei resistere asseuerãt.Qꝺ si senis natura humida fuerit valde eisdem calida administrari;sic̃ sinapim.piper.aromata.almuri.ꝛ si clam cũ sinapi.moderatũq; vsuz vini puri cuius parũ epotent senes. Precessit aũt iam sermo eox quox vsus canitiem facit cap.v.cũ quibus addendũ est flobotomiã pluri mã.euulsionem capillox.ebrietatem.inordinatũ ꝯcubitũ. eorundẽ tactũ cũ eis q̃ sunt sicuti camphora ꝛ aqua rosea oleũ sambacinũ ꝛ multitudinẽ vsus aque dulcis plurie ƀ vt noxia repelli debere.Apposita vo extrinsecus capillos corroborãtia canitiẽq; cohibẽtia in hũc modũ administrãda sunt vt primo abluant capilli nõ tñ cũ aqua dulci plurimo vsu.qꝺ si ꝯtingit protinus exsiccent. sed capillorum ablutio cũ lauacris appropriatis cox virtutẽ ꝯseruat ex simplicibus iam laudarunt in lauacris pulpã colloquintide. nigelã.baurac.ꝛ fel tauri. Illimenta vo ad idem accõmodata sunt olea calida vires reparantia vt Auic.tradit ꝛ illis similia in natura sunt nãm capillox custodientia super calorem innatũ.ꝛ qñ nõ rigatur.qꝺ penetrat in eis de nutrimento ꝛ ea sunt sicuti alchitrã.ꝛ pix humida currẽs tenuis.oleũ de costo efficax est oleũ de beẽ.oleum de nigela.olcum de sinapi. Fertur q̃z q cortex porri decoctus illitusq; canos inficit. Oleũ onfatiũ.i. ex oliuis nõ maturis laut siluestribus canis eo crebro illitis. oleũ liliaceum. Ex oleo q̃z sambacino decocto in pomo colloqntide a semine ꝛ carnibus prius euacuato pasta tñ inuoluto.sup prunas tribus aut quattuor ebulitiõibus cocto ꝯficitur epithima qꝺ illitos capillos canos inficit. cohibetq; canitiei celeritatem.si tñ obseruet vt prius diluant capilli lauacro decoctõis fustiũ .cauliũ.ꝛ aluminis.addũt pleriq; huic antido-

to grana cataputie tusa ⁊ mũda. Alij in vsuz vertere aquã gallaz cũ decoctõne saluie ⁊ betonice ex ea capillos sepe numero abluẽdo. Lotis capillis aqua in qua dissolutũ sit alumen plũme ⁊ alumen tinctoz desiccatisq; illiniẽdi sunt succo nucũ viridiũ neq; prohibere exsiccationem illius in eis preceptũ est. acqrunt enim nigredinem etiã si cani sint Nec pretermitti volunt bonis odoribus senis canos suf-fiendos esse; eis precipue q̃ cerebri ⁊ instrox sensuũ opila tiones aperiunt. hoc enim mõ vires principaliũ mẽbroz repari. humiditates cutaneas qbus cani fiunt ⁊ ruge ab-sumi. eisdemq; faciem splendidiorẽ effici ⁊ ita canos ⁊ ru-gas tardari. auxiliariq; plurimũ huic intentõi lauacrũ tem peratum si eo cutis a sordibus aggregatis abstergaꝫ poꝛi aperiunt̃ per quos fit supuacuox humox expulsio.

de re tardantibz (alupcium)

¶ De rebus tardantibus caluitiũ. Ca. xlvij.

c Aluitij curatio difficilis est vt Auic. scribit; illius pre cipue q̃ ex via nature est veluti seniorũ; imo quibus etate caput nudaꝫ succurri nullo modo posse Celsus au-ctor est. q̃uis possibile sit minitanti capillox fluxui resiste re anteq; incipiat aut eundem inchoatũ tardare. Aduen tui itaq; eius aduersandũ est rebus capillos conseruanti-bus succurrentibusq; capillis cadentibus: sicuti ex simpli-cibus sunt myrtus ⁊ eius grana. laudanũ. emblici. ⁊ miro-balani kebuli. mirra. aloes. capill⁹ veneris . ⁊ galle pp ea-rum stipticitatez. Ex famateuticon. i. pmixtis siue ꝯpositis vo laudata est cõpositio granox myrti gallarũ emblicorũ añ ꝯcoctis bis in oleo rosaceo aut myrtino. ⁊ id q3 reci-pit vini stiptici lib. i. ⁊ semis laudani. vn. i. corticũ pini adu stox vn. ij. capillox veneris adustorum vn. iij. adipis vrsi-ni que melior est adipe anseris libram. i. succi solatri vn. iiij. decoquaꝫ laudanũ in vino cocto donec inspisseꝫ ⁊ sup ipz pjciant̃ medicine misceto. reponitoq;. ei⁹ vsus ẽ vt aliqd

eius dissoluat in oleo nardino ⁊ illiniat.qa tñ caluitiũ sent orib⁹ accñs siccitate ꝯpleriõis ⁊ paucitate sanguinis eoꝝ euenit regimie resũptiuo digeri ꝑceptũ ẽ sic̃ delitijs fouert bis q̃ aliñti sunt laudati nutriri: q̃ꝝ sermo iá ꝑcessit, sic̃ sũt pinguia decliuia ad caliditatẽ tenuẽ.salsa ṽo atqꝫ acetosa q̃qꝫ.⁊ põtica.ceu noxia repellere venereoꝝ vsũ.vini antiq sarcocole euitare.potus nãqꝫ eius frequẽs caluitiũ addu cit ⁊ ꝑprie senib⁹ vt Auic.ꝑdit.laudarunt tñ ceu salutarẽ frequẽtiorẽ balneatõez in aqs dulcib⁹ neqꝫ approximari ca piti ea q̃ sꝫ sic̃ sapo nitrũ vsnee.ꝫ farinã fabaꝝ semina melo nis cretã psiliũ admitti.cinere q̃z genitalis a ini spissari ca pillũ.⁊ e canitie vindicari si rasis capillis illinat vt ℙliñ. scribit.vrsinũ adipẽ raritatẽ supcilioꝝ emẽdare cũ ladano nec min⁹ fungis lucernaꝝ ac fuligine q̃ ẽ i rostris earũ. na sturtiũ capillos cadẽtes retinẽ e potũ ⁊ illitũ Auic.scribit.

¶ De rebus Sanguinem purgantibus regimini resumptiuo idoneis. Ca.xlviij.

Sent seniores his q̃ sanguiné mundificãt q ꝑculdu bio nõ paucus mõ in eis est verũetiã infectus serose humiditatis atqꝫ fecalis ꝯmixtione. Depurãt aũt sanguinẽ ex simplicib⁹ margarite.succus fũmiterre crudi facta re sidẽtia.cãphora decẽtiori mõ administrata mirobalani ⁊ ꝑprie kebuli ⁊ trifera minor vt auctor ẽ Auic̃. ⁊ sanguinẽ lauãtia sic̃ sunt medicine.leniẽtes sic̃ cassia fistule.tamarin di.viole.pruna.reubarbari infusio.serũ caprinum. borago vtraqꝫ.⁊ lupuli.⁊ medicine purgãtes humorẽ peccantez.

¶ Sermo de his q̃ spũs reparant. Ca.xlix.

Debet gerentocomus pro virib⁹ incũbere spũum re gñationi ⁊ repatõi cũ cor ⁊ spũs auctore Auic.vite sint ꝓncipia. Cõpleꝫ ṽo hec intentio vsu eoꝝ q̃ spũs refi ciũt. sicuti ex multis vinũ album tenue aromaticũ saluta re produnt. nec minus oua sorbilia trementia recentiaqꝫ

ꝛ ꝓprie vitellus. Aquã carnis. cerebella laudatoꝝ aíalíum ꝛ ꝓprie volatiliũ. efficatioꝛa tñ sunt eliſiar. ꝛ ſol potabilis. de qbus ſuís diceť locis. Utilia q̃ꝫ ſunt ea que ſpũs ſplendoꝛe quodã illuſtrãt; ſicuti ſunt margarite. idonea ẽt ſunt ea q̃ eoſdem diſgregatos ꝯgregant reſolutõnem eoꝝ ꝛobibentia; ſicuti ſunt karabe ꝛ emblici. Optima q̃ꝫ adiuoria ſunt ea q̃ ſpirituũ cõplexionem lapſam coꝛrigunt quiquidem lapſus ſi fuerit ad frigidum cum calidis erit emendandus ſicuti ſunt meliſſa. doꝛonici. muſcus. ambꝛa. Siv̄o ad calidũ cũ frigidis coꝛrigendus veluti ſunt roſa aceroſa camphoꝛa. Sunt ꝛ pleraq̃ alia regenerationi ſpũum ꝛ repationi conducentia q̃ ꝓprietate quadã peculiari idefficiũt ſicuti ſunt hyacintus. ſmaragdus ꝛ hmõi. Sunt ꝛ quedã id operantia ſepando a ſuba ſpũum ea q̃ eiſdem adueríant ſicuti eſt bugloſſa q̃ melancolicos vapoꝛes ſiue fumos a ſpiritibus ꝛ atrã bilem a ſanguine ꝓprietate ſua ſeparãt. Sunt ꝛ ea q̃ ſanguinem clarificãt ꝛ purgando illuſtrant ceu ex multis. capillum veneris. lupulum. ꝛ ſuccum fũmiterre affirmant. Sunt ꝛ quedam q̃ moderato ꝛ ſuaui motu ſenectuti ꝓportionato exercẽt ſpũs veluti cogitationes iocunde. reꝝ optataꝝ aſpectus. ꝛ auditus. cantus. ſoníq̃ armonici ꝛ ꝯſilia. Quedã q̃ꝫ ſunt q̃ robur ꝓeſtant ꝛ cuſtodiuut innatũ ſpirituũ caloꝛem veluti ſunt aromatica quedã tenuioꝛis ſubẽ ſpũs ꝯformis veluti muſcus. ambꝛa crocus ꝛ hmõi. Sunt ꝛ alia q̃ ſpũs a qualitate venenoſa ꝓtegunt ꝛ ab alijs eiſdem aduerſantibus occulta eius ꝓprietate ſiue manifeſta ſicuti ex multis laudarũt ʒedoariã lapidẽ bezoar ꝛ tiriacã. Ad ſpũum q̃ꝫ cuſtodiã ꝛ reparatio nez ꝛ oío virtutis regitiue totius appoſita nõnulla extrínſecus ꝯducer̃ inter auctoꝛes ꝯſueuit: quẽadmodũ ſunt emplaſtra. illimenta. epithimata. ſacellatões reꝝ ſtipticaꝝ iocundi odoꝛis reſiſtentia reſolutioni caloꝛis coꝛdis. Inter

tot aũt salutaria auxilia neqꝫ pꝛeterire fas est in regimine
resumptiuo illinire spinam dorsi ad virtutis custodiam in
magnis laudibus habitũ est. eo enim parens natura virtu
tem totius regitiuã ꝑpꝛie reparat. estqꝫ cã ꝓtectiõis imo
longitudinis humane vite ⁊ tutela spiritus vitalis. occur
rit ad hoc absqꝫ dilatiõe oleũ camomellinũ terbentina ad
secta ad ptes equales. Refert Conciliator illimẽti spine
dorsi antiquos ⁊ ꝑitos traditõnem ⁊ memoriã laudemqꝫ
tãti beneficij occultasse cũ eiꝰ vestigiũ in eox tractatibus
sit abscisum. ⁊ est de elegantioribus iuuamẽtis vite subie-
ctũ ꝑseruãs. nã principiũ ossiũ ⁊ neruox existit e nuca ge
nita a cerebro ⁊ spina que est platea publica arteriax ner
vox spirituũ ⁊ virtutũ ⁊ lectus spũaliũ mẽbrox. cõtinetqꝫ
medullã vere humiditatis. sic eteniꝫ plurima aggregãtur
vtilia. reparaꝫ siqnidẽ subã velatiua ⁊ spiritalis. prestaꝫqꝫ
iuuamentũ manifestum neruis aduerse valentibus. saltul
cordis tremori ⁊ lassitudini. Frequentẽ frictionem supra
spinã ex oleo amigdalax esse tutelã incuruatiõis que acci
dit senibus Judeus experientia ductus auctor est.

cura senis curuationis

¶ De virtutibus carnis vipere ⁊ de mõ
pꝛeparandi eam. Ca. l.

b Ec peculiarem virtutẽ bꝫ in corroborãdo virtutem
digestiuã tertiã q̃ in mẽbris ꝓficiꝫ. eiusqꝫ esum exten
dere vitã. custodire sensus. ⁊ uuentã virtutẽqꝫ reparare
Auic. ꝓdit. Deniqꝫ qꝺ maxime mirũ videri põt senectuti
etiã hec caro sepe ꝑsidio est. Modus aũt quo id efficiat
suo positus est loco in antehabitis. Cũ itaqꝫ via alimonie
quidã vipis vtanꝫ sic nũcupatꝫ qa intrinseca vi pariãt: eo
ꝙ catuli in vtero vipe nõ expectãtes ꝯpletã nãe solutiõeꝫ
corrosis lateribus matris vi erũpunt. eligi docent vipas
in fine verni tꝑis incboãte estate. qꝺ si fuerit ver byemale
repellende quoad peruenerit pꝛincipiũ estus montanas

ex eis in locis siccis nō aqueis aut infusis reptas ꝯ colore flauas, ⁊ ꝑprie vētre albo dorso vō nigro, nā albe ex eis imbecillis sunt virtutis, nigre vō vehementioris, feminas masculis laudatiores affirmāt, quia virtutis nō exuberantis, dinosci añt cax seruz pluralitate dentiū in oī latere in mulieribus repertox vbi in masculis vnus tm̄, placidas earū feris meliores; quax habitudo sit capite plano, lato ꝑprie apud ꝓpinquitatē colli minuti, tenuis valde, vētre stricto, solido, cauda arcta siue curta, incessus sit elevato capite, motu veloci, cum strepitu magno, aspectu audaci, quē ꝓsumptuosum appellant, quarūqz fecū egressio ex postremo caude eax fiat. Hax itaqz sic electax mortē nō differendā plurimū postqz capte sunt iussere. Modus aūt interficiendi est vt simul abscindañ caput ⁊ cauda ex transuerso ꝟm longitudinē digitox quattuor ī vtroqz extremo Q3 si post illox abscisiōem vipera diu viuat ⁊ moueatur multa cum agitatione plurimaqz cum sanguinis effusione eam proprie electam aiunt. Euisceranda est per medium ꝟm longū, perfecte mundificanda, ⁊ proprie cū extractōe fellis, deinde excoriāda, abluendaqz aqua ⁊ sale aut vino, atqz in os eius occise statim sal addi debere donec liquescat humor. Plinius ꝓdit, mensura vtriqz precisa exemptisqz interaneis discoqui in aqua aut oleo sale aneto ⁊ oībus aut statim vescuñ aut a pane colligunt vt sepius vtañ. Jus preter supradicta pediculos e toto corpe expellit. Alij eas discoqui iubent in ꝑte vna aque duab⁹ vō vini ad carnis eax vsqz ab ossibus dissolutiōez. Jn vsu tñ senex delicatiox eax potio iuruleta aromatis ꝓdita carnibus abiect⁹ laudatior ꝓbibeť. Scribit Jude⁹ in coctiōe tyriax: caue ne sub olla ponañ nisi ignitī carbones ⁊ ī hora dissolutiōis ossiū a carnib⁹ sal apponať nouū et anetū viride nō siccū. Est ⁊ alter ꝑparandi modus: carnes vipe

in furno non plurime caliditatis ponito pane prius extra
cto sicqꝫ eas exsiccato ea tñ forma vt in puluerē ꝓteri pos
sint quem electuarijs siue antidotis alijs regimini resum-
ptiuo ꝓducentibus adiectū senioribus dato.prestātior tñ
eaꝫ vsus est si ex vipinis carnib⁹ ita preparatis nutriant
gallinę.cappones.siue pulli.vl'taltē ex frumēto ꝛ hordeo
aut alijs granis in eaꝫ decoctiōe decoctis quaꝫ decocti
onem etiā ꝓtarēt tanto tpe quo deplumari inciperent.
hisqꝫ auib⁹ sic enutritis vesci senes per interualla ꝓuenit.
nam inter cetera salutaria iuuamēta sanitatē etiā oculi cō
seruare vltime ait Auicenna.

¶De virtutibus aque carnis ꝛ de modo
ipsam efficiendi. Ca.li.

v Elor fit virtutis refectio q̄tumcūqꝫ imbecillis vsu
aque carnis cū mira etiā virtutū trium principaliuꝫ
reparatiōe.ꝛ oio eā rē vltimā i remouēdo cordis ibecilli-
tatē sicuti ꝛ oua forbilia ꝓdūt.estqꝫ de laudatiorib⁹ rebus
decrepitis iāiam extinctiōis caloris innati atqꝫ mortis ia-
nuā pulsantibus plurimū ꝓducentibus. Modus eā faci-
endi talis est carnem laudati aīalis in resumptiua senioꝫ
sicuti lactantis eduli aut bidentis ouis aut iuuenis arieꝫ
deligito vbi refectiōi imbecilliū spūuꝫ dūtaxat sit intentio.
defectis vo senibus crassitie.turbulentia. ꝛ paucitate spi-
rituū eāqꝫ ex leuiorib⁹ sic volatilib⁹ aīalibus quā frustra-
tim cedito decoqtoqꝫ q̄d resudādo succus ab ea emanet
neqꝫ in hac ꝓpositōe omittas mixtionē aromatū principa
tui mēbroꝫ opem ferentiū;sicuti cinamomi. gariofili. ma-
cis.margariteqꝫ.folioꝫ auri.corralloꝫ.siue ꝑ sublimatiōeꝫ
conflctur aut quo libeat alio modo.

¶De virtutibus sanguinis hūani sublimati.ꝛ
de modo sublimandi eum. Ca.lij.

i Ater efficacissima senectutis auxilia Sanguinem

etiã humanũ ſublimatũ quem eliſir vocant in magnis lau
dibus habuere; ita vt pleriqꝫ in ſpiritu ũ gñatiõe ob ſimili
tudinẽ quandã humane nãe quecunqꝫ alia excellere puta
rint;ita vt in tota rex nã nondũ ꝓperierint rem illi ſimilez
precipue ſi ſanguis bois fuerit iuuenis nãe ſanguinee aut
ſani ſimpliciter ſiue vt multum laudatiõibus alimẽtis in
aere bono regimine ꝓueniẽti vſi. Modus aũt eũ ſublimã
di talis eſt:clibanũ ſeu fornellũ parato in cuius medio ka
cabũ eneã aqua plenã ponito ad cuius aque caliditatem
ſanguinez qui in lateribus fornelli ꝓtentus erit ſublimato
prius tñ vaſe ſanguinem continente elambico aut capello
calicibus coopito.ignẽ ꝓtinuo ſub dicta kacabo ꝓſeruato
ſicqꝫ vehementi illius virtute ꝑ ſublimatiõez aquã primã
albã mirũ in modũ ꝓuenientẽ(vt aiũt)corꝓibus ꝛ paſſio
nibus colericis extrabito.poſtea vo aquã ſecũdã aliqua-
liter coloratã colligito prima efficaciorẽ flegmatis paſſio
nibus ꝛ corꝓibus flegmaticis vtilem vt ferũt. Quas oẽs
in vaſe vitreo ꝑfecte velato recõdito. Aiũt q ſi fm exigẽ
tiã hic ſanguis ſublimeť eius opatio ineternũ nõ corꝛũpiť
põcipue ſi eax aquax quelibz in vaſib⁹ diuerſis ſeorſuz re-
ſerueť.ꝛ iã vſi ſť pleriqꝫ biſpanox ſuillo ſanguie.ſue alimẽ
tis laudatis enutrito põcipue q̃ in aere bono.hoc ſicuti pe
culiare ꝛ ſecretũ nemini cõicare volentes.

¶ De virtutibus auri potabilis:deqꝫ
mõ parandi illud. Ca.liij.

Non eſt ſatis mirari curã diligentiãqꝫ priſcox q̃ oia
ſcrutati nihil qꝺ ſaluti hũane ꝓducat intentatũ reli-
quere. Aurũ eniz cuius vt exptũ eſt rex vni nihil igne de-
perit ad vite lõgiora ſpatia mirũ in modũ ei⁹ vſu ceu ma-
xime ſingulare ꝛ vere vnicũ nature humane ſolamen pro
ficere inuenerunt. Habet nanqꝫ aurum ſicuti ꝛ poſt ipſum
argentũ ſui ꝑprietate peculiare iuuamentũ ad ꝓplexiõem

humanã iuuandã ꝓsolandãq3,cuius cã cardiaci etiã passi-
oni ⁊ melãcolie q̃ facit tristẽ ⁊ p̃cipue q̃ facit hoiem apud
seip̃m loqui ⁊ malicie animi ⁊ oio timidis ⁊ pusillanimis
valitudinẽ bonã atq3 audaciã ꝓfricatũ siue ꝓtritũ prestare
inter auctores ꝓuenit,vnde aurũ sic dici voluere ga men
tes hoim auertat vt Festus auctor est,Ad cuius vsum in
regimine resumptiuo ita iussere in decoctiõib⁹ qbus cõdi
mẽta ⁊ fercula senioꝝ parant virgã auri crebro cõfricato
quoad ruboꝛi cuidã attineat , est quippe aurũ illud tenue
⁊ equale cuius etiã limaturã medicinas ingredi melanco
liã emendantes,ipsumq3 oꝛe retentũ fetoꝛẽ oris remouer
affirmãt,Refert Judeus coliriũ factũ ex auro coꝛroboꝛa-
re visum condituraq3 factã in vase aureo vel aurũ ip̃m ei-
dem ꝓmixtũ oio coꝛpus coꝛroboꝛare,Q3 si ea q̃ scribunt
vera sint vehementius ad hec oia operabit aqua solis,i.
aurũ potabile,ascribunt enim alchimiste aurũ soli ip̃m di-
gnificare volentes sicuti ⁊ vnicuiq3 metallo planetã vni-
ce appꝛopꝛiãt eoꝝq3 sciam velantes platonicoꝝ moꝛe me
taphoꝛis vti gaudẽt, valz ãt ⁊ ad alopetias ⁊ tyrias,cutẽ
coꝛporis abstergendo purgat a soꝛdibus ⁊ oio senioꝛibus
⁊ defectis meliozem valitudinẽ facit,minusq3 rugaꝝ eius
in hac opatione virtnt̃e inter supꝛema nãe mirabilia ꝓnu-
merandã esse putant sigdez in eo vt aiũt quattuoꝛ nõ coꝛ
rumpunt elementa, estq3 hũane nãe adeo ꝓfoꝛme vt eam
neq3 calefaciat,refrigeret,exsiccet,neq3 humectet, q̃nimo
tẽpatã eius nãm equalitate oẽm aliã excedente;ita vt si
m̃le equalitati ponderali iudicatũ sit,cui vni nihil in rerũ
nã sile ꝓtat q3 vires eius hẽat eius naturã in cadẽ gra-
duali mensura qua ⁊ complexio humana reponitur situa-
ri volunt , Juuantius ẽo ad hec omnia dicũt q3 natura
pꝛoductũ magis q3 id quod arte si tñ id arte ꝓflari possit
vt peritioꝛes existimauere,Est aũt mirãdus artis modus

de auro potabili

aurum ipsum preparare vt sit potui aptū cuius laudatiorez precipiūt. Auri optimi vnclā vnā, argenti viui vncias duas accipito, dimittitoqz quousqz aurū dissoluat, deinde in elambico ponito sub quo ignem lentū accendito, dimittitoqz quoad exeat argentū viuū per orificiū elambici. deinde aurū denigratū in fundo vasis colligito cōmiscetoqz libris quattuor aque bugloſe ⁊ oia insimul in elambico vitreo bene obturato fundito ita vt non respiret ⁊ sub eo ponatur ignis bene proportionatus diebus ⁊ noctib⁹ tribus ꝯtinuis in fine cuius tpis si ars fuerit nota aquā non consumptā inuenies, aurūqz ipm liquefactū quod potabile dicunt. ꝑōt ꝙz dissolui aurū vt ferūt in aqua clara cuz armoniaco, deinde poni in instro ⁊ dissoluere sine sale.

Compositio auri potabilis.

¶De Gēmis resumptioni senectutis conducentibus. Ca. liiij.

Sunt ⁊ ex gēmis pleraqz peculiarit resumptiōi senectutis opē ferentia quaꝝ ꝓprietate senis nā equat. leticia ⁊ hilaritas aie adducunt, sicuti in primis est carbū culus quē eo mō se hz̄e ad alios p̄cios lapides sicut aurū ad reliqua metalla plus oī alia gēma virtutē habētem confessum est. Calcedoneū ꝙz lapidē corpis vires cōseruare gēmarū affirmāt. crisolitum spiritualia membra corroborare. Eliotrophiam lapidem viridem smaragdo fere simile guttis quibusdam respersuz sanguineis cū alijs ei⁹ viribus nō vulgaribus hoiez incolumē longeqz vite atqz melioris fame efficere. Granatū etiā lapidē q de gñie carbūculi existit, cor exhilarare, ⁊ tristiciā fugare. Jacinctum corpa repare, somnū adducere, cordi leticiā ⁊ robur p̄sta re. Margaritas spūs plurimū illuminare, ꝓsolidare, reficē Lapidē medū ꝓprietate sua fessos laxos ibecilleſqz reso uere. Smaragdo inest ꝓprietas virtutē visus reparandi, roborādiqz. Corallus sui ꝓprietate adiuta illuminatiōi et

abſterſioni ⁊ ſolidatiõe cũ ſtipticitate cor exhilarat ⁊ cor-
roborat. Hꝭ aũt gẽmis auro infixis anulos digitos ſenio
rum induere plurimũ prestat.

¶ De Syrupis qbus ſenes vti ꝓuenit ⁊
in primis de ſyrupo acetoſo. Ca. lv.

S Yrupũ acetoſum oĩbus ſenioꝛibꝰ in oĩ tpe atq; in oĩ
habitata regiõe idoneũ eẽ Albuc̃. auctor eſt, nãe eſt
equalis in calido ⁊ frigido, ſui tenuitate apire, mũdificare
attenuare, ſuiq; excellẽtia virtutis cõis eẽ aduerſant; hu-
moꝛibꝰ, calidis, frigidis, tenuibus craſſis, viſcoſis, ſiue ad
herentibus Deſue ꝓdit, cuius vſum dẽre eẽ cũ iuleb ne
tuſſim diſinteriãq; ꝯcitet preceptũ eſt. Si cum zucaro fiat
oĩbus ſanis ꝓferre cuiuſlibet nãe in oĩ etate, factũ vo cum
melle tpatum in caliditate ⁊ frigiditate, factũ vo cũ radi-
cibus caliditati attinere, opilatiões aperire, humoꝛ viſco
ſitates ſcindere, minus tĩ ſitim extinguere. minoꝛiſq; calo
ris q; ſyrupus acetoſus ſine radicibus quẽ ſimplicem vo-
cant. Eũ plurimꝭ acetoſitatẽ in regimine reſumptiuo dam
nauere. Scribit Judeus ſyrupoꝛ acetoſo vehementis ace
toſitatẽ in coꝛpꝰ virtutẽ ibecillis, hũoꝛes inarent, viſcoſi
tas increſcit, frequẽtioꝛiq; vſu in inteſtinis plerũq; is di-
ſinteriã adducit, pulmoni tuſſim, membꝛis neruoſis nocu-
mentum.

¶ De Syrupo Cidonioꝛ.

b Vnc q; ſyrupum qa virtuti ſtomachi digerenti vti
lis eſt in regimĩe reſumptiuo receperũt p̃cipue ſenũ
nature calide ⁊ hũide eſtiuo tpe alĳſq; tpibus eſtati cõti-
nuatis, in meridianis regiõibꝰ nãe frigide ponit̃ in tertio
ſicce in. ĳ. ſitimq; ſedare. In exhibitiõe ſyrupoꝛ hoꝛã eli-
gendã eſſe qua luna ꝓiuncta ſit veneri ⁊ ſoui in ſignis ae-
reis ⁊ aqueis preceptũ eſt Albuchaſis.

¶ De Syrupo de coꝛticibus Citri.

i A ſũma q; ſyrupoꝛ neq; p̃termitti volũt frequẽtioꝛẽ

vſum ſyrupi de corticibus citri veluti idoneum ſtomacho nauſeanti ⁊ cordi ſenioris: precipue nature frigide hyberno tempore ⁊ in regionibus frigidis.

¶ De Syrupo radicis zinziberis viridis ⁊ melle ro.co.

Item ſentiendū eſt de ſyrupo radicis zinziberis viridis ⁊ mellis ro.co. ipſum nāq; eſſe abſterſiuū mundificatiuū ⁊ ſtomachi roboratiuū auctor eſt Aueſue. Syrupū q̄z de praſſio ſenioribus vnice idoneū ad abſumēda ſupuacua flegmatica craſſa ſuo viſum eſt loco.

¶ De Aceto Squilitico.

Enem carnoſum ⁊ pinguem frequentiori vſu parū aceti ſqlitici inſumere iuſſerunt, nā craſſitiei humor ſui tenuitate aduerſat̄ māſq; craſſas ⁊ viſcoſas ſcindendo ad expulſionem faciles parat. interdū etiā eaſdē educēdo imo ⁊ nōnunq̄z colerā nigrā. corp⁹ a putrefactōe p̄ſeruat. bonā valitudinē facit. ſtomachū corroborat cui accidit laxitas ⁊ mollificatio. colorem efficit ſplendidiorē. ⁊ oīo iuuentā eſt reſeruās. ſenectā retardans. Refert Judeus plures ſe vidiſſe quor vite regimen illaudatius erat: ꝓſeruabant̄ tñ icolumes vſu aceti ſqlitici. vtile ſiqdē eſt egēti plurima ſubtiliatōe ⁊ ſiſciſſiōe ſupfluitatis craſſe atq; viſcoſe

¶ De Electuarijs. Ca. lvi.

Recipua obſeruatio reſumptiui regiminis eſt inniti cordis repatiōi vnicuiq; virtutū quas regitiuas totius corpis appellant. Gal'. nāq; virtutē totius regitiuam oīum virtutū corpis ꝓgeriem nominauit. Ablatiōi q̄z laſſitudinis eaꝝ virtutū vſu reꝝ aromaticitati attinētiū ⁊ aliarū reꝝ q̄bus ꝑpriū eſt ꝓferre rei vite: q̄buſq; gaudet natura humana. ⁊ has p̄itiores cordi vires ⁊ robur p̄ſtare p̄dūt ꝑpterea q̄ cor eſt fons viteq; p̄ncipiū. decor aīe. reꝝ nāe. moderator corpis. diuina ꝓceptū ſapia. int̄ ſaluberria

auxilia itaqꝫ senectutē reficientia est vires cordis coadunare, reficere ⁊ reperare, nō syrupis mō sed ⁊ electuarijs ⁊ rebꝰ alijs. ¶De electuario Sal', ad corpis matiē.

e ℞ potissime tū huic negocio conducētibus electuariū quoddā describit Sal', in libello suo de secretis qꝫ ad matiem corpis ⁊ ad dispositōem senectutis vtile ꝓdit, est nāqꝫ opilationū aperitiuū, calorem ĩnatū reficit, dissoluitqꝫ humores corruptos, ꝓcoctioni optimū adiutoriū est, inflatiōes discutit, flegma a stomacho ⁊ frigoris nocumenta a iūcturis repellit, vrinā citat ⁊ oīo corporis vires vndequaqꝫ repat. Qꝫ recipit pipis, macro pipis, cinamomi calidi, i, acuti floris sgnanti, spice inde, galange, ameos cimini, carui, añ, ʒ, ij, masticis, seminis feniculi, anisi, zinziberis sicci, calamenti fluuialis sicci, añ, aureos decem, folij indi, cipi, croci, assari, cassie lignee, costi dulcis, seminis apij hortensis, omniū añ, aureos tres, gariofilorꝫ, cardamomi minoris, cubebarꝫ, nucis muscate, macis, carpobalsami, xilobalsami, piretri foliati asportati, accori, oīum añ, aureos duos; tusa hec oīa ⁊ cribellata cum zucaro ad partem tertiam cum melle dispumato v̄o ad triplū sui ꝓficito vsuiqꝫ reseruato. Eius assumptio sit ab aureo vno vsqꝫ ad duos ante ⁊ post cibum.

¶De confectione Philosophorꝫ Auicenne.

e ℟ St ⁊ ad hanc intentōnem antidotū Auic̄, in quinto canonis ꝓfectio philosophorꝫ appellata; quā materiā vite nuncupat, ad supuacua flegmatis absumenda plurimū idonea, necnō ad exhilarandā aīam, ad digestionē reficiendā, ad inflationemqꝫ stomachi ⁊ ad metus discutiendos mederi tradit, ⁊ oīo esse sicuti viaticum adolescentie caqꝫ seruationem ⁊ memoriā increscere, rationem bonam efficere, frigori deniqꝫ aduersari. Eius descriptionem ibidem ponit Auic̄.

¶De electuario ambre ⁊ regum Auic.

e Lectuariũ ambre eiusdem generis habẽtũ est ⁊ simili modo electuariũ regum ꝓprietatibus nõ vulgaribus insignitum;quã Auic,medicinã anni appellat sumendam anno integro continuo. Eius vsum rectificare suscipientem se ad finem vsq; vite sue precepto dei, cuius frequentiorem vsum vitis corporis mederi,canos cohibere ⁊ oio eam esse medicinã regum nec abstinendũ super eam scribit.

¶De Triphera Hali rodoã.

b Hali rodoã ad senectutis velocitatẽ ꝓhibendã id antidotũ scripsit qꝺ triphera ̃ appellat.i.iocundam.seu laudatã,aut victoriã succũ siue fructũ afferentẽ,digestioni opitulari,colorẽ bonũ efficere,iuuentutẽ spacio lõgo ꝓseruare aduersariq; calori ⁊ frigori ⁊ oio per eam hois vitã extendi si ꝓuenientia obseruet.eã appellat medicinã indã.

¶De electuario letificante Rasis ⁊ Alkaph, ⁊ de mirobalanis.

r Asis electuariũ letificãs inter senectutis remedia salutaria ponit,Attñ qa plurimũ exsiccatiuũ est cũ decoctione aliqua humectante senioribus dari:vel saltem id aliquo humectante rectificari,leticiã adducet,coloris venustatem,digestionẽ meliorẽ,canos retardare ferũt.Huic q̃z intentioni vnice deseruit electuariũ alkaph iuuentutez ꝓseruans ⁊ canos retardans.Et electuariũ de mirobalanis canitiem retardans Rasis tertio almansoris.

¶De Diamusco ⁊ diambra ⁊ electuario de gemmis Adesue.

m Esue electuariũ diamascũ,electuariũ de gẽmis ⁊ diambra q̃ sublimitate sua cerebri ⁊ cordis virtutes reficit stomachum ⁊ oia mẽbra digestionem ꝓcurat.vtentẽ eo letificat,mẽbra nutritiõis excalfacit senibus ⁊ frigidis natura auxiliari Adesue auctor est. His qa spirituũ vires

incrementum suscipiunt seniores vti p̄ceptū est.

¶ De Mithridato ⁊ Tiriacha.

Nobilissimū inter cetera habetur mithridatis antido
tum quod quotidie sumēdo rex ille aduersus q̄z ve
nenoz pericula tutum corpus suū reddidisse dicit̄, similit
⁊ tiriace quibus nullā alterā medicinā compositam equi-
perandā esse auctor est Auic̄,p̄cipue ad equandā huma
nam ꝯplexionem ⁊ magis cordis;cui optimū adiutorium
esse nemo peritioz dubitat. Eis siquidem cordi hilaritas
cū ablatione tristicie adducitur;venenis ⁊ morbis vene-
nosis iuuamento magno valde medent̄. sanitatem custo-
diūt cū cautela a pestilentialib⁹ accidentib⁹ ⁊ a prauis hu
moz motibus,corpus repletū deplent,⁊ depletū replent,
⁊ oio cunctis virtutibus robur p̄stando ad vite longioza
spacia plurimū ꝯducunt,p̄cipue tñ tiriaca. Ideoq̄ seni-
bus nō tpatis modo imo ⁊ his qui frigidiam ⁊ humidam
habent nām hyberno tpe atq̄ oportuno in regionib⁹ fri-
gidis ꝑput res exigit mirū in modū ꝑficere affirmant,tiria
ce q̄ꝫtitatem paruā sembus dari Damasceni p̄ceptū est
nā ei⁹ caliditate vigilias adducit, ideo cū his q̄ refrigerāt
atq̄ humectāt sicuti cū aqua hordei ⁊ hmōi eis vti opor
tere Albuchasis auctor est.Etsi Judei ꝯsilium, sit auctori
tate Gal'.imbecilles ⁊ senes cū tiriacam assumūt vino nō
aūt aqua, completa cibi digestione, ⁊ postq̄ cibus a sto-
macho egressus erit vti debere,cuius q̄ꝫtitas sit ad modū
fabe egyptiace cum duobus vini coclearijs nō tñ,estate.
Inter reliquas tiriace vires insignes vltra id q̄ notū est
in ea rōne qualitatū primaꝝ,p̄cipue post simpliciū misci
bilium in ea ꝯpositionem atq̄ fermentatiōem quid diuinū
⁊ ignotū aduenire formā vz suam artificialem de foris ad
uenientem potius q̄ ab intra cuius gratia cuicunq̄ oppo
nitur veneno inter auctores conuenit.

¶ De Electuario Conciliatoris nobili.

v Bi op⁹ sit virtutē senis celerius repare; electuariū q3 oī cordi passioni ꝓducit nobilius tempatius effi caciusq3 quouis alio subsequens etas inuenit;eius portiū culā vino creto muscatellino vl' quouis alio meraceo diſ solui iubent ⁊ ita insumi,hoc enim mō imbecilliores faci lius vtunt celeriusq3 penetrat;nōnunq3 tīi admisceri zuca ro rosaceo aut boraginato ad ptes duas aliqñ ad medie tatē virtute nō exīte plurimū defecta,in senione enī latoꝝ poroꝝ tenuioris spūs si frequētior eēt vsus spūs cogeret exalare,cuius signū esse aiūt q corpus euodestoꝝ,i,odo riferū facit,risūq3 ⁊ aie exhilaratiōem adducit,sistole atq3 diastole partiū faciei crebrioribus vita etiā recedente, est aūt electuariū eupocriston,i,bona inuentio diuino quodā spū a Cōciliatore excogitata in differentia magni sui con cilij,c,xcvi. ¶ De Electuario modernoꝝ.

ſ Uperiori aūt pauloante nr̄o seculo antidotū regi mini resumptiuo idoneū ꝓpertū est q3 recipit mar garitaꝝ electaꝝ,z,vnaz,iacinctoꝝ,smaragdoꝝ,saphiroꝝ. doronici,corallοꝝ alboꝝ ⁊ rubeoꝝ aā,scrup,i,cinamomi, macis,galange,nucis muscate,aā,drac,§,gariofiloꝝ,pipe ris lōgi,cubebe,ligni aloes,storacis calamite,seminis ba siliconis aā,scrup,§,croci,z,§,musci,ambre aā,grana q̄q3 corticū citri conditaꝝ drac,mediā,liqritie rase ad hume ctandū,candi,passulaꝝ aā vnc̄,i,cōserue boraginis ⁊ bu gloſſe aā,z,iij,succi pomoꝝ dulciū depurati drac,ij, aque rosee vnc,i, zucari albi lib,i,electuariū fiat quod mirabile dicunt.

¶ De Mirobalanis ꝓditis,kebulis,⁊ Belliricis.

v Sum mirobalanoꝝ kebuloꝝ conditoꝝ in magnis laudibus in regimine resumptiuo habuere, nam boiem iuuenescere faciunt cū melioꝝ coloꝛe,halitus

ſudoriſq; iocundiori odore cũ hilaritate cordis ꝛ aĩe epatis ac ſtomachi reparatione Joannes Meſue auctor eſt. vſum quoq; belliricor̃ ad reficiendos ſenes cõſtantinus.

¶ De Muſco.

r Efert Diaſcorides muſcũ epotum ſiue appoſitum cor ꝛ interanea omnia membra veluti dans vigorẽ omnibus ſolatium fortitudinis, incrementũ reparare, ideo aiunt grana quattuor ex eo electo epota diebus aliqbus cum vntijs duabus aque ſublimatiõis florum croci imbecilliores ſenes mirũ in modum releuare.

¶ De Zedoaria.

p Uluis zedoarie q̃ſtitate dracme vnius adiectis vntijs duabus vini aromatici ꝛ tantundem aque mellis cordi refectionem gaudiũ ꝛ robur vt fertur preſtat.

¶ De medicina aliquantiſper etiã extendente vitam iamiam morituri decrepiti.

a B extendendam etiã vitam iam decrepiti (vt fieri poteſt) priuſq; ſenex effleat aĩam: proprie cũ decrepitus adeo imbecillis eſt vt induratis membris anhelitus balbutiendo loquaf: ita vt cum palpitare potius q̃ viuere dicas legiſq; iam ſacramenta ſuſcipiat in promptiſſimis remedijs antidotũ excogitatũ eſt, q̃ auctore cõciliatore recipit caſtorei, macis, ꝛ croci tuſor̃ añ, partes equales cum laudatiſſimo vino vi etiã ore iamiam morituri ſenis aperto in ip̃mq; impulſo. Poterit ſiquidem hoc a minitãte impetu mortis iam in foribus exĩtis hoiez decrepitũ aliq; tulo tpe tueri vitã extendendo. Q̃ auxilium etſi anceps ſit debet tñ gerentocomus pro ſuo officio eo tunc experiri. multa eni in p̃cipiti piculo fiunt alias omittenda: ita tñ oĩa hec exeq par eſt vt ſemper ante finis faciendis eſt q̃ vita deficiat, ne vt ait Theodorus Palſcianus parẽs natura querula dicat: Occidiſ eger ꝛ mihi fragilitas imputaſ.

¶De morte naturali nec lugenda, metuenda nec optanda. Ca. lvij.

b Ac igitur gerentocomia directi senes: terminū vite naturalem qui preteriri nō potest cōsequenī: ⁊ hoc erit reddere debitum nature per qđ fiet sine tristicia ⁊ oīo absq; vlla violenta passione pcepta aīe ablatio insensibilis, aiam enim senilem mollis exoluit sopor vt inqt Seneca. Que mors rōnali indicio nō lugenda non modo: imo neq; metuēda, neq; expetenda est, lz virtus ꝓcupiscibilis mortē refugiat veluti terribiliū vltimū vt est apud Aristoꝫ Lugenda siqdem nō est eo ꝙ oīa que fm naturam fiunt auctore Cicerone bñda sunt in bonis, nihil aūt est tā fm nām q̄ senib⁹ emori, ideo moriēs senior ille Enius dixit; Nemo me lachrymis decoret neq; funera fletu Faxit. Metuendam quoq; non esse neq; exoptandam verisimile est; cū inter ea que vitā beatiorem faciunt etiā preceptū sit: ꝙ summū nec metuamus diem neq; optemus vt Martialis ait, fieri tñ difficile est quin subinde in celum aspiciēs mens sibi conscia recti confiteatur mortem hanc exoptandam esse; nequaq̄ vo metuendā si eo deducit hoīem vbi felix futurus sit eternus, qđ quidem proculdubio efficit; vt orthodoxe credere religio est, hec enim ad eternā gloriam est via: nam ad eam melioribus operibus medijs sequitur cum beatitudine imortalitas, ⁊ hec est ea vita que vnice vita nominanda est; ad quaz vtinā aliquando de ea benemeriti perueniamus. Finis.

Impressum Rome per Eucharium Silber alias Franck: Anno domini. M.cccc.lxxix. die Vo vcneris. xxvij. mēsis Nouembris.

1489

¶Registrum.

¶De senectute Infirmitates.
¶Nihil ab Cerebri non.
¶Quos auritos Cessitate nature.
¶Superextendit Angustius.
¶In que Agrorum fructibus.
¶Oculi tradit Calida ꝛ.
¶Nectusqꝫ tardatur Obest narrat.
¶Indeqꝫ euenit Damnantur.
¶Humide nature Romanos.
¶Tibus esset Fuerit tremuli.
¶Duatur caliditati Senes quorum.
¶Vel pulticula Duntaxat.
¶Prisci medicorum Siue lac.
¶Cibus ab his. Balneum.ꝛ.
¶Is est medius Bus congeste.
¶Tot autem Humanam iuuandam.

Finis.

¶Emendationes errox ſm ordinem chartax.

¶Folio ſecūdo facie prima linea ſeptima:quoddam pro quodā.fo.iiij.fa.ij..li.xxi.vetuſtatis pro velocitatis.fo.v. fa.i.li.vi.eqnoxialiū ꝑ eqnoctialiū.ꝛ li.xiij. ſepant pro ſeꝑantꝫ.ꝛ li.xxiiij.pyodi ꝑ pyodis.fo.vi.fa.ij.li.xv.vitabiles pro vitales.fo.vij.fa.i.li.viij.ʒeoopiā pro ʒelotopiā.fo.viij fa.i.li.ij.que pro q̄ꝫ.fo.xiiij.fa.i.li.x. prorus ꝑ prorſus.fo. xvi.fa.ij.li.iiij.abſcondendo ꝑ aſcēdendo.fo.xvij.fa.i.li.i. accid ꝑ accidit. fo.xix.fa.i.li.xv. ſupfluit ad.fo.xxi.fa.i.li. xxiij.porūt pro poterūt.ꝛ li.xxix.ſumitꝫ pro ſumuntꝫ.fo.xxij fa.i.li.i.prima pro prime.fo.xxiij.fa.i.li.vltj.vite pro via. ꝛ fa.ij.li.xxi.caliditatē ꝑ caliditate.fo.xxiiij.fa.ij.li.xix.gñari pro ꝛenera.fo.xxvij.fa.i.li.xxi.queāt pro queat. ꝛ li.xxxi. citerna pro citrina.fo.xxix.fa.i.li.vij. improitauerit ꝑ imperitauerit.ꝛ li.xviij.virgines pro virginis.ꝛ fa.ij. li.xxiij. aduerſari pro aduerſa.fo.xxx.fa.i.li.xiij.cloacalis pro cloacali.ꝛ fa.ij.li.x.autor pro auctor.ꝛ li.xi.cuzē pro cuzez.fo. xxxi.fa.i.li.ij.ſupfluit ad.ꝛ li.ix.accōmodata pro accōmodatior. fo.xxxij. fa.ij.li.xxix. deficit ꝛ.fo.xxxiij. fa.ij.li.vij. potireꝫ pro potirentꝫ.ꝛ li.viij.ſalute pro ſaluti.fo.xxxvi.fa. ij.li.xxvij.etate pro etati.fo.xxxviij.fa.ij.li.ix.groſſioris ꝑ craſſioris.fo.xxxix.fa.ij.li.xi.fales pro feles.fo.xl.fa.i.li.x. habēt pro habet.fo.xli.fa.ij.li.xxi.iteraneorum pro iteraneox.ꝛ li.xxviij.p̄ſtari pro p̄ſtare.fo.xliij.fa.ij.li.xxix.tragitur pro trabitꝫ.ꝛ li.xxvij. belnei pro balnei. fo.xliiij.fa.i.li. viij.ip̄e ꝑ ip̄a.ꝛ li.ix.vacrū ꝑ lauacrū.fo.xlvi.fa.i.li.xxvij. olfactus pro olfatus.fo.xlvij.fa.i.li.vij.piſces pro piſcib⁹. fo.xlviij.fa.i.li.xxxi.aptū ꝑ aptus. fo.xlix.fa.ij.li.xvi. iuumenti pro iuuamēti.ꝛ li.xx.galanige ꝑ galange.ꝛ li.xxiij. extendēdo ꝑ excitādo.fo.l.fa.i.li.vij.antidotā ꝑ antidotū ꝛ li.xxvij.fractōi pro fractōis.fo.lj.fa.ij.li.xxix. daſinteriā

ꝑ diſinteriã. ⁊ li. xxxi. minimo ꝑ miníme. fo. liiij. fa. i. li. xxij haberí ꝑ poſthaberí. ⁊ li. xxx. probata ꝑ probate. tenitatẽ pro tenuitatẽ. ſulubrí ꝑ ſalubrí. fo. lvi. fa. i. li. xxvi. diſcratiua pra diſcretiua. fo. lviij. fa. i. li. i. adie ꝑ adipe. fo. lix. fa. i. li. iiij. medi. pro media. ⁊ laudatiorí pro laudatior eſt. ⁊ li. vij. valentiore pro valentior. fo. lx. fa. i. li. xvi. deficit enim ⁊ li. xvij. reſolu pro reſoluitur. ⁊ li. xxiiij. nam pro eã. fa. ij. li. viij. ſenos pro ſenes. ⁊ li. xx. fragibilis pro fragilis. ⁊ li. xxx. maiora ſicciora ꝑ maiores ſicciores. fo. lxi. fa. ij. li. xxi humiditate pro humiditati. fo. lxij. fa. ij. li. xvi. carnem pro caro. fo. lxiij. fa. ij. li. xiiij. laudatiorã pro laudatiorem. ⁊ li. xvij. corroborado pro corroborãdo. fo. lxiiij. fa. ij. li. i. perdicis ꝑ ꝓdice. li. vlt. ſuperfluit date. fo. lxv. fa. ij. li. iij. caudã pro caudã. fo. lxvi. fa. ij. li. xiiij. lis pro alis. mica pro nuca. li. xxiiij. declinis ꝑ decliuis. fo. lxvij. fa. i. li. xxiij. alimeníũ pro alimentũ. fa. ij. li. xvi. fuerit pro fuerĩt. li. vlt. lota pro lotã. exſiccatã ꝑ exſiccata. fo. lxviij. fa. ij. li. xi. quas ꝑ medullas. fo. lxix. fa. i. li. xxiij. deficit ſunt. ⁊ li. vlt. deficit qui. fa. ij. li. xi. bis deficit pro. fo. lxxi. fa. i. li. xi. inteſtinis pro inteſtinis. ⁊ li. xxviij. pretermitti ꝑ pretermittit. fa. ij. li. iiij. ſalmo pro ſalmonẽ. fo. lxxij. fa. ij. li. ij. ſupfluit quia. fo. lxxiij fa. i. li. xv. que pro quo. fa. ij. li. xxviij. tꝑa pro tꝑi. ⁊ li. vlt. ſignificatur pro ſigt. fo. lxxv. fa. ij. li. xxviij. compoſitũ pro cõpoſitus. fo. lxxvij. fa. ij. li. iiij. venafiano ꝑ venafrano. li. xxx. excedũt pro exedũt. ⁊ li. xxxi. eſum pro edaĩ. fo. lxxviij fa. ij. li. xiij. egritudini ꝑ egritudine. fo. lxxix. fa. ij. li. iij. mulis pro muzis. ⁊ li. vlt. muris pro muzis. fo. lxxx. fa. i. li. vi. cales ꝑ caules. li. ix. quod pro qui. li. xvi. uaſtur ꝑ naſtur. fa. ij. li. xv. hortenſea pro hortenſia. fo. lxxxi. fa. ij. li. iij. bulũ pro bulbus. li. iiij. nominatũ pro nominat⁹. fo. lxxxiij. fa. i. li. xxiiij. radix pro radicem. fo. lxxxv. fa. i. li. ij. deficit ſunt. ⁊ li. xxvi. precipue pro maxime. li. xxix. hortenſez. ꝑ hortéſe.

fa.ij.li.xxxi.que ꝑ qua. fo.lxxxvi.fa.i.li.xix. intraneis pro interaneis. ⁊ li.xxvij.effirmāt pro affirmāt.fa.ij.li.xij.hippomaratiū ꝑ hippomaratrū.fo.lxxxvij. fa.i.li.xvi. deficit cē.li.xxi.esa pro esaz.li.xxx.sinapis ꝑ sinapi.li.xxxi.aliqui pro aliqd.fa.ij.li.xi.deficit est . fo.lxxxviij.fa.ij.li.ix.noxiū pro noxius.li.vlt.ea pro eo.fo.lxxxix. fa.i.li.iij.viride pro viridis.ea pro eo.li.vi. arabicū ꝑ arabica.li.viij. innocentius ꝑ innocentioꝛ.li.ix.italicū ꝑ italica.alexandrinū pro alexandrinā.li.xx.preparatus pro p̄parata.li.xxiij. cōuersiuus pro ꝯuersiua.li.xxv.ea ꝑ eo.li.xxvi.imposita ꝑ imposito.fo.xci.fa.i.li.xvij.oꝛizia pro oꝛiziam.li.xxi. ex eo ꝑ ex ea.fa.ij.li.xxiij. peculialiter ꝑ peculiarit̄. fo.xcij.fa.i.li. xxi. sicuti pro ceu.fo.xciij. fa.i.li.i.et pro ex.⁊ fa.ij. li.xvi. deficit iubent.li.xxvi. euenientibus ꝑ euenienti. fo.xciiij. fa.ij.li.xxiij.deficit ī.fo.xcv.fa.ij.li.xiij.opotionē pro opatiōem.fo.xcvi.fa.i.li.xiiij.vtile ꝑ vtilis. ⁊ li.xix. idoneum pro idoneus. fo.xcvij.fa.i.li.xxvi. percocta pro ꝓcoctā ⁊ ꝯdita ꝑ ꝯditā.fo.xcix.fa.ij.li.[redacted]ox pro eius.fo.c.fa.ij.li. xix.supfluit oīo. fo.ci.fa.ij.li.xvi.dulce pro dulcis. fo.cij. fa.i.li.iij.eox pro eius.fo.ciij.fa.i.li.xxij.deficit est.⁊ fa.ij. li.vi.raucidatur pro rancidaꝛ̄.fo.cv.fa.ij.li.xx.ꝓcipue pro ꝑcipue.fo.cvij.fa.ij.li.xviij.inanitia pro inanitio. fo.cviij. fa.ij.li.v.mintionem pro minutionē.⁊ li.xx.superfluit esto fo.cix.fa.i.li.xij.impedituā pro impeditiuā.⁊ li.xxvi. declupo pro decuplo.fa.ij.li.ix. leniandā pro leniendā. ⁊ li. xxij.uam pro nam.fo.cx.fa.i.li.iij.ttadit pro tradit.fo.cxi. fa.i.li.xxv.supfluit ad. fo.cxij.fa.ij.li.xxviij. n ꝑ nam.⁊ li. xxix.illa pro illā.fo.cxvi.fa.i.li.v. expurgationes pro expugnationes.fo.cxviij.fa.ij.li.vltj.deficit ī.fo.cxx.fa.ij.li. iij.deficit tertiā.fo.cxxij.fa.ij.li.iij.litergiriū pro litargiriū. ⁊ li.xiii.decoctione pro decoctionis.fo.cxxiii.fa.i.li.xxvi. laut pro aut.fo. cxxiiii.fa.i.li.iii. deficit eos post euenit.⁊

li. eadem. digere pro dirigere. fo. cxxv. fa. i. li. xxiij. uuenta pro iuuenta. fo. cxxix. fa. ij. li. vij. vitis pro vitijs. fo. cxxxi. fa. ii. li. v. fine pro sine.

